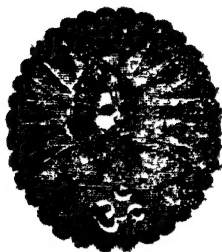

శివప్రణామము.

(విడవ సంపుటము.)

మూర్తి త్రయ ప్రణామము.

నడకుదుటి వీరరాజు సంతలు

సంపాదకుఁడు.

పీఠాపురము

శ్రీ విద్యజ్ఞాన మనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాల

౧౯౩౦.

విషయ సూచిక

పుట.

౧ దానశ్రేణు	౧
౨ పృథ్వీరాజ పూర్వకము	౪
౩ మహాదానవిధి	౧౦
౪ కాంతారిత్రా సంవాదము	౧౨
౫ శత్రుశీలవైది పితృసము	౧౫
౬ సహస్రనామ సంకీర్తనము	౨౦
౭ తులాపురుష దానవిధి	౨౨
౮ తులాపురుష వర్ణనము	౨౭
౯ బ్రహ్మాదవర్ణనము	౩౦
౧౦ సరికడతెలు	౩౧
౧౧ హరిమంత్రము	౩౩
౧౨ పంచబ్రహ్మ స్తోత్రము	౩౪
౧౩ పంచబ్రహ్మకూహస్తోత్రము	౩౬
౧౪ తత్త్వరుష పితృసము	౪౫
౧౫ అర్చనావిధి	౪౮
౧౬ వర్ణవిషయవిధిసము	౫౦
౧౭ సంసారచిక్ష	౫౨
౧౮ శ్రీస్వభావ కథనము	౫౪
౧౯ అరుంధతీప్రస్తావము	౫౬
౨౦ కాలకీర్తనము	౫౮

౨౧ కాలభాసము	౧౧౪
౨౨ చాయాపురుష పరిభాసము	౧౧౭
౨౩ జ్ఞానిగతికీర్తనము	౧౧౨
౨౪ లింగార్చనంబునకుఁ గారణము	౧౧౩
౨౫ తింగస్తోత్రము	౧౧౯
౨౬ ఆదిసర్గము	౧౨౦
౨౭ పృథ్వాత్పత్తి	౧౨౨
౨౮ రక్షోత్పత్తి	౧౨౪
౨౯ దేవదానవాది సర్గము	౧౨౬
౩౦ ఆదిపత్యకల్పనము	౧౩౧
౩౧ పృథుచరిత్రము	౧౩౨
౩౨ మన్వంతర చరిత్రము	౧౩౪
౩౩ యమూదుల జననము	౧౪౩
౩౪ వంశకథనము	౧౪౬
౩౫ పితృకల్పము	౧౫౮
౩౬ పితృసప్తక వివరణము	౧౬౩
౩౭ వ్యాసపూజ	౧౬౯

అంక ౧౦

శివప్రణామము

భక్తసంహిత

— దానపరశురామ —

సద్భావములకు బ్రహ్మసంబు లగుమహాదానములం గావించు వారు శివ పరమగు గోపాళారణ్యదానములు పవిత్రములైనవి. వాని విష్ణువాసుదేవులకొన్నవాసుదేవులకూడ దరింపఁగలవు. శ్రేష్ఠంబు లగు దానము లన్నియును గొప్పనాశికిని యును. వస్త్వసంబులగుగోభావి ద్యాదానములు మూఁడును దుల్యములైనవే కాని యందు విద్యా దాన మధికఫలప్రద మైనది. వృషభములను, గోవులను, వస్త్రము లను, బాదరక్షులను నిత్యమును దానముచేయవచ్చును. అర్థించువారి కన్నసానముల నొసంగవలయును. దానిద్యుముచే విడితుం డగు నర్థికి దానము చేయువాఁడు సర్వసాధాగ్యహతుం డగును. అసూ యారహితుండై శ్రద్ధాపూర్వకంబుగ దానముచేయుట సకలయజ్ఞముల కంటెను శ్రేష్ఠయజ్ఞం బగుచున్నది. బుద్ధిమంతుం డగువాఁడెప్పుడు నీయజ్ఞమును జేయుచుండవలయును.

ఎట్టిదానంబుల బ్రతిగ్రహించుటవలన బ్రాహ్మణ్యము నభిం చునో వానిగూర్చి చెప్పెదను. అట్టి ఘోరదానముల ననివార్యంబు

లగు నాపత్నీసుయములుదుఁగాని పరిగ్రహింపరాదు. మృతశయ్యాదా
నము, కృష్ణాజినదానము, పుణ్యమును గైకొనుటకై చేయు పాపదా
నము, చందాలదానము, పతితదానము, మైచ్చదానము, ఉభయో
ముఖగోహనము, తులారోహణదానము, కురుక్షేత్రంబునఁ గావించు
దానము, కృష్ణతీలదానము ననునీపదియును ఘోరదానంబులుగావునఁ
బరిగ్రహింపరాదుగావు. బుద్ధిహీనుఁ డగుబ్రాహ్మణుఁ ఁ లోభన
శిలన సేసిలో దేరిన బరిగ్రహించినను నరకక్షణితు డగును. ఇట్టి
ఘోరదానంబులు చేయువారు బురదలోనిచే దిములు శిలాఫలసిం
బులై నుంచునట్లే తమపాపంబుల నన్నిటిని దానములు బరిగ్రహించిన
యెడల తనిండై బుద్ధి శామత్తమలోకగతు లగుదుర. మహాఘోరము
లగునిష్ఠదానములను బ్రతిగ్రహించువారు సర్వకాములైనచో న్నన్య
ద్రవ్యమునంతయు దానము చేసివేయవలయును. అట్లుచేయుట కశక్తు
లైనచో నన్యద్రవ్యంబునం దర్థభాగంబులను కర్మకార్యంబులకొ
ఱకు వినియోగి పవలయును. ఇట్లు చేసిన వాగును గౌపముకులై
పవిత్రులునును.

కాంచనదానము, శ్వేతతీలదానము, గజదానము, దాసీదా
నము, గృహదానము, రథదానము, అశ్వదానము, భూదానము,
కిన్యాదానము, గోదానము ననునీపదియును మహాదానములు. ఈదా
నములను బ్రతిగ్రహించువాఁడు దాత నుద్ధరింపిటయే కాక తానును
దిరింపఁగలఁడు. దానములలో సువర్ణము ప్రధానమైనది. దక్షిణాలం
సుగూడ నయే ప్రశస్తమైనది. స్వర్ణదానముకంటె బహుళం బగు
నదియు, శ్రేయోదాయకం బగునదియు మహిమొకటిలేదు. నూలుపా
ఁ బులు చేసినవారి చేసిన సత్పాత్రులకు స్వర్ణదానంబు చేసినచో
దినములు ముగ్ధుల ముగ్ధులైనచో, కురుబులకు గూడ దినపురుషులప

అను గ్రంథమునందు క్రిందపేర్కొనబడిన స్వర్ణదానము చేయునట్లు
సకలదానములను సకలసౌభాగ్యములను బ్రసాదించుటకు. సకలదానము
చేయుట సకలదేవతలను దానశ్రద్ధలను గావించినట్లునునుండి అంగ
సర్వదేవతాస్వరూపులు. కావించిన మిగిలిన స్వర్ణదానము కావించిన
తాళనాధావసరమునుండి వేరైనా కావలగునునున్నది కావించిన
నమును స్థాపించి కర్మములను కర్తవ్యము చేయు. స్వర్ణస్వర్ణములను
సకలవిత్తములను వర్తించుటయును విశుద్ధము లగుచున్నవి సువర్ణము
సేవపితృగణములను మానవులను గూడ సర్వదా ప్రేమచేతన స
కలపదార్థములను బరీక్షించుటయును జేయు జలముగూడ బంగారము
చే పవిత్రించబడును ది. కావించిన స్వర్ణదానము బంగారము సకలదా
నములకంటెను బలవత్తును. కావించిన కావించిన బ్రహ్మలితానలమున
హోమములు గావించి ప్రతిదినమును స్వర్ణదానము చేయువానికి
సకలాభీష్టములు సిద్ధించును. సకలదానఫలములను స్వర్ణదానము
చే లభించును గావున స్వర్ణమే సకలస్వర్ణములకు సుఖభోగసంధానము మేనది.
స్వర్ణదానముగూడ సహజముగాను ప్రభాకరతత్వమునై ప్రభావంతిం
బును, నవ్వునొకటిపరివేష్టితమును, గంధర్వగానసహచరమును, హా
సహహనయుతమును, మనోవేగసంకన్నము నగుదివ్యవిమానము నధి
రోహించి దివ్యమాల్యాచారేణ సావనానాభోగము లనుభవించుచు స్వ
ర్ణలోకమున యధేచ్ఛావిహారము సేయుచుండును. కావున మానవు
లు శక్తికొలదిగ స్వర్ణదానము చేయవలెను. ఇంతకంటె గౌరవము
చనంబున కెట్టియూపాయమును లేదు. పవిత్రహృదయముతో సువర్ణ
దానము చేయువారు బహుసహస్రవర్షములు స్వర్ణభోగము లనుభవించి
మరలరు.

అని సనత్కుమారుడు చెప్పటయు వ్యాసుండు మరల నిష్క్ర

పొగిగిచెను దేవ్వి శేఖరా! నీవు లోకమంగళకరంబులును, బ్రహ్మంబు నగువిషధిఘర్మింబులంగూర్చి కీర్తిించియుంటివి. మఱియు భూదానంబునుగూర్చి యించుక తెలుపవలయును. ఏదానము స్వల్పంబుగాఁ జెసినను మండలాధిపత్యమును, వివిధభోగంబులును, ఇహపరసుఖంబులును లభించునో మానవులేదానంబువలన సంపల్లాభముం గాంతురో యీదానముగూర్చి ప్రశంసింపవలయును.

---♦ పృథుచక్రివర్తి పూర్వచరితము ♦---

సనత్కుమారు డిట్టి చెప్పఁబోవగలెను. మునివశేష్యా! పుణ్యసమయములఁ గాక సుపాత్రులయందు నివేదిత బులగుసకల దానములను మహాశూన్యము లే యగును. లింగుత్తమదానంబునుగూర్చి పురాతనేతిహాసమును దెలిపెద నాకర్ణింపుము. పూర్వకాలంబునఁ జిత్రరథుఁ డున్నొకరాజు గలఁ . ఆతఁడు సప్తద్వీపములకు నధిశ్వరుఁ డై సకలభోగంబుల ననుభవించుచుండెను.

ఒకప్పు డమృతహారాఁ దివ్యరథాసూఘంతై ససైన్యంబుగ నా కపురంబునకుం బోయి తన రాజుబలంబుచే సకలదేవతాసహితంబుగ శతమణుల నిర్మించి స్వర్గంబునందుగూడఁ దనశాసనమును వ్యాపింపఁ జేసెను. ఆతఁ డిట్టి సచ రాచరం బగుశ్రీలోక్యమును బాలించుచుఁ దనరాజ్యమును, దనస్వైశ్వర్యమును గాంచి తానే విస్మితం డగుచుండెను. ఆతని కౌటువేలమందితనయు లుండిరి. ఆతనికోశాగారమున ధనం బక్షయమై యుండెను. ప్రజలందఱు నారాజునెడల ననురక్తులై యుండిరి. ఆతని కనేకంబులగు నుత్తమవాహనంబులును జనపదంబులునుండెను. రాజ్యమునందంతటను విత్యప్రజాభివృద్ధియేకాని యకాలము కలములేదును లేకుండెను. అన్యవాయునిరాణి రాధాగ్యవతియు సౌంద

రేవతియునైయుండెను. ఈవైభవము తెయుం జూచుచు ని యాతని
 .. పూర్వజన్మమున నేను గావించిన ధర్మకార్యముల బలమువలననే
 గాకిట్టిమైశ్వర్యము లభించినది. ఇప్పు డెట్టిసౌఖ్యవరణము గావించి
 న-కో నుత్తరజన్మంబునఁగూడ మరల నిష్కసాపద లభించునో మహాస్థు
 లవలనఁ దెలిసికొని యట్టిధర్మకర్మములు లాచరించెదను. ” అని నిశ్చ
 యించుకొని వసిష్ఠమునీంద్రుని స దర్శించి “ మహాత్మా ’ నాకీభూ
 మండలంబున నవ్యాహతా బగునధికారమును, అప్రతిమం బగురూ
 పమును, సుందరీమణియగు దేవియు, శరీరమున దారోగ్యమును,
 ఐశ్వర్యమును, అనే ధారణశక్తియు, అనన్తపానాదులయందు సామర్థ్య
 మును సమస్త మురులభించియున్నవీ.ఎందున నాకెట్టిలోపంబునులేదు.
 గజసహస్రబలగడ్డనై సకలశత్రుపినాశకము గామించిరిని. నాకు
 సత్సాతానము లభించినది. భృత్యులెల్లగును నాయెడల విధేయులై,
 ప్రజలాదలు ననురక్తులై యున్నారు. నాయాదు ఘాపరిపాలనశక్తి
 స-పూర్ణమై యున్నది. నేను తలచుకొన్నవో నెట్టికార్యమునైనను
 గావింపఁగలను. నేనెట్టిధర్మలోపంబును జేయుట లేదు నాపూర్వజ
 స్మృతుకృతమువలననే యివియన్నియు లభించినవని భావించుచున్నా
 ను. పూర్వమున నేనెట్టిధర్మకార్యములం గావించితి నో యానతీయవల
 యును ” అని ప్రార్థించెను.

ఆరాజేంద్రునివచనంబులకును, ధర్మాసక్తికిని వసిష్ఠమునీంద్రుం
 డు సంతుష్టుండై యిట్లు చెప్పందొడంగెను. మహారాజా ! భూలోకం
 బున మధ్యదేశంబునగ దవలినామకంబగునగరంబు గలదు. పూర్వ
 మోపట్టణమును ధర్మశాసకుం డగుధర్మపాలుండను రాజు పరిపాలిం
 చుచుండెను. అప్పుడు సీత నికృష్టంబగు నొకకులంబున జన్మించి యా
 పురి యు వసించుచుంటివి. ఇట్లుండ నారాజ్యంబున బహువర్షములు

నటకు ననావృత్తి యగుటచే దుర్భిక్షంబు తటస్థించుటయు నితరజనంబులతోఁగూడ నీవాపురంబును బరిత్యజించి వనంబునఁ బ్రవేశింప భార్యాసహితంబుగ నందు జీవించుచుంటివి. కృమముగా భూమండల మంతయు విరన్ను జైపోయెను. వనంబులను మూలఫలభూస్వామి లైపోయెను. ఇట్లయవస్థలో నివ్రును నిభార్యయును తుదబాధకు సహం పఁజాల కష్టంబుల నమ్ముచున్నవృత్తిచే నెట్లొప్పగింపికోరుమాటిరి.

ఒకనాఁడు మీరిరువురును గట్టలమోపుల నెత్తించి నగరంబును జేరి వానిని విక్రయించుటకై నుత్సాహికిని నిరిగిరి. కాని కొను వారెవ్వరును లేకపోయిరి. ఆకలిబెఱుగు దాళిజాలకుండియు మీ రట్టి నాయంకాలమువఱకు నగరమంతటను బరిభ్రమించి మనే యుంటిరి. క్రమముగా మీరొకవరకునిమందిరముకడకుం గొనియిరి. అచ్చటఁ గొందఱుశాస్త్రాణ్ముల మంత్రనామముచేయుచు హోమములు చేయుచుండిరి. అది యంతయుం జూచుచు జలి యగుచుండుటచే గొన్నికిష్టలను మాటనైచుకొని యాశాధఁ దీర్చుకొనుచు మీరిరువురు నాసమీపమునఁ గూర్చుండి యుంటిరి. ఆనాఁడు మాఘపూర్ణిమ. చంద్రగ్రహణముగూడ నైయుండెను.

అప్పు డావణిగ్వరుం డుపవాసంబుచేసి భక్తిశ్రద్ధలతో విష్ణుదేవుని బూజించి నూఱుపలంబులస్వర్ణమయం బగుభూమి సాపుణ్యసమయంబునఁ బుణ్యపురుషుం డగుసత్పాత్రునికు దానము గావించెను. ఓరాజా ! పూర్వజన్మంబునఁ జండాలుండివై యున్ననీవును నీసతీయును గూడ సత్యుత్తమం బగుస్వర్ణభూదానముచేయుచున్న వర్తకునిఁ గాంచి సంతస హృదయంబులతో “ అయ్యో ! నిరుపేదల మగుమన మట్టపుణ్యకార్యమును దెయఁజాలకుంటిమిగదా ! పూర్వజన్మమునందట్టిధర్మమును గావించుట కుచిత్రనే మనఃకట్టగలిగితిమి. ఉత్తరజన్మమునఁ

గూడ మనకి శ్రీ కాళాక్షరము." అని విచారించిరి. ఆధర్మపరిణాపథల బువలననే మీకీజన్మమునం స్థియస్సదనుము లభి చినది. కావున సీజన్మమునం దుమదానంబుల గావింపుము. అందువలన సీకు దేవదుర్గభంబు లగునక్షయఫలంబును సిద్ధిపఱలవు. సీపూర్వచరిత్ర మును వినిపించితినిగదా! నిపును సర్వకామదా బగుభూదానమును జేయుము. భూదాతల కెన్నటికిని స్వర్గచ్యుతి గలుగదు. స్వర్ణగోదా నము చేయుచుండ నాసక్తతన చూచువారుగూడ బాపవిముక్తులై యుత్తమగతుల నందుదురు. రాజేంద్రా! సీకు శుభ మగుగాక! పర్వతద్వీపమయంబగుభూమిని దానము చేయునుండఁగాఁ గాంచి తామును దానము చేయవలయు నని సంకల్పించుకొనువారు గూడ నట్లు చేయఁజాలకున్నను దానఫలాలు నందుదురు.

పూర్వకాలంబున మహాబలసంపన్నుడగు పృథునార్యభౌముండు దేవమానవదానవసహితం బగుభూమండలం బంతయును బరిపాలించుచుండెను. ఆచక్రవర్తిని భూమండలమున మహర్షులును, స్వర్గంబున దేవగంధర్వాదులును బాతాళంబున దానవోరగాదులును గీర్తిం చుచుండిరి. ఆతఁడు దయతో కొసంగినదానివలననే తక్కినరాజు లందఱును జీవించుచుండిరి. సూర్యోదయము మొదలుగ నసమయా బువఱకునుగల త్రిభువనంబులయందు నాతనిరాజ్యము వ్యాపించి యుండెను. సర్వరత్నముచుంబును, సప్తద్వీపసమగితము నగుభూమా డలము నాతఁడు ధర్మయుక్తిముగఁ బరిపాలించుచుండెను. ఆతనిరాజ్య మునం దెందును సధర్మచునునది లేకుండెను. ప్రజలొక సన్న్యాస పరులు, తస్కరులు మొదలగుదుష్కర్ములు లేకయుండిరి. అతని ధర్మ పాలనమువలన రాజ్యమంతయు సీతీబాధావిరహాత్మమై యుండెను. ఆస చ్చక్రవర్తి శత్రుకాండవృత్తిచే గోమ పలుబార సమంబుగ నొనరించెను.

ఆయుదారచరితుని బలోత్సాహహూపగుణాదూలగాంచి యో
తసిదేవి స్మయమావిష్టహృదయమై “స్వామీ! పూర్వజన్మంబున మన
ము గావించిన సత్కర్మంబులవలననే మనకీర్తియైశ్వర్యము లభించి
నది. ఇక నుత్తరజన్మంబునఁగూడ నిష్క్లిష్ఠింతుటకుఁ దగినయూసాయ
మాలోచింపవలయును. అని ప్రార్థించెను. పృథుచక్రవర్తి యామా
ట లాలించి యానందించి యందుల కేమి చేయవలయునో నిశ్చయిం
పఁజాలక యొకనాఁడు వేదవిదులగు బ్రాహ్మణులను బిలిపించి వారికిఁ
బ్రణామాదిసత్కారములం గావించి సభాసీనులం జేసి వినయమధుర
స్వరంబుతో “మునిపుంగవులారా! మీకు నాయెడల ననుగ్ర
హంబు గలదేని నాయడిగినపశ్చింబునకు సమత్తరంబు నీయవల
యును. మీరు సుప్రసన్నులై యున్నారు. కావున నాప్రాశ్ననముచు
చెల్లించవలయును.

అని ప్రార్థించుటయు మునులు పరమానందభరితులై మహా
రాజా! నీమనంబునఁ గలిగిన సంశయం జేదియో తెఱపుము. మేము
దానికిఁ దగినప్రతిత్తరం బీయఁగలము. నిధర్మపరిపాలనంబునను
మేము సంతుష్టులమైతిమి. సత్కుటుంబగు బ్రాహ్మణులను సత్తెయవిచ్ఛే
దంబును, హితోపదేశంబును, అహితనివారణంబును గావించి కాని
భుజింపఁడు. అని యానతిచ్చుటయు పృథుసార్వభౌమండు “ముని
వరులారా! నేనును, నాయెల్లొలును బూర్వజన్మంబునం దెట్టినుక్క
తంబు గావించుటచే మాకీర్తిమల్లభంబగు వైభవము లభించినది? త్రిభు
వనంబులయందు నప్రతిహతు లగుసకలభూషాంబురును నాకు వశీభూతు
లైయున్నారు. అనంతం బగుకోశంబును, అసమానం బగుబలంబును,
అసాధారణం బగునాగోగ్యంబును నాకు లభించియున్నవి. నాతేజము
దేవతలకుఁగూడ గుర్తిరీక్ష్యమైయున్నది. నాగృహిణియు మాపగ్నిం

యలచే ద్రిగోకిను దరీసుణులరు మించి యున్నది. ఇట్లేను నాపూర్వచరితమును ననగోచున్నాను. సత్కర్మములు చేసి యుత్తము, జీవితము లభి చేసెదో దయమొంది మననీయవలయును.

అని ప్రార్థించుటయు ముగించు నాగోచించి యాసార్వభౌముని ప్రశ్నకుఁ బ్రత్యుత్తరం బిచ్చుటకై మరీచిని నియోగించిరి. పౌజావతిను దనుండును, ధర్మము సగుమరీచి కాలసీపటివారికు యోగదృష్టినిమగ్నుడై యుండి సర్వమును గ్రహించి మహారాజుం గాంచి మృతమమధురస్వరముతో “ఓసార్వభౌమా! నీవు పూర్వజన్మం బున శూద్రకులంబున జన్మించి పరమా సాపరాయణుడవై కాలము గడిపుమంటివి. నీ భార్య యగునీమె పతివ్రతాశిరోమణియై నిత్యమును నీయిచ్చవచ్చిచరితిని మెలంగుదు నీకు శుశ్రూషగావించుచుండెను. క్రమముగా నీవు నిర్ధనండవై పరులయింటఁ గూలిపనులు చేసికొనుచు జీవించుచుంటివి. అన్నవస్త్రముల నొసంగఁజాలక నీవెంతత్రోసివైచుచున్నను, నీసగిమాత్రము నిన్నుఁ ద్యజింపక నీసేవ సేయుచునే యుండెను.

ఇట్లుండ నొకప్పు డొకవృషలుం డయోధ్యానగర బున విష్ణుమందిరంబున స్వర్ణభూదాసముం గావింప సంకల్పించి యాస్వర్ణభూమిని నీచేమోయించి యటకుఁ దీసికొనిపోయెను. అప్పుడు నీవును నీ భార్యయుఁగూడ నవిష్ణుమందిరంబును సమార్ధనాశిక్రియలచే విశుద్ధంబు గావించితిరి. ధర్మముం డగునట్టిదాతకుఁ బరిచర్యలం గావించుటచేతనే నీపాపములన్నియును నశించినవి. ఆదాత స్వర్ణభూదాసము చేయుచుండ నాసక్తితోఁ దిలకించుటవలన నీకీజన్మమున దింతటి మహత్త్వము లభించినది. ఇట్లే దో నంతటిమహాదాసముం గావించినదాత కెట్లగులంబు లభించునో యెచ్చురు చెప్పగలరు? అట్లేనునోదాత తన

వంశంబునఁ బూర్వులను నూర్వురను, బరులనునూర్వురనుగూడ నుద్ధరింపఁగలఁడు. ఆపుణ్యపురుషుఁడు సూర్యచంద్రులున్నంతవఱకును స్వర్గసుఖంబుల ననుభవించుచుండును. ధర్మాన్యకామమోక్షము లాతనికిఁ గరతలామలకములై యుండును. మహీపాలచంద్రా! భూదానము నం గింతితిమహీమ యున్నది. భూదానము చేయవలయు నని మనః పూర్వకముగఁ గుతూహలపడినవాఁడుగూడ స్వర్గంబు నందఁగలఁడు. భూదానప్రాశస్త్యముం గూర్చి శ్రద్ధతో నాలకించువాఁడును, బహిమవాఁడునుగూడ సర్వపాపవిముక్తులై స్వర్గసుఖంబుల నందఁగలుగుదురు.

—♦ మహీదానవిధి. ♦—

ఉత్తమసుధ్యమాలస్థితులు గలమానవులు తమశక్తికిఁ దగినట్లు భూదానముం గావించియు సంపూర్ణస్థలంబునే కాంచఁగలుగుదురు. లక్షసువర్ణములచేఁగాని, వేయింటిచేఁగాని, నూటింటిచేఁగాని, యాతకును శక్తిచాలనినా రేబదింటిచేఁగాని యేకహస్తపరిమితంబైనను, ద్విహస్తపరిమితం బైనను, త్రిహస్తపరిమితంబైనను భూప్రతిమను జేయింపవలయును. కేవల మశస్త్రులగువారు తామ్రముచేఁ జేయింపవచ్చును. ఆహూమియందుఁ బర్వతస్థానంబులయందు రత్నంబుల నిలుపఁ జాలనివారు హేమరజంబును నిక్షేపింపవలయును. ఆహూమికి మధ్యస్థానంబున మేరువును, పూర్వభాగంబున మందరమును, దక్షిణంబున గంధమాదనంబును, పశ్చిమంబున నీలపర్వతంబును, ఉత్తరంబున విపులక్షైలంబును నిర్మింపవలయును. మేరువునకూర్చి భాగంబున నైడూర్యమూదిరంబున బహురత్నంబుల నుంపవలయును. దక్షిణంబున విద్రుమంబును, పశ్చిమంబున మహానీలమును, ఉత్తరంబునఁ బద్మరాగమును నిలుపవలయును. రత్నాభావంబునఁ గాంచనరజంబైనను, దదభావం

బున మాక్తికాదికంబైనను నిక్షేపింపవలయును. అన రథము నలుదెసలను వరుసగా కడిమి, నేరేడు, రావి, మారేడుచిగుళ్లను నిలుపవలయును. అవి దొరకనిచో దములపాకులైన నుంపవలయును. మేరుమదరాదిపర్వతంబులకు వెనుపల లవణసముద్రమును గల్పించి యాస్థానమును బలిత్రమగులవణముచే నింపవలయును. దానికి వెనుపల స్లక్షద్వీపమును రచించి యండిత్యుసముద్రస్థానమును చెఱువురసముచే నిండింపవలయును. దానివెనుక శాల్మలీద్వీపమును నేతితో సన్నిసముద్రమును, దానితరువాత గుళద్వీపమును జెరుగుతో దధిసముద్రమును, దానినెనుపల క్రొంచద్వీపమును పాలతో దుగ్ధసముద్రమును, దానికి గాఢ్యమున శాకద్వీపమును తేనెతో మధుసముద్రమును, దత్పరంబున బుష్కరద్వీపమును నిర్మింపవలయును. ఆపుష్కరద్వీపమును జలజయుత బగువిచులసనిలబులచే బూరింపవలయును. ఇట్లు సర్వలక్షణసమన్వితంబుగ నిర్మింపబడిన భూప్రతిమను వేడియందు స్థాపింపవలయును. ఈదానమూగూర్చి పదివేలసంవత్సరము ౧ చెప్పినను సంపూర్ణగఁ జెప్పఁజాలము. కావున సుక్షేపముగఁ జెప్పితిని.

పిమ్మట నేకహస్త పరిమితం బగు కుండమును నిర్మించి యొడగ్నిప్రతిష్ఠాపనంబు చేసి మహావ్యాహృతులను బరించుచు శ్వేతస్వపసహితంబు లగుతిలలచే హోమము చేయవలయును. మఱియుఁ దత్తన్మంత్రములతో విష్ణుహోమమును, వసుహోమమును గ్రహాదికృత్తహోమంబులను గావించి పృథ్వీహోమంబు చేసి “ భూమికిని బర్వతంబులకు నాధాశస్వరూపా' నీవు జలవంతులలో శ్రేష్ఠుడవు. సకలంబునకు నాశ్రయుడవు. అనంతుడవు. పురుషోత్తముడవు. మఱియు దేవతాగణంబులచే బూజితుండవు. అట్టి నిన్ను నేను పూ

జించుచుంటిని నాయభీష్టప్రదానముం గావింపుము. నీనీభూమాడల మును సృజించి వరాహరూపంబున ధరించియుంటివి. నీవు భూదాత పును ప్రతిగ్రహీతవునై యుంటివి. నేను నీకీహేమభూదానంబు చేయు చుంటినిగావున దీనిని బ్రతిగ్రహించి నాయభిమతంబుల సిద్ధింపజేయుము” అను నీమంత్రముతో యథాశాస్త్రంబుగ వస్త్రాభరణంబులతోఁ బూజించి “ధరణీధరుండు ప్రీతుం డగుఁగాక” యని బ్రాహ్మణునకు దానము చేయవలయును. అట్లు దానము చేయువాఁడు తన వంశమునకు దీక్షితుల నిరువదితరంబులవారి నుద్ధరించి పదునలుగురిం ద్రులుపరిపాలించునంతవర్యతమును స్వర్గంబున నుండి సకలభోగంబుల ననుభవింపచు నని తరము భూమాండలమునం దేకచ్ఛత్రాధిపతియై జనింపఁగలఁడు. ఆరణ్యముల జన్మించియు ధర్మకార్యతత్పరులై దానప్రభావంబున గ్రీమంబుగ ముక్తిం గాంచఁగలుగును.

—♦ కాంతారత్రాణోపాయము ♦—

సనత్కుమారుండు మాయ నిష్ఠుఁడై చెప్పఁగొడఁగెను. పాప కన్మం డగుమానవుండు తపంబుచే శరీరంబును బరిశుద్ధంబు గావించుకొని క్రమంబుగఁ గౌపచిముగ్గుఁగు కాఁగలఁడని యిహినితకే చెప్పి యుంటిని. మానవుని దేహగుధ్యంబుననుండు ప్రాణమంత్రీవముగృహమధ్యంబునం గలధనమే గాహ్యజీవము. ఇందు తపంబుచే నంత ద్భీవమును, దానముచే బ్రాహ్మజీవమును శాసించుటవలననే మానవునకు ముక్తిలాభంబు గలుగును. అని చెప్పటయు వ్యాసమునిండ్రుండు మహాత్మా! ఈకలియుగంబున మానవులు సదాచారవిహీనులును, గౌపనికములును, మూఱులు నైయుందురు. పాపకర్మంబులవలన పాప నిరంతరము నరకయాత్రవలనే యనుభవింపవలసివచ్చును.

దురు. అట్టిసరకంబులయందు దుస్తర-బగు గభీరకాంతారము గలదు. ఆకుగ్గమకాంతారమీతన యేతపంబువలన, నేణానమువలన విపప్తంబు గాఁగలనో యానతీయవలయును. అని ప్రాశ్నించెను.

సనత్కుమారుం డిట్లనియెను. కార్తికమాసంబునఁ గృష్ణచతుర్దశియందు సమాహితచితుండు గంధపుష్పంబులచేతను, ఉత్తమంబులగు భక్త్యాదుల నివేదన-బుచేతను భగవానుం డగుదామోదరు నారాధింపవలయును. ప్రస్థపరిమితంబు లగునల్లనువ్వులచే సర్వలక్షణసంపన్నం బగుగజమూర్తిని, సువర్ణంబుచే సవత్సాబగుధేవువును నిర్మించి వానికి నమదెసలరు దీపదానంబు గావింపవలయును. అందు గజప్రతిమకు ముక్తాఫలాంబులచే నేత్రంబులరు, విద్రుమచ్ఛదం బగు రౌప్యంబుచే దంతములరు, సువర్ణంబుచేఁ దిలకంబురు, చామరంబులచేఁ గల్లంబులను, కాంస్యంబుచే ఘంటాద్వయంబును, తుకూలాంబుచేఁ గక్షును నిర్మించి కూభస్థలంబులయందు షూక్తికంబులను, మస్తకంబున సిందూరంబు నుంచి విచిత్రవసనంబులచే నాచ్ఛాదించి ముక్తామాలి కలచే సర్వాంగముల నలంకరింపవలయును. దానితోఁగూడఁ గాఢపాదుకలు; చర్మపాదుకలు, ఛత్రము, ఉదకకుంభము, పీఠము, దర్పణమును జేయింపవలయును. శక్తిగలవాఁ డీవస్తువుల నన్నిటిని బంగారముతోఁ జేయింపవలయును. ఈదానవిషయంబున విశ్వశార్యము చేయంజనదు. ఆగజంబున కగ్రభాగంబున నష్టదశపద్మంబును లిఖించి కుంకుమచే నాపద్మమురు బూరించి యందు కల్ల కాస్థానంబున విష్ణుదేవుని, శంకరుని, బ్రహ్మదేవుని బూజించి పూర్వదశంబునుండి క్రీమంబుగ “పర్జన్యుండు, మరుత్పాతుండు నగుదేవేంద్రునకు నమస్కారము” అను మంత్రముతో నింగ్రుని “హలవేదుండు నగు హవ్యవాహునిండు నగువహ్నికి నమస్కారము” అనుమంత్రముతో నగ్నిని “పితృ

పతియు నానందదాయకుఁడు నగుయమునకు నమస్కారము” అను మంత్రముతో యముని, “నిరయాత్మకుండును, ధర్ముండు నగు నిర్వృతి నాథునకు నమస్కారము” అని వైరృతిని, “భవభీతార్చిహనుండు ను, జల పతియు నగునరుణునకు నమస్కారము” అను మంత్రముతో వరుణుని, “హరిణవాహనుండును, జగత్ప్రాణుండు నగు వాయువునకు నమస్కారము” అను మంత్రముతో వాయువును, “స్థైరస్థయమదయుతుండు గు ధననాథునకు నమస్కారము” అను మంత్రముతో గుబేరుని, “పశుపతియు, సర్వేశ్వరుండు నగు శివునకు నమస్కారము” అను మంత్రముతో మహాదేవుని బూజింపవలయును. “రక్షకుండును, ప్రతిమూర్త్యాత్మకుండును, విశ్వరూపుఁడును, దేవుండు నగు కాంతార పతికి నమస్కారము” అను మంత్రముతో కాంతారపతిని, కల్పోక్త విధానంబున కాంతారదేవతలను బూజించి మరల విశ్వనాథుండును, దేవదేవుండు నగు విష్ణుదేవుని నర్చించి కృతాంజలిపూజించి “ఓప్రభూ ! కేశవా ! నేనీ జంబు నానోహించి దుర్గమం బగు కాంతారమును సుఖంబుగఁ దరించునట్లు నగ్రహింపుము. ఈగజరాజము నాకు భద్ర ఘటంగును, కామధేనువును, గల్పవృక్షమును, బిశామణియు నగుం గాక” అను మంత్రమును బఠించుచు మహిషేమాభరణశోభితంబగు నానాసిని ప్రాప్తానునకు దానము చేయవలయును. అనంతరము దీపదానంబు చేసి రాత్రి భజింపవలయును.

ఈదానము కార్తికపూర్ణిమయందును జేయవచ్చును. శక్త్యను సారంబుగ విధివిధానంబున నీదానముం గావించువానికి యమపురమా గ్గంబున భయంబును, నరకదర్శనంబును గలుగవు. అతఁడు వాషము క్తులై సుహృద్భుజనంబులతోఁ గూడఁ బరునలుగురిండులు పాలి మనంతరమును స్వర్గంబున విహరించుచుండును. జ్యేష్ఠపుష్కరంబున

నూతుకపిలలరు దానము చేసినఫల మొక్కకాంతారగజదానంబు
వలన సిద్ధించును. ఉభయముఖశతగోదానఫలంబును, దివాకగుండు
రాహుగ్రస్తుంజైయున్న పుష్కాసమయంబునఁ గావించిన సూదానఫలం
బును దీనితో సమానంబులు గాఁజాలవు. నూతుసారులు కృష్ణాజనవా
నంబు చేసినఫలము దీనివలన లభించును. గజాశ్వగోదానఫలంబులు
దీనివలన సిద్ధింపఁగలవు. తిలజలధేరుదానంబులఫలముకంటె శతగుణా
ధికఫలము తద్వస్తునిర్మితం బగునిగజదానంబువలనఁ జేయారును. కాం
తారగజదానం బిట్లు ప్రశస్తంబైనదని యెఱింగి గజశ్రేష్ఠమును విధ్యు
క్తముగఁ బూజించి “ఓయష్టదిగ్గజేశ్వరా ! కాంతారహస్తస్వరూప
మహాదేవా ! నీకు నమస్కారము. ఈదానఫలంబువలనఁ గాంతార
కారి యగునారాయణుండు ప్రీతుఁ డగుఁగాక ” అనుమంత్రము
నుచ్చరించుచు బహుకుటుంబసంపన్నుండగునద్భూతానుకూల దానము
చేయవలయును. ఇందువలన సకలపాపహరంబును, బుణ్యవృద్ధియు,
స్వర్గలాభంబును గలుగును. ఈప్రకరణమును బఠించువారును, ఆలకిం
చువారును దానఫలంబును గాంచఁగలరు. ఈదానము చేయవలయు
నని మనఃపూర్వకముగఁ గుతూహలపడువారికిఁగూడ స్వగ్రావానంబు
సిద్ధింపఁగలదు.

—• చంద్రశీవోత్సవిధానము •—

పూర్వయుగంబున జంబూద్వీపమునందు నూతనైహిణులనై
న్యమున కధీశ్వరుండును, ధార్మికుండు నగునొకరాజుండెను. అతఁ
డప్రైవిదులయం దగ్రేసరుఁడను, వేదశాస్తార్థపారగుండును, ధర్మి
ష్ఠుండును, సత్యవాదియు, బలశాలియు, దాతయు, భోగక్షముండును,
అతిథిప్రియుఁడనై క్షీరవంశుఁడెను. ప్రతినినంబు నాతఁ డుత్తమ

బ్రాహ్మణులకు హేమశస్త్రాధిదాన బులఁ గావించుచు, సగ్ధలకును దీనులకును వారివారికోరికలం దీర్చుచు శ్రీధృష్టార్పకంబుగ దానంబులఁ గావించుచుండెను. అట్లు శిలానీకుండనునమ్మహారాజు చిరకాలంబువఱకును మంగళిమయంబుగ రాజ్యమును బరిపాలించి సహస్రనానీకుం డనునొకకుమారుంఁగాంచి యనంతరము కాలవశంబున మృతుండయ్యెను.

అంతట సహస్రనానీకుండు కులక్రమాగతం బగురాజ్యంబున కధీశ్వరుండై న్యాయయుతంబుగను, ధర్మసహితంబుగను, పృథ్వీశాసనంబు గావించుచుండెను. అతఁడు రూపంబునఁ జంద్రుని, బ్రతాపంబున సూర్యుని బోలి శత్రువునైనను బరిపాలించుటయందు లోపము చేయక సర్వజనరంజకుండై యుండెను. కాని యాతఁడు తనతగ్గడిచే నినట్లు బ్రాహ్మణులకుమాత్రము దానములు చేయుట లేదు. ఇట్లు చాతకాలంబు గడచుటయు ప్రతిగ్రహలోపవశంబున నెట్టియాధారమును లేకుండుటచే బ్రాహ్మణులందఱును మహారాజును దర్శింపవచ్చిరి. సహస్రనానీకుండును శ్రద్ధాభక్తులతో బ్రాహ్మణులందఱును యధావిధిగఁ బూజితులం గావించుటయు వారు ప్రహృష్టహృదయులై యుండఱు నేకవాక్యంబుగ నానరపాలునుద్దేశించి మహారాజా ! మేము మనవిచేయఁబోవువిషయము నేకాగ్నిచిత్తంబున సమాహితంబుగ నాకర్ణింపవలయును. మీతఁడీ నిత్యదానంబులచే బ్రాహ్మణుల మగు మమ్ముఁ దనియించుచుండుటచే మేమెల్లరమును నభీష్టవస్తుసంపన్నంబులగుమాగ్ధులంబులయందు యధానుఖింబుగఁ గాలక్షేపము చేసికొనుచుంటిమి. ఇప్పుడు మీపరిపాలనమునం దట్లు బ్రాహ్మణసత్కారంబు జరగుట లేదు. అందుచే నిలువఁజాలక కొందఱుభూసురు లీనగరిమును విడిచి పోయియున్నారు. కేవలము మేముమాత్రమే సపరివారంబుగఁ

గన్యముల ననుభవించుచు నిందు నివసించి యుంటిను. శివపాలశేఖరా ! నిత్యముచు దారిద్ర్యమ్ముచే బీడితుల మగుమిన్నమాకురు నేడో రేపో చగరమును విడువవలసినప్పునిని తోచుచున్నది.

అని భూసురులు మఱవి చేయుటయు నహ్యసేందుగ్రిడు నవ్వచు నోవిప్రవరులారా ! న్యాయాచారంబుగ బ్రాహ్మణులకు దానము చేయుటవలనఁ బరలోకంబున మహాఫలంబు గలుగునుచూట సత్యమే. కాని యందులకుఁ గారణమేమో యిండుక వివరణోరుచున్నాను. దానమువలన స్వర్గప్రాప్తియు, మరల సుఖసౌభాగ్యమయం బగుజన్మముచు గలుగునాదుతు. నాతండ్రి యిష్టము నన్నియును జెట్టిభోగంబుల ననుభవించుచు నెట్లుండెనో తెలిసికొని యథాశ్రమంగఁ దెలుపఁ గోరెదను. అరుటయు బ్రాహ్మణు లింక మాటుమాట చెప్పఁజాలక మహారాజుకడ నెలఁపు గ్రహించి యట్లే తెలిసికొని చెప్పెద మని మనవి చేసి దీనమానసంబులతో గృహంబులకుం బోయిరి. తరునాత వారంబులు నొక్కచోఁ జేరుకొని మృతుడైనయహ్యహారా జెచ్చట నెట్లుండెనో గ్రహించుట కుపాయము నాలోచింపందొడంగిరి. కాని వారి కేమార్గమును గోచరించుట లేదు. రాజావమానశంకచే వారు చాల దినంబులవఱకు నాయాలోచనలోనే నిమగ్నులై పోయిరి.

అప్పుడు వారిహోమాదినిత్యకర్మంబు లన్నియు విలువైయు లైపోయెను. అందుచే నాదిత్యుండు వ్యాకులితుండయ్యెను. రాజులు ధర్మయుక్తముగఁ బరిసాలించుచున్నను దేశంబున శనావృష్టి గలిగెను. అగ్నియందు బ్రాహ్మణులు నివేదించునాహుతులు సూర్యునకుఁ జెందును. ఆతనియచుగ్రహంబున వృష్టియు, దానిమూలాబున నన్నంబును, దానివలన సకలజీవులకును దృష్టియుఁ గలుగుచుండును. వీని కన్నిటికిని మూలకారణం బగునాహుతిప్రదానము లేకుండుటచే

గ్రామముగా నివి యన్నియును లోపించిపోయెను.

ఇది యంతయు గాంచి జగన్మిత్రుండగుసూర్యభగవానుడు మిగుల విచారించి బ్రాహ్మణరూపధర్మంజై భూసురులచేతకుం బోయి “ఓభూసురవరులారా! మీరు నిత్యకర్మంబులను బరిత్యజించి యేల యిట్లు విషణ్ణులై యున్నారు? మీకుఁ బ్రధానంబులగుపంచయజ్ఞములే యనంతఫలదాయకములు. నిత్యకర్మంబులం దీర్చుచు నస్యఫలా కాంక్షిమై నానిని బరిత్యజించువారి కెట్టిసుప్రశస్తదానాదిసత్కర్మంబులును సఫలంబులు గానేరవు. సకలఫలదాయకంబు లగుపుణ్యతీర్థంబులుగూడ నిత్యకర్మపరిత్యక్తులయభిమతంబునం దీర్చుటకు సమర్థంబులు గానేరవు. చతురాశ్రమవాసులకును నిత్యకర్మంబులగుపంచయజ్ఞములు భుక్తి ముక్తిదాయకములై యుండును. కావున వానినెన్నండును ద్యజింపరాదు. నిత్యకర్మంబుల విడువకుండగనే నైమిత్తికంబుల నాచరింపవలయును. నిత్యకర్మంబుల కవిరుద్ధంబు లగునైమిత్తికకర్మంబులు శతగుణాధికఫలదాబు లగుచున్నవి. ఎన్నఁడు నెట్టిప్రతిగ్రహంబును జేయనివాఁడను, నిత్యజపపరాయణుండు నగుబ్రాహ్మణుండే మరణించినయావృపునిస్థితిగతులంగూర్చి తెలుపఁగలఁడు.”

అని బోధించుటయు బ్రాహ్మణు లాభాస్కరునకుఁ బ్రణామంబులు గావించి పరమానందముతో నాభూసురోత్తమునికొఱకుఁ బురంబునలుదెసల నన్వేషింపనారంభించిరి. ఆపట్టణంబున నట్టివిప్రసత్తముం డెందును వారి కగపడలేదు. వారట్లు తిరుగుచుండఁగా నొక్కచో సూర్యబాహుండును, నిరాలంబుండును, ఏకపాదస్థితుండును, తపో శీరతుండును, ద్విత్వోత్తముండు నగుభార్గవుని సందర్శించి ప్రణామంబులు గావించి యందఱు నాతనిఁ బరివేష్టించి యాతనిజపావసానసమయమును నిరీక్షించుచుండిరి. సూర్యదేవుఁడు పశ్చిమంబునకు వాలిన

పీమ్మట నాభూదేవశ్రేష్ఠుండు జపబును ముగించి దేవపితృతర్పణంబులను, మణియు నితరంబులగుసత్యకిర్ణంబులను దీర్చి కొని తిన్నుఁ బరివేష్టించియున్న బ్రాహ్మణుల నందఱుం గాంచి కృతాంజలిమై యస్థి పాద్యాదివిధులచే వారి సర్వించి ఫలమూలాదినివేదనంబున వారిని బరితృప్తులం గావించి యాగమనకారణముంగూర్చి ప్రశ్నించెను. అప్పు డవ్విప్రులు తమవచ్చినకార్యము నాతనికెఱింగించుటయు భార్గవుండు తనలో “ ఇప్పు డేమిచేయవలయును ? వీరికోరికను నిరాకరించి నే నెప్పటియట్లు నాతపఃబు చేసికొనుట మంచిదా ? కాక దీనినై వచ్చి చూచించుచున్న వీరికష్టములను దొలఁగించుటకై ప్రయత్నించుట మంచిదా ? ఆపన్నిచున్నులగుజీవుల కభయదానంబు గావించుట తపంబు కంటెను నధికధర్మం బగుచున్నది. సకలజీవులకును దానముచేయుట కంటె నెక్కువవియందైనను దయచూపుటయే యుక్తమధర్మంబని పెద్దలు చెప్పుదురు. ” అని వితర్కించుకొని భార్గవుండు బ్రాహ్మణ సహితుండై యమపురంబునకు బయలుదేరినను.

ఆతనిం గాంచి సూర్యదేవుండును దక్షిణాభిముఖంబుగఁ బ్రయాణము సాగించెను. భార్గవుండును దపోబలాబున శ్రీఘ్రగామి యగు భాస్కరు ననుసరించి యశ్రమంబుగఁ బోవుచుండెను. ఇట్లాయువును గ్రమంబుగ నెనుబరియెనిమిదివేలయోజనముల యమమార్గము నతిక్రమించి పోవుచుండిరి. అచ్చట జలములేదు. తినుటకన్నము లేదు. నిలుచుటకుఁ జెల్లనీడమైనను లేకుండెను. కేవలము దేవదానవులకుఁగూడ దుస్సహం బగుచలిమాత్ర మంతటను వేధించుచుండెను. ఆప్రదేశమంతయు సంధకారబంధురమై యుండెను. ఆవెనుక నిరువదియెనిమిదికోట్ల దుస్సహనరకంబుం గానవచ్చుచుండెను. ఎవ్వఁ యో శత్రువు ను పైఁబడికొట్టుచున్నట్లు కడుపుమండుకొనిపోవుచుండు

జాడకర్బులగుశీవులు నరకంబులయందలి యాతనల ననుభవించజాలక కాపించుచుండు నార్తనాదంబు లాతనికి వినవచ్చుచుండెను. వారు పడుతున్న బాధలన్నియు నాతని కగపడుచుండెను.

అట్లాతడు పోవుచుండ మార్గమధ్యంబున దండపాణి యగు బ్రాహ్మణుఁడొకఁ డాతని నడ్లగించి “ నీవునాకాదానము నీయకుండ నెచ్చటికిఁ బోయెదవు ? పూర్వము నీవు నాకేమి యిచ్చెద వని వాగ్దానము చేసియుంటిగో ఇప్పుడిది చెప్పుకొనుము ” అని గర్జించుటయు భార్గవుం డించుక నేపు చింతించి “ జూను. నేను నీకొకపురాణము నిచ్చెద వని చెప్పి యుంటిని. అదియేనా నీవిప్పు డడుగుచున్నది ? నే నింటికిఁ బోయి తీసికొనివచ్చి యిచ్చెదను. ఇప్పుటికి నన్ను బోమ్మ ” అనియెను. బ్రాహ్మణుం డామాట విని “ తరువాత నిచ్చెదను ” అను మాట మీభూలోకమునందే గాని యిచ్చటఁ జెల్లినేరదు. ఇప్పుడే నాకీయవలసినది యిచ్చి సోవలయును. ” అని నిర్బంధించెను. అప్పుడు భార్గవుండు నేనేమియును దీసికొని రాలేదనియెను. బ్రాహ్మణుం డామాటలు విని దానికిఁ బ్రతిగ నీసుకృతఫలమునం దన్ధభాగము నాకీయవలయు నని కోరెను. దానికి భార్గవుం డంగీకరింపకుండుటయు సూర్యదేవుండు భార్గవునకు బోధించి యాతనిపుణ్యమునందు షష్ఠాంశము నాబ్రాహ్మణుని కిప్పించి యాతని బంపినైచెను. తరువాతఁ గొంతదూరము చనునప్పటి కొకగొల్లవాఁడు భార్గవు నడ్లగించి నీ గోవును గాచినందులకు నాకీయవలసినవేతనము నాలుగుమినుపగింజలయెత్తుబంగారువాణెము (కాకినీ) ను దెమ్మని యడిగెను. ఆకాలమున నది స్వల్పమగుటచే గొల్లవాఁ డాతని నడుగ లేదు. భార్గవుండును మేఱచిపోయెను. ఇప్పుడు దానికి బదులుగా భార్గవుఁ డాగోపాలునకుఁ దనస్కృతమునందు షష్ఠభాగము నీయవలసినచ్చెను. ఇట్లు

మార్గమధ్యమునందు చాకలి, ధర్మకారుడు, వస్త్రకారుడు, తీర్థతూత్రల సేవింపజేయువాడును నాతని దరుకీయవలసినధనముగూర్చి పీడించిరి. వారికి గూడ సుకృతమునందుష్కభాగము నీయవలసిన చ్చుటచే బ్రాహ్మణోత్తము డగుభౌగ్యవుడు నిస్తేజుండు పోయెను. ఇక నాతడు డొక్కయడుగైనను ముందటికి వేయజాలకపోయెను.

అప్పుడు దివాకరు డాతని బుట్టకొని శతానీకమహారాజును భవించుచున్ననిరయముకడకుఁ దీసికొనిపోయెను. ఒకకుంభమధ్యమునఁ బంచనముచేయఁబడుచున్న యన్నరపాలుం గాంచి భౌగ్యవుడు విస్మితుండైపోయెను. అతడు కొంతసేపట్ల యుడి రాజును సమీపించి “మహారాజా ! నీవు పూర్వము బ్రాహ్మణులకు షోడశమహాదానంబులను గావించితి. రత్నములు, వస్త్రములు, గ్రామములు, నగరములు మొదలగువానిని సమర్పించి భూసురులను దనియించితివి. తపంబువలనను భక్తితోఁ గావించినదానంబువలనను స్వర్గప్రాయగునని మునులు చెప్పదురు. అట్టిచో నీవిప్పుడు యమకింకరులచే నిర్బంధితుండవై నరకయాతనల ననుభవించుచుంటివి. దీనికి గారణంబేమియో తెలుపవలయును.” అనియడుగుటయు శతానీకుండు భూసురోత్తమా ! ఈవిషయంబున సత్యమును వచించున్నాను. వినుము. నేనజ్ఞానవశంబునఁ బరులకడ సంపాదించినధనంబుచే బ్రాహ్మణులకనేకదానంబులఁ గావించితిని. ఆద్రవ్యమును సేకరించువట్టున నామూలమునఁ బ్రజలు పీడితులైరి. ప్రజాసంతాపమున బయలు వెడలిన యవలంబూలమూలముననే ప్రేతిమూర్తి నగునేనిప్పు డీనరకమునందు రేయుంబలు దహింపఁబడుచున్నాను. మహాత్మా ! నీవు నన్నీదుఃఖముచుండి విముక్తుం గావింప నెఱువేని శీఘ్రంబుగ భూలోకంబునకుఁ బోయి సాక్షునిగ బు గావింపునుని నాకుమారునకు బోధింపుము.

సాధుసంగంబుకంటె నన్నున్దర్శించుట కితరోపాయం బేదియును లేదు. అని ప్రార్థించెను.

అమాట లాలించి భాగ్యవుండు తనప్రభువునకును, సకలమానవగణంబులకును హితంబు గోరి యాదిత్యుంగూర్చి యిట్లు ప్రార్థించెను. ఓసూర్యదేవా ! సాధువులు తీర్థస్వరూపులు గావున వారిదర్శనము శుభ్రదాయకమైనది. తీర్థసేవనము కాలక్రమంబున ఫలించును గాని సాధుసంగము సద్యఃఫలము నొసంగుటకు సమర్థమై యుండును. పుణ్యకర్మవిహీనులకు దేవతలయగుదును, ఉత్తములగు బ్రాహ్మణుల యుండును, దపస్సులయందును భక్తి గలుగదు. పాపక్షయసమయంబుననే మానవులకు దానధ్యానంబులయందు బుద్ధి ప్రసరించును. నీదర్శనమాత్రంబుననే నరకవాసు లెల్లరును సుఖానుభవముం గాంచుచుండించే నీవు దేవతాశ్రేణుండ వని నిశ్చయంబుగ గ్రహింపఁగలిగితిని. కాని ధర్మహీనుండ నగునేను నీసమ్మఖంబున దేవతల్యంబగునవశ్యయందుండియు నించుకంతయు సుఖము నందఁజాలకున్నాను. కావున మానవులకుఁ బాపవిమోచకంబును, స్వర్గసుఖదాయకంబునగు నుత్తమధర్మం బేదియైననున్నచో లోకమంగళింబుకొఱ కాధర్మముంగూర్చి యానతీయవలయును. సంసారు లగుమానవులు మేత్రదారగృహదులకొఱ కెన్నికష్టముల ననుభవించి ప్రియత్నింతురో యీవిధముగా ధర్మముకొఱకుఁగూడ శ్రమపడకున్నచో స్వర్గమోక్షాదిఫలంబులఁ బడయఁజాలరా యేమి ? ఈవిషయంబుచుగూర్చి విస్పష్టంబుగ నానతీయవలయును.

అని భాగ్యవుండు ప్రార్థించుటయు భాస్కరుండు విప్రోత్తమా ! లోకహితంబుకొఱకు నీకేవిషయంబున సత్యము నెఱిగించుచున్నాను. ధర్మసంపన్నమృద్ధికే గారణంబున, సత్కీర్తింబువలనను, నచ్యుతానం

బువలననుగూడ ఫలదాయకంబు నగుధర్మముంగూర్చి నీవు నన్నుఁ బ్రార్థించితివి. దీనింగూర్చి చెప్పటవలన జిహ్వా పవిత్రం బగుటయే కాక శ్రేయోభివృద్ధికూడఁ గాఁగలదు. కావున సకలపాపహరంబగు నభిధర్మముంగూర్చి చెప్పెదను వినుము. చైత్రమాసము వత్సరంబున కాదియు, శివాదిసకలదేవతలకును బియ్యకరంబునైయున్నది. ఆమాస మునం దేవతలందఱును స్వర్గమునుండి భూమండలంబునకుఁ గ్రీహర్థమై యరుదెంచి ప్రతివత్సరమును నుఖవిహారంబు గావించి సంతోషితులై నిజలోకంబులకు విచ్చేయుచుండుదు. శంకరుండును బాలకరూపముం దాల్చి కన్యామూర్తులగుప్రమథులతోడను, భగవతియగుగౌరితోడను గలసి చైత్రమాసంబున భూలోకమునవిహరించుచుండును. కార్తికమా సంబున దీపదానము చేయునట్లే చైత్రమాసంబునఁగూడ మహాదేవు నకును, నితరదేవతలకును బ్రీతికరంబుగా దీపాతాధనాదిమహోత్స వంబులం గావించువారు పాపాత్ములైనను దేవలోకగాము లగుదురు. కావునఁ గృష్ణచతుర్దశియందుగాని, శుక్లచతుర్దశియందుగాని యుపవ సిించి మహాదేవునద్దేశించి బ్రాహ్మణునకు శోదాశంబు చేయునాడు పాపవిముక్తులై స్వర్గగుఱుంబు లందఁగలరు.

అని యిట్లాదిత్యభగవానుం డానతిచ్చుటయు భార్గవుండు పర మానందభరితుండై మరల భూలోకంబునకు వచ్చి మంత్రిపురోహిత నామంతద్విజమండలపరివేష్టితుండై కొలుపున్న సహస్రానీకునిఁజర్పించి యెల్లవిషయంబులకు సవిస్తరంబుగ వినిపించెను. అంత సహస్రానీ కుండు ప్రహృష్టమానసుండై తానువచ్చువఱకును భార్గవుని రాజ ధానియందే యుండి నియోగించి న్యాయపూర్వకంబుగ ధర్మము నార్జించుటకై విదేశంబునకుం బోయెను. అందొకచో నొకపుష్కరిణి తీర్వంబుననుండెను. సహస్రానీకుఁ డాకూలివారితోఁ గలసి తానును

గతులను, బుద్ధుగతుడును, అహంకారుడును నగుచున్నందున నాపాపగుణముల హరించుగాక ” అనుమంత్రములతో శివపూజ గావించి యాసాత్ర నుత్తమబ్రాహ్మణునకు దానము చేయవలయును. అట్లు చేయువారు మహాఫలస్థులును, సురూపసాభాగ్యభోగైశ్వర్యవంతులు నగుదురు. నాలుగుమాసంబు లుభయచతుర్వసులయందు నిమగ్నమై తంబు నిర్వర్తించుపుణ్యము సహస్రసానీకునివలె దమకులంబునసహస్ర పురుషులచుద్ధరించి పాపశూన్యులై దేవతలకుఁగూడఁ బూజనీయులై శివలోకంబున సుఖోపవిష్టులై యుండఁగలరు. రాత్రులను, వగల్గలు, మధ్యాహ్నంబులను, అపరాహ్ణంబులను, సంధ్యాకాలంబులను వారు మనోవాక్కాయంబులచే గావించినదురితంబు లన్నియును నశింపఁగలవు. భక్తిపూర్వకంబుగ నేకభుక్తంబును, అమాచితాహారంబును, నస్తభోజనాబును, నిరాహారంబును గావించి యీవ్రతంబును విధ్యుక్తముగ నాచరించువాని కపారంబగు పుణ్యములభింపఁగలదు. ఇట్లు చతుర్దశియందు భక్తిశ్రద్ధలతో శివపూజ చేసి నియమవ్రతుడును, శుచియు, నేకాగ్రచిత్తుండునై శివసహస్రనామంబులఁ గీర్తింపవలయును. అసమర్థుండగువాఁడు మహాదేవునిదివ్యనామంబులనాకర్ణింపవలయును. అట్టివానికి సకలపాపవిముక్తియు, శివలోకావాసంబును సిద్ధింపఁగలవు.

—• సహస్రనామసంకీర్తనము. •—

సనత్కుమారుం డిట్లనియెను. వ్యాసమునీంద్రా! శ్రీవణమాత్రంబున సకలపాపాఘవినాశకంబును, ముక్తికారణంబునగు శివసహస్రనామావళిగూర్చి చెప్పఁచున్నాను. ఈస్తవంబునుగూర్చి చెప్పటకునేను సమర్థుండను గాను. అమృతాదేవుని యనుగ్రహంబుచే

నాకాదివ్యనామాబు లన్నియును స్మృతిపథాబునఁ దోచుచున్నవి. ముందుగ నేనద్వైపుని సన్నుతించి యాతనిచే నన్ను తుండైనై యనఁప నిధనుండును, సర్వయోనియు, మహాత్ముండును, అవ్యయుండు నగు శివుని నామసమూహము నించుక వర్ణించెదను. పరమగుండును, పరే ణ్యుండును, విశ్వమూర్తియు జ్ఞానమయుండును, మహాదేవుండు నగు చతురాననుండు వీనికిఁ గర్త. దధిని మధించి నవసీతమును గల్పించి నట్లుగా బ్రహ్మదేవుండు విశేషపర్యాలోచనంబు చేసి మహాదేవుని యయుతనామమధ్యనుండి యీనామసహస్రము నుద్ధరించియున్నాఁడు. పర్వతంబులలో హిమవంతంబునుం బోలి శర్వుని సర్వనామంబుల యాదు సీనామావళి సారభూతమైనది. సర్వపాపహరంబును, చతు ర్దేవపారతుల్యంబును, మహాఫలదాయకంబు నగు సీనామసహస్రము ను సంయతచిత్తంబునఁ బ్రయత్నపూర్వకంబుగఁ బఠించి ధ్యానము చేయవలయును. ఈస్తోత్ర ముత్పాతశాంతికరంబును, పుష్టికరంబును, రక్షోఘ్నంబును, బావనంబునైనది. దీనింగూర్చి భక్తిశ్రద్ధలు గలవారికే బోధింపవలయును. శ్రద్ధావిహీనులును, నాస్తికులు సీనామంబులను వినఁదగినవారు గారు. సర్వభూతాత్మకుండును, పినాకపాణియు నగు మహాదేవుని ద్వేషించువారు పితృపితామహాదులతోఁగూడ సరక పతితు లగుదురు. అట్టిపాపాత్ములుగూడ సంత్యకాలంబున ధ్యానయోగస్వరూపంబును, ఉత్తమధ్యేయంబు నగుసీనామాని నాలకించినచోఁ బరమపదప్రాప్తు లగుదురు. ఈస్తోత్రము పక్షితంబును, మంగళమయంబును బుణ్యకలితంబును, గళ్యాణప్రదంబు నైనది. సర్వలోకపితామ హుండగు జలజాసనుండు లొల్లి యీస్తవముం గూర్చి దీనికి సకలస్వ వరాజం బని పేరిడియెను. అది మొదలుగా నిది దేవతలచేఁగూడఁ బూజితంబై స్తవరాజం బని ప్రశస్తిం గాంచెను. ఈనామసహస్ర

మప్పుడే బ్రహ్మలోకమునుండి యవతరించి సకలలోకంబులనున్వ్యాపించెను. శ్రేష్ఠులకు శ్రేష్ఠంపును, శాంతులకు శాంతుండును, ద్యుతిలకు ద్యుతియు, యోగులకు యోగియు, కారణంబులకుఁ గారణుండును నగుదేవుఁ డెవ్వఁడో, ఎవ్వనినుండి సకలలోకంబులును సంభవంబులగుచుండునో, ఎవ్వనివలనమరల భవంబు లేకుండునో య్విసర్వభూతాత్మభూతుండును, అమితతేజస్వియునగు మహాదేవుని సహస్రనామంబులంగూర్చి యాకర్ణింపుము. ఈనామశ్రీవరామంత్రంబున నఖిలాభీష్ట సిద్ధి యగును.

శ్రీరుండు, స్థాణువు, పృథువు, భానుండు, ప్రవరుండు, వరదుండు, వరుండు, సర్వాత్ముండు, సర్వవిఖ్యాతుండు, శర్వుండు, సర్వకరుండు, ఉద్భవుండు, జటి, వర్చి, శిఖి, ఖడ్గి, సర్వాంగుండు, సర్వభానుండు, హరుండు, హిరణ్యాక్షుండు, నర్వభూతహరుండు, ప్రవృత్తి, నివృత్తి, నియతుండు, శాశ్వతుండు, ధ్రువుండు, శ్రేణానచారి, భగవానుండు, భేచరుండు, భేచరోద్భవుండు, అభివంద్యుండు, మహాకర్మ, తపస్వి, భూతభానుండు, ఉన్మత్త వేషుండు, ప్రచ్ఛన్నుండు, సర్వలోకప్రజాపతి, మహీరూపుండు, మహాకాయుండు, సర్వరూపుండు, మహాశనుండు, విశ్వరూపుండు, విరూపుండు, విశ్వభోజి, వామనుండు, మనువు, లోకపాలాంతి, తాత్త్వ, ప్రసాదుండు, హయగర్భి, పవిత్రుండు, సుహృత్, నియమము, నియమాశ్రీయుండు, సర్వవర్మ, స్వయంభువు, అనాది, అవ్యయుండు, సౌమ్యరూపుండు, విరూపాక్షుండు, సోము, నక్షత్రసాధకుండు, చంద్రుండు, సూర్యుండు, శని, కేతువు, గ్రహము, గ్రహపతి, వరుండు, అద్వి, అద్యానియుండు, కర్త, మృగబాణార్చి, అనఘుండు, మహాతపుండు, దీర్ఘతపుండు, అదీనుండు, దీనకాధకుండు, సంవత్సరకరుండు, ముద్రము, ప్రమాణము, పరమతపము, యోగి, సూక్ష్మండు, మహాదేవుండు, మహామాత్రుండు, మహాతపుం

జు, సునన్ద రేతుడు, సర్వజ్ఞుడు, సుబీజుడు, వృషవాహనుడు, దశ
బాహుడు, అనిమిషుడు, నీలకంఠుడు, ఉమాపతి, విశ్వరూపుడు,
స్వయంశ్రేష్ఠుడు, బలి, చైరోచనుడు, లాహింత, గణకర్త, గణపతి,
ఓగ్వాసుడు, కామ్యము, పరమపవిత్రుడు, మంత్రము, సర్వభావ
హరుడు, హరుడు, కమండలుధరుడు, ధన్వి, గాణహస్తుడు, పితృ
పవంతుడు, అశని, శతఘ్ని, ఖగ్ని, పట్టిసుడు, ఆయుధి, మహాత్ముడు,
సువహస్తుడు, సురూపుడు, తేజము, తేజస్కురుడు, ఉస్మిషి,
సువక్త్రుడు, అత్యుగ్రుడు, వినతుడు, దీప్తుడు, హరినేత్రుడు, సతీ
ర్థుడు, కృష్ణుడు, సృగాలరూపుడు, సర్వాధ్యుడు, ముండుడు, కుండి,
కమండలువు, అజుడు, మృగరూపి, గంధమాలి, కపర్ది, ఉర్ధ్వరేతుడు,
ఉర్ధ్వలింగుడు, ఉర్ధ్వశాయి, నభస్థుడు, త్రిజటి, చీరవాసుడు,
దుద్రుడు, సేనాపతి, విభుడు, అహశ్వరుడు, సత్తము, తిగ్మము
మనువు, సుశర్పసుడు, గజహంత, దైత్యహుడు, లోకము, లోక
ధాత, గుణాకరుడు, సింహశార్దూలరూపుడు, ఆర్ద్రచర్ముడు, ధరా
ధరుడు, కాలయోగి, మహానాదుడు, సర్వావాసుడు, చతుష్పథుడు,
నిశాచరుడు, ప్రేతచారి, భూతచారి, మహేశ్వరుడు, బహుభూ
తుడు, బహుధనుడు, సర్వాధారుడు, అమితగతి, నృత్యప్రియుడు,
నృత్యతృప్తుడు, సర్తకుడు, సవిలాసుడు, పోషకుడు, మహాతపుడు,
ప్రాంశువు, నిత్యుడు, గిరిచరుడు, నభస్సు, సహస్రహస్తడు,
విజయుడు, వ్యవసాయి, అనిశ్చితుడు, అమృతజుడు, మర్షణాత్ముడు,
యజ్ఞహంత, కామనాశకుడు, దక్షయజ్ఞాపహారి, సుపథుడు,
హర్షముడు, తపోపహారి, బలవతుడు, ముదితుడు, అర్థుడు, అజి
తుడు, వతుడు, గంభీరుడు, గంభీరస్థూరుడు, గంభీరబలహా
నుడు, స్యగ్రోధరూపుడు, స్యగ్రోధుడు, వృక్షకన్ఠుడు, అభీతుడు,

విభుడు, నృక్షీక్షదశనుడు, మహాకాయుడు, మహాననుడు, విష్ణు
 క్షేనుడు, హర్యక్షుడు, సంయుగాపీడవాహనుడు, తీక్షణబాహువు,
 హరి, యజ్ఞుడు, మహాశయుడు, కర్మకాలవిదుడు, విష్ణుప్రసాదితుడు,
 యజ్ఞము, సముద్రుడు, బడబాముఖుడు, అంబనుడు, అంబితోష్ఠుడు,
 బహుమాయాపయోనిధి, మహాంగుడు, మహాదంష్ట్రుడు, మహా
 జిహ్వుడు, మహాముఖుడు, మహానాధుడు, మహారోముడు, మహా
 కేశుడు, మహాజటుడు, అసపత్నుడు, ప్రసాదుడు, ప్రత్యయుడు,
 గిరిసాధకుడు, స్నేహనుడు, అస్నేహనుడు, అజితుడు, మహాముని,
 వృక్షకాదుడు, వృక్షకేతువు, తరళుడు, వాయువాహనుడు, మం
 డలి, వాయునాముడు, దేవదానవదర్పహుడు, అధర్వశీర్షుడు, సా
 మాన్యుడు, రిపుహంత, అమితేక్షణుడు, యజ్ఞాద్భుజుడు, గు
 హ్యుడు, ప్రకాశుడు, జంగముడు, అమోఘార్థప్రసాదుడు, అభి
 గమ్యుడు, సుదర్శనుడు, ఉపహారుడు, ప్రియుడు, సర్వుడు, కన
 కుడు, కాంచనస్థిరుడు, వంది, నందికరుడు, భవ్యుడు, పుష్కరుడు,
 పతి, స్థిరుడు, తపశుడు, తాపచుడు, ఆద్యుడు, ఘృణి, యజ్ఞుడు,
 సమాహితుడు, నక్తుడు, కలి, కాలుడు, మకరుడు, కాలపూజి
 తుడు, సుగ్రుడు, గణకారుడు, భూతభావనుడు, సారథి, భస్మ
 శాయి, భస్మరూక్షుడు, భస్మరూపుడు, తరంగణుడు, అగణుడు,
 లోపుడు, మహాత్ముడు, సర్వపూజితుడు, శంకువు, త్రిశంకుసంప
 న్నుడు, శుచి, భూతనిషేవితుడు, ఆశ్రమస్థుడు, కపోతస్థుడు,
 విశ్వకర్మపతి, వరుడు, శాఖుడు, విశాఖుడు, కుంభాండుడు, అగ్ర
 జాలుడు, సునిశ్చయుడు, కపిలుడు, అకపిలుడు, మౌరుడు, ఆయువు
 అపరోగి, గంధర్వుడు, అదితి, తామ్రుడు, అవిశ్లేయుడు,
 సుసారథి, షరత్పథాయుధుడు, దేవ్రుడు, అగ్రకారుడు, సుధీవరుడు,

తుంబవీణుడు, మహాకోపుడు, ఉర్ధ్వరేతుడు, జలేశయుడు, ఉగ్రవం
 శకరుడు, హాశధారుడు, అనిందితుడు, సర్వాంగరూపుడు, మా
 యావి, సుహృత్తు, అనిలుడు, అనలుడు, బాంధవుడు, బంధుకర్త,
 సుబంధువు, రవిలోచనుడు, సుయజ్ఞారి, సుకామారి, మహాదంష్ట్రు
 డు, అసమయోధుడు, బాహువు, అనిందితుడు, శర్వుడు, శంక
 రుడు, ధనదుడు, ధనుడు, అమరేశుడు, మహాదేవుడు, విశ్వదే
 వుడు, సురారిహంత, దీధితి, అహిర్బుధ్నుడు, చేకితానుడు, హరి,
 అజైకపాదుడు, కపాలి, త్రిశంకుడు, అజితుడు, శివుడు, ధన్వంతరి
 ధామకేతువు, సుందుడు, వైశ్రవణుడు, ధాత, శక్రుడు, విష్ణువు,
 మిత్రుడు, త్వష్ట, భువుడు, ధని, ప్రభావుడు, సర్వగుడు, వాయు
 వు, అర్యముడు, సవిత, రవి, ఉదగ్రుడు, విధాత, మాంధాత, భూత
 భావనుడు, హుతతీర్థుడు, వాగ్మి, సర్వకాలగుణావహుడు, పద్మవ
 క్తుడు, మహావక్తుడు, చంద్రవక్త్రుడు, మనోజవుడు, బలవంతుడు
 ఉపశాంతుడు, పురాణుడు, కురుడు, కర్త, కాలయాపి, కురుభూ
 తుడు, మహేశ్వరుడు, సర్వాశేనుడు, సర్వశాయి, సర్వప్రాణిపతి,
 దేవదేవుడు, సుఖాసక్తుడు, సత్తు, అసత్తు. సర్వరత్నవిదుడు, కైలా
 సశిఖరవాసి, హిమవద్గిరిసంశ్రియుడు, కులహారి, కులకర్త, బహుబీ
 జుడు, బహుప్రదుడు, వణిక్కు, నర్ధనుడు, వృక్షుడు, నకులుడు,
 చందనచ్ఛదుడు, నారపీరుడు, మహాజంతుడు, ఆలోకుడు, మహా
 షధుడు, సిద్ధార్థకారి, సిద్ధార్థుడు, ఛందోవ్యాకరణాంతరుడు, సింహ
 నాదుడు, సింహదంష్ట్రుడు, సింహగుడు, సింహవాహనుడు, ప్రభా
 వాత్మ, జగత్కాలుడు, తలుడు, లోకహితుడు, జ్ఞాననారుడు,
 నవక్రాంగుడు, కేతుమాలి, శుభాననుడు, భూతాశయుడు, భూత
 పతి, అహుతానందితుడు, వామనుడు, సర్వభూతాత్మ, నిల

యుడు, విభుడు, భవుడు, అమోఘుడు, సంజయుడు, పార్శ్వుడు
జీవనుడు, ప్రాణధారి, ధృతిమాన్, ఆత్మవాక్, దత్తుడు, సత్కు
తుడు, యుగాధిపుడు, గోపాలుడు, గోయధి, గ్రాహుడు, గోచ
ర్మవసనుడు, హరుడు, హిరణ్యబాహువు, గుహాపాలుడు, ప్రవేశ
తుడు, ప్రతిష్ఠాని, మహాహర్షుడు, జితకాముడు, జితేంద్రియుడు,
గాంధారుడు, సురాలుడు, తనువు, అత్మ, గతి, వరుడు, మహాగీ
తుడు, మహానృత్యుడు, అప్పలోగణసేవితుడు, మహాకేతువు, వికర్త
చరేశ్వరుడు, ఆవేదనీయుడు, ఆవాసుడు, సర్వగంధసుఖావహుడు
తోరణుడు, తారణుడు, వాయువు, పర్జన్యుడు, హుతాశనసహ
యుడు, ప్రశస్తాత్మ, హుతాశనుడు, ఉగ్రతేజుడు, మహాతేజుడు,
జయుడు, విజయుడు, కాలవిదుడు, జ్యోతిషానయుడు, సిద్ధి, సంధి
విగ్రహుడు, శిఖి, దండి, జటి, జ్వాలి, మూర్తిజుడు, దుర్ధరుడు,
వణిక్కు, వైష్ణవి, పణివి, తాళి, కాలుడు, కాలకంటకుడు, సక్షాత్రు
డు, విగ్రహుడు, వృద్ధి, గుణవృద్ధి, అయోగముడు, ప్రజాపతి, దిశా
బాహువు, విభాగుడు, సర్వతోముఖుడు, విమోచనుడు, సురగ
ణుడు, హిరణ్యకవచి, ద్రవి, మేఘజుడు, బలచారి, మహాచారి.
సూతుడు, సర్వతూర్యనినాది, సర్వవాద్యపరిగ్రహి, బాలయాపి,
బిలావాసి, హేమమాలి, తరంగవిత్తు, త్రిదశుడు, త్రివృత్తు, ఛం
దము, సర్వబాధవిమోచకుడు, బంధనుడు, సురేంద్రశత్రువినాశి,
సాంఖ్యప్రసాది, దుర్వాసుడు, సర్వనాథునిపేవితుడు, ప్రస్కంద
నుడు, విభాగుడు, అతులుడు, యజ్ఞసామవేది, సర్వవాసుడు,
సర్వచారి, దుర్వాసుడు, వాసవుడు, అమరుడు, హేముడు, హేమ
కారి, యక్షుడు, సర్వభూది, ధర్మోక్తముడు, లోహలాక్షుడు, మహా
క్షుడు, పిపాసాక్షుడు, విశారదుడు, సంగ్రహుడు, విగ్రహుడు,

కాముడు, సర్వచీరనివాసనుడు, ముక్తుడు, పియుక్తదేహి, దేహారి, సర్వకామదాయి, సర్వకాలప్రసాదుడు, సుబలుడు, బలరూపధారి, సదాకాశుడు, నిరూపి, నివాసి, ఉరణుడు, ఖగుడు, డాండరూపంశువు, ఆదిత్యుడు, వసువు, అగ్ని, సువర్చసి, వసువేగుడు, మహావేగుడు, మనోవేగుడు, నిశాకరుడు, సర్వావాసి, ప్రియూవాసి, అపదేశకారి, హుడు, ముని, ఆత్మాకరుడు, లోకుడు, సంభోజ్యుడు, సహస్రభోజ, పక్ష, పక్షిరూపి, విశ్వదీపుడు, విశాలపతి, ఉన్మాదుడు, మదనాకారుడు, లిప్తిము, లిప్తకరుడు, అవముడు, వామదేవుడు, వాముడు, ప్రాప్తేవుడు, వామనుడు, సిద్ధిమోగాపచారి, సిద్ధుడు, సిద్ధార్థనాథకుడు, భిక్షువు, భిక్షురూపి, విషాణి, మృదువు, అవ్యయుడు, మహాసేనుడు, విశాఖుడు, వ్యసినాగుడు, విశాలపతి, వజ్రస్థుడు, ప్రతిష్ఠంభి, వజ్రస్థంభనుడు, క్షమావ్రతకరుడు, కాలుడు, మనువు, మధుకరుడు, చలుడు, వానస్పత్యుడు, వాజిమేధుడు, ఆశ్రమపూజితుడు, బ్రహ్మచారి, లోకచారి, సర్వచారి, సుచారవిత్తు, ఈశానుడు, ఈశ్వరుడు, కాలుడు, నిశాచారి, అనేకదృక్కు, నిమిత్తేష్ఠుడు, నిమిత్తుడు, నంది, నందికరుడు, హుడు, నందీశ్వరుడు, నందిమంతుడు, నందివర్ధనుడు, భగాక్షినిహంత, కాలుడు, బ్రహ్మవిద్యుడు, చతుర్ముఖుడు, మహాలింగుడు, చతుర్లింగుడు, లింగాధ్యక్షుడు, లోకాధ్యక్షుడు, మహాధ్యక్షుడు, యుగావహుడు, బీజాధ్యక్షుడు, బీజకర్త, అధ్యాత్మానుగతి, బలి, ఇతిహాసకర్త, కల్పుడు, సోత్తముడు, జలేశ్వరుడు, దంభుడు, దంభకరుడు, రంహుడు, వశ్యుడు, వశ్యకారి, కలి, లోకకర్త, పశుపతి, మహాకర్త, మహాపాపధుడు, పరమాక్షరుడు, బలవంతుడు, శుక్రుడు, నిలి, నిలి, సుధావత్, శుభ్రుడు, గోకర్షి, బహుప్ర

సూదుడు, సుస్వప్నుడు, దక్షిణాముడు, అమిత్రజిత్తు, వేదకారుడు, సూత్రకారుడు, విద్వాంసుడు, పరముడు, తపస్సు, మహామేఘుని నాది, మహాఘోరవశీకరుడు, అగ్నిజ్వాలి, మహాజ్వాలి, అతిథూముడు, హుతిము, సావి, వృషభుడు, శింకరుడు, నిత్యుడు, వర్చస్వి, భూమి కేశనుడు, సీయడు, స్తబ్ధాంగుడు, లుబ్ధుడు, శోభనుడు, నిగవగ్రహుడు, స్వప్నికుడు, స్వప్నభాగుడు, భాగి, భాగకారి, లఘువు, ఉస్మాంగుడు, మహాంగుడు, మహాగర్భపూరుడు, యువ, కృష్ణి వస్త్వుడు, సువస్త్వుడు, సర్వప్రాణేంద్రియుడు, మహాపాదుడు, మహానాస్త్యుడు, మహాకాయుడు, మహాయశుడు, మహామూర్తుడు, మహానేత్రుడు, మహామాత్రుడు, విశాలయుడు, మహాదంతుడు, మహాకర్ణుడు, మహేశువు, మహానుగుడు, మహానాది, మహాగ్రీవుడు, సుశాంతధారి, మహాచక్షువు, మహావక్త్రుడు, అంతరాత్మ, మృగాలయుడు, మహాకటి, మహాగ్రీవుడు, మహాబాహువు, ప్రతాపవంతుడు, సంయోగి, వర్ధనుడు, వృద్ధుడు, నిత్యవృద్ధుడు, గుణాధికుడు, నిత్యధర్మసహాయుడు, దేనాసురపతి, పతి, అయుక్తుడు, యుక్తబాహువు, ద్వివిధుడు, సుపర్వణుడు, ఆషాఢుడు, సుషాఢుడు, భుగ్రీవుడు, హరిహరుడు, హరుడు, వసువు, ఆనృత్తిమంతుడు, నిత్యుడు, వసుశ్రేష్ఠుడు, మహారథుడు, శిరోహరి, విసర్పి, సర్వలక్షణభూపితుడు, అక్షరుడు, అక్షరయోగి, సర్వయోగి, మహాబలి, సమామ్నాయుడు, అసమామ్నాయుడు, తీర్థసేవి, మహారథుడు, నిర్జీవుడు, జీవనుడు, వాసి, సీరసుడు, బహుకర్మశుడు, రత్నప్రభూతుడు, రత్నాంగుడు, మహాప్రహదనినాదకారి, మూయిడు, విశాఖుడు, నిర్వృత్తుడు, వ్యక్తుడు, ఆవ్యక్తుడు, నిధి, ఆరోహణుడు, నిరూహుడు, శైలహరి, మహాతపుడు, సేనా

కల్పండు, మహాకల్పండు, యోగము, యోగకన్తుండు, హనుండు, యుగరూపుండు, మహారూపుండు, అయనండు, గహనుండు, శరుండు, శార్వనిర్వాపణుండు, వాండుండు, పండితుండు, విశ్వోచనండు, బహుమాలి, మహామాలి, సుమాలి, బహులోచనుండు, విస్తారుండు, భవనుండు, క్రూరుండు, కుసుముండు, సుఫలోదియుండు, వృషజుండు, వృషభాంగుండు, నల్లిబిల్వండు, జటాధరుండు, ఇందుండు, విసర్గుండు, సుముఖుండు, సురుండు, సర్వాయుధధారి, నివేదనుండు, సుధన్వి, సంగాధారుండు, మహాహనువు, గంధమాలి, భగవానుండు, సర్వకర్మోత్థానుండు, మాధారుండు, బహుభుండు, హిమాలి, సకలంక, సర్వలోచనుండు, ఉరస్తాలి, కరస్తాలి, ఊర్ధ్వసంహసనుండు, పరిగ్రహ, చత్రపతిసువిఖ్యాతుండు, సర్వలోకాశ్రయుండు, మహాత్మ, ముందుండు, విరూపి, వికృతి, నండి, ముండవికర్షణుండు, హర్షణుండు, కోకసుండు, చక్రి, దీప్తజ్యోతుండు, సహస్రీపాదుండు, సహస్రీమూర్ధుండు, దేవేంద్రుండు, సర్వభూతమయుండు, గురువు, సహస్రబాహువు, సర్వాంగుండు, శరణుండు, సర్వలోకధారి, పవిత్రుండు, త్రిమధువు, మంత్రము, కనిష్ఠుండు, కృష్ణపింగళుండు, బ్రహ్మదండవినిర్మాత, శత్రుఘ్న, శతపాశధృక్కు, పద్మగర్భుడు, బ్రహ్మగర్భుండు, జలగర్భుండు, జలోద్భవుండు, గర్భస్థుండు, బ్రహ్మపిండు, బ్రహ్మ, బ్రహ్మస్థుండు, బ్రహ్మణుండు, గతి, అనంతరూపి, నైకాత్మ, తిగ్మతేజుండు, తిమోరుండు, ఊర్ధ్వగాత్రు, పశుపతి, వాతరంహుండు, మనోజవుండు, చందని, పద్మనాభుండు, సురభి, ఉత్తరణుండు, నరుండు, కణ్ణికారుండు, మహాసర్గుండు, నీలమాలి, పినాకధారి, ఉమాపతి, ఉముకాంగుండు, బాహునీహృదయంగముండు, వసుండు, వరాహుండు, వరదాండు, దేవేశుండు, సుమహాస్వరుండు, మహాహస్రీపాదుండు, అన

ఘంట, శత్రుహంత, శ్వేతపింగళుడు, వీరతాత్మ, ప్రయతాత్మ, సంయతాత్మ, ప్రాణానవిదుడు, సర్వసార్వసుతుడు, తాక్ష్యుడు, ధర్మసాధారణుడు, ధనుడు, చరాచరాత్మ, సూక్ష్మాత్మ, సువృషాంకుడు, పృషేశ్వరుడు, సాధ్యుడు, ఋషి, వసువు, ఆచిత్యుడు, వివస్వంతుడు, సవిత, అర్చితుడు, వ్యాసుడు, సర్వార్థసంతోషి, విస్తారుడు, పర్యయుడు, భయుడు, ఋతువు, సంవత్సరము, మాసము, పక్షము, సంధ్య, సమాపకుడు, కళి, కాష్ఠ, లవము, మాత్ర, ముహూర్తము, అహస్సు, క్షప, క్షణము, విశ్వక్షేత్రుడు, బీజలింగుడు, బీజము, ఆమృతుడు, అనిందితుడు, సర్వాది, సదసద్వ్యక్తి, పిత, మాత, పితామహుడు, స్వర్గద్వారము, ప్రాచ్యద్వారము, మోక్షద్వారము, త్రివిష్టపము, నిర్వాణము, హ్లాదనుడు, బ్రహ్మలోకపరాగతి, దేవాసురవినిర్మాత, దేవాసురపరాయణుడు, సురాసురగతి, దేవుడు, దేవాసురనమస్కృతుడు, దేవాసురమహామాత్రుడు, దేవాసురమహేశ్వరుడు, దేవాసురమహాశ్రీయుడు, దేవాసురగణాధ్యక్షుడు, దేవాసురగణాగ్రణి, దేవాసురగురువు, దేవాసురపరిష్కృతుడు, దేవాసురమహామంత్రి, దేవాసురమహేశ్వరుడు, దేవాసురమయుడు, చింత్యుడు, అచింత్యుడు, దేవాత్మ, సంభవుడు, ఉద్భిజ్జుడు, శుక్రుడు, అవేద్యుడు, విరజుడు, విరజాంబరుడు, ఇత్యుడు, హస్తి, సురవ్యాఘ్రుడు, దేవసింహుడు, వర్షభుడు, నిరాయుధుడు, వరశ్రేష్ఠుడు, సర్వదోస్తమోర్తిముడు, గురువు, కాంతుడు, నిజుడు, సర్వుడు, పవిత్రసర్వవాహరుడు, ప్రయుక్తుడు, శోభనుడు, నజ్రుడు, ఈశానుడు, ప్రభువు, అవ్యయుడు, శృంగి, శృంగిగ్రెయుడు, రాజ, రాజరాజ, నిరామయుడు, అభిరాముడు, సురగణ, విరాము, స్వగణాధిపి, నిరాకారుడు, విశ్వదేవుడు,

హరిణుడు, బ్రహ్మవర్చసి, ఘోషరగణపతి, నవమేద్రియవర్ధనుడు, సింహాస్థుడు, సర్వభూతార్థుడు, నిత్యుడు, సత్యవ్రతీ, శుచి, వ్రతాది, పరమబ్రహ్మ, భక్తపరమగతి, విముక్తుడు, దీప్తతేజుడు, శ్రీమంతుడు, శ్రీవర్ధనుడు, గజుడు—

అనునీనామంబులచే శంకరుండు పునన్నుం డగువఱకును నేను స్తోత్రంబు గావించి యుంటిని. బ్రహ్మాదిదేవతలకును, మహర్షులకును గూడ నవేద్యంబగుత్స్విముగల స్తవనియుండును, బూజనీయుండును, వాదనీయుండును, జగత్పతియు నగుమహాదేవు నిట్లు స్తోత్రము చేయ వలయును. నేనమృతదేవుని యాజ్ఞానుసారంబుగ భక్తితో, యజ్ఞపతి యు, గతిమంతులకుఁగూడగతియు నగుభగవానునిస్తవంబు చేసితిని. నిత్యఁమోగపరాయణుండగుమానవుండు, శుచియై పుష్టివర్ధనం బగు నీసహస్రనామావళిచే శంకరునిస్తుతించి యాత్మోద్ధరణంబువకు సమర్థుండు గాఁగలడు. ఈనామములు పరబ్రహ్మస్వరూపములు. ఇవి స్వయముగా బ్రహ్మాదేవునిచే గీర్తితంబు లయ్యెను. ఋషులును, దేవ తలుచుగూడ నీసహస్రనామములచేతనే యవ్విభుని వినుతించుచుం దురు. ఈవిధముగా నాత్మగతిస్వరూపుం డగుమహాదేవునింగూర్చి యాస్తి కభావముతో శ్రద్ధాసహితంబుగ జన్మజన్మాంతరంబులయందును స్తోత్ర ము చేయువారికి భక్తప్రియుండగుశంకరుండు తనసాయుజ్యముచు బ్రసా దింపఁగలడు. ఇగ్రదవస్థయందును, నిద్రయందును, మోర్గమధ్యంబు నాదును, ఎల్ల వేశలందును నీశివస్తోత్రముం గావించుచుండువారికి సుఖ సౌభాగ్యములు వర్ధిల్లుచుండును. అట్టివారికిసహస్రజన్మములయందు గావించినపాపంబు లన్నియు నశించి నిశ్చలం బగునీశ్వరభక్తి లభిం చును. సర్వాంతఃకరణంబులచేతను బరమేశ్వరునియందలి యేకాగ్ర భక్తియే ముక్తికేకాధారమై యున్నది. అచంచలంబగునీశ్వరభక్తి

చేతలగుంగూడ దుష్ప్రాప్తిపం దైనది. అట్టిచో మానవమాత్రుల కెట్లు
 ఉపయోగపడును? ఈశ్వరప్రసాదమువలననే మానవులకు భక్తి యుద
 యింపవలయును. ఆభక్తివలననే తద్భావగతులగుమానవులకు బరమ
 పదప్రాప్తి యగుచుండును. మహాదేవునియందు నిశ్చలభక్తిభావం బుద
 యి వినంతనే భక్తవత్సలుండగు శంకరుండు పునరున్మండై ముక్తిం
 బిస్తాదించుచుండును.

మహిం దకల్పించును, విశుద్ధబుద్ధియు నగుతండిమునీంద్రుం
 డీస్వతరాజముచే గృత్తివాసుని స్తుతించి యుండెను. ఈస్వమును
 భగవానుండగుశంకరుండు స్వయముగా బ్రహ్మ కుపదేశించి యుం
 డెను. ఆతఁ డింద్రునకును, ఆతఁడు మృత్యువునకును, మృత్యువు రుద్ర
 గణములకును గీసింగూర్చి బోధించియుండెను. ఆరుద్రగణంబులవలనఁ
 దనమహాలింగంబునకు ఫలంబుగా బ్రహ్మసభయందు తండిమునీంద్రుం
 డీస్వతరాజమును బడసెను. ఆతండి శుక్రునకును, ఆతఁడు గౌతము
 నకును, ఆతఁడు ధీమంతుండగువైనస్వతునకును, ఆతఁడు నారాయణు
 నకును, ఆతఁడు యమునకును, ఆతఁడు మృకండునకును, ఆతఁడు
 మార్కండేయునకును, ఆతఁడు నాచికేతునకును, ఆతఁ డుపమన్యు
 నకును, ఆతఁడు శ్రీకృష్ణునకును బోధించిటయు గ్రీష్మక్రమముగా
 నీ పవరాజము లోకమంతటను బరివ్యాప్తంబయ్యెను. ఇది సర్వకా
 మదంబును, భౌగదాయకింబును, సర్వసిద్ధిప్రదంబును, స్వర్గసాధనం
 బును, ఆనోగ్యకరింబును, ఆయుష్కరంబును, ధనధాన్యప్రదాయ
 కంబు నైనది. దానవులు, యక్షులు, రాక్షసులు, పిశాచములు,
 యాతుధారులు, గుహ్యకులు, భుజంగులు మఱియెవ్వరునుగూడ నీస్తో
 త్రమునకు విఘ్నంబులు గల్పింపజాలరు. శుచియు, బ్రహ్మచారియు,
 వ్రతేంద్రియుండు యోగధంగంబు గాకుండునట్లు వత్సరవర్షము

నియమముతో నీస్తోత్రపారంబు గావించువాడు శంకరనాథులొక్కరముం బొందగలడు. మహాదేవునిసన్నిధిని నిత్యము నీ శ్రోతమును బఠించువాడు సర్వపాపవిముక్తుడై యశ్వమేధఫలంబును గాంచగలుగును.

—• తులాపురుష వాసవిధి •—

దేవత్యాదుల సన్నిధి-హి శివ-పురుషుని పూజా-త్మా ! ధర్మమువలననే యగ్రకామమోక్షంబులు మూలము లభించుచున్నవి. ఆకారణముచేతనే పండితులగువారు తనోదాసప్రసాదిని యమంబులచే ధర్మాచరణంబునకుఁ బ్రయత్నించుచుండును. సాత్వికత పంబువలన స్వర్గంబును, అసంతరము కోధలోభవివర్జితంబగు రాజత్వమును బిష్ణుట జన్మాంతరంబున శంకరపదప్రాప్తియు లభించును. రజోగుణబహుళం బగు తపంబువలన రాజసప్రకృతి యగును. తమోయుతంబగు తపంబువలన క్రూరకర్మంబును నిష్కరప్రకృతియు నగును. రజస్తమంబులచే నాకర్మింపఁబడని తపమే సాత్వికంబని క్షీంపఁబడుచున్నది అదియే ప్రశస్తమైనది. పల్లభక్షులును, వాయుభక్షులును, విషినావాసులు నగుమునీంద్రులు సాత్వికతపంబునే యాచరించుచుండురు. రాగాంధులగు మానవులు వనవాసులై యుండియు దోషంబులనే గావించుచుండును. సాధువుఁ గృహస్థులై యున్నను జితేంద్రియులై తపంబు చేయుచు చురు. తరాగులును, అనిద్యకర్ములు నగువారికి గృహమే తపోవనంబు గా గలను. చతుర్థాశ్రమము జితేంద్రియులకుఁగూడ సుదుష్కరమైనది. గృహ శ్రమముకూడ శ్రేష్ఠతను మైచియే. బుద్ధిమంతులగువా రయ్యాశ్రమమునం దనేకవిధంబులగు

ధర్మకార్యంబుల నిర్వహించుచుందురు. తపస్సులు విపిన్ క్లెశంబు లగు భవించుచుఁ దపంబు చేయుచు యుధారులై యన్నదాత లగుగృహస్థులయిండ్ల కేతెంచుచుందురు. గృహస్థులు వారిని బరితృప్తులంగావించి వారితఃఫలంబులయందు భాగములను గ్రహించుచుందురు. కావున నే సకలాశ్రమింబులయందును గృహస్థాశ్రమము శ్రేష్ఠమైనది. ఈయాశ్రమగృహస్థుల నుచితరీతిని నిర్వహించువా రిహలోకంబున విపులైశ్వర్యంబు లనుభవించి పరంబున స్వస్థసుఖంబులం గాంచగలరు. అట్లగుగృహస్థులకుఁ బ్రమాదవశంబునఁబలుగుచుండు పాపంబు ల్లేగిదానంబుచే వినష్టంబు లగునో యానతీయవలయును.

అని పార్థింపుటయు సనత్కుమారుం డిట్లు చెప్పుండొడంగెను. సర్వపాపహరంబును, సర్వసంపత్కరంబును, ఐహికాముష్మిక ఫలప్రదంబు నగునట్టిదానంబునుగూర్చి వర్ణించెద నాకర్ణింపుము. ఆదాన మొకశుభదనంబునఁ జంద్రీమాళియగు మహాదేవునిపూజించి నిత్యనైమిత్తికకర్మంబులందీర్చినవెనుక శక్త్యనుసారంబుగఁ గావలయును. పరిద్రవ్యముచే దానముగావించువారు నిరయదర్శనము చేయకుండఁ బరమగతిం గాంచజాలరు. ప్రజాపీడనమూలంబున లభించినద్రవ్యముచే దానములం జేసిన శతానీకమహారాజునరకగామియై పుత్రీసహాయంబునఁగాని తరింపఁజాలకపోయెను. ఇతరులసామ్యుతోఁ గావించిన దానములుగూడ నట్లే నిష్ఫలంబు లైపోవును. సత్తాదిధర్మసానంబులయందుఁ జేసినదానములలో సగముపుణ్యము వానినిబ్రతిష్ఠించినవాఁకిఁ జెందఁగలదు. బహువిత్తసాధ్యంబును, దేహశుద్ధికరంబును, స్వర్గప్రదంబు నగునీతులాపురుషదానము ప్రశంసనీయమైనది. పూర్వకాలమునందు రాజవధంబువలనం గలిగినపాపముచేఁ బీడితుండగుబాగ్గవరాజునకుఁ గలిగిన పాపమును దీర్చి నియమించెను. వాని

కర్మనిరతులును, వధబంధనక్రియాపరులగునపులును, సంకరశ్రీస
మాసక్తులును, మద్యపానతత్పరులును, అభివ్యభిక్షకులును, భ్రాతృ
హంతకులును, గురుతల్పగులును, మిథ్యాచారులును, విరుద్ధజాతిసంఘ
పులును, అయాజ్యయాజకులునుగూడ నీచానముచే విసుద్ధులగుదురు.

పాపక్షయంబును గోరుమానపులు పూర్వ మీశ్వరునిచే
బ్రశంసింపబడిన యాయజ్ఞమును గావింపవలయును. ఈయాగము
నందు ఇంద్రుడు, వరుణుడు, వాయువు, యముడు, నిర్వతి, శం
భుడు, సోముడు వీరింగూర్చి హోమములం గావింపవలయును.
మొట్టమొదటగ్రహక్షత్రపతింగూర్చి మహావ్యాహృతులచే హోమం
బుచేసి, సప్తమంత్రములతో హోమంబుగావించి శాకల్యహోమ
మును నిర్వర్తింపవలయును. అనంతరము యథాక్రమంబుగ సకలదేవ
తలకు నాహుతు లొసంగి దృఢంబులును, బలయుతింబులు నగు
రెండుస్తంభములను నిర్మింపవలయును. తరువాత వినాయకకార్తికే
యులను సుగంధవస్త్రాదులచేబూజించి సోమద్విజశూలపాణుల నారా
ధింపవలయును. అందు మహాదేవును స్మరించి రుద్రసూక్తంబును బఠిం
చుచు నాసనార్ఘ్యపాద్యాదులను సమర్పించి “ఓశూలఘాతీ ! నీవు
నాయజ్ఞంబునుగూర్చి దయచేయుము. నాగోక్షరీయుండవగునీ వుమా
సహితంబుగ నాపూజల నంగీకరింపుము. బ్రహ్మచేతను, సూర్యరశ్మి
చేతను బవిత్రబగునాపూజను బత్తిసహితంబుగ రుద్ధుండు పరిగ్ర
హించుఁగాక ! సూర్యకిరణంబులచే బవిత్రంబులగు నీసుగంధకుసుమ
ముల నుమాసహితుడగుమహాదేవుండు స్వీకరించుఁగాక ! వనస్పతిరసం
బును, దివ్యంబును, సర్వగంధంబులయందుత్తమంబును, సకలదేవత
లకు నాఘ్రాణయోగ్యంబును నగునీధూపమును శంకరుండు గ్రహిం
చుఁగాక ! అగ్నియు, శక్రుండును, శ్యోతియు, సర్వతేజోమయుండును,

ప్రభాకనుండును, మహాతేజాంశగుశివుఁ డీదీక్షమును కైకొనుఁ గాక.” అని యర్పించి పృథివీకథిపతి యగునగ్నిని, సురాధిపతియగు నిండ్రుని, దినాధిపతియగుసూర్యుని, నక్షత్రాధిపతి యగుసోముని నుద్దేశించి హోమము చేసి మిగిలినదానిని వ్యాహృతులచే హోమము చేయవలయును.

అనంతరము తులయాండు ద్వివ్యము నుంచి “ఓతులా ! ధరణీ దేవి నీతల్లియి, బ్రహ్మదేవుండు నీతండ్రియునై నీవు సత్యధర్మస్వరూపముం గాంచినదానవే యైనచో నిన్నారోహించిన నన్ను భరింపుము” అని ప్రార్థించి తులారోహణంబు చేసి గ్రాహ్యులు నుద్దేశించి “ఓనరసకమా ! నీవు సత్యబలంబుచే మహాత్ములగుమునిగణంబుల కంటెను శ్రేష్ఠత్వముం గాంచితివి. కానైన మత్ప్రదత్తంబగు నీద్రవ్యమును స్వీకరింపుము.” అని దానము చేయవలయును. ఇట్లుకసారి దానము చేసినచో సర్విపాపవిముక్తియు, రెండుసారులు చేసినచో గణాధిపత్యలాభమును, మూడుసారులు చేసినచో మహాదేవసాయుజ్యంబును లభించును. పూజింప, యుగాది, చంద్రసూర్యగ్రహణములు మొదలగుపవిత్రసచయములయందును, దీర్ఘక్షేత్రంబులయందును దానముచేయువారు కృష్ణాగ్ధులగుదురు. తులాపురుషదానవిధానము నాకర్ణించువారును, ఈగ్రంథమును దానము చేయువారును, ఈదానము గావింపవలయు నని కుశూహలపశుపాలునుగూడ సర్వపాపవిముక్తులై స్వర్గలోకావాసు లగుదురు.

—• తులాపురుషవర్ణనము. •—

విశుద్ధాంతరంగుండును, అక్షిప్తకర్ముండును, మహాత్ముండును, మహామునియు సగుభాగ్గివరామునని దేవదేవుండగు శూలపాణి యొ

దుకొంట కీతులూపురుషగానమాహాత్మ్యములగుడ్డి జెలివియు జెనో
యాతఁడెందుకొంట కీదానముచేసియుండెనో యానతీయచలయు నసి
వేదవ్యాసుం డడుగుటయు సనత్కుమారుండు చెప్పుబొడుగెను.
మునిశ్రేష్ఠా! లొల్లికుశికుం డనురాజేంద్రుం డపుత్రుక్కునై యడి
యుండును, మహాబలవంతు డనుగుపుత్రునిం గోరి కరంప బుగావిం
చుటయు నిగుగి డాతనియెడలఁ బ్రసన్నుడై తానే స్వయముగా
గాధియరు నామంబుతో నాతనికి బుత్రుండుకై యవతరించెను. ఆగాధి
రాజునకు సత్యవతి యను నొకపుత్రి కారత్నము జనించెను. గాధి
యాతనయరు ఋషిపుత్రుడగు ఋచికుశికిచ్చి పెక్కి చేసెను. అం
దువలన నమ్ముచినుమారుం డారాజునెడల నతిప్రీతుడై యొకమహా
యజ్ఞంబును గావించి చరువురు గ్రహించి రెండుపాత్రములయందు దాని
వేర్వేలుగ నుంచి తనభార్యచేతికిచ్చి దీనిని నీర్చు, రెండవదానిని
నీతల్లియు భజ పుడని నిశ్చయించి చెప్పెను. ఈచూసేవనంబున నీతల్లికి
దీప్తిమంతుండును, అజేయండును, క్షత్రియవరునిగుఱుమారుడు
ను, నీకుం దపస్సంపన్నుండును, శమదమాదిగుణభరణుండును ద్విజ
శ్రేష్ఠుండు నగుతనయుండును గలుగురు రనికూడఁ జెప్పి యుండెను.
సత్యవతి యాచరుపాత్రీధ్వయమును భద్రీపతిచియుంచుకొనెను.

మహాకొన్నిదినంబులకుఁ దీర్థసేవనంబునకై పోయినగాధిరాజు
పత్నీసహిత బుగ ఋచికాశ్రమ బునకు విచ్చేసెను. అప్పుడు సత్య
వతి పరమానందముతో దల్లి కాచరుధ్వయముం జూపించి తననాథుని
చెప్పినసీషయములయు నెఱింగించెను. తల్లి యామాట లాలించివార్ష
పరవశయై ప్రమాదవశంబునఁ దనయభాగమును దాను భుజించి తన
యౌశమును బుత్రుక కిచ్చెను. ఆపరివర్తనమును గ్రహింపఁజాలక సత్య
వతియు దానిని బిడచెను. అనంతరము సత్యవతి ప్రదీప్తదేహుండు

న, ఘోరదర్శకుండకు, క్షత్రియాంతకుం నగుభాస్వినుని గర్భము నందాల్పియుండుటను మహర్షియగు ఋషీకుండు యోగదృష్టిచే గ్రహించి వరవర్షిని యగు సత్యవతినుద్దేశించి ఓభద్రా! సీతల్లి పొరపాటున నీభాగంబగు చరువును సేవించినది. అందుచే నీజననికే బ్రహ్మ నిష్ఠానిధి యగుతనయుండు కలుగగలడు. నేనాచరువునాదు నాత పోబలం బంతయు వినియోగించితిని. సీతల్లి భాగమును నీపుగ్రహించుటచే నీగర్భమునందు క్షత్త్రుతేజస్సంపన్నుండు నగు పుత్రుండు గలుగును. అందుచే నాతడు బ్రహ్మజాతీయండు నికృష్టం డగును” అని చెప్పుటయు సత్యవతి విచారముతో “నాథా! నీవుజగంబులనుసృష్టిం చుటకుఁగూడ సమర్థుండవు. అట్టి నీకు సుపుత్రప్రదానముచేయుట యే పాటిపని? కావున నన్ననుగ్రహించి నాకుసత్సంతానమును బ్రసాదించుము” అని వేడుకొనుటయు ముసీందుండు “ప్రియా! నేను సమం త్రకంబుగ నగ్నిస్థాపనంబు చేసి యాచరువును సిద్ధపఱచితిని. దానిని వేర్వేరుగ విభజించి యిచ్చితిని. ప్రమాదవశంబున నవి వ్యత్యస్తముగ నుపయోగింపఁబడియెను. ఇంక వానిబలంబుల ననుసరించి సంతానము కలిగితీరును. దీనిని దప్పించుట కెవ్వరికిని సాధ్యముగాదు” అని యూరకుండుటయుసత్యవతి “స్వామీ! నేనట్టిసంతానమువలన సంతృప్తి నందఁజాలను. నాపుత్రుం డక్కవాడు గాక పౌత్రున కట్టిలక్షణములుండునట్లుగ నైన ననుగ్రహింపవలయు నని ప్రార్థించెను. ఋషీకుం డట్ల యగుగాక యని యనుగ్రహించెను.

పిమ్మటఁగొన్నాళ్లకు సత్యవతి తపోనిరతుండును దాంతుండును, భృగువశేధకుండు నగు జమదగ్నియను తనయుం గాంచెను. గాధిగాజునకును వేదవేదియు తపోనిధియు, చండపావకసన్నిభుండు నగు విశ్వామిత్రుం డనుపుత్రుండు గలిగెను. ఆజమదగ్నికి బ్రహ్మక్ష

క్ర శేషోనిధియగు పరశురాముండుదయించెను. ఆకాలమునందు హై హయవాళజండును, గృతవీర్యతనయుండనగు నర్జునుండునురాజమిగులఁ దేజస్వియు, బలాఘ్నమునై తనసహస్రబాహువులచేఁ జిత్రితానునివలెఁ బ్రకాశించుచుండెను. ఆతఁడు తుషితునిచేఁ దనబాణము ఖంబున నగ్నిజ్వాల యుదయించునట్టివరంబును గాంచి యాశరాసలంబుచేఁ గ్రామములను, నగరములను, ఘోషములను, బృథుణంబులను సమస్తమును దహింపఁజేయఁదొడంగెను. ఒకప్పుడయ్యర్జునుండు డాశ్రమారణ్యమును గొప్పచూడ నాపస్తంబుండను మునీంద్రుండు దగ్ధంబగుచున్న తనయాశ్రమాబును గాంచి కోభపరిగ్రహింపఁజై “భాగ్యవరామునిచే ఖండితంబగు నీశిరము భూపతితం బగుఁగాక.” యని యక్కాగ్నినిర్యాస్తుచుని శిపించెను.

పరశురాముండు విద్యాధియై శివసన్నిధికిం బోయి యమ్మహాదేవునివలన సకలశాస్త్రంబుల నభ్యసించి యత్రవిద్యయాదుఁగూడ నతినిపుణుండై ధనుర్ధిరశ్రేష్ఠుండుడయ్యెను. ఇట్లుండ నొకప్పుడు రాజగు నర్జునుండు జమదగ్నియాశ్రమంబునకు వచ్చుటయు జమదగ్ని యాతని కర్హసత్కారంబులం గావించెను. అప్పుడు రా జయ్యాశ్రమంబునందున్న రామధేనువుండు గాంచి సంతసించి “నీశిన్నియేని గోసహస్రంబుల నిచ్చెదను, నాకీధేనువు నీయవలయును” అని యమ్మునిం గ్రాహించెను. ముని యందుల కంగీకరింపకుండుటచే ముష్కరుండుడగునయ్యర్జునుండు బలవంతముగ నాగోవును దీసికొనిపోవుచుండెను. ఇంతలోఁ బరశురాముండు చచ్చటికి వచ్చి యారాజదుర్గయముం గాంచి సహింపక పరశుధారియై యాతని నెదుర్కొని మహారణంబు గావించి తుదకాయర్జునుని సహస్రబాహువులచు ఖండించివైచి తపంబు చేసికొనుటకై మహేంద్రులంబునకుం బోయెను. పిమ్మట నాతఁడు మరలన

ప్రవిద్యాపరిశ్రమంబునకై శివకునిసన్నిధికిం బోయెను. ఆసమయం
 బునఁ గార్తవీర్యునిపుత్రులందఱుంగలసి సూత్రమంబునకుంబోయిమహా
 నావంబు గావించి యందు జనుదగ్గిముసీంద్రుని నిహతుం గావించి
 పోయిరి. ఆహర్ నాలకించి ముహూర్తము డగురాముండు రాజసింహుం
 డగునర్జునుని సపుత్రకింబుగ నిహతుం గావించుటయే కాక తనజన
 కునిశేరీశమునం దెన్నిగాయములు గెగిలెనో యని పాలులు క్షత్రియవి
 నాశంబు గావించవలయు నని ప్రతీక్షిం గావించి యట్లే భూమండలమం
 తయు నరాజకంబు గావించెను. రాజహర్షులందఱు సరణ్యంబులకుం
 బోయి సూత్రమాంబుల నాశ్రయించి యుడి నాహస్యవలనఁ బుత్రుల
 భంజుల గాంచుచుండిరి. కొంతకాలమున కావిధముగా మరలక్షత్రి
 యకులము వర్ధిల్లుచుండుటం గాంచి మరశురాముండు క్రోధోద్ధృతుడై
 పోయి మర్రిపక్షి తరత్తంబుచే హతలంబుతయుఁ బంకిల-బుగాఁ జేసివై
 చెను. అసంపరి మూర్తిఁ డీధరామండలమంతయును ధరామరులకు
 దాసంబు చేసి మరలఁ దపాబునకుం బోయెను. మరల బ్రాహ్మణుల
 వలన క్షత్రవంశం బుత్పన్నం బయ్యెను. ఆరాజకుమారులందఱునుబల
 పరాక్రమసంపన్నులైరి. మరలఁ భార్గవరాముండు వచ్చి గర్భస్థశిశు
 సంతానము క్షత్రవంశం బుతయును నిర్మూలంబు గావించెను. కొం
 దును రాజహర్షులుసూత్రమప్పు డెట్లో పుత్రక్షణముం గావించుకొని
 దాఁగియుండిరి.

మరశురాముఁ డిమ్మహావధంబువలనం గలిగినపాపము శమిం
 చుటకై మురుపదియొక్క-మూఱులు కశ్యపునకుఁ భూదక్షిణాసహితం
 బుగ గోభూజానములం గావించి యుగజెను. అందువలనను, దీపాని
 యమాదులవలననుగూడ హత్యాగోపంబు శమింపకుండుటచే నాతఁ
 డశ్వమేధుఁడగుఁ బుత్రుం గావించి వాని శ్వేషంబగుటకుపాయంబు చెప్ప

వలయు నని కశ్యపునిఁ బ్రార్థించెను. కశ్యపమునీ హ్రీ దాతనికి సర్వ దానశ్రేష్ఠంబును, బాపనాశకంబు నగుతులాపురుషదాసముంగూర్చి యుపదేశించెను. పరశురాముం డమ్మహాదానంబు గావించి విగత పాపుం డయ్యెను.

ఇమ్మహాదానాబునందు స్వస్థాభావంబయ్యెనేని రజతంబు నుప యోగింపవచ్చును. మంగళాకాంక్షి యగువాఁడు మధువు, ఘృతము, గుడము, వస్త్రము, సువర్ణము మొదలగువానితోఁ దులారోహణంబు గావింపవలయును. మనోవాక్కర్మంబులచే శక్త్యనుసారంబుగఁ దులా పురుషదానంబు చేయువాఁడు మహాపాపవిముక్తుం డగును. తులాపు రుషదానంబున నెట్టిపాపంబులైనను వినష్టంబులు గాఁగలవు. అట్టి వాడు స్వర్గపదంబు నధిరోహింతు రనుట కెట్టిసంశయమునులేదు. రాత్రులను, పగల్లను, సంధ్యలను, మధ్యాహ్నంబులను, నిశాంతంబు లను మనోవాక్కర్మంబులచేఁ గావించినపాపంబు లన్నియును దులాపు రుషదానంబున నశింపఁగలవు. “బాల్యయాశనవార్ధక్యంబులయందు జ్ఞానాజ్ఞానకృతంబు లగు నాపాపంబు లన్నియును దులాపురుషహాపి యగునిమృతాదేవునియనుగ్రహంబున నశించుఁగాక ! నాచేనార్జింపఁబడి నట్టియు, నాకాశ్రయభూతంబైనట్టియు సర్వస్వము నీతులయందు సమ ర్పింపఁబడినది. ఈధనముతోఁగూడ నాదుష్కృతంబు లన్నియును నాకు దూరంబులగుఁగాక ! మదచ్యుతంబు లగుపుణ్యంబులన్నియు నన్నుఁ జెందుఁగాక” అని పలుకుచు దులారోపితంబగుధనమాంతయును బ్రాహ్మణులకు దానము చేయవలయును. ఈదాన మొక్కఁబ్రాహ్మణు నకే చేయంజనదు. ఈతులాపురుషమహాదానంబు చేయువాఁడు నిష్కల్యసుండై పదునల్వరిందులి పరిపాలించునంతకాలమువఱకును స్వర్గ సుఖంబు లనుభవిం గుచుండును.

—• బ్రహ్మాండవృక్షము. •—

ముక్తికాము లగుచూనవులు సుసారసంతరణార్థమై సర్వోత్తమగ బ్రహ్మాండదానము గావింపవలయును. బ్రహ్మాండదానము పలన సకలదానఫలములను సిద్ధింపఁగలవు. అమృతహానము చెయు వారు సప్తకోకాధిపు లగుదురు. బ్రహ్మాండదాతయగువాఁడు సూర్య చంద్రులును భూమండలము నున్నంతవఱకు బహుబంధవసహితుడై దేవభవనంబున సర్వాభీష్టఫలంబులనుభవించుచు సుఖించుచుండును. పిమ్మటవిష్ణుసారూప్యంబు గాంచి సకలదేవతాదుర్లభంబగుదివ్యపదంబు వందఁగలుగును.

ఓవ్యాసమునీంద్రా ! ఈబ్రహ్మాండముంగూర్చి సంక్షేపముగఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుము. దీనిని విన్నమానవులు సకలపాపవిముక్తు లగుదురు. సర్వకారణంబును, అవ్యక్తంబును, అనానుయంబునగునేశివపరమునుండి యీసమస్తంబును సమత్పన్నంబై యందు విలీనంబగుచుండునో యాదివ్యపదంబునుండి యాకాశంబును, దానినుండి వాయువును, దానినుండి యగ్నియు, దానినుండిజలంబును, దానినుండి పృథ్వీయు సంజనితంబు లయ్యెను. ఈపంచభూతసమ్మేళనంబువలన నొకయండం బుదయించెను. కాలాంతరంబున నయ్యండంబు పగులుటయు దానినుండి బ్రహ్మయుద్భవించెను. జలమధ్యంబునందున్న యాయండమునందు పాతాళిభువనంబు లేడును, ఊర్ధ్వభువనంబు లేడును నంతఃస్థితంబులై యుండెను. అది తననైశాల్యంబుకంటెద్విగుణితం బగుచున్నతం గాంచి యుండెను. దాని కనంతం డను నాగేంద్రుం బాధారుడై యుండెను. ఆతఁడేవిష్ణుం డని కీర్తింపఁబడుచుండును. బ్రహ్మదేవుని యాజ్ఞచే నాతఁడే యీసమస్తమును ధరించి యుండెను. ఆతనిగుణంబులఁ గీర్తించుటకు దేవదానవ్రహ్మ నెవ్వరును

గూడ సమస్థులు గాఁజాలరు.

దేవర్షిగణపూజితుండును, సిద్ధులచే ననంతనామకీర్తితుండును, స్వస్తికాకారుండును, విమలభూషణవిశిష్టుండును, సహస్రమస్త్రకుండును, నవ్యక్తుండు నగు నయ్యనంతుండు ఘణామణిసహస్రంబులచే దిబ్బండలములఁ బ్రకాశింపఁజేయుచుండును. ఆతనిమదఘూర్ణితంబులగునేత్రము లగ్నిగోళములవలెఁ బ్రదీప్తంబులై యుండును. ఆతని మస్తకంబునఁ గిరీటమును, గళంబున మాల్యమును, కర్ణంబులఁ గుండలంబులును ప్రకాశించుచుండును. శుభ్రహారంబులను, నీలవసనంబును దాల్చి మదోద్రిక్తుండగునాతఁడు సాయంకాలమున గంగాప్రవాహశోభితంబగు నున్నతకైలాసనగముం బోలి విలసిల్లుచుండును. లాంగలముసలహస్తం డగునాతఁడు విష్ణుశక్తిస్వరూపిణి యగు వరుణకన్యచే నుపాసితుండై యుండును. ఆతనివదనంబుచుండి కల్పాంతంబున విషాగ్నిశిఖాసముజ్జ్వలుం డగురుద్రుండుఁ బయ్యించి జగత్రయంబును గ్రసించును. సకలసురపూజితుం డగునాశేషుండు పాతాళసూలమునం దుండి యీభూమండలము నావగింజవలె భరించుచుండును. ఆతని దివ్యరూపబలప్రభావంబులు దేవతలకుఁగూడ వర్ణనాతీతంబులు. కుసుమమాలికవలె భూమండలమును శిరంబునఁ దాల్చి ఘణామణిప్రభలచే దశదిశల వెలిగించు నాతనిమాహాత్మ్యము నెవ్వ రెఱుంగఁగలరు? అయ్యనంతుండు విఘూర్ణితనయచుగడై యాపులించినప్పుడు గిరికాననసహితంబుగఁ బృథ్వియంతయును జలించిపోవుచుండును. దేవగంధర్వోరగాదులుకూడ నాతనిగుణంబులకంతంబును గానఁజాలకుండుటచే నాతని కనంతుండను నామము గలిగెను. నాగకాంతలకరపల్లవముల యందలిరక్తచందన మాతనినిశ్వాసానిలముచేఁ జిమ్మఁబడి దశదిశల ననులేపించుచుండును. పురాణముని యగుగర్భం డయ్యనంతు నారా

ధించి సూర్యాదిగ్రహంబుల చారంబునకు ఫలగ్రహణంబు చేయఁగలిగెను. అతఁడు తనమస్తకంబున మహిమండలంబును నితరలోకంబులను, దేవదానవమానవాదులను భరించి యుండును.

ఓమునివరేణ్య ! పాతాళము, సుతలము, పితలము, నితలము, మహాత్సుతలము, అగ్ర్యసుతలము, రసాతలము ననునీయేడులోకంబులును విస్తారంబుకంటె నున్నతీయండు ద్విగుణీకృతంబులై యుండును. అచ్చటి రత్నభూములు సూర్యకిరణంబులవలె బ్రకాశించుచుండును. అందనేకముగ రత్నప్రాసాదములును హేమభూములునుగలవు. అందు దానవులు, దైత్యులు, మహాభాగులగునాగులు, రాక్షసులును నివసించి యుందురు. మహామునియగునారదుం డొకప్పుడు స్వర్గంబునకు వచ్చి పాతాళము స్వర్గముకంటెను రమణీయం బైనదని చెప్పియుండెను. వివిధాభరణంబులకుఁ గాంతిదాయకంబులును, హృదయాహ్లాదకరంబులు నగునమూల్యమణిగణంబులచే విరాజిల్లు పాతాళముతోఁ దుల్యం బగులోకము మఱి యెందున్నది ? నిరంతరము నందండు విహరించు దేవకన్యలచే మనోజ్ఞంబగు పాతాళ మెట్టిముక్తపురుషునికైనను రాగముం గూర్పక మానదు. ఆలోకమునఁ బగలు సూర్యరశ్మియు, చంద్రాచంద్రాంతియును లేవు. శీతాతపశ్చాధ లెందును లేని యాలోకము మణిప్రభాసముజ్వలమై, సకలామోదకాయకమై దివ్యాన్న పానంబులచేతను, దివ్యభోగంబులచేతను సర్వసమృద్ధంబై యుండును. అందజ్ఞాతముగనే కాలము గడచిపోవుచుండును. అంశలివనోపవనంబులు కోకిలారావంబులచేతను, సరోవరంబులును, నదులును గమలకుసుమంబులచేతను నింపుగూర్చుచుండును. అపాతాళవాసు లగు దైత్యోరగాదులు తపోబలంబుచే సకలసుఖభోగంబుల ననుభవించుచుండును.

—♦ నరకప్రశంస. ♦—

ననత్కుమారుండు మఱియు నిట్లు చెప్పుండొడంగెను. వ్యాసమునీంద్రా ! పాతాళంబున కుపరిభాగంబున రౌరవము, సూకరము, రోధము, తాలము, వివసనము, మహాజ్వాల, తత్తకుంభము, లవణము, విలోహితము, వైతరణి, పూయావహము, క్రిమిలము, క్రిమిభోజనము, అసిపత్రీవనము, లాలాభక్షణము, బహిర్జ్వాల, అధశ్శిరము, సందంశము, కాలసూత్రము, తమము, అవీచి, రోధనము, శ్వభోజనము, ఆదృష్టము, మహారౌరవము, శాల్మలి యనునరకంబులు గలవు. పాపశ్శులగుమానవులందు వివిధక్షేత్రంబుల ననుభవించుచుండురు. విప్రవధవిషయంబునఁ గూటసాక్ష్యంబు నిచ్చినవాఁడును, సురాపానరతుండును, నిత్యాసత్యవాదియు నగువాఁడు రౌరవంబునం బడును. భూణహంతయు, పరధనాపహరియు, గోఘాతుకుండును, కైశున్యాదులచే విశ్వక్షేపియు, సురాపాయియు, బ్రహ్మఘ్నుండును, స్వర్ణహరుండును ఇట్టివారిసంస్కర్షముగలవాఁడును, రాజఘాతీయు, వైశ్యహంతకుండును సూకరనరకపతితులగుదురు. మాతృగామియు, భగినీరతుండును, దుహితృగామియుఁ దత్తకుంభనరకంబునఁ బడుదురు. సాధ్వీయగుభార్యను విక్రియించువాఁడును, శాలఘాతీయు, భగవిక్రేతయు, భక్తపరిత్యక్తుండును తపలోహనరకదుంఖంబు ననుభవించును. గురుధిక్కారియు, కుటుంబమున కిడక పరోక్షమున భుజించువాఁడును, దైవదూషకుండును, వేదవిక్రేతయు, అగమ్యగామియు, తపఖిలనరకంబునఁ బడును. మర్యాదాదూషకుం డవీచిరోధనరకంబునను, దేవద్విజపితృరత్నదూషకుఁడ క్రిమిభక్షనరకంబునను, లోభాశ్రద్ధాదులచేఁ గన్మాచరణంబు గావించువాఁడు క్రిమిలనరకంబునను, యజ్ఞంబులయందు దేవదానవమూసవపితృతర్పణంబు గావింపక భుజించువాఁడును, శత్రువి

షాదిప్రయోగంబు చేయువాడును లాలాభక్షనరకంబునను గూలు
దురు. అసత్ప్రతిగ్రహించును, అయాజ్యయాజియు, అభక్ష్యభక్ష
కుండును నగుబ్రాహ్మణుండు విశేషనరకంబునను, సోమవిక్రయుండు
రుధిరాంధనరకంబునను, మిత్రద్రోహియు, మధులోభంబున మక్షికా
ఘాతుకుండు నగువాడు వైతరణియందును బతితులగుదురు. యావన
మదంబున మర్యాద నతిక్రమించి యపవిత్రజీవనంబు, గావించువాడు
కృష్ణనరకంబునను, నిష్ఠారణంబుగ వృక్షచ్ఛేదనంబు సేయువాడు సి
పత్రీవనంబునను, మేషాదిసాధుమృగహంతకులు వహ్నిబాహునరకం
బునను, సాధుగృహదాహకు లగ్నిమయనరకంబునను, వ్రతలోపంబు
గావించువారు సర్వంశనరకంబునను, బ్రహ్మచర్యవ్రతచ్యుతులును, బు
త్తులకడ నధ్యయనంబు సేయువారును శ్వేభోజననరకంబునను నిపతి
తు లగుదురు.

ఇట్లనరకంబు లింకను ననేకశతసహస్రంబు లున్నవి. వానియం
దచేరి పాప త్రులు ఘోరయాతనల ననుభవించుచుండురు. నరకకా
రిణంబు లగుపాపంబులును బహుప్రకారంబులై యుండును. మనోహ
క్లర్మంబులచే వర్ణాశ్రమధర్మచ్యుతు లగువారుగూడ నరకగాము లగు
దురు. స్వర్గమునుండి దేవత లధోముఖులయి నరక వాసులను దర్శించు
చుండురు. కాని నారకు లధోముఖులైయుండుటచే దేవతలకు దర్శింప
నేరరు. స్థావరంబు లను, క్రిము లను, మత్స్యగిజలచరంబులును,
పక్షిపక్షిమృగంబులును మొదలగుజీవులు స్వర్గమునందావలెనే నరక
మునందును వసించియుండును. ప్రాయశ్చిత్తపరాజ్ఞులు గూడ నిరయ
గాము లగుదురు. పాపంబునకుఁ దగినప్రాయశ్చిత్తము మునులచే నిర్దీ
శింపఁబడియెను. గురుపాపంబునకు పితేషంబుగను, లఘుపాపంబునకు
స్వల్పంబుగను ప్రాయశ్చిత్తంబు గావింపవలయునని స్వాధ్యయభవముచు

పు వచించెను. ప్రాయశ్చిత్తానుష్ఠానంబుచే సకలపాపంబులును విసర్జింపంబు లగును. పాపము చేసితి ననిపరితపించువానికి సర్వప్రాయశ్చిత్తంబులకంటెను శివస్మరణమే శ్రేష్ఠమైనది. త్రిసంధ్యలయందును, రాత్రులందును మహాదేవుని స్మరించుటవలనఁ బాపక్షయం జగును. మహాదేవస్మరణంబునఁ బాపక్షేణంబులు నశించి స్వర్గప్రాప్తియగుటయే కాక ముక్తికూడ లభింపఁగలదు. భక్తిపూర్వకంబుగ శివుని స్మరించు వారు పాపముక్తు లగుటచే వారికి నరకగమనంబు లేదు. స్వర్గనరకములు పుణ్యపాపములపరిణామములు. లోకంబునఁ గేవలసుఖదంబును, కేవలదుఃఖప్రదంబు నగునది యేదియునులేదు. సుఖదుఃఖములు మనఃపరిణామమాత్రములు. కావున జ్ఞానమే పరబ్రహ్మంబును సత్యము నైనది. ఈవిశ్వం బంతయుజ్ఞానమయమైనది. జ్ఞానముకంటె నుత్తమంబగునది లేదు.

—♦ భూమండలప్రశంస —

ఓపరాశరతనయా! జంబు, ప్లక్షు, శాల్మలి, కుశ, క్రౌంచ, పుష్కర, శాకద్వీపములేనను, లవణ, ఇత్తురస, సుర, స్పీ, దధి, దుగ్ధ, జలసముద్రంబులచేఁ బరివృతంబులై యుండును. అందు జంబూద్వీపమధ్యంబునఁ గనకమయంబగుమేరుశైలము విరాజిల్లుచుండును ఆపర్వతము పదియాఱుయోజనంబులలోఁతున నాటకొన్నదై యెను బదినాఱుగువేలయోజనముల యున్నది గలిగి శిఖరభాగంబున నిరుపదిరెండువేలయోజనముల విస్తీర్ణము గలదై భూమియనెడుపద్మమానకుఁ గర్ణికాకృతిని విలసిల్లుచుండును. దానికి దక్షిణమున హిమవంతంబును హేమకూటనిషధగులును, నుత్తరమున నీలశ్వేతవర్షపర్వతంబులును గలవు. ఈనగంబు లన్నియు రత్నవిశిష్టంబులును, అరుదరాగసమంచి

తంబులునై దశసహస్రయోజనవిస్తృతంబులును, ద్విసహస్రయోజనోన్నతంబులు నైయుండును. ఈజంబూద్వీపంబున మేరువునకు దక్షిణంబున భారతవర్షము, కింపురుషవర్షము, హరివర్షమును గలవు. ఉత్తరమున రమ్యకవర్షమును దరువాత నుత్తరకురుభూములును గలవు. ఇవి యొక్కొక్కటి నవసహస్రయోజనపరిమితంబులు. తస్మాద్భ్యంబున నిలావృతవర్షంబును దానినడుమ నున్నతంబగుమేరువును విరాజిల్లుచుండును. మేరువునకు నలుదెసల నవసహస్రయోజనపరిమితంబగు నిలావృతవర్షమున్నది. అయ్యిలావృతంబునకుఁ దూర్పున మందరమును, దక్షిణమున గంధమాదనము, పశ్చిమమున విపులము, ఉత్తరమున సుషార్వము నను నయుతయోజనోన్నతంబులగు నాల్గుశైలములుగలవు. వానికిఁ గేతుస్వరూపములై యేకాదశశతయోజనపర్యంతము కదంబజంబూవటపిప్పలభూజంబులు వ్యాపించి యున్నవి. జంబూ వృక్షము చేరనే జంబూద్వీప మని పేరు గలిగినది. దానిఫలంబులు మహాగజప్రమాణములై యంతటను రాలుటవలన వానిరసము జంబూనదియై నలుదెసలనుండియుఁ బ్రవహించుచుండును. ఆపర్వతవాసు లానదీజలపానంబు చేసి స్వస్థులైయును, భేదదుర్గంధజరారహితులును, అక్షయములైయుండురు. ఆనదీతీరమృత్తిక మండవాయుశోషితంబై సిద్ధాలంకారయోగ్యంబగు సువర్ణం బగుచుచున్నది.

మేరువునకుఁ బూర్వంబున భద్రాశ్వవర్షంబును, పశ్చిమంబునఁ గేతుమాలావర్షంబును గలవు. వానికి నడుమనే యిలావృతవర్షమున్నది. దానికిఁ దూర్పునఁ జైత్రరథవనంబును, దక్షిణమున గంధమాదనమును, పశ్చిమంబున విభ్రాజంబును, ఉత్తరమున సంజనంబును గలవు. మేరువునకు నలుదెసలను అరుణోదము, మహాభద్రము, శీతోదము, మానసము నను దేవభోగ్యంబు లగుసరోవరములు గలవు. మేరువు

నకుఁ బూర్వంబున సీతాంజన, కుముద, కురత, మాల్యవంతాదులును
 దక్షిణమునఁ ద్రికూట, శిశిర, పతగ, రజత, నిషధాదులును, పశ్చిమం
 బున శిఖిశాన, వైదూర్య, కపిల, గంధమాదనాదులును, ఉత్తరమున
 శంఖచూడ, ఋషభ, హంస, కారంజరాదులును కేసరపర్వతంబును
 గలవు. మేఘపునకుఁ జతుర్దశసహస్రయోజనోపరిభాగంబున స్వర్గ
 విఖ్యాతం బగుబ్రహ్మపురంబును, దాని దిగ్విదిక్కులయం దష్టదిక్పాల
 కుల పురవరంబులును విలసిల్లుచుండును. బ్రహ్మపురము నలుదెసల
 నుండియు, విష్ణుపదోద్భవ యగు గంగ శశిమండలమును దడుపుచు
 స్వర్గమునుండి నిపతితం బగుచుండును. అగంగానది సీత, అలకనంధ,
 చక్షు, భద్ర యనునామంబులచేఁ జతుర్విధంబుల విభక్తింబై మేఘ
 పునకునాల్గువైపులను బ్రవహించుచు మహాసాగరమునఁ జేరుచుండును.
 సునీలము, నిషధము, మాల్యవంతము, గంధమాదనము ననుసీనాల్గు
 శైలంబులకు నడుమ మేఘపు కర్ణికాకారంబున నొప్పమీఱుచుండును.
 ఆమేఘపునకు, భరత కేతుమాలాభద్రాశ్వకురుభూమలు పతాకృతిం
 దాల్చి బహిస్సీమలైయుండును. దానిజరదేశంబున దేవకూటంబు
 గలదు. దానికి దక్షిణోత్తరంబులం గల గంధమాదనకైలాసములు
 పూర్వపశ్చిమవ్యాప్తంబులై యుండును. పూర్వపశ్చిమంబులం గల
 నిషధనీలంబులు పూర్వోత్తరవ్యాప్తంబులై యుండును. ఈసకల భూతలం
 బులయందలి భూభాగములును దేవగంధర్వయక్షరాక్షససేవితంబులగు
 పురకాననాదులచే నలచారుచుండును. ఆశైలద్రోణులయం తహిహ
 రాత్రములు దేవదానవులు విహరించుచుండురు. అవియన్నియు ధార్మిక
 నిలయంబులై భూతలస్వర్గములై పాపాత్ములకు దుర్గమంబులై యుం
 డును. తక్కిన కింపురుషాదివర్ణంబులుగూడ శోకామాసోద్వేగముక్కు
 యూదిరహితంబులైయుండును. అందలిప్రజలు స్వస్థచిత్తులును, నిరాశ్రి

తకులును, దుఃఖివృత్తులును, దశాస్రమసాధకజీవులు నైయుందురు.

* * * *

మును లిట్లు పశ్చిమిరి. మహాభాగా! సర్వార్థసాధకంబును, భుక్తిముక్తిప్రదంబును, మంగళదాయకంబును మహాదేవుని పడక్షరపరమమంత్రముంగూర్చి నీవు పూర్వము వచించియుంటివి. మేమింకను బరమసాధనంబులగుమంత్రములను వినఁగోరుచున్నము. సూత్రమాండవ్యాదిమునుబును, సిద్ధులును బూర్వమేమంత్రబలంబుచే శివప్రదముం గాంచఁగలిగిరో యామంత్రములంగూర్చి తెలుపవలయును. అనుటయు సూతుండిట్లనియెను.

తపోధనులారా! తొల్లిశంకరుఁడు కుమారున కుపదేశించిన శివప్రీయంబగు మంత్రముంగూర్చి తెలిపెదను వినుడు. మొదటఁ బ్రణామంబును, బిష్ణుఁడఁ బ్రాసాదబీజంబును నుచ్చరించి పంచమస్వరసహితంబును బిందుయుతంబునగుపవర్గతృతీయాక్షరమును రెండుసారులుచ్చరించి తరువాతవిస్వరయుతం బగుపవర్గతృతీయాక్షరము నుచ్చరింపవలయును. ఇదియే మహాదేవుని పర్వార్థసాధకం బగుపరమమంత్రము. ఇదిశ్రేష్ఠంబును, బరమంబును, బవిత్రంబును మోక్షదంబును బరమవిభుస్వరూపంబు నైనది. దీనివలన మహాపాతకోపపాతకాదులన్నియు నశింపఁగలవు. ఈమంత్రమును నూఱుసారులు జపించుచు మహాదేవుని బుష్పములతోఁ బూజించువాఁడుపాపదూరుడై కోటిజన్మాన్వితపుణ్యలాభంబు నందును. త్రిసంధ్యలయందు నీమంత్రరాజమును శతవారంబులు జపించువానికి మృత్యువు వశమగును. సృష్టిస్వాసక్రమంబున లలాటము, వక్త్రము, హృదయము, నాభి, గుహ్యము, బాహువులు, హస్తములు, పార్శ్వములు, పృష్ఠము, జానులు, జంఘలు, గుల్ఫములు, పాదములు వీనియందుమంత్రస్మరణపూర్వకం

బుగ న్యసించువాడు శతకోటిజన్మపాపవిముక్తుడై, వ్రజోపలాదిమహా
వర్షణంబువలనను, చోరవ్యాఘ్రాదిభయంబువలనను, జ్వరాదిరోగం
బులవలనను, సకలమఃఖంబులవలనను ముక్తుండగును. అట్టివానికి సం
గ్రామవిజయంబును సౌభాగ్యంబును లభించును.

ఈమంత్రము నెల్లప్పుడును దివారాత్రములు మనంబున జపిం
చుచుండుసాధకుండు సిద్ధుం డగును. మృత్యుంజయయంత్రస్థితంజై
సతీసహితంబుగఁ ద్రిసంధ్యలయందు నీమంత్రమును జపించువాని కుప
వాసమౌనబ్రహ్మచర్యాదులతో నిమిత్తంబులేక సర్వకర్మబులయం
దును సిద్ధిలాభంబగును. మఱియు సుఖాసీనుంజై శ్రేష్ఠం బగుకుంభ
ముద్గిం చాల్చి యాత్మదేహంబున చాలుదేశస్థితంబగు సహస్రదశశ్రే
తపద్దముచుండి సుధాకరుం డమృతవర్షణంబు చేయుచున్నట్లు భావిం
చుచు నీమృత్యుంజయమంత్రరాజమును ధ్యానింపవలయును. ఇట్లు
చేయువానికి దివ్యరూపంబును, అణిమాదిసిద్ధియు, స్వేచ్ఛాగతియు,
కామరూపంబును లభించును. అతఁడు సర్వజ్ఞుండును, సర్వగుండును.
హృష్టుండును, దూరదర్శియు నగును. ఒకసంత్సర ముల్లు సమాపి
తచిత్తంబున నుపాసించినచో నీసర్గణంబు లన్నియు లభించును. ఈ
ధ్యానాభ్యాసమువలన భేరురత్వముకూడ లభించును. ఈమంత్రప్ర
భావము తొల్లి మహాదేవుండు దేవికిని, గార్తీకేయునకును, నందికిని
బోధించి యుండెను. నేనద్వానిని సంక్షేపముగఁ జెప్పితిని. ఈమంత్ర
రాజముచేతనే యగస్త్యాదిమహర్షులు జరామరణవృత్తిత్యైరి.

ఒకప్పుడు భివాని శిశుం గాంచి “మహాత్మా! ఈజగంబంత
యును గామక్రోధాదులచేతను, రిజస్సుచేతను, సుఖదుఃఖాదులచేతను
వ్యాకులమైయున్నది. ఇందు మానవులకు మోక్షోపాయంబునుగూర్చి
యెఱింగింపవలయును.” అనుటయు శంకరుం డోదెప్పి! ఈదేహము

నందు దీనికంటెభిన్నంబగు నహమచునదియే పండితులకుఁ జింతనీయమైనది. ఆమూలమున జ్ఞానలాభముం గాంచువారు భవబాధముక్తులగుటకు సమర్థులగుదురు. “నేను, నాది” యనుభ్రాంతియే దుఃఖకారణ మగునజ్ఞానము. “ఇది నాదికాదు” అను తెలివియే సుఖకరమగుజ్ఞానము. ఈజ్ఞానాజ్ఞానములే మోక్షమునకును బంధమునకును హేతువులు. తనదేహమే తనది కానప్పుడు తనకు దారపుత్రాదులును, గృహక్షేత్రాదులు నెక్కడివి? అట్టిబంధమునఁ దగిలినవానికి ఘుక్తిలేదు. ఈపాశుపతయోగరహస్యముచు సంక్షేపముగఁ జెప్పితిని. అనిన దేవి యోదేవా! ఈసితర్త్వ మజితేంద్రియులకు బోధపడునది కాదు. చంచలహృదయము లెప్పుడు నహంభావమునే బోధించుచుండునుగదా! కృతయుగాదులయందుఁగూడ నెన్నియో జన్మాంతరంబులకుఁగాని యింద్రియవిజయంబు లభించుటలేదు. అట్టివో నల్పాయుష్కులగు కలిప్రజల కట్టిభాగ్య మిట్లు సిద్ధించును. కావునఁ బాపయుక్తులగుమానవులు భవార్థవంబును దరించుసులభోపాయంబు నానతీయవలయును. అని వేడుటయుఁ గృపామయుం దగుపరమేశ్వరుండు లోకహితార్థినివగునోదేవి! క్లేశనాశకం బగుక్రియా యోగముం గూర్చి చెప్పెదను విరుము.

పరమార్థయందుఁ జిత్తసంకలనంబు గావించు యోగము సాధువులకుమాత్రమే సిద్ధించుచున్నది. బాహ్యార్థంబు లగుమూర్తిపూజా జపాదులచే గావించు నాత్మయోగము క్రియా యోగ మనంబడును. కావున మొట్టమొదటఁ గ్రియా యోగము నాచరింపవలయును. పరమపదలాభంబునకుఁ గ్రియా యోగంబుకంటె నన్యోపాయం బేదియును లేదు. మనంబును గ్రియా యోగాశ్రితంబుగఁ జేసి యెల్లవర్ణంబులవారును మదమఘానతత్పరులై లింగార్చనంబు చేయవలయును. అట్టివా

ఓరి దుర్లభం జేసియును లేదు లింగపూజయందు నైష్ఠికులును, భక్తర
చిత్తులును, తత్కర్మాసక్తులును, తదాశ్రితులును, జపపూజానిరతులు
ను, లింగార్చనాసక్తులును, వ్రతీపవాసతత్పరులును, హింసావర్జితు
లు సగుణరోత్తములు రుద్రత్యులై నాలోకంబున వసించియుండును.
ఈశ్వరుండ సగుణుని సర్వాంతర్యామిగ నవలోకించుచు, సర్వభూతం
బులును నాకంటె భిన్నంబులు గావని భావించువాడు నిస్సంశయము
గా రుద్రుడే యగుచున్నాడు. స్థావరజంగమాత్మకంబగు బ్రహ్మం
డంబుతయు మత్స్యరూపంబు గ్రహించువాడు రుద్రస్వరూపుడే
యగును. స్వర్ణరజతాదులచేగాని, తదితరభాతువులచేగాని, రత్న
శిలామృత్తికాదులచేగాని విధివిధానంబున లింగవిరూపంబు చేసి స్థా
పించి పఠిదిసంబును భక్తిపూర్వకంబుగ విడిచిపూజోపహారంబులచే
పర్చింపవలయును. సర్వకాలంబులయాదు, సర్వావస్థలయందును పా
ర్శ్వంబులను, ఎదుటను, వెనుకను, ఉపస్థానోదేశంబులను నన్ను భ్యా
నించువాడు ముక్తుం డగును. మధ్యక్షుండగువాడు ప్రణతుండై శుద్ధ
జలఘృతాదులచే నభిషేకించి చందనాగరుకర్పూరాదులచేతను, మస్తా
మారగీతనాద్యాదులచేతను, విశుద్ధవసనభూషణాదులచేతను మత్ప్రితి
కరంబుగ లింగార్చనంబు గావింపవలయును. నాచరిత్రశ్రవణంబునం
దాసక్తుడై, నన్నీశ్వరునిగ భ్యానించుచు, నాపురాణంబుల నాతింతు
చు మత్పూరాయణం డగుమానవుడు సర్వాభీష్టభోగంబులను బడయు
గలడు. నాసేవయం దాపక్తుండగువానికి భరమమపదంబు లభింకగలదు.
చిత్రగతంబును, బుద్ధిగతంబును, దేహగతంబు నగునసాంకారరూప
మున గోచరించుచుండు మంగళప్రదండుగురుద్రుడే శివుడు. జితేంద్ర
స్థావరజంగమాత్మక బహుసమస్తమునకును గర్త. ఇట్టిజ్ఞానంబు గల
మానవుడు భవభం సనిముక్తు డగును. నాయుండే విజ్ఞానించునకల

కిర్త్యంబులు ననంతఫలదంబులై జీవుల నుద్ధరింపఁగలుగును. ఇది మా నవులకు సులభంబగుమోక్షసాధనము క్రియాయోగమును, జ్ఞానయోగమునుగూడి ముక్తిసాధనములే. కాని జ్ఞానయోగము దేవతల కుఁగూడ నసాధ్యమైనది. క్రియాయోగమున దేవత్వమును బిమ్మల ముక్తియు లభించును. వాయుయుతం బగువహ్ని తృణరాశిని దహించునట్లు లింగార్చనముచే సమస్తపాపములును నశింపఁగలవు. శివారాధనంబు సేయనిజన్మము నిరర్థకమైనది. శివపూజలేక మణికనక వస్త్రప్రాప్తినాదిభోగంబులు లభింపవు. బహుయుగంబులకుఁ గర్మభూమియగు మానవజన్మంబు గాంచియు లింగార్చనంబు చేయనివాఁడు నిర్భాగము. ద్వివాతులు వేదమంత్రించులచేతను, అనధికారులగుశూద్రులు పౌరాణికమంత్రంబులచేతను లింగార్చనంబు చేయవలయును. సకలమంత్రంబులును, జరాచరజగంబును శివునియందుఁ బరివ్యాప్తంబులైయున్నవి.

పంచభూతములును, జంద్రసూర్యాదులును, శివైకకృతులే. సకలదేవతలును మంత్రాత్మకులు. ఆమంత్రము లన్నియు బిందువు నాశ్రయించి యుండును. ఆబిందువు నాదమునందును, నాదము పరమాత్మయందును సుస్థితంబైయుండును. సర్వమయుండగు నమ్మహాదేవుం డానంత్రించులచే బూజితుండగును. యకారింబున కష్టమంబగుబీజమును బిందుయుక్తం బగుజ్వాదశమాత్రితోఁజేర్చి యుచ్చరించి నతో షడంగవ్యాసయోగ్యం బగుశివమంత్రంబగును. ఈమంత్రోపాసనమే శివపూజ యగుచున్నది. ఇట్లు శివపూజ చేయువాని కిహపతంబులయందు సర్వాభీష్టసిద్ధియగును. ఈమంత్రము సత్యమై సర్వవ్యాధుమై నిత్యమైయున్నది. కావున దీని నతివ్రతయత్నంబున ధ్యానించుచు నామివలయును. మహాతపముశ్రుంబును, గళాయుక్తంబు

నగుపంచమంత్రాక్షరంబు లేనివాడు మాహేశ్వరుండు గానేరడు. ఈమంత్రపంచకము సకలమంత్రంబులయందును శ్రేష్ఠమైనది. ఈమాత్రాక్షరసంబునఁ బ్రాప్తింపనిసిద్ధు లేవియును లేవు. ఈమంత్రసాధనంబువలన దేవమానవగంధర్వరాక్షసత్వానిస్థిలుగలుగును. దీనిప్రభావంబునఁ ద్రైలోక్యస్త్రీవశ్యాబును, నణిమాదిసిద్ధులును లభించును. దేవతలు, దైత్యులు, సిద్ధులు, యక్షులు, ఉరగులు, రాక్షసులు మొదలగువా రందఱు నిమ్మంత్రబలాబునకు వశేభూతు లయ్యెదరు. వృత్యుపీఠ, గ్రహబంధ, మున్నగునవి యీమంత్రస్మరణమాత్రమునఁ దొలఁగిపోవును. దీనిప్రభావముచే స్థావరజంగమనిభిదంతో ద్భూతంబులగువిషయంబులన్నియు వినిష్ఠంబు లగును. ఈవిద్యమంత్రమును నూఱుసారులు జపించిన శతజన్మనాపంబులు నశించును. మఱియు స్వర్గమోక్షలాభంబులు సిద్ధించును.

—♦ పంచబ్రహ్మభ్యనము ♦—

మనోరమం బగుగుప్తదేశంబున శుచిస్నాతుడై యేకాగ్రచిత్తంబున మంత్రజపపూర్వకంబుగ నంగన్యాసకర్త్యాసంబులు గావించి పవలయును. “ఓంహ్రంఽహ్వాదయాయనమః” అని హ్వాదయంబును, “ఓంప్రీంఽతిఘోరేభ్యఃశిరసేస్వాహా” అని శిరంబును, “ఓంహ్రాంఽతిఘోరఘోరతరేభ్యఃశిఖాయైవషట్” అని శిఖను, “ఓంహ్రోంఽసర్వతఃసర్వేభ్యఃకవచాయ నమః” అని కవచంబును, “ఓంహ్రంఽనిమస్తేరుద్రరూపేభ్యో నేత్రాభ్యావషట్” అని నేత్రంబులను “ఓంహ్రోంఽనిసాస్రాయఫట్” అని చతుర్దిశలను న్యసింపవలయును. అనంతరము నాదబిందుకళాయుతంబును రికారయుక్తంబు నగుహకారమును హ్వాదయంబున నిలిపి పూజించి తదుత్పంగదేశంబున దండశిశిరంకు

తకర్మరీప్యజధాశీశుగువఘోరేశ్వరి నారాధింపవలయును. “అఘోరేశ్రీహింహుంభట్” అనునిమ్మహామంత్రముచేఁ బూజితమైయడ్డేవి సద్యఃప్రపన్నకాగలదు. ఈరీతిగా నేకాగ్రచిత్తంబున మానసికాకా థవంబు గావించినచో నిహఃపరలోకంబులయందు సర్వాభీష్టంబులును పొందించును. కపాలమాలికాంకృతుండును, చతుర్భుజుండును, లలాట లోచనుండును, శూలపాణియు, నభయప్రదుండును, చంద్రశేఖ రుండు నశుమహాదేవుని ధ్యాసించినచో నభిరుతసిద్ధియగును. ఆరా ధకుం డెట్టియవస్థయందున్నను శంకరుని బూజించనప్పుడు పవిత్రుఁడే యగును.

శుచిపరిచేశంబున లింగస్థానముచేసి లక్షజపించి బిల్వపుష్పం బులచే హోమంబొచరించువానికి మహాదేవుండు సాక్షాత్కరించి యణిమాదిసిద్ధులను బ్రసాదించును. అట్లేక మలకుసుమంబులచేఁ బూ జించి హోమంబు చేయువాఁడు జరామరణవివర్జితుండగును. శ్రీ పత్రములు, గుగ్గులు మొదలగువానిచే విధ్యుక్తముగ వ్రేల్చువాఁడు పాలాశంబున పుష్పండుగును. క్లేశనాశకంబగు నీఘోరమంత్రమును సర్వదా జపించువాఁడు సర్వార్థసిద్ధుం డగును. తిలహోమంబున గ్రహపీడావివాశంబును, ఘృతశర్కరాహోమంబున నాయుర్వృద్ధి యు, క్షీరసమిధలతోడి హోమంబున సమృద్ధియు వగును. అఘోర దేవునివలెనే యఘోరేశ్వరింగూర్చికూడ జపార్చనంబులు గావించు వాఁడు ద్విగుణేకృతఫలపిష్ఠుం డగును. అఘోరేశ్వరి నారాధించువా నికిఁ ద్రిభువనదుర్లభంబులగుసభీష్టంబు లన్నియు సిద్ధింపఁగలవు. అఘోరేశ్వరీముద్రను దేవీప్రసన్నతకొఱకుఁ బ్రదర్శింపవలయును. ఉభయ హస్తాంగుశ్చబుల నభిముఖంబులుగఁజేసి తర్జనీద్వయంబుచే సనాముఖా వ్యయంబును గ్రహించి యుభయనుద్భవమాదిగురులచే పుభాదాది

వ్యంబుల నాక్లేషించి యథోముఖముదగ్గిం గావించి లలాటంబున నుంచి నేత్రనిమిలనంబు చేసి జిహ్వచాలనం బొనర్చును సర్వసిద్ధిప్రదం బగు పరమమంత్రమును స్మరింపవలయును. అందువలన సర్వ హితసిద్ధియు, దేవాసురమానవాదిగ్రహపీడావినాశంబును సర్వజనవశ్యింబును లభిం చును. లింగంబునఁగాని భూతలంబునఁగాని యిట్లు పూజించువాఁడు సర్వార్థసిద్ధుం డగును. ఈపూజాఫలంబువలన నిహపరసుఖంబులు లభించును. ఆగమోక్తంబులగు పంచమంత్రంబులచేతను శివపూజం గావించువానికి స్వర్గమోక్షంబులు సిద్ధించును. కావున నిశ్చలశక్తి యుక్తులై సర్వకామఫలప్రదంబగుశివపూజం గావింపవలయును.

—♦ పంచబ్రహ్మమాహాత్మ్యము. ♦—

సనత్కుమారుం డిట్లనియెను. ఓహ్యసమున్మీద్రా! స్థావరజీవ గమాత్మకం బగునీజగం బంతయును బంచభూతమయమైనది. దీని యందు సకలజీవులును దమతమకర్మఫలంబున నుదయించుచుండురు. ఆహారనిద్రాభయమైఘనాదులు సకలజీవులకును సమంబులై యుండు ను. అందు జ్ఞానులు కర్మం బాచరించియు సంసారబద్ధులు కాదు. జ్ఞానహీనులగుపశువులు కర్మబద్ధులై పుట్టుచుం జచ్చుచుండురు. మఱి యుం బాపాత్ములై నరకపతితు లగుచుండురు. 'పాపభోగానంతరంబున బహుజన్మపరంపరలం గాంచి తుదకు నీచమానవజన్మంబు గాంచు గల్గుదురు.

ఒకప్పుడు పంచబ్రహ్మవిధానముంగూర్చి పార్వతిప్రశ్నించుట యు శివుం డిట్లు బోధించెను. దేవీ! సర్వసిద్ధిప్రదాయకంబును శివ భక్తుల కిహపరసాధకంబు నగుపంచబ్రహ్మవిధానమును జెప్పెద విను ము. కపిలగోసంబాధములైన పంచగవ్యంబులచే నభిషేకించి యష్టకం

బును జపించి యష్టసహస్రీతిలహోమంబు చేయువాఁడు సావముక్తుం
 డును, కలశంబున జలంబునిక్షేపించుచు నయుతజపంబు చేసి ప్రతిది
 నంబు నయ్యదకంబుచే స్నానంబు చేయువాఁడు లక్ష్మీయుతుండును,
 బుత్రివంతుండు నగును. సూర్యోదయంబుమొదలుగ నస్తమయవర్యం
 తముచు దక్షిణామూర్తిమంత్రమును జపించుచు నెనిమిదివేల హోమ
 ము చేయువాఁడు సకలోపపాతకవిముక్తుండగును. పంచామృతమిశ్రి
 తం బగుగుగ్గులుహోమంబువలన యక్షరాక్షసాదివశ్యంబును, సంగ్రా
 మవిజయంబును, అక్లేశంబును గలుగును. విపత్సమయంబులయందు
 మహాదేవునిదక్షిణభాగంబున నుపవసించి త్రిరాత్రంబు లష్టసహస్ర
 జపం బాచరించి దధిమధుఘృతయుతంబులగుసమిధలచే వేల్చువాఁ
 డు విపన్ముక్తుం డగును. కపిలగోదధిఘృతమధుమిశ్రితంబగునోదనంబు
 చే సహస్రహోమంబు చేయువానికి సుపుత్రలాభం బగును. ఘృత
 యుతం బగుగుగ్గిలముచే సహస్రహోమాలు చేసిన సకలలోకవశ్యంబు
 ను, లక్షహోమంబు చేసిన నిధిలాభంబును బ్రహ్మహత్యావిముక్తియు
 శివసాయుజ్యంబును సిద్ధించును. భిక్షోహరియై మంత్రజపంబు చేయు
 చు జలంబునుగాని, బిల్వపత్రంబునుగాని, బిల్వఫలంబునుగాని మహా
 దేవుని కర్పించువాని కశ్యమేధఫలంబు లభించును. సఘృతింబు లగు
 వీరీహితలాదులతోఁగూడ సుధనీమూలంబులను శతహోమంబు గావిం
 చువానికులంబునం దెన్నటికిని దార్ద్ర్యంబు గలుగదు. దుర్గమపథం
 బులఁ జరించునప్పుడును, భయాతురుండైనప్పుడును నదీతరణంబు
 ఘోరమనప్పుడును అష్టశతమంత్రజపంబు చేసిన ధేమంబు గలుగును.
 ఊర్ధ్వబాహుండై సూర్యాభిముఖంబుగ శివార్చనంబు చేయువాఁడు
 బ్రహ్మహత్యావిముక్తుండును, సత్తదినంబులు సలిలస్థుండై జలమాత్ర
 మును పానముచేయుచు శివపూజచేయువాఁడు సురాపానాదిపాపము

క్రందును, ఏకమాసంబు నిరాహార్యై, విషయములు నిగచి త్రిసంధ్య
లయందు జపంబు చేయువాఁడు సద్గ వాతకవిముక్తు డగుచు నావున
చీచప్రతిగ్రహ, నీచాన భోజనాదిదోషవిముక్తుఁడును నగును. నిత్యం
బురు మానసజపంబు చేయువానికి గజసింహాదికూరమృగములవలన
ను, శత్రువులవలనను భయంబు గలుగదు. మనగాన నిత్యజపమున
రతుం డగువాఁడు కాయస్థిమండును, బరమకద్రచావుఁడు నగును.
పంచమంత్రజపంబునలన సకలదోషవినాశంబును, శివసాయుజ్యమును
గలుగుననుట కెక్కిసంశయమును లేదు.

—♦ తత్పురుషవిభానము ♦—

ఓదేవీ ! తత్పురుషమంత్రముచే లక్షవిఙ్గము బరహోమాగు
చేయువాఁడు బ్రహ్మవాత్యావిముక్తుం డగును. నిర్భయాగుర రాత్రి
కాలంబున మేకకుడిచెవిని స్పృశించుచు దక్షిణామూర్తిలింగంబున
జపించువాఁడు హాపమంతుండు యక్షిణీస్థం డగును. నామోచ్చార
ణంబు చేయుచు ఘృతియుతంబు లగుకరీరసుమంబులచే ప్రేచ్చ
వానికి సప్తదినములలో స్త్రీవశ్యంబును, కర్ణికారపుష్పహోమంబు
చేయువానికి వత్సరార్థమధ్యంబున దేవగంధర్వరమణీవశ్యంబును గలు
గును. శివలింగంబు నాశ్రయించి నియతచిత్తంబున బ్రతిదినంబును
మంత్రజపంబు చేయువాఁడు శరీరీవసాయుజ్యంబు నందును. సూర్యా
భిముఖుండై జపించువాఁడు పాపముక్తుఁడును, లవణయుక్తలిలాహో
మంబు చేయువాఁడు వశీకృతశత్రుండును, ఘృతితిలాహోమంబు
చేయువాఁడు కీర్తిమంతుఁడును, దూర్వాయుతంబుగ నాహోమంబు
చేయువాఁడు దాయుష్కముగను, హస్తాంతరామంబు చేయువాఁడు
వీరవిముక్తుఁడును, సుపహోమంబు చేయువాఁడు నిత్యభద్రుండును.

నగును. గ్రహణంబులయందు దక్షిణామూర్తిలింగముగూర్చి యష్టసహస్రజపాబు చేయువానిసర్వాభీష్టంబులు సన్నిచును. ఒకవత్సరముగాని, యంతకెక్కుడుగఁగాని సర్వదా జపించువానికి కన్యకాశీస్రుస్థియగును. ఏకవత్సరము దక్షిణామూర్తిలింగంబున జపించువానికి స్వయముగ నేనే స్థిప్రదానముం గావించును. పంచగవ్యాశనుండై జపించువానికిఁ బరమాత్మప్రాప్తియగును. మితాహరిమై నిత్యము జపించువాఁడు ముగ్ధుఁ డగును. పర్వాబులయందు జపించువానికి సర్వక్రతుఫలస్థియగును. శ్మశానంబున జపించిన సర్వపూతవశ్యం బగును. శ్వేతసర్వహంబులచే హూమము చేసిన శాంతిలాభం బగును. వశీకరిణంబునకు రుద్రపుష్పంబులచేతను, మారిణంబునకు నీలపుష్పంబులచేతను, ఓద్భవంబునకుఁ బీతకుసుమంబులచేతను, ఉద్భాటసంబునకు ధూమ్రప్రసూనములచేతను హూమము చేయవలయును. సర్వార్థసాధకంబగునీమంత్రజపంబువలన సర్వపాపవిముక్తియు, శివసాయుజ్యంబు లభించును.

—♦ అర్చనావిధి. ♦—

ఓదేవీ! అఘోరార్చనంబునకుఁ దిధినక్షత్రంబులతోఁగాని, యుపవాసముతోఁగాని నిమిగ్నము లేకు. అఘోరస్మరిణమాత్రంబుననే సర్వపాపక్షయం బగును. క్రథమంబునఁ బంచగవ్యంబులచే శివాభిషేకంబు చేసి మంత్రముచేఁ బూజించి అయతిజపంబు గావించి సహస్రఘృతహూమంబు గావించినచోఁ ద్రిలోకవశ్యం బగును. చతుర్దశియందుఁగాని, యష్టమియందుఁగాని, నూనూకవసన గ్రహించి మహాదేవునిదక్షిణాభాగంబున నుండి యష్టోత్తరసహస్రజపంబు చేయుచు సరసిపాలంబునఁ గర్మలంబును స్థిరపఱచి చాచితే గాఢాదృష్టిఁ జూపునో

హరిహరార్చనాదులను జూచుచు. మోక్షమును గ్రహించునట్లును. జగదైశ్వర్యమును వలెగిరి. పూర్వమునలెచే కాళికి చేసి యుచుండెడిదిగాని చోక్షుకామార్త్యముననే యుద్ధిత్వమునెల్లగాని బ్రహ్మాండార్థిలోగ మనశ్చింతయు. శివద్వైతమును సిద్ధిచేయు. వేయివారు లభించునట్లించిన గోరోచనముచేగాని శివనిర్మాల్పముచేగాని ధూపము చేసినచో భూతదేవతాశక్తిహృదయమునందు, 'జ్ఞాన'పన్నానాగోగంబులను వినష్టము లగును. కిష్టవత్తుశియగు శ్మశానమున రోగముతం బగుశవమును సుగంధజలంబులచే నభిషేకించి మండలమధ్యంబుననిలిపి గంధపుష్పంబులచే నలంకరించి స్మృతస్త్రాచ్యుత్తరంబు గావించి కపిల గోనవనితంబుచే విలేపించుచు అష్టశతజపంబాచరించినచో శివంబు క్రమంబుగా లేచి నాథుని సోలాభీష్టంబులను బ్రసాదించి మరలక్షణ మార్త్యమున నిశ్చేష్టంబగును. కృష్ణచతుర్దశియందు గరితన బున హరితాళచూర్ణము గల్పి శివలింగమునకు దక్షిణభాగమున వ్రేచి యష్టాశరతజపంబు చేసి యాహరితాళమును మన పిలేపి మకాన్న చో నదృశ్యసిద్ధియు, యథేచ్ఛాగమనంబును గల్గును. జక్షిణామూర్తి దేవునిసరి ధి నుండి లక్షజపంబాచరించి తద్దశాంశము బిన్నపత్రహో మంబు చేసినచో ద్విధాంబు లగుసిద్ధిలును లభించును. మంత్రమును నిత్యంబును జపింపగానికి సర్వకోగవిముక్తియు గీర్వాణతగాదివశ్యం బును గలుగును. అష్టవసికలభిషేక సిద్ధి లేపియు గుండవు. వారు స్వశరీరముతోనే పాణాశాదిలోకంబులం దెరంగలు. బ్రహ్మచర్య వ్రతనియమంబుల నొకనూసము పంచగవ్యాశిస్తై జపించినచో బ్రహ్మచర్యాదిసర్వపాపవిముక్తుడగును మహాలింగంబు నాశ్రయించి మహాసంబును ఫలమూలాశంబుచే గాని భీష్మశివంబుచేగాని, జపం బు చేయుపనికి శివసాక్షాత్కారం బగును. ఓదేవదేవ! నిత్యంబును

రాధింపవలయును. జపధ్యానపరాయణుడు డగుయోగి యోగాభ్యాస మూలంబునను, పద్మక్షణనమస్కారరూపం బగుక్రిమి-యోగంబువల నను సేవింపవలయును. పూజాదులకు భక్తియేకారణ మైనది. షరమే శ్వేరుడు భక్తిగ్రాహకుఁడు. సకలాశ్రమ-బులను, సకలవర్ణగుణులను గలబాలవృద్ధాదిసకలజనంబులను బ్రతిదినము శ్రీనామంతులై భక్తి యోగంబు నాశ్రయించి నిర్గుణగుమరు. అట్టివారికి శివనామోత్కారం బగుననిన నాశ్చర్యమేమి? ఆశ్చర్యమును సర్వమాతృత్వంబుగ శివుని భావించుచు నుంతిజహులు గావించి సర్వసిద్ధులును లభించును. శివుం డును, సర్వభూతాంబులను, స్థావరజంగమాత్మకంబగుసర్వజగంబును నేనేయని భావింపగలయోగి నత్పరాధ్వజున సిద్ధుం డగును. సర్వదా సర్వభూతాంబులయందు నుండువాఁడను నేనే యని మనంబున ధ్యానించుచు జపించువాఁడెశివస్వరూపుం డగును.

ఓవహననా ! నదీనదసముద్రవర్షతాపలయందుఁగాని గృహం బునఁగో? కల్పిమాభిముఖంబుగ శివలింగంబున తావున సిద్ధికాముం డగునరుండు కపిలగోమయ బుడే నలికి పంచగవ్యంబుచే నభిషేకించి సవ్యోతాతమృతంబుచే నభిమత్రించి, నామదేవచూత్రంబున దిగ్విది క్కులంబు నాపించి, అక్షరంబున సర్వంబు గావించితత్పురుషమంత్ర ముచే గి ధిబుష్పవర్షాల కాలంబు చేసి, మత్తేకంబున నీశా నమంత్ర ముచే విష్ణునాచి మనలచూర్చి యాశానమంత్రంబుచే నిత్య పూజ గావించవలయును. దేవాసురప్రేక్షకం బగు లింగముగాని, స్వ యంభూలింగముగాని లక్షణవిహీనంబైనను, స్ఫుటితంబైనను, విశిష్టం బైనను సిద్ధిప్రదంబే యని యోగి దాని నుద్ధరింపవలయును. నిత్య మును లింగమునాశ్రయించి శ్రద్ధితో నీశానమంత్రముచుజపించువాఁడు పర్వరాగింబుఁగాని, వత్సర గుణుఁగాని సిద్ధుం డగును. నాభీదక్షుజ

లగును దుండి సమాహితచిత్తంబున జపించువానికి నిష్కదృష్టి లభి-
చును. అష్టోత్తరసహస్రవారంబు లీశానమృతితంబులగుదీపంబుల తే-
త్రనితేజంబు గావించినచో నిరుషద్రవంబుగ సస్యసంపత్తి యగును.
క్షీరవృక్షసమిధలనే వేల్చిన శాంతిలాభంబును, షర్వతాగ్రంబునం-
దుండి జపించిన శంకరసాక్షాత్కారంబును, శ్రద్ధతోలక్షజపంబు చేసిన
సర్వపాపవిముక్తియు, భుజించుచు జపించిన నివృత్తజుబును, నిత్యైకశ-
తజపంబున మంత్రస్థియు లభించును. దావ భోజనంబును, గంధ పుష్పగ-
మనంబును గలుగుకలంబులయూ దీశానస్మరణ బు సేయవలయును.
ఈయాచారము ననుసరించి శివపూజాతత్త్వంబు గలవాడు సర్వపాప-
విముక్తుడై శివలోకమున నుండును.

ఓభవానీ! మనస్సును విచలతపోనిరతును నగువారు
నిరంగరము నన్తరాధి ముడుచును. వారికి మత్సదృశంబగు స్థానంబు
లభించును. తపంబుచేగాని తపలోకగమనంబు గలుగదు. తపోబలం-
బుననే దేవర్షిమునిగణంబులు స్వర్గాదిసుఖానందంబులూ గాంచుచుం-
దురు. దుర్ధరంబులను, దుగారాధ్యంబులను, సుదూరంబులను, దుర-
తిక్రమంబులు నగునవి యని యును దపస్సాధ్యంబులగును తపంబు
మాత్రమే దురతిక్రమమైనది. నేరును, బ్రహ్మయు, పృష్ఠాంగ నుగూడ
మీయందుఁ దపోనిష్ఠులమై యందుము. దేవీ! నిపును దక్షస్త్రివే-
తపఃప్రభావముచేతనే నన్ను బతిగాఁ బడయఁగొలిపి. తప బుచే
సర్వాభీష్టంబులు నిహలోకింబుననే సిగ్గించును. హితజనకం బగునట్టి
తపముసాత్వికంబనియు, రాజసంబనియు, తామసంబనియు మూడు
విధముల నెప్పుచుండును. దేవతీయ, ఊర్ధ్వశేతస్కులగుయతు-
లును గావించుతపము సాత్వికము. క్రూరకర్మలగురాక్షసాదులత-
పము తామసము. కస్యహంబు ల శీశాతపాదులచే శరీరంబును బీడిం

రాధింపవలయును. జపధ్యానపరాయణుడగుయోగి యోగాభ్యాస మూలంబునకు, పద్మక్షణనమస్కరహంబు బగుక్రియాయోగింబువల నకు సేవి యవలయును. పూజాదులకు భక్తియేకారణమైనది. ఇరమే శ్వరుడు భక్తిగ్రాహకుడు. సకలాశ్రమ బులకు, సకలవర్ణబులను గలబాలవృద్ధాదిసకలజనంబులను బ్రతిదినము శ్రీకావంతుల భక్తి యోగంబు నాశ్రయించి నిర్గులగుచును. అట్టివానికి శివనామోత్కారం బగునైన నాశ్చర్యమేమి? అశ్శయము సర్వసూత్రస్థితుండగు శివుని భావించుచు నుంతిజవంబు గావించి సర్వసిద్ధులును లభించును. శివుం డును, సర్వభూతాంబులకు, స్థావరజంగమత్మకంబగుసర్వజగంబును నేనేయని భావింపగలయోగి వత్సరాద్ధింబున సిద్ధుండగుచు. సర్వదా సర్వభూతాంబులయందు నుండువాడైను నేనే యని మనంబున భ్యానించుచు జపించువాడై శివస్మరూపుండుగుచు.

ఓవగాననా! నదీనదీసముద్రవర్షతాంబులయందుఁగాని గృహం బునఁగో? ఇచ్చిమాభిముఖంబుగ శివలింగంబున తావున సిద్ధికాముం డగుచుండు ఓపిలగోచుయ బు నే నలికి పంచగవ్యంబుచే నభిషేకించి సవ్యోతాతమాత్రంబుచే నభినువ్రుది, నామదీపచూత్రంబున దిగ్విది క్కులంబున నుండి, అయోగి యయి ను స్వాధిగావించితత్పురుషమంత్రంబుచే గి ధిభిష్టునాల్లంబులంబు చేసి, మంత్రకంఠున నీశా నయంత్రంబుచే పిష్టసాచి యులపూర్ణంబునానయంత్రంబుచే నిత్య పూజ గావించవలయును. దేహసుక్ష్మోత్థరం బగు లింగముగా, స్వ యంభూలింగముగాని లక్షణవిహీనమైనను, స్ఫుటితంబైనను, విశ్లేం బైనను సిద్ధిప్రదంబే యని యెఱుంగి దాని నుద్ధరింపవలయును. నిత్య మును లింగమునాశ్రయించి శ్రేష్ఠత నీశానయంత్రమున జపించువాఁడు వత్సరాద్ధింబున నున్న నత్సరంబున నిర్గులంబు డగుచు. నాభీదక్షుజ

లంబునం దుండి సమాహితచిత్తంబున జపించువానికి శివ్యదృష్టి లభి-
 చును. అష్టోత్తరసహస్రవారంబు లీశానమృతితంబులగుచీజంబుల తే-
 త్రనిజ్జీవంబు గావించినచో నిరుపద్రవంబుగ సస్యసంపత్తి యగును.
 క్షీరవృక్షసమిధలనే చేర్చిన శాతిలాభంబును, షర్వతాగ్రంబునం
 దుండి జపించిన శకరసాక్షాత్కారంబును, శ్రద్ధతోలక్షజపంబు చేసిన
 సర్వపాపవిముక్తియు, భుజించుచు జపించిన శివ్యతేజులును, నిత్యైకశ-
 తజపంబున మంత్రస్థియు లభి చును. దక్షిణభోజనంబును, గంధపథగ-
 మనంబును గలుగుకొలుపులను దీశానస్మరణంబు సేయవలయును.
 ఈయాచారము ననుసరించి శివపూజాతత్త్వము గానంబు సర్వపాప-
 విముక్తుడై శివలోకనూనయై యుండును.

ఓభవానీ! ఓశుక్తిమయీ, వినులతిపోనిరతులు నగువారు
 నిరంశరము నగురాధి మునుగము. వారికి మత్సదృశంబగు జ్ఞానంబు
 లభించును. తపంబుచేగాని శివలోకగమనంబు గలుగను. తపోబలం
 బుననే దేవస్థిమునిగణంబులు స్వర్గాదిసుఖానందంబులూ గాంచుచుం-
 దురు. దుర్ధరంబులును, దుగారాధ్యంబులును, సుదూరంబులును, దూర-
 తిక్రమంబులు నగునవి యని యును దపస్సాధ్యంబులగును తపంబు
 మాత్రమే దురతిక్రమమైనది. నేనును, బ్రహ్మయు, సీష్ణుగః సుగూడ
 మీయందుఁ దపోనిష్కలమై యుండుము. దేవీ! నిపును దక్షస్థిపే-
 తప్రప్రభావముచేతనే నన్ను బోగాఁ బయ్యంగల్గితివి. తపంబుచే
 సర్వాభీష్టంబులు నిహలోకంబుననే సిగ్గించును. హితజనకం బగునట్టి
 తపముసాత్వికంబయియు, రాజస బనియు, తామసాబయియు మూండు
 విధముల నెప్పుడుండును. దేవతాను, ఊర్ధ్వశేతస్కులగుయతు-
 లును గావించుతపము నాత్వికము. క్రూరకష్టంబుగరాక్షసాదులత-
 పము తామసము. కష్టహంబుల లీశాతపాదులచే శరీరంబును బీడిం

పక్షమును గావించు నభీష్టనాథకం బగుపాదము తానుసము భావించి
 గావించు దేసప్రకాశక భావసంబును సామ్యవృత్తిహంబును. అవ్యక్త
 పంబుచే నిరూపకగుణభావంబును గ్రహముగముయు స్థితియును
 అగియే యునునునది. నిశ్చలధర్మగుణి, స్థానము, పూజ, జపము,
 హవామము, శౌచము, అహింస, పశితము, ఉపవాసము, మూనము,
 ఇంద్రియనిగ్రహము, శ్మశనము, విద్య, సత్త్వము, అక్రోధము, దానము,
 క్షమ, దయము, దయ న సీ గాతతిహాకాదిప్రతిష్ఠ, దేవాలయప్రసాద,
 చాంద్రాయణములు, యజ్ఞము, ఉత్తమతీర్థాశ్రమసేవ మొదలగునవి
 ధర్మప్రాపి కుపాయములు. ముందు బాడితులకు సుఖప్రదమును
 సంకృతి, విభవద్యోగము, నాదము, ఉత్తాంతి, భావనము, విదుల
 వము, జ్యోతిర్దర్శనము, ఉన్మనీభావము, ధారణ, ప్రాణాయామము
 నాక్షిప చారణము, ప్రత్యాహారము, నిరోధము, కాంతావస్థ, మృతా
 వస్థ మొదలగునవి హాననాధనములు. వీనివలన సకలపాపక్షయం బగు
 ను. నారీత మ్యాససంబును, యానమును, వస్త్రమును, ధూపవిలేప
 నమును, శౌంబూలభక్షణము సనునీయైదును గాజ్యైశ్వర్యములు.
 సువర్ణము, తామ్రము, గృహము, అశ్వము, రత్నము, ధేనువు, వేద
 శాస్త్రవిచక్షణత, శాస్త్రాంతరసాండిప్యము, సృష్టిగీతాలాకారములు,
 శృంగిణిహృద గాదినాద్యములు, గజేంద్రియము, ఛత్రము, చామరము
 మొదలగునవి భోగస్వరూపములు. కామి యగువాడు వీనియందును
 రక్తుండగును.

న్నేనా మన్తమువంటిది. దానియందుజీవులు తిలలంబోలి పీడితు
 లగుచుండురు అయినను మాయామోహాత్ములై స్నేహమునే విశేష
 ముగా నాశించుచు కష్టసంభవంబులగు గాంచుచుండును. జీవు
 లై గాంచుచు సుసారచక్రముల బరిభ్రమించుచు నుండును.

నానాయోనులంబుల్బుచుఁ గాలవశంబునఁ దుదకు దుర్నిభ-బగు మా
 నవజన్మంబు గొంచుచుండును. పూర్వవశంబునఁగూడి మానవజన్మంబు
 లభించుచుండును. గురులఘుకి యైరుసార-బుగ విచిత్రగతు లేర్పడు
 చుండును. మానవుండై జన్మించియు స్వప్నమోక్షసాధకింబును, గిల్వ
 ఇప్రదంబు నగుచున్నానంబు సేయనినాఁడు మరణానంతరంబునఁ జర
 కాలంబువఱకును శోకతప్తం డగుచుండును. మానవజన్మము దేహాను
 రదుర్లభమైనది. అది లభించినప్పుడు నరక కారణంబులుగాని సత్కీ-
 ర్మంబుల నాచరింపవలయును. స్వర్గమోక్షయత్నింబు సేయకున్నచు
 మానవధర్మముచైనఁ బాలింపవలయును. మరలజన్మము ధర్మమూలా
 కమైనది. అది సర్వప్రయోజనంబులకును సాధకియైతి. సాధవశ్య
 బున నితరయత్నంబులు చేయకున్నను మానవుడు మూలరక్షణము
 చైనఁ గావింపవలయును. మానవత్వంబున దుర్నిభ-బగు దౌష్ట్యము
 డై పుట్టియు నాత్మకిల్వణసాధనంబు చేయనివానికింజ నవివేక యె
 వ్వండుండును? సకలదీప్వ-బులకంజ నీదీప్వమునందే యున్నాత్మకర్మ
 ఫలంబు భోగ్యం బగుచుండును. ఇందుఁ గర్మఫలమే స్వప్నమోక్షరూ
 పంబునఁ బ్రాప్యంబగును. ఈభారతవర్షంబున మానవుండై పుట్టి
 యాత్మమంగళమును సాధింపనివాఁ జాత్మివంచకుం డగును. ఇదియె
 కర్మసూమి, ఇదియే ఫలసూమి; ఇందుఁ గావించిన కర్మంబులకు స్వ
 గ్గాదులయంద దురుధివి మగుచుండును. శరీర మారోగ్యముగా నున్నం
 తవఱకు సత్కర్మంబు లాచరింపవలయును. అస్వస్థుడై యున్నప్పు
 డన్యప్రేరితుండయ్యును ధర్మాచరణంబు చేయఁజాలఁడు. అనిత్యంబగు
 నీశరీరమూలంబున నిత్యవస్తుసాధనముం గావింపఁదలంపనివానికి నిత్య
 వస్తుస్థిధి లేకుండటయే కాక యనిత్యం బగుశరీరమునూడ వివక్షంజై
 యుండును. అహింసాకార్యరూపంబున నాయువు ఖండింబడిపోయి

నశించిపోవుచున్నను నేల తెలిసికొనఁజాలరు? ఎప్పుడు వచ్చి పైఁబడు నో యిండుకంతయుఁ దెలియఁబడని మృత్యువిషయంబున నేల నిశ్చిం తులై యుండురు? మృత్యుహతులై సర్వమును విడిచి యేకాకులై పోవలసి వచ్చునని యెఱిగియుండియు దారిబట్టెముకొఱ కెప్పుడైన నెవ్వరినైన నిండుకంత ధనదానము నేల చేయకున్నారు? దానరూపం బగుపాథేయము గలవారికి యనూలయపథము సుగమమై యుండును. లది లేనివారు క్లేశముల ననుభవింపవలయును. మరణానంతరము పుణ్యమెవ్వరిముందు నడచుచుండునో వారికి స్వర్గపథంబునఁ బ్రతిపద మునందును సుఖలాభం బగుచుండును. పుణ్యము స్వర్గదంబనియు, పాపము సరక కారణం బనియు నెఱిగి పుణ్యకార్యంబులఁ జేయుచుఁ బాపములఁ ద్యజింపవలయును.

ఈశ్వరశరణ్యులగువారికి సరకంబును యమదర్శనంబును గలు గదు. అట్టివారు మహాపాపునైనచో శివాజ్ఞచే భారతవర్షంబునఁ గొం తికాలముండి యంతంబున శివపురంబుఁ జేరుదురు. ఎల్లవిధంబుల శివ శరణ్యులగువారు జలంబులపైఁ బద్మపత్రంబులవలెఁ బాపలిప్తులు కాక యుండురు. శివనామంబు గీర్తించువారికి సరకయమభీతులులేవు. కా పున జ్ఞాను లగువారు సర్వదా శివభక్తులై యుండవలయును.

—♦ వర్ణచిశేషకథనము. ♦—

వ్యాసుం డిట్లనియెను. ఓమునులారా! బ్రాహ్మణత్వము దు స్థభమైనది. ప్రకృత్యనుసారంబుగ మానవులు బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్య శూద్రు లగుచుండురు. బ్రహ్మముఖమునుండి బ్రాహ్మణులును, బా హువులనుండి క్షత్రియులును, ఊరువులనుండి వైశ్యులును, పాదముల నుండి శూద్రులును జనించినట్లు వేదప్రమాణము గలదు. ఇట్టిస్థితిలో నెన్నతియు, నవనతియు నెట్లు తలస్థిచుచుండు నని యడుగుటయు

సనత్కుమారు డిల్లీ చెప్పం దొడగెను. వ్యాసమునీంద్రా ' పండి
తులైనను దుష్కృతప్రభావముచే భ్రష్టులగుచుండును. కావున శ్రే
ష్ఠత్వము లభించినప్పుడు దానిని రక్షించుకొనుచుండవలయును. బ్రా
హ్మణత్వమును ద్యజించి క్షత్రియస్త్రీయందు సంతానముగ గల్గించు
వాడు బ్రహ్మభిష్టుడై క్షత్రియత్వముం గాంచును. అధర్మాచరణ
వశంబువ నిట్టిపరివర్తనం బగుచుండును. తమోగుణమయంబులగు
సహస్రజన్మంబులయనంతరమున లభించినయుతమస్థానమును బ్రమా
దవశంబున విసప్తంబు గావించుకొనఁగూడదు. శూద్రాన్నముఁదిరిష్ట
మైయుండ మరచించిన బ్రాహ్మణుడు సాగ్నిశ్శుడైనను, విద్యాంశుం
డైనను దప్పక శూద్రుడై జన్మించును. బ్రాహ్మణు డయ్యును
బ్రాహ్మణ్యము నవమానించుచు భోజ్యభోజ్యస్థానంబు లేకుండువా
డు క్షత్రియజన్మంబు గాంచును. శూద్రుఁడయ్యును స్వకర్మనిరతుం
డై యన్నచో వైశ్యుడగును. వైశ్యుండైనను బావచ్యవేషియు, విద్యాని
నుడను, అగ్నిహోత్రుండును, యజ్ఞశేషాన్నభోజియు నగువాడు
క్షత్రియుం డగును. ఉత్తమదక్షిణలతో యథావిధిగ యశ్వంబులం
జేయుచు, నధ్యయనంబాచరించి స్వర్గకామియై వ్రతేణాగ్నుల నాగా
ధించుచు, నిత్యదానము, ధర్మపాలనము, ధర్మశాస్త్రము, ఋషి
కాలపత్నిగమనము, సర్వాతిథేయత్వము, సర్వభూతసంతర్పణము,
త్రివర్ణానుష్ఠానము, గోబ్రాహ్మణాపవయంబునఁగాని, యాశ్వాస్రు
నఁగాని రణమరణమునఁగానిన యగ్నిమంత్రపూజు డగు క్షత్రి
యుండు బ్రాహ్మణుడై విధిజ్ఞుడను, యాజ్ఞకుండును దేవప్రియుండు
నగుచు బహుకాలము స్వభోగంబు లనుభవించును. దుష్కృతబగు
బ్రాహ్మణత్వ మతికష్టంబునఁగాని ప్రాప్తింపదు. కావున దాని నెల్ల
విధముల రక్షించుకొనవలయును.

ధర్మమును పాటించునట్లును లభించుపుణ్యము లన్నియును మోక్షమును
 లభించునట్లును ధర్మమును పాటించునట్లును ధర్మమును పాటించునట్లును
 మును మును మును మును మును మును మును మును మును మును
 కంఠగర్భాభయము నందును. ద్వంద్వరణమున బ్రతిపదించు నిర్దేశించు
 ధర్మమును పాటించునట్లును, ధర్మమును పాటించునట్లును బ్రతిపదించు
 బ్రతిపదించు నెఱవేరుచును నిర్దేశించునట్లును, ధర్మమును పాటించునట్లును
 సేయుచు నిహతుండు గానివాఁ డశ్వమేధచతుష్టయఫలముగాంచును.
 శస్త్రాభయమున నప్రతిహతుడై సేనాముఖమున నిలుచువాని కెన్నటి
 కిని స్వర్గమృతి లేదు. రాజుగాని, రాజపుత్రుడగాని, సేనానాయకుఁ
 గాని శత్రువులగుటకును ధర్మమును పాటించునట్లును రణనిహతులై
 నచో నిష్ఠాభయము నారి క్షయభయముగా వచ్చి యగును. ధర్మమును పాటించున
 శస్త్రాభయమున నన్నియునుకూడయు విక్షిప్తములగునో సర్వకామధం
 బులగునని యక్షయభయమును లాభనీతి జేకూరును. ఏరాసనంబు
 ను, ఏకశయ్యయు ఏరిలోకావాసంబునకు పోతువులు. గోబ్రాహ్మణ
 ప్రభువిషయంబున నిహతుం డగుయోధుఁడు పుణ్యశీలరంబోలి స్వర్గ
 లాభంబు నందును. బ్రహ్మహంతుడైనచు, గోబ్రాహ్మణప్రభువిషయం
 బున బ్రాహ్మణులు విషమముగా పాపముక్తులగును. తనభగ్నమైన
 స్వర్గమును రక్షించుకొనుచు నజేయుడై నిలుచువీరుఁడు జీవించియున్న
 చో విశేషఫలంబును, మరణించినచో యనరావృత్తిరహితం బగుస్వర్గ
 మును గాంచును. గోబ్రాహ్మణప్రభువులకుఁ జూరజాతునిహతు
 ఁగువాఁడు సర్వతిం గాంచును. భవమున్నచో ననేకయాగములజేయు
 వచ్చును గాని రణమరణంబు గాంచుటమాత్రము కష్టము. సకల
 వర్తంబులకంటెను తత్త్వీయులకు రణయజ్ఞము సర్వతిహతునైనది. వేద
 విమం డగునిపూజనము నాతఁడు మైక్రీప్రసాదమై యిరిగినప్పు

జాతవధిం చినచో బ్రహ్మహత్యాదోషంబు లేదు. యుత్తిపాసాతురు
లును, భీతులునగు యోధులను వధించువారు బ్రహ్మహత్యాదోష
ముం గాంతురు. వ్యాధిగ్రస్తుండును, దుర్బలుండును, బాలకుండును,
స్త్రీరక్షితుండును, దీనుండును, జపభావస్థితుండును, భగ్గధనుండును
భిన్నగుణుండు నగువాని రణంబున వధింప గూడదు. ముక్తకేశితై
పలాయితుం డగువాడును, యుద్ధభయంబున జడుండు యన్యత్తుం
డగువాడ, పక్షశృంగాత్మణగ్రాహియు, క్షమాప్రార్థియు వఖ్యాలు
గారు. నేనిక యుద్ధము చేయజాల ననువాడును, నీవాడనని లొం
గినవాడును, వృష్ణుండును, రణానభ్యుండును స్త్రీబుండును మొదలగు
వారిని బ్రహ్మాదవశంబుననైన వధింపగూడదు. తపోయజ్ఞంబులవలన
బ్రాహ్మణులకు లభించుపుణ్యము సమరవిహతు లగుప్రత్యియులకు
సింహగలకు. ధర్మయుద్ధంబున హతుండగువాడు పేదచేదాగవరి
శీలంబునలనను, యోగంబువలనను, వానప్రస్థుడలవలనను లభిం
పుముం గాంచును.

—♦ సంసారచిక్త —

సనత్కు-మారుం డిల్లనియెరు. సాత్యవలేయా' నరికిపురుషశ
రీరము పంచభూతంబులచేతను, ధర్మబలమువలన చిన్మతశరీరము భూత
సారంబుచేతను క్షణమూత్రంబున చిత్తున గ బడును. మిశ్రోక్తిర్మఫలు
బునగ గోగుడేహము గూతపరిణామంబువలన నుదయించును. అట్టి
దేహంబులుగలదీపసముదాయమునందు తృణగుల్మలతాదు అద్భుతము
లనియు. క్రిమికీరాదులు స్వేదజంబులనియు, మత్స్యేనక్రిమిహంగాదు
లండజంబు లనియు, మానవచతుష్పదాదులు జరాయుజంబు లనియు
జతుర్విధంబుల బరగుచుండును. తేజస్తస్మంబును, జలస్త్రింబు నగు

భూమి వాయుమోక్షితం బగునాకాశసంబంధమున చీజప్రాప్తంబగుచు
న్నది. ఋతుకాలంబునం దట్టబీజములు జలసిక్తంబులై స్ఫీతంబులును,
మృదులఁబుట్టినై క్రమంబుగ మూలముం గాంచును. పిమ్మట నమ్మా
లంబునుండి క్రమంబుగ నంకురంబును, బ్రతంబును, నాశంబును,
గాండంబును, ముకుళంబును, దామంబును, క్షీరంబును జనించి యా
క్షీరంబుచే దండులంబులుత్పన్నంబులై యవిపక్వంబులైనంతనే యో
షధి విశుష్కంబైపోవును. ఫలపరిపాకంబున నోషధులన్నియును నిర్జీ
వంబు లగును. అందు యవప్రభృతీ సప్తదశోషధౌ శ్రేష్ఠములు.
తక్కినవి కనిష్ఠములు. యవాదిసస్యంబుల కర్మితంబులును, మర్దితంబు
లునై ముసలోలూఖిలశూర్యదులచే బరిశోధితంబులై జలాగ్నిసాహా
య్యంబున భక్ష్యభోజ్యపేయలేహ్యచోష్యపిచ్ఛిలంబులను పక్షిధా
ర్యసూపంబులఁ బరిగ్రహించుచు. పరస్పరసంయోగంబున వానికి వివి
ధంబులగుచులును పక్షిధరసంబులును గలుగును. ఆయన్నము జీవు
లచే భుజింపఁబడి స్థూలాశయంబునఁ జేరి ప్రాణవాయువులు స్థాపి
ంచును. ఆవాయువు భక్ష్యపేయవస్తువధ్యంబునఁ బ్రవేశించి మొదట
నన్నజలంబులను వేటుపఱచి యగ్నిపై జలంబును, జలముపై నన్న
మును, నిలిపి తారు తనచాయుకూషముతో జలాశోభాగంబున నిలిచి
యగ్నిని బ్రజ్వలంపఁజేసి జలంబున కుష్ణముం గూర్చుటచే నన్నము
కుడిపక్వం బగును. పిమ్మట నాపక్వాన్నమునంకు క్టిము, రసము నని
యెడురూపము లేర్పడును. అంకుక్టిము విత్తామూర్తికఘాదిద్వాదశ
విధమలరూపమై శరీరమునుండి బహిర్గతం బగును.

జీవులహృత్పద్మగుధ్యమునుండి దేహమంతటను సర్వనాడు
లును వ్యాపించి యుండును. ప్రాణివాయు వానాశులయందు రసంబు
నింపుటయు నవి స్ఫీలంబులై వ్యాపించును. అందులి శరీరోష్ణముచే

బక్ష్మంబైయొడలంతటను వ్యాపించి చర్మరక్తరూపంబునఁ బరిణమించుచు. ఆరక్తమునుండి లోమమాంసంబులును, మాంసమునుండి కేశస్నాయువులును, స్నాయువులనుండి సిరాస్థినఖమజ్జలును, మజ్జనుండి యుత్పత్తినిదానఁ బగుశుక్రంబును నుత్పన్నంబు లగును. అన్నఁగిరిణామం బిట్లు ద్వాదశవిధంబు లనిపండితులు చెప్పదురు. ఈశుక్రమునుండియే దేహోత్పత్తి యగును. ఋతుకాలంబున నిగ్గుప్తం బగుశుక్రము గర్భంబునఁ జేరి వాయుఁగిరిచాలితంబై శోణితసమ్మిళితం బగును. జీవులు కర్మవశంబుచే శుక్రక్షరణసమయంబున సర్వేంద్రియపరివృత్తులై గర్భమధ్యంబునఁ జేరుటకు బాధ్యులగుదురు. శోణితసంశలితం బగుశుక్ర మొకదినంబునకుఁ గలలాకృతిని పంచదివసంబులకు బుద్బుదరూపమును గాంచును. వారముదినములలో నాబుద్బుదము మాంసపేళిమై ద్వివారంబులకు జర్మరక్తంబులచే దృఢత్వముం జేరుదును. దానినుండి పంచవింశతిదివసంబులకు బీజమునుండి యంకురంబులవలెనే దేహోంకురంబు లుదయింపును. ఒకమాసంబున కది గ్రీవము శిరము, స్కంధము, పృష్ఠవంశము, ఉదరము నచశంచరూపంబుల విభక్తంబగును. మాసద్వయంబునకు హస్తపాదపార్శ్వకటిగాత్రంబులును, మాసత్రయంబునకు సర్వాంగంకురసంధులును, మాసచతుష్కంబున కంగుళులును, మాసపంచకంబునకు ముఖనాసికాకర్ణదంతగుహ్యంబులును, మాససప్తకంబునకు నాభిపాయూపస్థాదులును, సకలగాత్రసంధులును సముత్పన్నంబు లగును. అష్టమమాసంబున సకలాంగప్రత్యంగములును, మస్తక కేశాదినిఖిలావయవంబులును సుస్పష్టముగ నేర్పడును. అప్పుడు శిశువు మాతృభక్షితింబులగు నాహారంబులవలన నేర్పడు షడ్రసంబులను నాభినాళమునుండి గ్రహించుచు ప్రాణపంచకయుతుండై దినదినంబును వర్ధిల్లుచుసంపూర్ణుండై పూర్వస్మృతిం

గాంచి పూర్వోపభుక్తుంబు లగు సుఖముఃఖనిద్రాస్వప్నదులను, జన్మ
మృత్యుశరంపరలనుగూర్చి చింతించుచు నేనిక గర్భనరకదుఃఖంబుల
దోలఁగించు శుభకర్మములం గావించి సంసారనాశకంబగు శివజ్ఞానంబు
నాశ్రయించి తరించెద నని భావించుకొనుచుండును. గర్భవాసకాలం
బున జీవుడు గర్భనరకపీడితుండై మోక్షోపాయముం జింతించుచు
జరాయువేష్టితుండై పర్వతంబులనడుముఁ జిక్కువడిన వానింబోలి కాల
క్షేపము చేయుచుండును. మఱియు సాగరగర్భపతితుండై వ్యాకులుం
డైనవిధంబున గర్భోదకనిమగ్నుండై ప్రాణమాత్రావశిష్టుండై విచారిం
చుచుండును. గర్భకుంభపతితుం డగుజీవి జరరానలంబువలనఁ దప్తకుం
భపతితుం డగువానివలె దగ్ధుం డగుచుండును. పృథక్తనూచీముఖంబు
లచే వేధింపఁబడువానింబోలి గర్భగుం డగుజీవి బాధపడుచుండును.
గర్భవాసంబు కంట నతిదారుణంబగుక్లేశం బెందును లేదు. ఏడవమా
సముచండియే జీవులు గర్భమధ్యంబునందుండి సకలబాధల నొందు
చుందురనియు, వారికప్పుడు కేవలధర్మబుద్ధియే యుండు ననియుఁ
బెద్దలు చెప్పుదురు. ఇత్యుయంత్రంబునఁ జెఱకులవలెను, గానుగునం
దుఁ దిలవలెను గర్భసజీవులు పీడితు లగుచుండురు. ఈశరీర మస్థి
స్తంభకలితంబును, స్నాయుర్జ్వలంబునంబును, రక్తమాంసమృత్తికాల్పి
తంబును, విస్తామూత్రభాజనంబును, కేశతృణాచ్ఛన్నంబును, వ్యాధి
లీలారంగంబును, క్లేశాకరంబును, ఏకమాత్రీముఖద్వారవిశిష్టంబును,
కర్ణరంధ్రాది వాతాయనాప్తకయుతంబును, ఓష్ఠద్వయకవాటాంచితం
బును, దంతజ్యోతిశబంధితంబును, భోగతృష్ణాతురంబును, మహాంధ
కారపూర్ణంబును, రాగద్వేషవివశంబును, అమేధ్యపూర్ణగర్భవినిర్గ
తంబు నగునస్థిపంజరమాత్రం బనియే యెఱుంగవలయును. అందెనిమి
యివంపలయునువదిమాంసపిండలుగలవు. దానియందంతటను సార్వత్రి

కోటిరోమకూపంబులును నాడులును వ్యాపించి యుండును. ఆరోమ కూపంబులనుండి నిత్యమును స్వేదాదిమలములు బహిర్గతము లగు చుండును. దాని కిరువదినఖంబులును, ముప్పదిరెండువంతములు నుండును. అందు చితిం బొకకుడవంబును, కఘంబోకయాఘంబును, వస వింశతిపలంబులును, కపిలఘాతువు దశపలంబులును, పలలము పంచార్థపలంబులును, మేదస్సు దశపలంబులును, మహారక్తము త్రిపలంబులును, మజ్జ ద్వాదశపలంబులును, శుక్రి మర్ద్దికుడవంబును సోడియుండును. శుక్రమే దేహులకు బలంబును బీజంబు నని యెఱుంగునది. మఱియు సహస్రపలంబులు మాంసపిండంబులును, శతపలంబులు రక్తంబును, అపరిమితంబు లగువిస్తామూత్రంబులు నందు నిండి యుండును. ఆత్మనిత్యంబును, విశుద్ధంబు నైయుండియుఁ గర్మవశంబున నిట్టి యశోశ్వతంబును, సశుద్ధంబునగుగృహంబును గల్పించుకొని యుండును. ఈదేహము శుక్రశోణితంబులచే నుత్పన్నంబై విస్తామూత్రపూర్ణంబై యుండుటచే నిత్యము నపరిశుద్ధమై యుండును. అమేధ్యపూర్ణంబగుఘటము పైనెంత కడిగినను బరిశుభ్రంబు గానట్లు మలపూర్ణంబగు శరీరము జలస్నానాదులచే బవిత్రంబు గానేరదు. అపిపవిత్రంబులగు పంచగవ్యంబులును, సుగంధమనోహరాన్నపానాదులును దేహమధ్యంబునం జేరి యథామాత్రంబుననే యపవిత్రంబు లగును. ష్టిస్థిస్థిలో శరీరంబుకంటె నపవిత్రం బగువస్తువింకేమున్నది? నిరంతరమును స్రవించుచుండు మలంబులం గాంచుచుండియు, వానికాధారం బగుశరీరమెట్లు పవిత్రమైయుండునని భావింపఁగలరు? ఎంత గడిగినను బాగ్యమాలిన్యమును విడువనట్లు పంచగవ్యకుశోదకాదులచే నెంతశోధించినను శరీరము నిర్మలము కాఁజాలదు. పర్వతము జలప్రవాహములంబోలె నిరంతరమును మలవాహినుల వెలువగించుచుండు సేదేహ మెట్లు

పవిత్రం బగుచు ? విస్తామూత్రపాత్రం బగునీగ్రాతంబున కెండుచు
 శుచిత్వంబు లేదు. దేహములస్పర్శమాత్రంబున మృక్తికాజలాదులచే
 హస్తశోదనంబు గాపింపవలసియుండి నట్టిమలభాండము నంబివిషముం
 బున హస్తంబునకు విరాగింబు గలుగుటలేదు. ఎట్లనుగంధపుష్పాదు
 లచే సంస్కరించినను గుక్కుతోడ యెక్కిన దిన్న బహునియల్లు శరీరము
 తనస్వభావదుష్కంధముచు వికారము. దుష్కంధమలంబుల దర్శించుచు
 నాగ్రహణింపరుగూడ నూనవుల స్వశరీరంబునై విరక్తి నొడకుండు
 'అంతరాశ్చర్యము' మోహనూహాత్మ్య మెక్కిడియో గాని శరీరము
 నం దంతటను దోషంబులనే కాంచుచుండియు దీప్తులు దానియందే
 ముగ్గులగునున్నారు. స్వదేహదుష్కంధముం గాంచియు విరక్తి నొదని
 హాకి పింగాకారణము నెవ్వరు బేసింపఁగలరు ? సర్వజ్ఞులగుచు బవి
 త్రమైనదియే కాని దేహముమూత్ర మవరిశుక్ల మైనది. దేహములంబు
 చే బవిత్రవశువుగూడ నపవిత్రంబగును. దేహదుష్కంధాపనోదనంబు
 నై శోచవిధి నిర్దేశింపఁబడినది. కాని యంతఃకాలష్యము మరణ
 పర్యంతము, గంగాజలాబంతటిచేతను, బర్హితోషమం బగుమృత్తికచే
 తం శోధి చినచు విశుద్ధంబు గానేరదు. అఖలత్కిన్నానంబు చేసినచు,
 తిథి-రాశిరీచినను గెలపి త్కృతంబు టికిని బహిష్కరింప కలఁబాలరు.
 దుష్కించు నచర్కపాత్రమునకు తీర్థజలాధిక్షేపనంబువలన నేమిప్ర
 యోజనము ? అంతర్మలిను లగువారరి ప్రవేశంబు గాపించినను నప
 వస్యంబు గలర బాలరు. అంతర్హృషీశులగువారి కాజన్మాతగంగాన్నా
 నం బుగూడ నిష్ఫలంబు లగుదురని. భావదుష్టాల కాజ్యప్రజ్వలితం
 బగుహృషీశనమధ్య బురం బడి భిక్షులైనను లాభము లేదు. నిత్య
 గంగావాస బలమున బలము, నిత్య దేవాలయస్థితంబులగువిహంగ
 ములను బాల్చి భావదుష్టాలు తీర్థావగాహన కానిదేవపూజానులవలన
 ఫలంబు గలర బాలరు.

ఎల్లయెడలను భావశుద్ధియే పరమశౌచము. కాంగిలింత తల్లి
 బిడ్డలయెడల నొక్కటియే యైనను భావముచూర్ణము విభిన్నమైనది.
 కాంత పుత్రునొక భావమునను, భర్తనొక భావమునను గాంగిలినుకొ
 నును. నిశ్చలభౌవులగువారు కాంతాలిగితులయ్యును గామముస్థులు
 గారు. బుధమోక్షులకు భావమే కారణమైనది. కానూదులచే
 నాకాంతం డయ్యును మానవుడు భావవిశేషముచే ముక్తుగు గాం
 గలడు. అంతర్భావవిశుద్ధుల డగువాండే మోక్షులన కథికారి య
 గురు. సద్భావులను, నిర్మలతేజులను నగుమానవుల దానహేమా
 మాదులం గావించి పుణ్యోక్తలు లన్నిటిని బేరంగలడు. భావం
 బనుజలముచేతను, నైరాశ్యమునుస్ఫురించెతను మానవులయవిద్యా
 మలంబు విదూరిం బగురు. స్వభావముచే నరసింహునిగిరిరము
 నిస్సారంబగుకదాస్తంభమువలె జర్మమాత్రసారమైనది. దోచబడు
 శం బగుబహుము గాంచి విష్ణుం డగువాడు తిరుగుంకై నిశ్చలబ్ర
 హ్మవలంబనంబు గాంచి స్థిరుండై యుండును. అజనదోష బునను
 వివిహార్యవశంబునను జీవులకు దుస్సహంబగుజన్మములు బుగలుగునని
 పండితులు చెప్పదురు. విద్వాంసులు కోటిగ్రంథములలో బోధించిన
 విషయ మొక్కొక్కొక్కాథమున జెప్పచున్నాను. “మమత్వమే పరమ
 దుఃఖకరము. నిర్మమత్వమే పరమసుఖశ్రయము.” అనేక రాజన్య
 లు నిర్మములై స సారవిముక్తులైరి. శతసహస్రస్రములు మమత్వముచే
 సంస్మృతిబద్ధులైపోయిరి. గర్భవాస బున ధర్మస్థులి గలజీవులప్రసవ
 కాలంబున బిభాశోకిమూర్ఛితులై తడవ్వల గాంచుచుండురు.
 జన్మించినంతనే మోహసంస్కరిం బగువారి బాహ్యనాయుడ భావము
 చే దేహులకు జ్వరంబును, జ్వరహేతుకం బగుమోహంబును బ్రదు
 ర్భూతం బగును. అసమ్మోహంబువలననే స్మృతిభ్రంశంబై పూర్వ

కర్తవ్యశంబున జన్మాసక్తి యుదయించును. అందుచే విషయానురక్తుం
డగుఁబూధిమానపు డెన్నఁడును బవిత్రహితకార్యప్రవృత్తుండు గాఁ
జాలఁడు. అట్టివానికి ఆత్మ, పరమవస్తువు, దేవుఁడు అనుజ్ఞానమే కలు
గదు. ఆతఁడు కన్నులుండియుఁ జూచుటకైనను, జెవులుండియు విను
టకైనను, శక్తుండు గాఁడు. సమతలంబున నడచుచుండియు నడుగడు
గునకుఁ బడిపోవుచుండును, బుద్ధియుండియుఁ బెద్దలబోధల నెఱుంగ
నేరఁడు. ఆతఁడు గర్వోభవివశుడై వివిధక్లేశంబుల నందుచుండును.
అందుచేతనే భగవానుండగు శంకరుండు గర్భస్ఫృటిం గలిగించునట్టి
యు, గర్భమఃఖమును బ్రకటించునట్టియు, మోక్షసాధనం బగునట్టియు
శాస్త్రమును బ్రకాశించెను. సర్వార్థసాధనం బగునట్టి శివజ్ఞానం బు
న్నను మానవు లాత్మహితకార్యప్రవృత్తులు గాకుండు తెంతచిత్రము!
బాల్యమున నిండియుంబు లస్ఫుటంబు లగుటచే జీవులు ఘోరమఃఖం
బు లయభవింపచుండియు నేమియుఁ జెప్పఁజాలకుందురు. దంతోగ్రమ
కాలంబున బాలగ్రహోదీపీడలచేబహుదుఃఖంబు లందుచు తుట్టిపాసా
పీడితులై దుఃఖించుచు, నజ్ఞానంబుచే విష్ణుమాత్రంబులనుగూడ భ
క్షించుచుందురు. కౌమారంబున వల్లిదండ్రులచే నాజ్ఞాపితులగుచుం
డియు నాత్మహితంబు గావించుకొననేరక యధ్యయనసమయంబుల
గురుతాడితులగుచు దుఃఖించుచుందురు. యౌవనంబున నింద్రియలం
ఘటులై కామరాగాదులచే బీడితులగుచు నాశాపాశంబులఁ జిక్కి
నుఖహీనులైయుందురు. మోహంధులగుయువకు ల్వివేకశంబున స
ర్వదా దుఃఖితులగుదురు. విషయానురాగము కేవలదుఃఖహేతువు.
కాముకులకు రాత్రులయాదు నిద్రయు, దివంబులయం దగ్ధోపార్జనాది
ప్రయత్నంబులు లేదు. కాంతాసత్తులగుపురుషులకు స్వేదబిందువులం
బోలి శుక్రము విసర్జనం బగుచు నసుఖంబుఁ గూర్చును. స్త్రీపురుషులు

కుష్ఠదోగికండాతివంటిదని యెఱుంగవలయును. రమణీసంయోగసుఖము మలమూత్రవిసర్జనంబువలనం గలుగుసుఖమువంటిదే యని పంచచూడుండు వచించెను. కాని మోహంధు లట్లు భావింపజాలరు. నర్వదోషకరంబగు సతీసంయోగసుఖము నామమాత్రమైనది. ఆపమానముచే మానాబును, విఘోగాముచే సంగమంబును, జరచే యావనంబును నశించుచుండ మానవుల కిది సుఖ మెక్కడిది? జరాగ్రస్తులగుమానవులసకలాంగములును శిథిలములై, దేశములు పలికెంబులై శక్తులు నష్టములైపోవును. ప్రథమాబున శ్రీపు షులకుఁ బరస్పరప్రీతిదాయకమగునవస్థ జరాగ్రస్థులైనాతనే యభయులకు నప్రీతికరంబైపోవును. లోకావనంబునఁ దనసౌందర్యమాం గాంచి సంతసించువాఁడు వృద్ధావస్థయందుఁ దనరూపము తనకే వికృతముగఁ దోచుచున్నను విరక్తుండు గాకుండుట యెంతయవివేకము! జరాయుతుండగుపురుషుని బత్నీపుత్రులును బంధువులునుగూడ నశకుండని యనాదరింతురు. భృత్యులుగూడ నాతని లక్ష్యము చేయరు. వార్ధకమునందు మానవుండు ధర్మార్థకామమోక్షసాధనంబున కశక్తుడగుచు గావున లోకావనమునుండియే ధర్మాచరణంబునకుఁ గడంగవలయును.

—♦ శ్రీస్వభావకథనము ♦—

ఓమునీంద్రా! శ్రీస్వభావముగూర్చి చెప్పెదను వినము. లఘుచిత్త లగుకాంతలు సకలదోషంబులకు నాకరములు. ఈవిషయంబునఁ బంచచూడానారదీసంవాదమును పండితులు వర్ణించి యున్నారు. పూర్వముకప్పుడు దేవ్వియగునారదుండు లోకసంచారంబు చేయుచుఁ ద్రిలోకసుందరియగు పంచచూడయను నారాంగనం గాంచి యోస్తుందరీ! నాక్కుంగలిగిన మొకసందేహమును నివారించువని యుక్తు

గురుయు నయ్య శ్రీ వెలంది నాశకి కొలఁదిఁ బ్రయత్నించెద ననియెను. అప్పుడు నారదుఁడు నాశిస్వభావముఁగూర్చి నాకెఱింగింపవలయు నని కోరితయు నవ్వెలచేడియ యోమునీద్రా! నేనాఁడుచాననై స్త్రీనిఁద గావించు దుదిరము గాదు. స్త్రీలచరిత్రస్వభావములు నీవెఱుంగినివి గావు. ఆస్తి నని ట్లు క్రశ్నించుట సమాజసము గాదు. లోక దప్పిన నారదుఁ డోరముణీ! సత్యము వచి చుటెవ్వరికి నెన్నటి కిని న్బెల్లించు డోషము గాదయెను. అంతఁ జారుహినిని యగుపం చచూడ సత్య బురును, శాశ్వతంబులు నగుస్త్రీదోషములఁగూర్చి యిట్లుచెప్పందోడ గెను. నారదమునీ ద్రా! కాంతలెంతటికులరూప వతులైనను, సనాధులైనను మర్యాద నతిక్రమింపక మానరు. కావున స్త్రీలకింతఁ బాదవహిను లీజగంబున నింకేవియును లేవు. పతి యెంత టిక్రస్థుఁడైనను, ధనహీనవతుఁడైనను, వశవరి యైనను గాంత యా తనిలోఁదమునే యన్వేషించుచుండును. మఱియు స్త్రీలకుఁ గల గొప్పదోష మెఱువిన వారు నిస్సౌఖ్యముగా నిస్సవిడిచి ఘోరపాపు లగుపురుషులనుగూడ సేసింతురు. తమ్ముఁ బ్రార్థించుచుఁ దఱచుగ దర్శించుచు కొలఁదిమాత్రముగనైన నాశ్రయించుపురుషులకు వారు లోఁబడిపోవుదురు. కులమర్యాదలకు లొంగియు, పరిజనంబులకు భయపడియుఁ గాంతలు భర్తృవశవరి నులై యుండురుగాని లేకు న్నచో వారు కోరినిపురుషులే యుండరు. ఆవిషయంబున వారికి వయ సుతఁగూడ నిచ్చియుండును. సుహృద్మిత్రులను, గుహృద్మిత్రులను బురుషుఁ డన్నరతనే వారికి భోగవ్యాతుఁ డగుమండును. భయముచేఁ గాని, దయచేఁగాని, ప్రయోజనముచేఁగాని, కులబాధవసంపర్కము చేఁగాని కాంతలు కాంతులకు వశవగులగుటలేదు. వారెప్పుడను యావనవతులును, సర్వాంశకారభూషితలు నగువారాంగశలప్రవృ

తీని భావించుచుండును. స్వామిప్రియతై, బంధుగురుజనానరపాత్రై
 సురక్షిత లగుకామిచులును పండ్వధజడనాగున కు నామింపుదుమ
 లయందుగూడ నానక లగుదును. ఈలోకమున స్త్రీలు కిగమ్యం
 డగుపుష్పం డెగురు లేదు. కిలమింపుదు కి నక రములేకున్నను
 బరపురుషునియందే కామనక లగురుగాని పృథ్విలయం పినుర
 క్తలు గాజాలరు. అన్యపురుషాభి వాయిసను, బరిజనభయంబునను,
 వధబంధనాదిసారయ్య బులవలననున ప్రాప్తే స్త్రీలు పరివతనర్తనలై
 యుండు. స్త్రీలు చలనస్వభావాలు, కన్యకలు, దుష్టాహ్వలు
 నని వాక్యము చెప్పుదును. కన్య బులచే నగ్నికిరి, నగ్నిలంబులచే
 సముద్రునకును, పాపదీప్తిలచే యమునకును బోలి పురుషులచే యప
 శులకుల దృపి తీరదు. ఇ లయికాక కాంతలయందు కింక నెన్ని యో
 రహస్యవిషయంబులుగలవు. యాపవంతునిం గాంచివంతినే రమణిహృ
 దయము కరంగక మానదు. కామదాతయు, నాదరప్రియవచయం
 డును, రక్షకుండును సర్వోత్తముండు యైయున్నను గాంతలు కాంతుని
 వంచించక మానరు. రమణీమణులకు రతియను, దృఢ కలిగియు వర
 మాన్తాలంకారార్థసూచయ్యబులనంగూడని గుణము. అంతకుండును,
 శమకుండును, మృత్యువును, పాతశంకును, జడబాముఖంబును, అసి
 ధారియు, హిమంబును, సర్పంబును, మహానలంబును గలసి యొకయె
 త్తును కాంత యొకయెత్తు ను యెఱుంగనగును. పంచభూతింబులను,
 జగంబులను, స్త్రీపురుషులను విధాలి యెప్పుడు స్మరి చెనో యప్పుటి
 నుండియు స్త్రీజాతి క్రిటి దాష్ట్యము సాధుట్టి యున్నది.

అని చెప్పటయు వాక్యంబు దోమవివర్యా ! ఈజగంబున మూ
 ఢమానవులు దురదృష్టవశాబున గాటింపఁజేసి గాంతలయందే యా
 సక్త లగుచుండును. ఈసంతతిసంగి మెలకొ తెనియకున్నది. మద

నుండు స్త్రీలకంటెఁ బురుషులకే దుర్జయుం డని తోచుచున్నది. ఓతపోధనా! మన్మథునిచే విజితుండు గాని పురుషుం డెవ్వఁడైన నున్నచో నాతనిచరిత్రముం దెల్పుము. స్త్రీలు సహధర్మచారు లని మహర్షులు చెప్పిననూట నాకు పిరుక్కుముగఁ దోచుచున్నది. స్త్రీ లన్య తస్య సౌవలని వేదములకూడఁ దెలుపుచున్నవి కావున సహధర్మిణీశ భ్రాతృ ముషచారవిధిమాత్రమే యని బోధయగుచున్నది. ఈవిషయంబున నెంతయోగోచించినను నాకు గాఢాంధకారముగానున్నది. దీనిం గూర్చిమీరెఱింగినవిషయం బేమైనచున్న నెఱింగింపఁగోరెదనని ప్రార్థించుటయు సనత్కుమారుం డిట్లనెను.

నాత్యవతేయా ! పూర్వకాలంబున నస్తావక్రకుం డగు నొక ద్రా వ్యుండు వదాన్యుం డగు ఋషిచేతకుం బోయి గుణవతియు, సచ్చ రిత్రయు, సాధ్వీయు నగునాతనితనయులు ప్రభయనువానిని దక్షిణి పెండ్లి చేయవలయు నని యర్థించెను. అంతవదాన్యుండు “ నీవుత్తర దిక్కుం బూచి వచ్చినచో నేను నీకీకన్యక నీయఁగలను ” అని చెప్పెను. అష్టావక్రుఁ డందులకంగీకరించి యుత్తరదిక్కు నెట్లు దర్శింపవచ్చునని యసగుటయు వదాన్యుం డోకుమారా ! అలకాపురియు, హిమాల యంబును దాటి సింధుచారణసేవితంబగు కైలాసమును దర్శించి ముంద టికిం బోయినచో రమణీయంబును, మనోజ్ఞంబును, మేఘసన్నిభంబు నగు నీలవనభూమి గాననగును. అచ్చటఁ దవస్వినియు, వృద్ధయు, వీక్షి తయు, మహాభాగయు నగునొకరమణీమణిని దర్శింపఁగలవు. ఆమెను బ్రయత్ని పూర్వకంబుగఁబూజించి నీవు మరలి వచ్చినచో నీకునాతనయ నిచ్చి పెండ్లి చేసెదను. నీవీప్రతిజ్ఞను నిర్వహింపఁగలవేని పోయి రమ్మని చెప్పెను. అష్టావక్రుండును సమ్మతించి యోసాధువుం బా ! నేనీక్ష్మణి పయనంబై నీయానతిచ్చినతావునకుం బోయి వచ్చి నావ్రతి

జ్ఞను జెల్లించుకొందును. మీవచన మవశ్యముగ సత్యము గావలయును. అని భగవవానుం డగునప్టావక్రకుం డుత్తమం బగుచుత్తిరంబున సిద్ధచారణసేవితం బగు హిమాలయంబునకుం జని యటఁ బుణ్యవాహిని యగుబాహుదానడిం గాంచి యందు యథావిధిగ నవగాహనంబుచేసి యత్తీరంబున శయనించి ప్రాతఃకాలంబున లేచి మరల స్నానముచేసి రుద్రాణీకూపంబుకుఁ బోయి యందును సుస్నాతుండై యటనుండి కైలాసంబునకుం జని పిమ్మట నలకాపురప్రాంతంబున యక్షరక్షితంబగు మందాకిని దర్శించి యందు స్నానంబు చేసి తీరంబునఁ గూర్చుండి యుండఁ గుబేరానుచరు లగుయక్షు లాతని దర్శించి యోమునిసత్తమా ! అలకేశ్వరుండు మీదర్శనార్థియై యరుదెంచుచున్నాఁడని విన్నవించిరి. ఇంతలోఁ గుబేరుండును వచ్చి యాముషివస్యనిఁ బూజించి మహాత్మా ! మీరెట్టిసంశయంబును లేక నాయం దనుగ్రహించి నున్మందిరంబునకు విచ్చేయవలయు నని ప్రార్థించి యమ్మునీంద్రుని దన గృహంబునకుం దోడ్కొనిపోయెను.

అచ్చటఁ గుబేరుం డమ్మునిచంద్రు నర్ఘ్యపాద్యాసనాదిప్రదానంబులచేఁ బూజితుం గావించి సుఖోపవిష్టుం జేయుటయు దేవగంధర్వాదు లాతనిఁ బరివేష్టించి యాసీనులై యుండిరి. అప్పుడు ధనేశ్వరుండు మధురస్వరముతో మునీంద్రా ! మీకు సర్వోత్తమం బగునాతి ధ్యముగ గూర్చుటయే మాకుఁ గర్తవ్యము. మీయనుజ్ఞయైనచో మీ వినోదంబుకొఱకు దేవకాంతలు నృత్యగీతంబులఁ గావించెదరని మనవి చేసెను. అందుల కమ్మునితల్లజుండు వల్లె యనుటయు ఘృతాచి, మిశ్రకేశి, ఊర్వశి, రంభ, అలంబుస, చిత్రీ, విశ్వాచి, సుకేశి, సుముఖ, హాసిని, రతిప్రీతి, మనోహర మొదలగు దివ్యప్రధానాపురలు నృత్యములఁ గావించ నారంభించిరి. గంధర్వులు దివ్యవాద్యంబుల మ్రోగిం

[illegible]

అష్టావక్రం డప్పుడు గృహద్వారంబు చేరంజని దానివైచి
 త్రింబువ కచ్చెరువంది తన్నుదానే మఱటపోయెను. కొంతసేపటి
 కాసంయమివరుండు స్మృతి దెచ్చుకొని ముందోకిం బొలు యున్నై
 స్వరంబుతో “ఈర్ష్యమునం దున్నవా రెవ్వరైన నగుచురుగాక !
 వారు నేనిచ్చటి కలిగిచె వచ్చితి నని తెలిసికొందురుగాక !” అనిపలు
 కుటయు సంతలోనే యాభవనద్వారమునుండి పీఠాలాకారవిరూపి
 తలును, ప్రసన్నవదనలును, మనోహరివిగ్రహాలు నగునట్లగుకన్యక ను
 ఋషిసమ్మఖంబునకు విచ్చేసిరి. ఆసూదరీహలు లాడులు నాతనికి
 వందనంబులు గావించి లోనికి దయచేయవలయు నని ప్రార్థించుటయు
 నతికుతూహలంబున నమ్మునింకొనినను వారితోగూడ నమ్మనిం
 బునఁ బ్రవేశించెను. ఆభవనాభ్యంతరమున పితృద్దవసనయు, స్వా
 లంకారఘోషితయు, రత్నపర్యంకాసినయు నగునెకకన్య యమ్మని
 వయం గాంచినంతనే లేచి యెదురేగి నమస్కరించుటయు నష్టోవక్రం
 డు శుభం బగుగాక యని దీక్షించెను. నాక్ష్వితుగు నయ్యువతి యూ
 తపోధరుని సుమాసయం గావించి సత్కన్యావైవృతియై యాలినిసన్న
 ధిని నిలిచియుండెను. ఆకన్యకలందఱును గామాసౌమ్యై యున్నట్లు
 వారిలక్షణములంబట్టి యష్టోవక్రండు గ్రహించి విస్మితుండై “ఏ
 కాంతలారా ! మీలో నిత్యసదాచారవతులును, నిత్యవిశుద్ధహృదయ
 లు నగువారెవ్వరో వారే నాకాతిధ్యమును నిర్వహింపవలయును.
 తక్కినవారందఱును తమతమగృహంబులందు బోవచ్చును.” అని యా
 శ్లాఘించుటయు సుదరీర్షియు లగునట్లగుకన్యకలును మునివరునకు
 వందనంబులు చెరి సెలప్పుకొని వెడలిపోయిరి. ఒకకన్యకా ము
 పర్యంకోపవిష్టం డగునయ్యటిధిసన్నధిని నిలిచియుండె . . . స్పృహ
 రూపిణియై యాతనికి బలిచర్యల గావించుచుండెను. . .

పైసపిమ్మటఁ బ్రసరితవృత్తుండగు నమ్మహర్షి రెండవపర్యంకమును జేరి శయనించుచు నక్కామిని గాంచి యోభద్రా! చాలరాత్రియై నది. నీవును శయనింపఁగూడదా?" అనియెను. అమ్మునివచనంబు లాలించినంతనే యక్కన్య గడగడవడంకుచు శీతబాధితయైనదానివలె ఋషిశయ్యం జేరి "మహాత్మా! నీయాగమనంబు సుఖజనకం బగుఁ గాక!" అని పలుకుచు బాహుయగళంబుచే నాతని గొఱిలించు కొనియెను. కాని యాసంయమివడుండు నిర్వికారుడై కాష్టప్రతిమ వలె వంతలో నిశ్చేష్టుడైపోయెను. అప్పు డాయవతీమణి దుఃఖితయై "యోమహాత్మా! నేను కామమోహితనై యున్నదానను. అతివలు పురుషులకంటె నధీరలు గదా! ఓబ్రహ్మతేజ! ఇందు నీదోషమించు కంతయును లేదు. నేను నీపొందు గోరివచ్చితిని. నాకోరికసఫలంబు సేయుము. నీయం దనురక్త నగునాయెడలం బ్రసన్నుండ వగుము. ధర్మాణ్ణా! ఇదియే నీతప.ఫలము. దర్శనమాత్రంబుననే నిన్నుఁ గామించి సేవింపఁగోరిన నన్ననుగ్రహింపుము. నాసర్వస్వమునకును నాకుచు నీవే ప్రభుండవు. సకలసంపన్నిభానంబగునీమందిరంబును, సర్వపురమణీయం బగునీయుక్త్యానంబును సర్వంబును నాయవియ. నేను నీసకలమహోరథంబులను సమకూర్చఁగలను. రమణీయం బగునీ పుష్పావ్యానిమున నాతోఁగలసి యథేచ్ఛావిహరివై సుఖంపుము. నేను నీయధీనను. నావలన దేవమానవభోగంబులం గాంచుచు విహరింపుము. కాంతలకుఁ బురుషసంస్కరంబుకంటెఁ గామింపఁదగిన యుత్తమభోగం బేదియును లేదు. మదనార్తలగుకామియుల స్వేచ్ఛాగమ నంబును బ్రతప్తనాయికాప్రదేశముగూడ నక్షగింపఁజాలను." అని య నేకవిధంబులఁ బ్రార్థించుటయు నప్రావక్కుండు "ఓభద్రా! ఎట్లయిన ను నేను పరవారగమనం బొనరింపఁజాలను. అది కేవలము ధర్మ

శాస్త్రదూషితమైనది. నేను సత్యము చెప్పుచున్నాను. నాకు విషయాభీక్షత యెంతమాత్రమును లేదు. పుత్రాగ్నినై మాత్రమే గాఢస్థము నభిలషించుచున్నాను. పుత్రసంతతిఫలంబువలన స్వర్గమనంబు సేయం దలంచితిని. ఓరమణీమణి! నాధర్మముచు నిశ్చయముగ గ్రహించి నీవిక్కార్యమునుండి విరతినందుము.” అని చెప్పటయు నాసుండరి “ఓవిప్రోత్తమా! రతిప్రియ లగు రమణులకుఁ గామదేవుని కంటె వాయువరుణానిలాదిదేవతలు ప్రియులు గాఁజాలకు. శతసహస్రస్త్రీజనంబులలోఁ బరివృత యొక్కతెయైన నుండుట కష్టము. కామార్తులగు యువతులు జనసేవనకులను, భౌతలను, భర్తలను, బంధువులను, గులముచు, దేవునిఁగూడఁ బరిగణింపక కూలంబును గూల్చిప్రపహింప వాహినులంబోలి కులనిపాతనంబు గావింపఁగలరు. స్త్రీల బలబద్ధోషంబులంబుగూర్చి ప్రభాపతి సవిస్తరంబుగఁ దెలిపియున్నాను” అని యుగ్గడించుటయు మునీండుగిండు నిశ్చలచిత్తుండై “ఓయబలా! ఆయాసపడకుము. మెల్లగఁగూర్చుండి నేనేమి చేయవలయునో చెప్పుము” అనియెను. అప్పడవ్వెలంది “ఓమహాప్రజ్ఞా! కొన్నిదినంబులు మద్భవనంబున నుండుము. దేశకాలానుసారంబుగ సర్వంబును దిలకించి కృతకృత్యుండవై స్వస్థానంబునకు వేంచేయుదువుగాక” అని కోరెను.

అష్టావక్రగిండును దనయిచ్చవచ్చినంతకాల మటనుండుట కంగీకరించెను. ఆసుండరీమణి యఖిలాంగకములు నొక్కొక్కటిగ దర్శించిన నతిలోకరమణీయములై యుండెను. కాని యామె కేవలము వృద్ధురాలుగ నగపడుచుండుట గాంచి యాతఁడు మిగుల విచారించి తనలో “ఈగృహదేవత యగునీవెలది యట్టివృద్ధభావముం గాంచుటకు నిశ్చయముగా నేదియో శాపము కారణమై యుండును. అట్టికఠినశాపకారణముంబుగూర్చి యీమెచు బ్రశ్నించుట యచితము గాదు.” అని భా

మించుకొనుచుండెను. ఇహ్లాహగలతియు గడచిపోయెను. అప్పుడక్కోమలి “ముసీబా! సుధ్యామేఘసంకలితం బగుసవిత్ప్రమాడలముం దిలకించితిరా! ఇప్పుడేమి చేయవలయునో యానతిచ్చెదరుగాక” అనుటయు నతండు “ఓచెలువా! నా నజలంబును గొనితెమ్ము! జితేంద్రియుండ నై పూజముం దాల్చి సంధ్యోపాసనంబు సేయవలయును” అని చెప్పెను. ఆమెయు నట్లే యని నివృఢమశ్చైలంబును స్నానజల బురు సమకూర్చి యమ్మునియనుజ్ఞం గాంచి యాతనియొడలంకితును కైలమర్దనంబు గావించి స్నానశాలకుం గొనిపోయి సుపరిష్కృతంబగుపీఠంబున నాతని నాసీనుం గావించి యభిషేచనంబు నిర్వహించి యనంతర మతిరుచ్యంబులగు దివ్యభూద్యంబులచే నమ్ముని శేఖరుని బరిత్యక్తుం గావించెను. ఇహ్లారాత్రి యంతయును మునివరు నకుఁ దెలియకుండఁగ నే వేగిపోయెను. అప్పుడు పూర్వార్థిక టాబున సూర్యోదయం బగుటచు సందర్శించి మునివరుం డడరిఁగడి లేచి స్నాన సంధ్యోపాసన బురు నిర్వహించి యనైలంతం గాంచి యింక నిష్పడు చేయవలసిన దేమియని యాడిగెను. అవ్వలసిని యపు డాతనికి మాధురాహారంబులంగొని తెచ్చి నివేదించుటయు ముసీంద్రుండు వానిని మితంబుగ భుజియించెను. ఈవిధముగాఁ బగలతిక్రమించి రాత్రియగుటయు నామె యాతని శయ్యాభవనంబునకుం దోడ్కొనిపోయెను. అందు రమణీయంబు లగురెండు ఛర్యంకములు సిద్ధపఱుపఁబడి యుండెను. అట్టావకుగ్గి డొకశయ్యపై శయనించి తన చెంతకే వచ్చినిలిచియున్న యక్కామినియభిషేచయంబును గ్రహించి “ఓభదా!” నామనంబెన్ఁగి టికిని బరవారాసనంబు గానేరదు నీవిటచండి పోయి యాఛర్యంకముపైఁ బడుండి సుఖ బుగ నిదురింపుము. నీకు శుభంబగుగాక” అనుటయు నాపేలావతి “మహాత్మా! నేను స్వతంత్రురాలను.

కావున నీకు నాకలన భర్తృభంగంబు గలుగదు” అనియెను. మునీంద్రుండు విన్నవించి “నీవు స్త్రీకైయూడియు స్వతంత్ర వైఖరితి వి? స్త్రీలకెందును స్వాతంత్ర్యము లేదని ప్రియవర్తనచనంబు గలకదా!” అనియు శిష్యులు నామె నిట్టవచ్చు విషయము “ముప్రవరా! దుర్గభవనారంభమనకు నామె పితృవై మిగుల బరితపించుచుంటిని. నీయందరుకలంబుచే గామకాంక్షసహజక భూతలంబునం బొరలుచు దూఱుచుచున్న నన్ను గ్రహింపుము. నీకుం బరదారగమనదోషకలంబు లేదు నీకీష్టజే యాత్మార్పణంబు గావించుకొనుచున్నదానను. నాపాణిగ్రహణంబు గావించి నిర్మితమండలై నాయభిమతంబు దీర్పుము. నేను సర్వము చెప్పుచున్నాను. భింకునీకెట్టిదోషంబును లేదు. నిక్కముగ నేను స్వతంత్రనే యని యెఱుంగుము. ఈవిషయంబున నేనైన దోషంబు గలదని సర్వధర్మముగ నది నాదే యగుగాక! ఇట్లు వేరొరుచున్నయబలనగునన్ననుగ్రహింపక విడిచినచో శివభర్తృగ్రంథంబు గాగలవు.” అని వేదవేదాంగులయు నష్టావకుండు “కాంతామణి! విధినశిక్రమించి యశశ్చాచారియగు పురుషునకు సకలదోషంబులును శుభములకీ మోనవు. నీవెన్ని చెప్పినను నేను పరదారరతుండును గాజాలను. నామెకు విని నీవు నీ శయ్యంజేరి సుఖంబుగ నిద్రింపుము” అనియెను. అక్కామినియును దనపట్టు విడివక “నీవిప్రకులమాడామణి! నిదదకమంబులకుం బ్రణామంబులు గావించెదను. నా యెడల బ్రసన్నుండ పగుము. నాచిత్తము నీయందే యురక్తంబై యున్నది. సర్వస్వతంత్ర నగునన్నుం బరిగ్రహించి నాయభీష్టస్థితి బ్రనాదింపుము” అని ప్రార్థించెను. కాని ధీమంతుడు నమ్ముచి నామె కలంబున జలంకక బ్రహ్మతీ! సీవు స్వగ్రంథంబు సేయుటకై స్త్రీలను యుగంబుల ప్రసూనంబులైయుం

దుట కొందు నెట్టియవకాశమును లేదే! నీకుమాత్రం మట్టిస్వాతంత్ర్యము లభించుటకుఁ గారణమేమి?” అనుటయు నామె నేను చిన్నతనమునుండియు బ్రహ్మచారిణి నే యనియు, నందుచేఁ గన్యక నే యగుదుననియు నీవిషయంబున నవిశ్వాసంబుఁ జూపవలదనియు విన్నవించెను. మునివగు డామాట లాలించి “ఓహూనినీ! మనమిరువురమును బ్రహ్మచర్యవ్రతనిరతులమే కావునఁ దద్విరుద్ధంబగుకార్యంబు గావించుట మనయుభయులకుఁ సుచితంబు గాదు. నీవిప్పుడగూడ నీబ్రహ్మచర్యవ్రతమును గాపాడుకొనుము” అని ప్రత్యుత్తరం బిచ్చి తనలో “అహా! దివ్యాభరణభూషిత యగునిక్కన్య నాసన్నిధిని నిలిచి నన్నభిలషించుచున్నది. కాని యీమె దివ్యస్వరూప మొక్కొక్కప్పుడు జరాదూషితంబై కానవచ్చుచుండుటకుఁ గారణ మేమై యుండును? ఇప్పు డీమె పరమరూపవళియగు కన్యకయై యున్నది. ముందేచుకున్నో? ఎట్లయినను నానియమమును స్వశక్తిచే నిలుపుకొనవలయును. ఈపరీక్షయం దుత్తీర్ణుడనైనచో సర్వశ్రేయములును నాకు లభింపఁగలవు” అని భావించుకొని “ఓసుందరీమణి! నిన్నొక్కమాట యనుగుచున్నాను. బ్రాహ్మణకామ్యానుసారంబుగ సత్యమును వచింపుము. అసత్యము చెప్పఁగూడదు. అప్పుడప్పుడు నీవు నీరూపమును వికాశముగాఁ జేసికొనుటకుఁ గారణ మేమి?” అని ప్రశ్నించుటయు నాసతీ తిలకమిట్లు చెప్పందొడంగెను.

ఓసత్యవ్రతిషా ! బ్రాహ్మణోత్తమా ! కామమనునది భూమ్యా కాశంబులకు వ్యాపించియున్నదని తెలిసికొనుము. నేనుత్తరదిక్కాంతను. స్త్రీచాపల్యంబునుగూర్చి సర్వంబును నీసన్నిధిని బ్రదర్శించితిని. ఏమైన నేమి ! సకలలోకంబులను జయింపఁగలయసాధారణ సామర్థ్యము నీయందున్నది. ఓయనఘా ! ఎంతటివృద్ధురాండ్రైనను గామ

జ్వరపీడితలు గాకమానరని నీకుఁ దెలియఁజేయుటకే నారూపమును
 మార్చుకొని యన్నిమాయలం గావించితిని. విజితేంద్రియుండవగుని
 యెడల బ్రహ్మాగ్రదావదేవతలందఱును బరితృప్తులై యున్నారు. ఓను
 హ్వాశేఖరా! వదాచ్యుండు నీకుఁ గన్యాదానంబు సేయందలంచి
 యట్టియుపదేశంబుగావించుటకే నిన్ని దృటికిఁ బంపియున్నాఁడు. అతని
 యుద్దేశమును సర్వసంపన్నంబుఁ గావించి నేను కృతకృత్యు నైతిని.
 సీవిక సురక్షితుండవై యశ్రమంబుగ గృహంబునకుఁ బోవచ్చును.
 పరిమపతివ్రతయు, రూపవతియు నగునక్కన్యకానుచి నీకు లభింపఁ
 గలదు. ఈశ్వరానుగ్రహంబున నామె సుపుత్రవతియు నగును.
 బ్రాహ్మణకామ్యానుసారంబుగ సత్కీర్తింబు నివేదించితిని. బ్రహ్మణ
 కామ్యము సకలలోకంబులకు నసోక్తిమణియము గదా. సీవిక విచ్చే
 యవచ్చును. సర్వోత్తమరూపంబున నీవు సీకార్యమును నాధించితివి.
 సర్వవృత్తాంతంబును నావలన నాలకించితివిగదా! ఇంకను బ్రహ్మంప
 వలసిన దేవున నున్నచో నడుగుము. మహర్షియగువదాచ్యునియను
 గగ్గివామురూప సీమూలంబున నాకు లభించినది. అతనిప్రియంబుకొ
 టి వేన్గి సీయెడలం బ్రవర్తించితిని. అని చెప్పెను. అష్టావక్రం
 డంతయు నాలించి కృతాంజలిపుట్టుండై సెలరగోరి యుజేవియనుజ్ఞం
 గాంచి పయనంబై కతిపయదినంబులకు న్వాశ్రమంబుఁ జేరి స్వజనంబు
 లచే నాదృతుండై కొన్నిదినంబులు విశ్రాంతియించి యనంతర మొక
 నాఁడు పరమానందముతో ధర్మానుసారంబుగ మహర్షియగు వదా
 చ్యునిచెంతకుఁ బోయి దర్శించుటయు నాతఁడు పరమాదరంబున
 సన్మానించి “కుమారా! నాచెప్పినవిధంబున సకలస్థలంబులకు సంద
 శించితివిగదా” అని పంపించెను. అష్టావక్రుండును గుప్తీతాంత
 రంబుండై “మునిగదా! నేను పరాయచ్ఛుఁ గాంచి ప్రకృతియందును

గంధమాదనంబుచకుఁ జూచు నానిగుఁగఁగబునఁ గలమహాచనంబును
దర్శించితిని లును నుగఁగేవతగుం కు కెల రూపింబులఁ
బ్రహ్మము జరగఁగె అను మూనర్చితముగా దెల్పెను కాక మీ
యు శము గూడ నాకె గగింపనది " అని సంక్షేప బుగ సర్వంబును
నివేదించియు నెదా గు స లెసి వి యొ సుభముసూక్ష్మబున
దనతెనయ నాతినిచ్చి యధాకి ధిగి వి హాబు గావించెను. అన్తా
వక్రము న పరము పరీక్షి యగునవ్వధూమణిం బర్చిపించి సుఖం
బుండెను. నిరింతరకామాసక లగుకామినీమణులగచెప్పగో యొకరిన్
ఱుమాత్రమే పతివ్రతఁబండురు. ఎవ్వరినాచుస్మరణ గాత్రించిన సక
లకలికలుషంబులను నశించునో య్బ్రహ్మీగాని, పురుషుడుగాని లో
కంబున నతిదర్శభులై యుండురు.

—• అరుంధతీప్రస్తావము •—

పూర్వమొకప్పు డింద్రుండును సూర్యుండును, వైశ్వానరుం
డును గలసి యుక్తాలోచించుకొనిరి. సతులకుఁ బతులును, విప్రులకు
సూర్యాగుండును, గర్భాగుల పతిధుండును, క్షత్రియులకు ద్విజులును
దేవతలై యుండును పతులు సతులచేయు, సూర్యాగు విప్రులచే
తను, అలిధుం గృహస్థులచేతను, బ్రాహ్మణుం క్షత్రియులచేతను
సంతృప్తులైనచో బ్రహ్మబ్రాహ్మణాదిసకలదేవతలను వారిచే సంతృప్తు
లగుదురు. సతులకుఁ బతులవలన నిహంకరంబున సకలాభీష్టంబులును,
బరంబున సర్వతులును లభించును. కావునఁ గాంతలయం దిట్టిసత్యము
గలదేమో మనము పరీక్షింపవలయును. మిథ్య, నాహసము, మాయ,
మూఱ్ఱత, లోభము, అపవిత్రత, నిర్దయ య నీసపగుణంబులును
వారికి నైజగములు. వారిలో నొందఱు సత్యదర్శపరాయణులున్నా

రనిగూడ వినుచుగాము. అశ్రు బ్రాహ్మణులలో గృహధర్మవిరతులున, క్షత్రియులలో స్వధర్మపాలకులు గావలయును. వసిష్ఠుని యగునరుగో విద్యతపోవ్రత మున్నయును స్వాధ్యాయదేవి సప్తర్షిక్షత్తులగూఢములం దాలవలననచ్చును. సుధర్మతీయాకమానుమాత్రిము గాంచజాలకు. యోగతీవ్రతి వక్షధర్మతో సాక్ష్యించి “ఓకలాగో” ఈజగంబున నీహుక తేవే వక్షవ్రతపు. నేనుగూడ నీతో సామానుదాలను గాజాలనప్పు డితరకాంతలలెక్కు యేమున్ను” వివాహపరమబలయను నధువులగి సస్కరించి బలికరస్పర్శబు గావించు నున్నదిచిహితో నుభధాపుత్రులభావను, నిత్యసౌభాగ్యంబును గాంచులను. అని స్తోత్రంబు గావించెను.

ఇట్లు రమణులచేతనే వక్షవ్రతంబుగా గీర్తింపఁబడు కాంతలే ప్రశంసలయ. గుణవ సులే గుణములరగ్రహిం పఁగలవారు గదా! కావున మనసిష్టగు స్త్రీలపాత్రవ్రత్యముగూర్చి తెలిసికొనుటకు సతీతల మగు నా ధర్మసంపదే బోవలయును. అని సూర్యేంద్రాగ్నులు నిశ్చయించుకొని బయలుదే వచ్చుచు మార్గమధ్యంబుననే కలశకక్షమై జలాహరణార్థమై పోవుచున్న పతిస్యాదాయగు నరుంధతిదేవి గాంచి ప్రహృష్టహృదయులై యామెసమ్ముఖి బున నామృతమింపిరి. పతిదేవత మగునరుంధతి యాదేవత్రయముగా గావించు భక్తి పూర్వకంబుగఁ బ్రవక్షిగాననుస్కారంబు లాచరించి “ఓదేవతలారా! మీర్చి విచ్చేయుటకుఁ గతఁబేరియో యా నలీయనలయును” అని ప్రార్థించెను. అప్పుడు ముమ్మియు దేవతలను “దేవీ! ఇక నీవే యిటు నడిగి తెలిసికొనవలయు ననిమము నీచేత కలుగఁబడు. మాప్రార్థనంబునకుఁ బ్రత్యేకం బిచ్చి మమ్ముఁ గృతార్థులం గావించుము.” అని యిట్లంచె యు నరుంధతి యశఘాత్యులం నేను

జలంబు గొనితెచ్చునంతవఱకును మీరు మన్తసాంబుక నిర్మించి యుండుడు. నేను వచ్చి మీప్రశ్నకు నాశక్తికొలది నుత్తరంబిచ్చెద ననియెను. అంతనాడేసత్రీయమోసతీమణి! నీవంతశ్రమవడ నక్కఱి లేదు. నీకలశమును మేమింతలో జలపూర్ణంబు గావించుము. మేము భీష్ముముగఁ బోవలయును గావున నిప్పుడే మాసంకయ్యామను దీర్చి వంపఁగోరెదము. అది కోరుటయు నాసతీతలకంబు సన్ముతించి నాజల కలశాంబు జలపూర్ణముగాఁ జేయుడని కోరెను. అప్పు డింద్రునిగఁ బ్రేరపోబ్రహ్మచర్యజలంబుచే న్నైనను స్వర్గస్వర్గతః గావించుగలరని నేను సూరదా గాగ్నాంబులయెడల బయ్యడి తత్తరుగడఁ యుగట సత్యుజేసి నివిషహృత్రాంబున నీకుంబు సావమాత్రజంబుపూర్ణం బగుగాక " అనియెను. అనంతర మింద్రుడేవుండు. " నేను వాప్యకప్యంబులచేతను, భాగ్యదానసత్త్వగంబులచేతను బ్రవీర్ణుడఁ నగును సత్సంగైకతో నిర్మలంగాను ద్విజీయపాదభాగ ముడకపూర్ణం బగుగాక " అనియెను. పిమ్మట సూర్యదేవుండు " నేను బ్రాహ్మణుని సుపీశులై యొసంగు నర్హజలంబులప్రదానంబుచేతనే ముందేహాది రాక్షసభయంబు వాసి సుఖంబుగ దినదినాభ్యుదయంబు గాంచుచు మిట నిజగతైవచో నిక్కుంభంబునందలి శృతీయపాదభాగము నీరంబులచే నిండుగాక " అనియెను. తరువాత నసుంధతీదేవి నిర్జనసానంబు లభిషేకసంతవఱకుక, విశేషించి కరపురుష సాహచర్యసంభాషణంబును సిద్ధిపనంశవఱకునుమాత్రమే సత్కులపతీవ్వరక్షణగాన కనకాశంబు గలగుటయు, కాంతలకు నిరంగిరబంధుసంగక్షణానిగానమే యుచితధర్మగా బగుటయు సత్కలంబులైవచో నీపాత్రీంబు జలప్రపూర్ణం బగుగాక " అనియెను. ఇట్లానలుపునను సత్యుంబు గావించినంతనే యాజలభాజనంబు సాపూర్ణంబుగ జలపూరితంబయ్యెను.

అది యంతయు గాంచి నూతన దాగిన కన్నములై యుచున్నది “సతీమాతీ! మమివిషయము విడిచి వెళ్ళిపోనుట కే నీ సన్నని కేతె చిలిమి. వ్రేల్చుకుంటున్న నీ కన్నము సాదామును నివారించితివి. నెలవొసంగినచో గాన మేము నీ “చుచ్చునము” అనుటయు నరు-ధతిదేవి “టెనువ వ్రేల్చుచు! ఈ-చక్క చుచ్చునము వ్రేల్చు మా సమాధిభేదంబుల బ్రచుల్చుచునుట నీ నెలలలపై సృజించబడినవారే. ఈవిషయమును నీ స్వయం ప్రకటించు” అని చెప్పెను. అందు లాలించి సుప్రసన్నులై యున్నాము నివాసానుబంధంబుతో గరి.

—♦ కాలక్షేపము ♦—

మహేశ్వరుడు పాన్పుదికి చేరుకొనెను. దేవీ! కాలచిక్ష-బులంబున సత్త్వముగల పుష్పి నానికి పురు నివము, కక్షము ముగ్ధము, బుచ్చు, అయినము, చుచ్చునము మున్నగు లభేదంబుల ననుసరించి దేహ-బునం దోమ గానవృత్తి ప్రణంబులంబట్టి మృత్యుచిహ్నంబుల గ్రహింపవచ్చును అస్మింబుగ దేహంబున గాంధువ క్లంబు గాన్పించినను, శరీరశోభనము రక్షనగలదై తోచినను, ముఖకర్ణనయనజిహ్వమలకును, దక్క-గలయగ్రియంబులకును జడ త్వంబు తటస్థించినను మహాసంస్కృతి మరణంబు గలుగును. అకారణంబుగ సూర్యచంద్రా లుండ బులం జూపించాలనివారును, అనావృత్తానంబుల నంధకారము గాంచువారు మహాసంబులకు మృతు లగుదురు. సత్తానావృత్తానము నానుహము సత్యకపితం ఒగుచున్నను, ఇతరాంశకలంబు కోరుకొనింబు లగుచున్నను, తాలపు లెల్లప్పుడును శుష్కంబు లగుచున్నను మానసంధ్యంబుకనే

యాయుశ్చేషం బగును. వాతపిత్తకఫంబులు వికృతంబులైనను, రాసికా
రంధ్రగబులు వికృతములును వికృతములగుచున్నను పక్షం
బుననే మరణించును. ముఖకంఠంబులు వికృతమృతంబులై యున్నను
జిహ్వ స్థూలంబైనను, దంతంబు లార్ధింగులైనను ఆఙుమాసంబుల
లోనే వినాశంబు గలుగును. స్పృశజలైలఘ్రతదర్పణాదలయందుఁ
బ్రశిబింబంబును గన జాలనివారును. వికృతములగు జూచువారును
షణ్మాసమధ్యంబున దీహములు లగ్నమున నీర్ణమునను శరణ్యం
బై తోచినను, కేవలము దేహచ్ఛేదనమునకును మరణమునకును స
ముకంటె నధికంబుగ నుండును. వాతవికృతములగు
బులు. సూర్యచంద్రమండలంబులు కణరహితంబులై తోచినను,
కేవలగోళాకారంబులై యగపడినను, పక్షిసంఖ్యలకు విగతజీవులగు
దురు. అనుంధతీం గనజాలనివారును, అంతరాళంబున రథవాహనాది
రూపములం గాంచువారును, చంద్రమండలమును గళంకశూన్యంబుగఁ
జూచువారును, అక్షిదోషంబు లేని నక్షత్రంబుల పక్షింకజాలని
వారును షణ్మాసమధ్యంబున మరణింతురు. నిర్మేఘంబగునంతరాళం
బున మెఱపులుదోచినను, పరిచితగృహంబునందు దిగ్భ్రాంతి గలిగి
నను, మానవపక్షంబునకుఁ గాలగతుండును. రాత్రులయం దింద్ర
ధనువును, హస్తాక్షంబున నుల్కాపాతంబును గాంచువారును, కాక
గ్నిధామంబును నదిగొగువారును, సప్తమండలంబును, స్వాతీప
థంబును గాన బహిష్కారును, కర్కశబులయాదు సూర్యచంద్రగ్రహ
ణంబులం గాంచువారును ఆఙుమాసో పుణ్యింతురు. షష్టికాదులు
మునురుకొనుచుండు దేహముగలవారు మాసమధ్యంబున మరణిం
తురు. కాకిగృధ్రసాన వత్సంబు లకారణంబుగఁ దలపైవ్రాసెట శీఘ్ర
మృత్యుసూచకము. ఈచురణధిహ్నులు సాహ్యంబులు :- వామదక్షి

జాతరములు క్రమముగ జూరగా తత్కలముగటచే శుక్లకృష్ణప
క్షములు గాఁ బరిగణింపబడుచుండును, కావున యేతనిను
రెండుపక్షములగు న్నని. మానవులకు మున్నగును జితేంద్రి
యుండునై యిష్టదేవతాస్మరణ బు చేయుచు గరద్వయమును బాల
చేఁ గడిగి లభ్యక = విద్విం గంధపుష్పయుల బుగఁ జేసి యండలి
శుభాశుభలక్షణములు తెలుగవలయును. నచి హస్తంబున గన్విష్టాం
గుళిమొకటి వృథాగుళిపగ్యంతమునుగల నై వేరము లు బహు
నేరుపర్వములను ముక్తిపక్షి బుచఁ బ్ర- ప గఁ బ్ర- నేమనిన-బులని
యు అనే దక్షిణహాన బునఁ గృష్ణకక్షునిపస-బులనియును భావించుచుఁ
బూర్వముఖముగగాని యుత్తరముఖ గాని యుపవిష్టుంగై కిర
ద్వయంబును సంప్రతుంబుగఁ ననవ త్తరయతెంబగుగ్ధామంత్రమును
అష్టోకరశతపాఠంబు జపిచి యనారము హస్తద్వయమునందలి
ప్రతిపర్వమును బాగుగఁ బఠిక్షి-కవలయును. అండపర్వంబునందు
భృంగాకృతిని నల్లనిమచ్చ యగిహకునో యాపిక్షంబునం దాతిథి
యందు మరణము తటస్థించునని నిశ్చయింపవలయును.

ఓడేవీ ! ఇది స్మరచిహ్నంబులం జెప్పెదను. మానవులు
వీనిని గ్రహించియే గమనాగమనాబులు గావించుచుండవలయును.
వాయుగతితత్వముం బ్రయే యాశ్విజ్ఞానముగ గాంచవలయును.
క్షణము, ప్రాణి, లవము, నిమేషము, కాప్య, కళ, ముహూర్తము,
అహోరాత్రము, క్షణము. నూనము, ఋతువు, అయనము, వర్ష
రము, యుగము. కల్పము, మహాకల్పము మున్నగుకాలవిశేషముల
ననుసరించి యధాక్రమంబుగఁబరమకారణు డగు మహాకాలుండు
సర్వంబును సాహరించుచుండును. గాసికకు వామదక్షిణామధ్యభాగం
బలము ప్రాచీనములు. అందుదినంబులవలకు నొక్క-వామనాక్షిణం

డియే ప్రాణవాహంపునంచరించుచున్నచో మూడువత్సరంబులును, పడి
దినంబులవత్సరంబు నొకసంవత్సరంబులును, అట్లు పదును
దినంబులవత్సరంబు నొకసంవత్సరంబులు, ఇరువదిదినంబులవత్సరంబు నొక
మాసంబులును, ఇరువదియైదుదినంబులవత్సరంబు మూడుమాసంబు
లును, ఇరువదియేడుదినంబులవత్సరంబు నెలలును, ఇరువది
పదిదినంబులవత్సరంబు సుంహాసంబులమూత్రము జీవించురని గ్రహింప
వలయును.

— శాలివాహనము —

శంకరుం డిట్లనియెను. 'ఓ సేన ! పృథివ్యాపక్షేనో వాయ్యాశా
శంబుల సమాద్యోగంబువలననే పాంచభౌతికం బగుశరీరం బగుచు
న్నది. పంచభౌతికంబులలో నను నాకాశము సర్వవ్యాప్తమై యుండును.
సమస్తపదార్థములు నాకాశమునందే పోలినములు నట్లున్నందున
నగుమి గుణాతిరోపణంబునైనను నాకాశరూపస్థితంబునై యుం
డును. కావున, పాంచభౌతికం బగుశరీరదేహమనదు వినాశంబు నొప్పు
యమైనది. తపోధను లగు శానులంగుఱు శరీరవినాశనంబు దప్పును.
అని బోధించుటయు, బౌర్వతీర్థాధి ధియంకిరమూర్తి యగుకౌ
లుండు నీచే డ్దించునై నిస్సత్వభౌతికమన నిన నేకవిధంబుల, బౌర్వతీర్థం
చుటయు నీవారనియెడల బ్రహ్మనుండివై యదృశ్యరూపంబునో నిజ
గంబున రాధూటముగ విహరించుచున్నట్లు నీవనుగ్రహించినవిష
యము నేనెఱుంగుదును. సమూలమున మరల నాతడజేయపరాక్ర
ముడై విజయించి మిగుడెను. అట్లుయదృశ్యమూర్తి కిది వినాశంబున
నేమున, దిగ్భాసన పృథ్వీమలయు మహాదేవుండు నేవి ! భార్యమరా
యణులగుయోగింబులమూత్రమే కాలమును నశింపజేయగలదు. పాద

శూన్యలగుయోగు లెల్ల కాలమును నిర్విపర్యయగుచుకో స్పృహముగఁ జెప్పెడిను విషము. ఇది సమీపమయి బు లగు శరీరము న భంతిగుణ సంకలితములైయుండును. స్మృతివ్యర్థత హంకారములచే మిశ్రితంబగుటచే శరీర ముత్సనంబగును. అకాశముమండి నాయువును, దాని నుండి తేజంబును, దానినుండి జలంబును, దానినుండి ప థవియు జనించెను. అకాశముమొదలుగఁ బంచభూతంబులు నుకరొత్త రాధికగుణ కలితంబులై యుండును. అదు అకాశమన కొకగుణంబును, వాయువునకు రెండుగుణంబులును, దేజమునకు మూడుగుణంబులును, జలమునకు నాలుగుగుణంబులును, ప థ్యకి పైగుణంబులు చు గల యా శబ్ద స్పర్శరూపరసగంధంబులు గుణనాచకింబులు. పంచభూతంబులును గుణత్వస్థితి తైనస్వదు దేహానినానాంబును, గుణశబ్ద తైనస్వదు దేహాత్మత్వతియు నగుచుండును. అందుచలన యోగులు ధ్యానబలంబుచే దేహస్థితంబులగు భూతగుణంబులను స్మరింపఁగఁ జేసి కాలంబును జయించుచుండురు. యోగు లెల్ల కాలంబును నిర్విచేదరొ చెప్పెడిను విషము. ఈదివ్యోన్మాదము వరుచుగుఱ్యమైనది. దీని ననధికారుల కుపదేశింపఁగూడదు. శ్రీధృవార్ధ స పన్నులును, సుబుద్ధులును, ఆత్మకులును, పవిత్రులును, ధార్మికుల నిమాత్రేష యాఙ్గాన లాభంబున క్షిణం.

ఉత్తమాసనంగన గాని, శయ్యయందుఁ గాని యుపవిష్టులై యోగాభ్యాసంబు చేయవలయును. ప్రతిపహృద్యంబున, అంధకారావృతంబు నగుచుండిరాబున నందీ యుదలు నిద్రించు సమయంబున ముహూర్త కాలము తత్త్వంగుళులచే గర్వరాధ్రములను మూసి ప్రాణాయామాభ్యాసంబు గావింపవలయును. ఇట్లు చేసినచో నుచితంబు నందలి విష్ణుయం దుదయించుశక్తియు కృత్యంబుగ పరిపూర్ణము.

అయ్యనలంబుననే భుజించినయన్నము క్షణమాత్రంబునఁ బచితం
బగును. రెండిగిడియలకాలము ప్రిన్తనామునగుండి యాశద్వంబు
నుపాించువానికి జ్వరచింతలరోగంబులు నుపద్రవంబులును శాంతిం
పగలవు. శ్రీమంబును ఎరు మృత్యుజయు లగుచురు. మలయు
క్షీణలైన దివ్యగమనంబును, సర్వజ్ఞత్వంబును, సకలసిద్ధింబును లభింపఁ
గలవు. వహ్నికాలమేఘముంబోలి ధినించుచున్న యాశద్వము నుపా
సించుతాగును సర్వస్సానారబ భాగముగ లగుదును. క్రమముగా
నష్టశబ్దము సూక్ష్మతీమాత్మం బగుచుండును. ఇది శబ్దబ్రహ్మజ్ఞాన
విధానము. ముక్తికారణంబును, సుఖదంబును, అవ్యయంబును, సక
లోపాధిరహితంబును. బరమంబు నగు నీపరిమితత్వముంబుగూర్చి నాస్తి
కులకు బోధింపఁజనను. కాలమృత్యువాశంబులచే బ్రతు లగుచున్నప్పుడు
లీతశ్చంద్రంబు నెఱుంగఁజాలరు. బ్రహ్మజ్ఞానంబు లభింపనంతవఱకును
సంసారఘటిభ్రమంబు లిష్టం. కావున నిద్రాలస్యశూన్యంబున
విఘ్నజనకంబు లగుచింద్రియంబులను జయించి రాత్రికాలంబున నుత్త
మాసనంబునం దుండి నిత్యస్వప్నంబునం దెరిగిబ్రహ్మత్వము నుపా
సింపవలయును. నిచివలన మృత్యు జయును, కాయంబు, అశోభ్యము,
అయుర్వృద్ధి మొదలగునవి సిగ్గుపఁగలవు. బ్రహ్మశిల్పపాసనంబునకు
వృష్టలును, దుఃఖమునుగూడ నష్టతే యగుచురు. దీనికి ముక్తరీబీజం
బులతో నిమిత్తములేదు. శబ్దబ్రహ్మముగా డగుకేవలంబు కేవలకుం
భావాభ్యాసం వలననే సర్వతోభావంబున నాత్మార్పిణింపఁగలఁడు.
అష్టశబ్దము నవధంబులుగాఁ జండితులచే నిర్ణీతంబవైశ్యంబునకొలా
హము. కాస్యపాత్రిధ్వని, భ్రుచరగుంజనము, ఘంటానాదము, వీ
ణానాదము, పాణవాద్యము, దూదభిన్ననము, శింఖరావము, మేఘ
గర్జనము సనునివి నభిధతబ్దములు. అవ్యక్తంబులగు నీశబ్దంబులను

బరిత్యజించి కేవలము నోంకారమునుమాత్రమే యవలంబించి యోగులు సర్వగా యోగాభ్యాసంబు చేయుచు పాపపూర్ణఫలభోగులు గాక యుందురు. బాహ్యశాస్త్రంబు లెవ్వఁగును గోచరింపనివ రి కాదుమా సంబులలో మరణంబు గల గును. అస్థిసమయంబున యోగుని నిరంతరబ్రహ్మచారసంబు గావించి మృత్యువును జయించుటకు సమర్థులగుచుండురు. నిరంతరశ్చేదబ్రహ్మతత్త్వసంధాన బ్రహ్మచారియగుచున్నచో గ్రమంబుగ మృత్యుజయపారిణంబును, అగ్రమస్థిరంబు నగు జనకోలాహలధ్వనియు, రోగినాశకరంబై పాణిని శస్త్రక్షణముంగా వించు కాంస్యధ్వనియు, భూతగ్రహవిషభయవినాశ బగు బ్రహ్మరఘుంకారమును గోచరింపను. ఈనాది ముగ్ధిచారిత్ర్య బులహంసంబు బ్రయోగ్యు బగును. చతుర్థంబగు ఘంటావాదము శరణ్యురణోచ్ఛాటనంబుల కుపయోగించును. దీనివలన దేహి, స్థూలి, సూక్ష్మ, సూత్రంబులగుమరన్న వివానప్రలమాట లెక్కయెఱుఁగని యక్షణాక్షణముల గూడఁ బ్రసన్నలై యభిమతార్థంబుల గూర్చి లగు. పరమహంసగు వీణ నాదంబువలన యోగులకు సర్వాభీష్టస్థితి గలుగును. వేదారణ్యుల వలన దూరదృష్టియు, సర్వజ్ఞత్వంబును గలుగును. దూరధిభ్యానంబున జరామరణభయవినాశం బగును. శంకారావంబునఁ గామరూపంబు లభించును. మేఘగర్జనంబునఁ బాదుకాస్థితియు, సర్వవస్త్రసంధర్మనశక్తియు, సర్వలోకగమనంబును సిగ్గించును.

ఓభవానీ ! పాగ్గాయామకగాయణులుయోగులు పక్షులు ధ్వంబునం గుగిబోవుమృత్యువునుగూడ జయించుటకు శక్తులుగలరు. హృదయస్థంబగువాయువు సర్వగా వర్షించుచుండెడియుదును. ఆవాయువు బాహ్యధృతిరంబులం దెల్లెడల వ్యాపించి యుండును. జ్ఞానవిజ్ఞానోత్సాహులు సర్వంబును వాయువీవృత్తులు. వాయువు

జయంబు గాంచినవానికి సకలజగంబులును వశీభూతంబు లగుచు. జరామరణంబుల నిర్మింపఁదలంచినచో వాయుధారణంబునకుఁ బ్రయత్నింపవలయును. లోహకారకుండు గొప్పమునుండి నోటితో గాలినూ నుచుఁ జేతులతోఁ దనపనులం గావించుకొనునట్లే యోగి సమశ్రేణి రముచు వాయుపూర్ణంబు గావించి యోగాభ్యాసంబు గావించవలయును. సహస్రశీర్షంబును, సహస్రనయనంబును, సహస్రకరచరణంబును నగునాదాయుష్యంబును జగంబుతటను వ్యాపించి దశాంగు శంబు లక్ష్మీమించి యుండును. వ్యాహృతిపూర్వకంబగుగాయత్రిని శిరోమంత్రసహితంబుగ నాయతప్రాణుండై త్రినారంబులు జపించినఁ బ్రాణాయామంబు బగుచు. సూర్యచంద్రాదిగ్రహంబుల కుదయాస్తమయంబులు గలవ్రగాని ప్రాణాయామపదులకుఁ బరమగణితాధం బయిన నిఁకఁ బునరావృత్తి లేదు. బహువత్సరంబులు కుశాగ్రిజలపానమాత్రంబున జీవించుచుఁ దపంబు చేసినమహాఫలము ప్రాణాయామతత్పరులకు లభింపఁగలదు. ప్రతిదినంబును బ్రాతఃకాలంబునఁ బ్రాణాయామంబు గాచరించునాకు సర్వపాపవిముక్తు లగుదురు. శ్రద్ధాన్వితుండై విష్ణునానంబున నిత్యంబును ప్రాణాయామసాధనం జగువాఁడు జరామరణవివర్జితం జగుచు. సర్వసిద్ధులు నాతనికి లభించును. అష్టిస్థనకుఁ దేజోమయంబగుసుందరదేహంబును, బుద్ధియు, బలపరాక్రమంబులును వాయుగమనంబును, సుఖంబును, సర్వసామ్యత్వంబును లభించును.

ఋంధకారమయంబును, నిశ్శబ్దంబు నగు నిర్జనకీడేశంబున మత్తమాసనంబున వసించి యోగులు యోగాభ్యాసంబు చేయుచు శీతాభావసేతుకంబగు దివ్యజేజముచు భూమధ్యంబున దర్శింతురు. అట్లు ధ్యానమూలంబునఁ దేజోదర్శనంబు చేసి యేకాగ్రచిత్తంబున భువబాహ్మమాతృమోఽంకాశముం గాంచుచుఁ దేజోమయం బగుదశ

బ్రహ్మస్వరూపమును ధ్యానింపవలయును. ఆధ్యాసవశంబున శ్వేత రక్తవీరనిలవర్ణంబులును, ఇంద్రధనుస్సుబోలి నిత్రావర్ణంబులును గల జగదీశ్వరుని పరమజ్యోతిని దర్శింపవలయును. భూమిస్సూర్యుని లలాట స్థానంబున బ్రాతఃకాలప్రధాకరుని బోలినశేజుని దర్శింపగల యోగసింధులకు స్త్రీవశ్యుని, సర్వేంద్రియపాటవంబును, పరికాయ ప్రవేశశక్తియు, నణిమాదిసింధుని, సర్వస్వత్వమును, దూరదృష్టి దూరశ్రవణంబును, అదృశ్యత్వంబును, గామరూపంబును, ఆకాశ గమనంబును లభించును. యోగాధ్యయచరీతుని, వివిధశాస్త్రజ్ఞులగు పండితులును, జ్ఞానులును గూడ దమితమాకర్మానుసారంబుగ ఫలభోగంబులం గాంచుచుండును. కావున నెల్లనాడును యోగసింధులు కాఁజాలరు. పాపచిత్తలగుమానవులు పాపఫలప్రదంబగునరకంబు గలదని యెఱింగియుండియు, నస్థానులై, శాస్త్రబోధించుచుండియు బధిరులై మరల మరల బాపంబులనే గావించుచుండును.

ఇది నాల్గవాయగుజలోపాసనమునలన యోగులై మృత్యుం జూము లగుదురో చెప్పెదను. యోగులు విధివహితాసనాసీనులై జితేంద్రియులును, అంజలిబంధులును చంచలరూపంబుగూర్చినవక్రము నుండి మెల్లమెల్లగా వాయువున బీచ్ఛించుండవలయును. అందువలన జీవన ప్రదంబగుజలము తొలగివయమునుండి నీలిమయమును. అమృతమయంబును శీతలంబు నగునయ్యుండకంబు నాఘాశించుచు నాయుమూలంబున దానిం గ్రహించి ప్రతిదినంబును శానము చేయవారు మృత్యు భయనిరహితు లగుదురు. ఆజలకన బుడంబు నున్న పాపారాహిణ్యంబును, దిన్యసుందరశరీరంబును, సేవ బాను, హరి బలంబుయు, అశ్వవేగంబును, బక్షిదృఢియు, దూరశ్రవణంబును, సర్వవిద్యాధిపతీపద్యకరూపంబును గలుగుచుండు స్వయంభువుని దేవగుహ్యుని

బగువరమాంభము దెల్పెడ నాకన్గిపుము. యోగులు తాలుమధ్యం
బుచ జచ్చును నిల్చి యోగాభ్యాసంబు గావించుచుండఁ గ్రమంబుగఁ
గొంతకాలంబునకు లావికాయోగస్థి యగును. అట్టిజిహ్వచేఁ దాలు
స్పర్శంబు గావించినంతచే యగుండి శీతలామృతరసంబు వెలువడును.
యోగులు నిరంతర మ్మనఃసాధారణమును బాసంబు చేయుచు నమర
త్వంబు గాంచగలరు. లంబికాగ్రంబును సూక్ష్మంబుగఁ జేసి మూలా
ధారపద్మి బురు దృఢంబుగఁ జేయుటయు, శిరస్థితం బగుశుక్లపద్మ
ముగఁ బింఝువాంబున వెలువడు రసం బమృతసూపంబునఁ బరిణా
మించి సర్వోత్కృష్టంబును, సర్వదేవతానాదకరంబును, సర్వనస్తుపా
రంబును, సంసారసాగరోత్థారకంబును, పాపభయనివారకంబు నగుచు
అయ్యమృతరసంబుచే జ్ఞానితదేహులగుయోగులు తుత్తిపాసావివజ్జి
తులును, దీర్ఘజీవులు నగుదురు.

— ♦ ఛాయాపురుషపరిణామము ♦ —

ఓదేవీ ! మానవులకు సకలసాపదిముక్తికారణ మగుఛాయాపు
రుషజ్ఞానముం దెల్పెడ నాకన్గిపుము. శుక్లమాల్యాంబరధారియైయు
పవేశనస్థానమును జండనధూపాదులచే సువాసితంబుగఁ జేసి సూర్య
చంద్రులకు వెనుకనుండి సర్వాభీష్టప్రదంబగుపంచాక్షరమంత్రమును
భక్తిశ్రద్ధలతో జపించుచుఁబాచఘోషంబులును, అంతఃకరణచతుష్ట
యము ననుసవపదార్థంబులతోఁ బిండసూత్రంబై యున్న తనదేహము
వలనం దోడుఁబాయుచు దగ్ధించి చాని నాకసంబున శ్వేతివర్ణంబుగఁ
గాంచుచుఁ గరచుకారణం బగుశివమంత్రమును జపించువాఁడు బ్రహ్మ
హత్యానిసకలసాపదిముక్తుం డగును. అథాయ సకలాంగపూర్ణంతై
తఁ డెనచో న్యేభయంబును లేదు. అది మస్తకఃపూజ్యంబైనచో

వజ్రాసంబులకు మరణం బగును. మజ్జియు నది శుక్లవర్ణంబైన ధర్మ
లాభంబును, కృష్ణంబైన బాపసంచయాబును, రక్తంబైన బుధనభ
యాబును, పీతంబైన శత్రుత్వంబును కలుగునని యెఱుంగవలయును.
అఛాయ బాహుశూన్యంబైనచో బాధునాశంబును, ముఖశూన్యంబైన
చో భోజనద్రవ్యాభావంబును, కటిశూన్యంబైనచో దారివి నాశంబును,
జంఘాశూన్యంబైనచో ధంక్షయంబును, చరణశూన్యంబైనచో విదే
శగమనంబును దబ్ధింబు నని తెలియనగును. నాధకుంబు సకలానయవ
పూర్ణంబగు నాశ్మచ్ఛాయును దర్శించుచు, దేహమనంబుల వైకల్యంబు
చేసి శివహృదయస్వరూపంబగునవాక్షరమంత్రమును జపింపవలయును.
ఇట్లుకనన్పై బుడపి చినచో జగమున సంతసికి లభింపని సిగ్గు లేవి
యునుండవు. అణిమాదిసిగ్గులను, భేదరస్యంబునుగూడ సిగ్గించుచు.

ఓదేవీ! భవష్యష్టమయంబును విశ్వాతంబు లగునట్టి మజ్జియొక
విధానంబు చెప్పెద నాలకింపుము. అగ్నియంబును, సర్వకృతంబు నగు
కుండలీశక్తి యాననుసరింపబయును నదృశ్యంబైయుండును. బ్రహ్మం
డశిరస్థితంబులగువేదశ్రుతులచే సమతాబై, భేదరంబయును సర్వ
జివస్థితంబై, ద్రశ్యంబును, నదృశ్యంబును, అచలాబును, నిశ్చలంబును,
వృక్షంబును, అవ్యకంబును, సనాతనంబును, అవర్ణంబును, వర్ణయు
తంబును బిందుమాలినినామకంబునగు నాదివ్యశక్తిని సర్వదా సంద
ర్శింపఁగలయోగిపుంగవుల కృతకృత్యులగుదురు సర్వతీనా నఫలం
బును, సర్వదా నఫలంబును, సర్వయత్నఫలంబును తిష్ఠిర్భవమాత్రం
బున లభించునచట కౌన్తసంశయమును లేదు. క్రాంత బంధితులు
నిత్యము నట్టియోగాభ్యాసంబు గావించుచు సర్వసిద్ధుల గాంచుచుం
దురు. యోగమువలన ముక్తికూడ సిగ్గించుచు. ఇది భుక్తిముక్తిదా
యకం బగుయోగతత్వము.

— శ్లోనిగతికీర్తనము —

పురుషులలో గొందఱు స్థానవిష్టులను, గొందఱు తపోనిష్టులు వివిధ
ధర్మముల గానవచ్చుచుండును. ఇందున్న మహాభగవద్దేవతా బోధించు
యనని శివభాగవత్ ప్రాధికారము శంకరుని చెప్పందొడంగెను. (పీఠీ
యా) ఈ గూఢతత్వము వెల్లడింపబడ వినుము. తీర్థంబులయందును,
బర్హతంబులయందును, వృద్ధీతల బులయందును నుత్తమమధ్యమాధ
మధనంబులచేత్రవిధంబుల బరగుపురుషులందును. బాగుగఁ బరీ
క్షించినచో మానవబోకంబున నుత్తము లతీరనియే చెప్పవచ్చును.
అర్హులగు గానపురుషులగులగుల గాంచుచుండియు నాత్మశ్రేయఃసు
నెఱుంగ జాలకుదురు స్థాపరంబులు గమనశక్తిని, చతుష్పాతులు
పంచశక్తిని, మానపురుషస్వభావమును, దేవతల మోక్షపదమును
నాగ్రహించుచుండును. యశ్చిరేదానాదులచే స్వర్గాలాభం బగుట నీ
యమే. కాని స్వర్గవాసులగుమహాపురుషులకుమరల నటచుండి త
న బుగ్గించు గావున నిత్యానందదాయకం బగుమోక్షంబును గోరు
కొనుచుండురు. బ్రహ్మయు, విష్ణునియు నేననుగూడఁ గామక్రోధా
దిబోష బులచే సర్వదా కర్మబంధము నైయుండుము. కావున కల్ప
వృక్ష సాక్షాత్తులగుచుండును. ముక్తితప్పెనులును, స్థాపర
నగుమోక్షంబును గాంచుటకే పోయెను గర్మపాశవివక్ష
లగుచుండు. పుణ్యాశ్రమగుమజ్జలమును, దివస్సులకును స్థానలాభము
నిర్మించినప్పుడు మోక్షశాస్త్రాధ్యయనమును, పురాణశ్రవణంబును
గరణములు. వానివలనఁ బాపక్షయంబును బుణ్యసంచయంబు
నగునని యెఱుంగవలయును. శాస్త్రలోచనంబువలనను బురాణావ
ణంబునను గ్రహించుగ స్థానలాభంబు గలిగి సంసారబంధవిముక్తి
యగును. కావున సర్వదా శ్రద్ధాధిపతులలో బురాణశ్రవణము

వలయును. అందువలన ధర్మార్థకామమోక్షసిద్ధి యగును. యజ్ఞము, దానము, తపము, తీర్థనేమ మొదలగు శత్రువులవలనం గలుగు ఫలము పురాణశ్రవణమాత్రంబున లభించును. శాస్త్రపురాణాదులే ధర్మప్రకాశకంబులు గాకున్నచో నిక మానవుల కాముష్మికోపాయము లేమున్నవి? వేదశాస్త్రములే లోకమునకు శూన్యదర్శకములు. పౌరాణికధర్మము సర్వధా శ్రేష్ఠమైనది. సూర్యతేజంబు లేక జగంబుధకారంబైనట్లే వేదశాస్త్రంబులు లేకున్న లోకముశూన్యంబగును. సృష్టివిధము, వంశమన్వంతరప్రళంస, దానధర్మవ్రతనియమానుష్ఠానములు మొదలగువిషయములు పురాణంబుల వర్ణింపబడి యుండును. మహాపురాణంబులు, నుపపురాణములును గలసి ముప్పది యొకటి గలవు. అందొక్కదానినైన భక్తితో వినువాఁడును, బ్రతిమివాఁడును మహాఫలంబు నందఁగలఁడు. అరణ్యంబున నుండి పురాణపఠనంబు చేయువాఁడు చతుర్వేదజ్ఞానలాభముం గాంచును. పురాణపఠనంబు చే యజ్ఞదానతపంబులవలనం గలుగుఫలంబు సిగ్గుచును.

— లింగార్చనంబునకుఁగారణము. —

ఇట్లు మారపార్వతీసంవాదమును, సూతుఁ డశ్వినకాదులకుం దెల్పుటయు నాకర్ణించి యందఱును బ్రహ్మార్చనపృథక్యులైరి. అప్పుడు శౌనకుం డోమహాత్మా! మానవులు సకలదేవతల నాపదమంతకమును పూజించుచు మహాదేవునిలింగమునునూత్రమే పూజించుటకుఁ గారణమేమి యని పగ్గించుటయు సూతుండిట్లు చెప్పం దొడింగెను. మునివరులారా! పూర్వము స్థావరజంగమాదిసకలపదార్థములును విసప్తంబులై జగం బాతయు జలమయంబై యున్నసమయంబున బ్రహ్మయు, విష్ణుండును, శుక్రుండును జలంబులం దేలియుంకిరి. అత్యంత

బగువారిగతిని బుడితులుకూడ గ్రహింపఁజాలరుగదా! అప్పుడు ప్ర
 చండవాయువులు చెలరేగి సప్తసాగరముల నింకింపఁజేయుచుండెను.
 జలంబంతయును శుష్కం బగుటచే జంగమంబు లన్నియును నశించి
 పోయెను. పిమ్మటఁ గ్రమంబుగ స్థావరంబులును విశుష్కంబులయ్యెను.
 అప్పుడు చతుర్దిశలయందును, నలువురును, ఉపరిభాగంబున నెనమం
 ద్రును సూర్యులుదయించి తూర్వాదశాద్భులును, దమరీప్రకరణంబు
 లచే జగంబును దశింపఁజేయఁజొచ్చిరి. ఆసమయంబునఁ గాలాగ్ని
 రుద్రుండు పాతాళంబునుండి వెలువడి యెల్లదిశలను నిండి వెలుంగు
 చుండుటయుఁ బాతాళోర్ధ్వభాగంబులును దిశ్యగ్భాగంబునునిశ్శేషంబుగ
 డగ్ధంబులైపోయెను. అనంతర మద్దేవదేవుండు మరలఁ బాతాళంబునఁ
 బ్రవేశించెను. పిమ్మటఁ గాలమేఘంబులు క్రమ్మి యెల్లయెడల ధారా
 పాతంబుగ వర్షించుచు దశదిశలను జలప్రపూర్ణంబులుగాఁ జేసివైచె
 ను. సత్వము నేకార్ణవం బగుటచే భూమ్యాకాశములును, దిగ్విదిక్తు
 లును దెలియకుండఁజోయెను. సేవలజలప్రవాహముమాత్రమే యం
 తటను వ్యాపించి యగపముండెను. అట్టిప్రళయసమయంబున కేవ
 లావ్యక్తగతులును, నిత్యులు నగుబ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు ఆజలరాశి
 మధ్యంబునఁ దేలి యాడుచుండిరి. అప్పుడు బ్రహ్మయూ, విష్ణుదేవుం
 డును మహానలంబును జోలి ప్రజ్వలించుచున్న రౌద్రమూర్తి యగు
 మహాదేవునకుఁ బ్రణామంబు లాచరించి “ఓదేవదేవా! నీవే మాతల్ల
 విధంబులఁ బ్రభుండవు. కావున నీసంకల్పాచసారంబుగ సృష్టిగావిం
 పుము.” అని కోరుటయు నట్లే చేసెద నని రుద్రుం డాక్షణంబుననే
 జలనిమగ్నుండయ్యెను. అట్లు సహస్రదేవతృంబులు గడచినను మ
 హాదేవుండు కానరాకుండుటయు నేమిచేయుటకుం దోషక హరిబ్రహ్మ
 లు సృష్టినిర్మాణంబునకు సముత్కంఠులై యుండిరి. అప్పుడు విష్ణు

దేవుండు “ఓవిరించీ! ఇక వృథాకాలడే పమువలనఁ బ్రయోజనము లేదు. నామాట విని నీవు ప్రజానర్గంబునకుఁ బ్రయత్నింపుము. నేను ను నాయాత్మశక్తిని నీకుఁ బ్రసాదించెదను” అని బోధించుటయు వన జాసనుండు హరివచనంబుల గౌరవించి దేవాసురగంధర్వయక్షరాక్ష సాదులను, సర్పగణంబులను, మణియు సకలజీవులను; స్థావరజంగమ పదార్థయుతంబగు జగంబును సృష్టించెను. అట్లు సృజించిన కొంత కాలంబునకు మహాదేవుండగురుద్రుండు జలంబు మోలువడి జగత్సగంబు వకు సంగల్పించి తదుపాయంబు నాలోచించుచుండెను. అట్టితరి నూర్ధ్వాధోభాగంబులను, నలుదెసలను నిండి వివిధజీవసంతతులతో విలసిల్లుచున్న జగత్సృష్టి యంతయు నాతనికి గోచరించెను. ఆకాతణ ముచే నద్దేవులకు చేయునది లేక కోపాద్గిప్రితుండై బ్రహ్మదేవుండు సృజించినయీజగంబునంతను వినాశంబు గావించెద నని నిశ్చయించి యాత్మతేజంబును వర్ధిల్లజేసి తనముఖంబునుండి యనలజ్వాలలను బ్రజ్వలింపఁజేసెను. ఆకాలానలకీలలచే జగంబంతయును దగ్ధం బైపోవుచుండుటం గాంచి బ్రహ్మదేవుండు భీతుండై పరమభక్తిపూర్వకంబు గ నద్దేవదేవునకు నమస్కారంబుగావించి నిశ్చలచిత్తంబున నిట్లు ప్రార్థించు గావింపందొడంగెను.

ఓశర్వా! స్థాణుమూర్తి! తిగ్మలేఖ! ఈశానా! కాలస్వరూపా! నీకు నమస్కారము. సహస్రాక్షుండును, విరూపాక్షుండును, త్ర్యక్షుండును, యజ్ఞప్రియుండును, శంకుకన్ఠుండును, మహాకన్ఠుండును, కుంభకర్ణుండును, అర్ణవవాసియు, గజేంద్రకర్ణుండును, గోకర్ణుండును, పాణికర్ణుండు నగునీకు నందనము. శత్రోదరుండవు, శత్రావర్తుండవు, శతజిహ్వుండవు, శతాననుండవు, చండమూర్తివి, ముండభారివి, వర దుండవు నగునీకు నమస్కారము. ఉర్ధ్వకేదంత్రుండవు, నిలగ్రీవుం

డవు, పతిహుండువు, విహుండువు, భైరవుండువు, శంభుండువు, అమితతేజుండువు, శితికరుండువు, శుభ్రుండువు, కపర్దివి, పశుపతివి, త్రిపురాంతకుండువు నైననీకుఁ బ్రణామంబులు. దేవా! నీవు త్రిశూల ధారివి, కపాలమాలికాలంకృతుడవు; మహాదేవుండువు, దేవదేవుండువు—అట్టి నీకు సాష్టాంగవందనములు. సర్వభూతంబులకు నీశ్వరుండును, యతులచే నక్షరరూపంబున ధ్యానము గావింపబడువాఁడను, సర్వవ్యాపియు, పరముండు నగుదేవుండు నాకు శరణం బగుఁగాక! దేవదానవమానవాదిసర్వజీవయుతంబును, బ్రహ్మభూతంబు నగునీజగంబును సృజించిన సర్వేశ్వరుండు నాకు శరణం బగుఁగాక! పార్శ్వంబులయందు హరిబ్రహ్మలు వెలుంగుచుండఁ ద్రిమూర్తిధారియు, శాంతుండు నగు దేవుండు నాకు రక్షకుం డగుఁగాక! చతుర్దేవమయుండును, జ్యోతిండును, ఆదిమూర్తియు నగుజగత్ప్రభుండు నన్ను రక్షించుఁగాక! బ్రహ్మరూపధరుండును, జగద్యోనియు, మహేశ్వరుండును, సృష్టికారణుండు నగుదేవాదిదేవుని నేనాశ్రయించెదను. సృష్టిపతి పాలనంబునకై విష్ణురూపధరుండై యున్నయాదిపురుషుండును, శంభుండునగు ననాతనమూర్తికి నేఁ బ్రణతుండ నయ్యెదను. భూతగణంబులతో విహరించువాఁడును, సర్వభూతప్రభుండును, సృష్టికర్తయు, సంహారకారణుండును, ఆనపురుషోదితుండు నగుసనాతనమూర్తిని నేనేవిం చెదను. రిడస్సభౌవులగుగ్రామ్మాలు యజ్ఞంబులయు దెవ్వని నాధాధింతురో యట్టియజ్ఞకర్తయు, శాశ్వతుండు నగుపురాగాపురుషుని నేనుపాసిచెదను. ప్రళయకాలంబున సర్వజగంబును సంహరించుచు మరల యుగారంభంబున సృష్టించువాఁడును, రుద్రాత్ముండు నగు సనాతనమూర్తి నాకు శరణ్యుం డగుఁగాక! కల్పాంతంబునఁ గాలమూర్తియై సకలజగంబును సంహరించి యవిశ్లేషముండై విహరించు

మహాదేవుడు నన్నుద్ధరించుగాక ! స్థాణుడును, ఈశ్వరుండును, పశు
పతియు, శితికంఠుండును, మహేశ్వరుండును, భక్తవత్సలుండును నగు
దేవుండు నాకు దిక్కగుగాక ! శూలపాణియు, మహేశ్వరుండును,
శర్వుండును, త్రిలోచనుండును, భక్తవత్సలుండు నగుదేవుండు నాకు
రక్షకుఁ డగుగాక ! గంగాధరుండును, హరుండును, దుద్రుండును,
శివుండును, శంభుండును, ఉమాపతియు, భక్తవత్సలుండు నగుదేవుం
డు నాకుఁ బ్రాపగుగాక ! కామారియు, వామదేవుండును, త్ర్యంబ
కుండును, త్రిపురాంతకుండును, భక్తవత్సలుండు నగుదేవుండు నాకుఁ
బ్రభుం డగుగాక ! శివుండును, విరూపాక్షుండును, శంకరుండును,
ప్రమథనాథుండును, భక్తవత్సలుండు నగుదేవుండు నన్నుగ్రహించు
గాక ! ఈశానుండును, శూలియు, అర్ధచంద్రధరుండును కష్టయు,
భక్తవత్సలుండు నగుదేవుండు నన్నుగ్రహించుగాక ! బ్రహ్మశిరో
హర్తయు, పినాకియు, వృషభధ్వజుండును నగుదేవుండు నాచే నన్న
తుండై నన్ను రక్షించుగాక ! కపాలమాలియు, బాలేందుశేఖరుండు
ను, సర్పభూషణుండు నగుదేవుండు మత్స్యాజితుండై నన్నుఁ గాపాడు
గాక ! ప్రజాసంహారకారియు, భూతేశ్వరుండును, చంద్రశేఖరుం
డు, కృశానురేతుండును, శ్రీకంఠుండు నగుదేవుం డెల్లయెడల నన్నుఁ
గరుణించుగాక ! గిరీశుండును, మ్యోమకేతుండును, శర్వుండును,
భీముండును, సుయజ్ఞుండును, గృపాశుండును నగుదేవుండు నన్నుఁ
బాలించుగాక !

అని యిట్లు చతురాననుండు సన్నుతిచూటయు శంకగుండు
ప్రసన్నుండై “ఓవిధాతా ! భక్తిపూర్వకంబుగ నాశరణులు నవేక్షిం
చువారిక నేను సకలమంగళంబులను సమపాదుచున్నాను. శ్రద్ధాభ
క్తులతో నన్నుఁ బూజించువారిని నేనుగ్రహింపకుండునా? నీస్తోత్రం

బునకు నేను సగుతున్నట్లుండవలెనని. నీయభీష్టంబు దీర్చెదను. ఏమికావలయునో కోరుకొనుము ” అని సర్వేశ్వరుం డానతిచ్చుటయు జలజాసనుండు “ ఓపభూ! నీవు నాయెడలఁ బరితుష్టుండవైతివేని నేను సవిస్తరింబుగఁ గావించిన యీసృష్టిని సంహారంబు గావింపక రక్షింపుము. ” అని ప్రార్థించుటయు మహాదేవుండు జగద్వినాశకరఁబగుదుద్ర తేజంబు నుపసంహరించి యింకను నేమి కావలయు నని యడిగెను. అప్పుడు బ్రహ్మదేవుండు ప్రజాహితంబు నాలోచించి “ ఓదేవదేవా! నీదివ్యతేజమును సూర్యమండలంబునఁ బ్రవేశింపఁజేయుము. నీవాద్యునకు స్రష్టవును, బ్రభుండవును, నిరూమకుండవును గదా! త్రిమూర్తులమగుమనము సూర్యతేజమునందే యుండి సకలదేవదానవమానవాదులచేతను ద్రికాలార్చనములను గ్రహించుచుండుము. మహాదేవా! కల్పాంతంబునం దీరాచరప్రపంచమునంతను నీవు సూర్యమూర్తిం దాల్చి దహించుచుండువు. కావున నట్లనుగ్రహింపుము ” అని వేడుకొనియెను.

మహాదేవుం డందులకు సమ్మతించి నవ్వుచు ప్రజాసృష్టి కుపరమోగింపని యీలింగంబుజలనఁ బ్రయోజనం బేమున్నదని పలుకుచు నాత్మలింగోత్పాటనంబు గావించి భూమధ్యంబున నిక్షేపించెను. అది యాకాశమును భేదించి వర్షిల్లుచుండెను. దాని యాద్యంతములను గాంచవలయునను నుద్దేశముతో విష్ణుదేవుండు పాతాళంబునకును, బ్రహ్మదేవుం డూర్ధ్వలోకంబునకును బోయి యన్వేషించి యరువురును గృతార్థులు కాఁజాలకపోయిరి. అప్పు డాకాశవాణి “ ఓహరివిరించు లారా! లోకంబునం దీమహాదేవుని దివ్యలింగమును బూజించువారికి సకలభీష్టంబులును సిద్ధింపఁగలవు. ” అని బోధించెను. ఆవచనంబు లాలకించి హరిబ్రహ్మలును, సకలదేవతలును, భక్తిపూర్వకంబుగఁ దత్తతఁజిత్తులై మహాదేవలింగమును బూజింప నారంభించిరి.

—♦ లింగస్తోత్రము ♦—

అప్పుడు భగవానుం డగువిష్ణుదేవుండు సర్వతోముఖంబును, అనంతంబు నగుశివలింగముం గాంచి భయభక్తివిసమితుండై మహాదేవునిదివ్యనామంబులచే నిట్లు స్తుతింపఁదొడఁగెను. శీవుండును శాంతుండును, స్థానిండును, అమితతేజుండును, ఈశానుండును, శుశుతియునగుదేవునకు నిత్యమును నమస్కరించెదను. ఓశితికంతా! రుద్రా! నీకు నమస్కారము. మహాదేవుండవు, శూలహస్తుండవు, భీముండవు, శంభుండవు నగునీకుఁ బ్రణామంబులు. భర్తనకు, త్రినేత్రునకు, గంగాధరునకు నేను నిరంతరమును వందనము లాచరించెదను. హరిండును, శుభ్రుండును, గారీప్రియుండును, స్మరారియు నగుత్తిపురానితకు నానమస్కారము. నామదేవుండును, వేద్యుండును, శిషివిష్టుండును, మహేశ్వరుండును, ఉగ్రుండును, కపాలమాలియు, ప్రమథాధిపుండును, కాముండును, కపర్దియు, విషాణుండును, నీలక్రీవుండును, నీలలోహితమూర్తియు నగుదేవుని నేనాశ్రయించెదను. విషాదియు, భూతేశ్వరుండును, నిత్యుండును, సంహారకారియు, బాలేందుభూషణుండును, కృశానురేతుండును, శ్రీకంఠుండును, దక్షయజ్ఞధ్వంసకుండును, వ్యోమకేశుండును, శర్వుండు నగుదేవుండు నాకు నిత్యశరణ్యుండగుఁగాక!

అని యిట్లు శ్రీనాథుండు సన్నుతించుటయు మహాదేవుండు ప్రసన్నుండై “ఓహరిబ్రహ్మలాగా! మీస్తోత్రంబునకు నేను సంతోషుండ నైతిని. మీయభీష్టసిద్ధి యగుఁగాక” అనియెను. అంత భగవానుం డగువిష్ణుదేవుండు శివలింగప్రసాదంబున శత్రుమర్జయత్వంబును, తిలోకపూజ్యత్వంబును, ప్రణాపాలనశక్తియుం గాంచెను. బ్రహ్మదేవుండు మన్వంతరంబులనెఱుకును దనసృష్టి కక్షయత్వంబును గాంచెను. ఇట్లు నిర్మలచిత్తంబున భక్తపూర్వకంబుగా శివలింగమును

స్తుతించువారు ఇహపతలోకసుఖంబులం గాంచగలరు. శివలింగపూజాఫలంబువలన స్వర్గసుఖంబును మోక్షలాభంబు నగును. శివలింగమును బూజించుమానవులకు సర్వాభీష్టంబులును లభించును. రాజ్యకాములకు రాజ్యప్రాప్తియు, శ్రీకాములకు సంపత్ప్రాప్తియు, సుఖకాములకు సుఖప్రాప్తియు సిద్ధించును.

—♦ ఆదిసర్గము ♦—

ప్రధానులను, నిత్యులను, సదసదాత్మకుండు నగుపురుషుండును, ప్రధానపురుషుండై జగదుల సృజించువాడును, లోకభావనుండును, సర్వభూతసృష్టయు, నారాయణపరాయణుండును, బ్రహ్మస్వరూపముగా మునివతులకు వేద్యుండును, అమితతేజుండును, కల్పకల్పిండును, పవిత్రుండును, హిరణ్యగర్భిండును, పురుషుండును, ఈశ్వరుండును, అజుండును, స్థానస్వరూపుండును, వర్తిండును, జగత్కర్తయు నగుబ్రహ్మదేవునకు నమస్కారంబు గావించి యత్యుత్తమంబగుసృష్టింగూర్చి చెప్పెదను. బ్రహ్మదేవుండు సృష్టికిని, విష్ణుదేవుండు వాలనంబునకును, మహాదేవుండు సంహారంబునకును కర్తలై యున్నారు. ఆదికాలంబున బ్రహ్మకంటె సృష్టికిర్త యన్యుం డెవ్వఁడును లేడు. స్వయంభూతుం డగునాథగివానుండు ప్రజాసృష్టి గావింపఁ గుతూహలుండై ప్రప్రథమాబున జలరాశిని సృష్టించెను. ఆజలంబుల యందు పీర్వంబును సృష్టించెను. నరరూపుఁడు దేవునిచే గుల్పితంబగుటచే జలంబునకు నారంబనియు, ప్రళయకాలంబున జలంబుల యందే నివసించియుండుటచే విష్ణుదేవునకు నారాయణుండనియు నామ నిర్దేశంబయ్యెను. ఆనారాయణునుండి హిరణ్యవర్ణం బగు సుకయండుం బుడయించి జలంబులం దేలుచుండెను. ఆయండుమును భేదించుకొని

బ్రహ్మదేవుండు తున్నుండయ్యెను. అందుచే నట్లేవునకు స్వయంబు
వచునామంబు గలిగెను. ఆహిరణ్యగర్భుండు బహుకాలంబు
బునందుండి దానిని రెండుఖండములుగ భేదించి యొకఖండమును
వామిగను, రెండవఖండమును భూమిగను జేసెను. పిమ్మట భి
కథోభాగంబున సప్తలోకాబులను, దివంబున కూర్వభాగంబున స
లోకములను గల్పించెను. ఈచతుర్దశభువనాంతరాళంబులయందు నా
కాశమును సృష్టించెను. ఆసమయంబున భూమ్యాకాశములును ది
దిశలునుగూడ జలనిమగ్నములై యుండెను. అప్పు డట్లేవుండు కాలం
బును, మనంబును, వాక్కును, కామక్రోధంబులను, తలినెసృజించెను.
అనంతరము మరీచి, అత్రి, అంగిరుడు, పులస్త్యుడు, పులహుడు,
క్రతువు, వసిష్ఠుడు మున్నగుమహాలేజుల నేష్వరను మానసపుత్రు
నుగా సృష్టించెను. అనంతరము బ్రహ్మామానసపుత్రులై యేకాద
రుద్రులు సృజింపబడిరి. అందఱికుండు ముందుగా బ్రహ్మదేవుండు
తనమనంబుచుండి సత్కుమారుని బుట్టించెను. ఆసనత్కుమారుండు
తనతేజంబును సంక్షిప్తంబుగావించి యుండెను. మరీచిప్రభృతులగు
సప్తర్షులవలనను దేవర్షిగణమాన్యంబులగు సమస్తమహావంశంబులు
త్పన్నంబు లయ్యెను. మఱియు విద్యుత్తు, వజ్రము, మేఘము, ఇంద్ర
ధనువు జలరాశిని మొదట సృష్టించి పిమ్మట బర్హన్యని బుట్టించెను.
తరువాత యజ్ఞస్థితికొఱకు ఋగ్వేదమును, యజుర్వేదమును, సావ
దమును గల్పించెను. పూజ్యులగుమునివరు లీవేదత్రయముచే సా
వతలను యజించుచుండురు. సర్వజగత్కర్త యగుబ్రహ్మదేవుని
తనముఖముచుండి దేవతలను, వక్షముచుండి పితృగణంబులను, పిమ్మ
ట మానవులను, జఘనముచుండి యసురగణంబులను బుట్టించెను.
దేవుని యితిరాంగంబులచుండి క్రమంబుగ ప్రాణానాప్రధానలగు

సృజీవులును సంభవించిరి. ఇట్లు సృష్టిం గావించియు వనజాననుండు జగంబున సంపూర్ణముగ జీవవృద్ధి గావించుటను విచారించి యప్పుడు తనదేహంబును రెండుభాగంబులు చేసి స్త్రీపురుషగూఢంబులం గా వించెను. అనంతర మమృహత్ముండు తనమహిమచే విశ్వమంతటను దనసృష్టిని వ్యాపింపఁజేయుచు ప్రధమంబున విరాట్కర్మా యగువిష్ణు దేవుని సృజించెను. విరాడ్రూపియు, నద్వితీయుండన, బురుషుండును, భగవానుండు నగువిష్ణుదేవుండు మరునైన కనంతరము సృష్టింపఁబడిన కారణముచే ద్వితీయమరువుగా సుప్రసిద్ధుం డయ్యెను. ఆజగత్ప్రభు డప్పుడు సృష్టిం గావించెను. ఆనారాయణసృష్టియందలి సకలజీవులు నయోనిజులైరి. ఇది యాదిసర్గవృత్తాంతము. ఈచరిత్రము నాకర్ణి • చువారు దీర్ఘాయుష్ముంతులును, యశస్యులును, ధనవంతులును, పుత్ర పౌత్రసంపన్నులునై యహలోకంబున సకలసుఖంబులం గాంచుచు, పరలోకంబున నభిమతసద్గతిలాభంబుల నందఁగలరు.

—• పృథూత్పత్తి. •—

బ్రహ్మదేవుండు మొదటఁ గొంతప్రజాసర్గంబు గావించి యట్టి మానససృష్టివలనఁ బ్రజావృద్ధియగుట చుష్కరంబని భావించి తన ప్రభావంబునను, ధర్మబలంబువలనను శత్రుయాపయననోకిరమణిమణిని సృజించెను. అద్దేవి యేకశతవర్షంబులు కఠినతపంబు చేసి యాదిపురుషుం డగుప్రజాపతిని బతిగాఁ బడసెను. అయ్యాదిపురుషుం డగుస్వయం భువు మనునామాంబున విఖ్యాతుడై యేకోత్తరశతయుగపర్యంతమును జీవించెను. అతనికిఁ బ్రియవ్రతుండును, ఉత్తానపాదుండు నను తన యులును, వీరక యరుతినయయుఁ గలిగిరి. మహాభాగ యగుకామ్య యనుకాంతయందుఁ గర్షమప్రజాపతివలన సామ్రాట్టుండు, అక్షి,

విరాటుడు, ప్రభువు ననునలుగురుసుతులు పుట్టిరి. ఇంద్రతుల్యుండగు నుత్తానపాదుండు ధర్మతనూజయగు సునీతి యనుసుందరివలన బహు పుత్రులం గాంచెను. అందు ధుష్మగుడు త్రిసహస్రవివ్వవ్వంబులు మహాతపంబు చేసి బ్రహ్మలోకసదృశం బగుసత్త్వము డల సమ్ముఖంబున నక్షయపదంబుం గాంచెను. ఆతనికి పుష్టియు, ధాన్యంబు నను నిరువురుతనూజులంబునుచిరి. అగు పుష్టి, యవంతికస్యయగుమూర్ఖ యందు రిపుడు, పురుజయుడు, విపుడు, వృకలుడు, వృక తేజుడు నను పుత్రపంచకముం గాంచెను. అందు రిపునగు చాక్షుషుం డు మను వ్రదయించెడు. ఆచాక్షుషనుచువునకు పుష్కరిణియను ధార్య వలన వరుణుండు జనించెను. మఱియు నాతఁడు నడ్వలయనుకాంత వలన రురుడు, పురుడు, శతవ్యమ్ముడు, శపస్వి, సత్యజిత్తు, కవి, అగ్నిష్టోముడు, అతిరాత్రుడు, అతినుయ్యంబు, సుయగుండు ననువరు గురు తనూజులం గాంచెను. గురువత్సయగు నాగ్నేయగర్భాబున అం గుడు, సుమరుడు, బ్యాశి, క్రతువు, అంగిరసుడు, మృశియను నాగ్గురుసుతులు జనించిరి అంగునకు సునీధయ డు పేణు డను నొక యాత్మజుం డుదయించెను. అవ్వేణు డధర్మపరుండను, దురాచారుం డునై ప్రజాకోధంబున గతాసుం డగుటయు లోకహితంబుకొఱకు మునివరు లాతనిదక్షిణభుజంబును మధించుటయుఁ గవచధన ధారియు నాదిత్యతేజుండు నగుపృథుండను కుమారుండు జనించెను. ఆతఁడే క్షత్రియకులంబున శాదిపురుషుండై ప్రపథమంబున సర్వభూపరిపాల నంబు గావించి రాజసూయాధ్వరమును నిర్వహించెను. ఆతనికి సూతుడు మాగధుడు నను నిద్రఱుపుత్రులు గలిగిరి. ప్రాణహితంబు గోరి యాపృథురాశేంధ్రుండు దేవస్థిత్యగణంబులతోడను, అం రగం ధర్మస్థిత్యగణంబులతోడను, పుణ్యజనగణంబులతోడను తరులతా

కర్వతంబులతోడను గలసి పృథ్వీదోహనంబు గావించెను. అమృతహాసాని నిరంతర యజ్ఞద్రవ్యంబులచే దేవతలందఱును జీవించుచుండిరి.

—♦ దక్షోత్పత్తి. ♦—

ఆపృథుచక్రవర్తికి హవిర్ధాని, హవిర్ధాముడు నను నిర్దక్షతన యులు గల్గిరి. హవిర్ధామునకు శిఖండియందు ప్రాచీనబహ్మ పుట్టెను. ఆతనివలనఁ బ్రాచీనాగ్రంబులగుకుశ లుత్పన్నంబు లయ్యెను. ఆతఁడు సముద్రతనయను బెండ్లియాడి పదిమందికుమారులం గాంచెను. ఆప్రచేతిసులు పదుగురును ధనుర్వేదంబును గూలంకిషముగ నభ్యసించి యేకధర్మకరాయణులై సముద్రజలంబుల వెసించి పదివేలసంవత్సరములు మహాతపంబు గావించిరి. అట్లు వారందఱును గోపానిష్ఠులై యుగకటయు భూమాండలమంతయు నిరణ్యమయందై సస్యోత్పత్తి కివ కాశము కేకుండఁబోయెను. జగమంతయు నరాజకంబగుటచే బ్రహ్మయంబగుచుండెను. అదియంతయుం గాంచి ప్రచేతిసులు సముద్రము నుండి యగ్నిని వాయువును వ్యాపింపఁజేయుటయు, వాయువు వృక్షోత్పాటనంబును, అగ్ని వృక్షదహనంబును గావింపనారంభించెను. “అగ్ని వృక్షవినాశనంబగుచుండుటయు నోషధీశ్వరుం డగుసోముండు వ్యచేతనంబునాతిగిబోయి “ ఓరాజకుమారులారా! మీకోశము నుపసంహరింపుము. ఈభూజంబుల కీర్తిపాటం గలుగునని నేనముందే గ్రహించి యీవృక్షకన్యకను నాగర్భంబున ధరించి యుంటిని. ఓమహాభాగులారా! సోమవంశవర్ధని యగునిక్కన్యకను మీరు షగ్రహింపుడు. ఈమెగర్భంబున మహాత్ముం డగుదక్షప్రజాపతి జన్మింపఁగలడు. మీతేజంబులయం దద్ధాశమును, నాయంశమును గాలచి బ్రహ్మతేజావగుదక్షప్రజాపతి మరలఁ బూర్వాధికంబుగఁ బ్రజాసర్వం

బు చేయఁగలఁడు. " అని బోధించుటయు, ప్రచేతసు లానోనుకన్యను
దమ్మహాధర్మిణిగా స్వీకరించిరి. ఆమెగర్భమునందు దక్షప్రజాపతి
యుడియించెను. మహాతేజుండగు దక్షుండు సోమశాసన సర్వజ
న్మించి స్థావరజంగమములను, వివిధచతుష్పదములగునగునకల
జీవులను సంకల్పనాత్మకముననే సృష్టించెను. పిమ్మటవంతఁడు కన్యా
సృష్టి గావించి ధన్వంతరుఁ బురుగునకన్యలను, గర్భపుతరుఁ ద్ర్యయో
దశకన్యకలను, చంద్రున కనువదియోగ్యునకన్యకలను దానము చేసెను.
అనంతరము దేవదానవాదులను, సర్వవిహంగమాలు నుత్పన్నులను
లయ్యెను. అతిమోదముగ బ్రజలందఱును స్త్రీపురుషసంయోగంబు
వలననే జనింపందొడంగిరి. ఆదికాలమున సందర్శనసంస్పర్శనాదులచే
మిత్రమే సృష్టియగుచుండె నని పురాణాదులవలనఁ దెలియవచ్చు
చున్నది.

అని సూతుండు చెప్పఁటయు మును లోనూతనందనా ! దక్ష
ప్రజాపతి బ్రహ్మాదేవుని యాగ్రుత్థమునుండి జన్మించె నని నీవిదివఱకు
వదించి యుంటివి. ఇప్పుడు ప్రచేతసులవలన నుదయించె నని చెప్పి
తివి. చంద్రునకు జాహితుం డైనదక్షుండు మరలఁ జంద్రున కెట్లు
కన్యాదానంబు గావించెను? మాకీసంశయమును నివారింపవలయు
నని ప్రార్థించిరి. సూతుండు మందహాసంబు చేసి యామహాభాగు
లారా ! ఈజగంబునఁ బ్రజకల్పంబునందును జీవులన్ని వివాశనంబు
లం గాంచుచుందురు. దక్షోద్రావణిపతులుగూడ నట్టివారే యని
యెఱింగి ప్రాజ్ఞులు నిస్సందేహులై యుందురు. దక్షప్రజాపతీచే గావించె
పఁబడిన స్థావరజంగమాదిసృష్టిక్రియముగూర్చి పఠించువారును విను
వారును పుత్రప్రాప్తవంతులై దీప్తియుష్మంతులై యహసుఖిఃకులం
గాంచుచుఁ బరలోకంబున స్వర్గభోగంబు లనుభవింపఁగలరు.

—+ దేవదానవాదిసర్గము. +—

దక్షప్రజాపతి మొట్ట మొదట మానససృష్టి నారంభించి యం
 మవలనఁ బ్రజాభివృద్ధి యగుట దుష్కరం బని భావించి తపస్వియగు
 వీరణప్రజాపతియను బెండ్లియాడి యామెవలన నైదువేలమంది
 పుత్రులం బుట్టెను. బ్రహ్మపుత్రుల డగునారమంతు దక్షకన్యామూ
 లంబునఁ గశ్యపునివలన డగంబునఁ బురుషసృష్టివర్ధిల్లఁగలదని విని
 యున్నవాఁడుగావున నాతఁ డప్పుడు దక్షసంతానముం గాంచి
 “ఓమూర్ఖులారా! దిక్పర్జినమే లేని మీరు సృష్టిసముద్యమంబు
 గావించుటలే? స్థానమును సుంపాదించుకొనుఁడు” అని బోధించుటయు
 వారందఱును బ్రాణాజతులై దిక్కుల నన్వేషించుటకై బయలుదేరి
 పోయిరి. అట్లు వారు పోవుటయు దక్షుండు మరల నైదువందలమంది
 తనయులం గల్గించెను. వారందఱును సర్గంబున కుపక్రమించుటయు
 మరల నారమం డాహర్యశ్వులంగాంచి “ఓయవివేకులారా! భూషరి
 మాణమునే యెఱిగనిమీరు సృష్టికొఱకుఁ బ్రయత్నించుట యుక్త
 ముగాదు.” అని చెప్పటయు వారనంతం బగునాకాశపదంబునుబట్టి
 పోయి పరాభవనామకం బగు దేశంబును జేరి సముద్రమునం జొచ్చిన
 నదులవలె నిప్పుటికిని వెరుదిరిగి రాలేక యుండిరి. పిమ్మట దక్షుండు
 సృజించినపుత్రులందఱును దమసోదరుల నన్వేషింపఁ బ్రయత్నించి
 వారెఱుఁగలే నశించుచుండిరి. ఇట్లు తనసృష్టియన్నం బంతయు విఫలం
 బగుచుండుటయు దక్షప్రజాపతి చింతిగచి వీరణివలన మరల సఱువడి
 పుత్రికల నుత్పాదించెను. అందు అరుంధతి, వసు, జామ, లంబ, భాను,
 మరుద్వతి, సంకల్ప, ముహూర్త, సాధ్య, విశ్వ యను ఐదుగురను
 భర్తృనకు గన్యాదానంబు చేసెను. వారిలో విశ్వయుదు విశ్వేదేవత
 లును, సాధ్యయుండు సాధ్యులును, మరుద్వతియుం దూనపంచాశద్వా

యుగణంబులును, వసుగర్భబునం దప్తవసువులును, భానుగర్భబున
 ద్వాదశార్కులును, ముహూర్తయుందు ముహూర్తజులును, లంబ
 యందు ఘోషుండును, జామయందు నాగవీధియు, అనుంధలియుండు
 పృథ్వీవిషయంబును సకల్పయందు సకల్పమును జనించెను. అయ్యుండు
 ద్రువుడు, సోముడు, ధరుడు, అనిలుడు, అనలుడు, ప్రత్యూ
 షుడు, ప్రభాసుడు, ననువారప్తవసువు లనబడుదురు. అందు
 నకు వేతండును, శ్రీముడు, శాంతుడు, ముని యనువారు జని
 చిరి. ధృవునకు లోకోత్పాదనకారణుడగుకాండవు, సోమునకు
 వర్చసుండును, ధరునకు దేవాన్నవాహి యగుద్రవిణుండును, అనిలు
 నకు శివయందు పురోజవుడు, అవిచ్ఛేదండును, అనలునకు శరగుచ్ఛం
 బున గుమానుండును జన్మించిరి. అర్కుమారుండు కృత్కాగర్భజా
 తుండుగుటచే కార్తికేయనామంబున బ్రసిద్ధుండుడయ్యెను. ప్రత్యూ
 షునకు దేవలుండు జనించెను. ఆతని కిరువురుతనయులు గలిగి వారు
 సంతానవంతులైరని పెద్దలు చెప్పదురు. త్రిలోకసుందరియు, బ్రహ్మ
 చారిణియు, కామగమనయు, యోగసిద్ధయు నగుబృహస్పతిసోదరి
 యప్తమవసువగు ప్రభాసునకు ధర్మపతియయ్యెను. ఆమెగర్భంబున
 బహుశిల్పనిపుణుండును, దేవతాగృహనిర్మాతయు, అలంకారనీప్తయు
 శిల్పశ్రేష్ఠుండును, దివ్యవిమాననిర్మాణకుశలబుద్ధియు, మహాభాగ్యశా
 లియు నగువిశ్వకర్మ యుడయ్యెను. అక్షైకపాదుడు, అహిర్బధ్నుడు
 త్వష్ట, రుద్రుడు, హరుడు, బహురూపుడు, త్ర్యంబకుడు, వృషా
 కపి, శంభుడు, కపర్ధి, రైవతుడు, ననువారు త్రిధవనేశ్వరులగు
 నేకాదశరుదులు. త్వష్టపుత్రుండు మహాయశస్వియు, శ్రీయుతుండు
 నై విశ్వరూపనామంబున విఖ్యాతుండుడయ్యెను. ఇది రుద్రవంశము.
 అదితి, దితి, దమ, అరిష్ట, సురస, ఇల, సురభి, వినత, తామ్ర, క్రోధ

నను, కద్రు, శని యనుపదుముగ్గురుకన్యలను జడుసుండు కశ్యపున కిచ్చెను. ఆమన్వంతరంబున సర్వశ్రేష్ఠులగు పన్నిద్దఱు సురవరులు జన్మించి యుండిరి. వారందఱును జేరి చాక్షుషమన్వంతరసమయాబాస మనమందఱము నదితిగర్భమున సాధునుంగళార్థమై జన్మింపవలయు నని నిశ్చయించుకొనిరి. అట్లే వారు చాక్షుషమన్వంతరంబునఁ గశ్యపున కొరసులై యపతీయుం దింద్రోపేంగులు జన్మించినతరువాత ఆర్యముఁడు, ధాత, త్వష్ట, పూషుఁడు, వివస్వతుఁడు, సవిత, విత్రావరుణులు, అంశుఁడు, భగఁడు, అతీతేజఁడు ననునామంబులతో జన్మించి ద్వాదశాదిత్యనామంబునఁ బ్రసిద్ధులైరి. వారే రైవతమన్వంతరంబునకు ద్వాదశాదిత్యులై జన్మించిరి. చంద్రుని యరువదియేగ్గురుభార్యలను సువ్రతలై యుండిరి. వారిసంతతి యంతయును, దీప్తిమంతమై విలసిల్లెను. అదిప్తినేమిభార్యలగర్భంబులయందుఁ బరిమళింపఁ నుత్తులుదయించిరి. బహుపుత్రునకు నలుగురుతనయులుమాత్రమే కలిగిరి. దేవర్షియగుకృతాశ్వనకు దేవతలశస్త్రాస్త్రంబు లుత్పన్నంబులయ్యెను. ఈసకలదేవతలును యుగసహస్రాంతంబున మరల జన్మించుచుండురు. అందు ముప్పదిముగ్గురుమాత్రము యథేచ్ఛాచుసారంబుగ జన్మింపఁగలరు. వాకిని భవవినాశంబులు గలవు. సూర్యుండు ప్రతి దినంబు నుదయించునట్లే దేవతలును బ్రళియుగంబున నుదయించుచుండురు. కశ్యపునకు దితియను, హిరణ్యకశిపుఁడు, హిరణ్యాక్షుఁడు నను మహాబలవంతు లిద్దఱుపుత్రులు గలిగిరి; సింహికయను తనయ జన్మించెను. ఆసింహికను వివ్రచిత్తి పెండ్లియాడెను. అతిబలుం డగు హిరణ్యకశిపునకు అనుష్టోదుఁడు, హ్లోదుఁడు, ప్రహ్లోదుఁడు, సంహ్లోదుఁడు నను నలుగురు పుట్టిరి. హ్లోదునకు హ్లోదుండును, ఆయుష్మంతుండును, శివుండును, కాటుండును జన్మించిరి. ప్రహ్లోదునకు ఋరేచ

నుండను, అతనికి బలియును జన్మించిరి. అబలికి నూర్గురుపుత్రులు
గలిగిరి. అందు శ్రేష్ఠుడు బాణాసురుడు. — హిరణ్యాక్షునకు కుమారుడు,
శకుని, భూతిసంతాపనుడు, మహానాడుడు, కాలనాభుడు
నమనైదుగురు సుతులుదయించిరి. పరాక్రమవంతులును, బలవంతు
లు నగునూర్గురుతనయులు దనుగర్భంబునఁ గన్యపునకు జన్మించిరి. వా
రిలో నివ్వశిరుడు, శకురుడు, ప్రభువు, బలి, శివుడు, అయోముఖు
డు, శంబరుడు, కపిలుడు, వామనుడు, విశ్వనాథుడు, పులోము
డు, విద్రావిణుడు, మహాశరుడు, స్వర్భానుడు, వృషహస్వుడు,
వీర్యవంతుడు, విప్రచిత్తి యనువారు ప్రధానులు. అందు స్వర్భాను
నకుఁ బ్రభు యనుతనయుడు, పులోమున కింద్రచిత్తియగు శిచియు,
వృషహస్వునకు హయశిర, ఉపదానవి, శక్తిసయను మువ్వగురినూజ
లును గలిగిరి. విశ్వానరునకు పులోమ, కాలిక యను నిర్దమపుత్రిక
లుదయించిరి. ఆయువురను ప్రజాపతి యగుమరీచి పెండ్లియొడి దా
నవకులావందదాయకు లగు నాటవేలమంది పుత్రులు గాంచెను.
పొలోమకాలకేయు లనువారు మహాబలవంతులై యమరులకవఘ్నులై
హిరణ్యపురంబున వసించి యుండిరి. పితామహుండగు బ్రహ్మదేవుని
యచగ్రహముచేఁ బాండునందనుం డగునర్జునుండు వారినందఱను
వినాశంబు గావించెను. పిప్రచిత్తికి సింహికయందు సైంహికేయులు
పదముగ్గురు జన్మించిరి. వీరు దైత్యదానవసంస్కర్తజాతులగుటచే నజేయ
పరాక్రములైరి. రాహువు, శిల్బుండును మిగుల బలవంతులు. బలు
డు, మహాబలుడు, వాతాపి, నముచి, ఇల్వలుడు, స్వస్థుడు,
అజకుడు, సరకుడు, కాలనాభుడు, శరమాణుడు, శరకల్బుడు
మొదలగువారు వంశవృద్ధిగరులైరి. వీరిపుత్రపౌత్రగణంబులవలన దను
వంశం బభివృద్ధిం గాంచెను. నిత్యతపఃపరత్రైకుం డగుసంగోదునివ

శంబున నివాసకవచగణంబులు జనించెను. మఱియుఁ గశ్యపునకుఁ దామ్రగర్భంబున ఖరాదు లుదయించిరి. మఱియు కాకో, లూక, శ్యేన, భాస, సుగ్రీవ, గృధ్ర, శుక పక్షి కాంత లుదయించి యాయాపక్షి జాతులను వర్ణింజేసిరి. అశ్వములు, ఉష్టములు, గర్దభంబులునుగూడ తామ్రయందే జనించెను. వినతగర్భంబున అరుణుడు, గరుడుండును బుట్టిరి. అం దరుణుండు సూర్యతేజంబును సహింపఁగల శక్తిం గాంచి సూర్యసారథియై జగద్విఖ్యాతుం డయ్యెను. గరుడుండు పక్షి రాజై సుప్రసాదమునఁ బ్రసిద్ధుం డయ్యెను. సురసగర్భంబున బహుమస్తక యుతంబులును, గగనచరంబులును, బాహుబలయుతంబులును, బృహత్కాయంబులు నగుసర్పంబు లనేకంబులు జనించెను. అందు సర్పరాజగుశేషుడు, వాసుకి, తక్షకుడు, విరావతుడు, మహాపద్ముడు, కంబళుడు, అశ్వతరుడు, ఏలాపత్రుడు, పద్మకుడు, కర్కటకుడు, ధనంజయుడు, మహానీలుడు, మహావల్లుడు, ధృతరాష్ట్రుడు, వలాహకుడు, కుహరుడు, పుష్పదంతుడు, దుర్బుఖుడు, సుముఖుడు, బహుశుడు, ఖరరోముడు, పాణి మొదలగువారు సర్పప్రధానులై విఖ్యాతులైరి. మఱియు సురభియందు శశంబులు జనించెను. ఇలయందు తృణలతావృక్షంబులు గలిగెను. స్వసయందు యక్షరాక్షసు లుదయించిరి. అరిష్టయందు సకలజీవులు జన్మించిరి. ఇట్టికశ్యపసంతానము జగంబంతటను వ్యాపించెను. ఇది యంతయును స్వారోచిషమన్వంతరస్పృష్టి యని యెఱుంగనగును. వైవస్వతమన్వంతరంబున వరుణుం దాచరించు మహాయజ్ఞంబునఁ బ్రజాపతి యగుబ్రహ్మ హోతయై యుండెను. ఆసమయాబున నాతని మానసముచుండి ప్రజాస్పృష్టి యయ్యెను. పూర్వకాలంబున బ్రహ్మమానసపుత్రులగుమరీచిప్రభృతి సప్తర్షిగణంబులే బ్రహ్మపుత్రులుగాఁ బ్రసిద్ధులైరి. అనంతరము దేవదా

నవయుద్ధంబున దానవులు నిహతులగుటయు నపుత్రక యగుదితి భర్త యగుకశ్యపునిచెంత కేతెంచి శృద్ధాభర్తులతో నాకిని నారాధించు చుండెను. ఆమెయువచారంబుల కమ్ముచిత్రేష్ఠుండు సంతోషుండై నీ కేమి కావలయునో కోరుకొమ్మనియెను. అప్పుడు దితి “నాథా! ఇందుని వధించుటకు సమర్థుండగుతనయుని నాకుఁ బ్రసాదింపుము” అని వేడుకొనియెను. మహాతపుండగుకశ్యపుం డట్లే యనుగ్రహించెను. రమణీరత్నమగు దితి యప్పుడు కశ్యపునివలన గర్భమును ధరించెను. అది యెఱింగి కశ్యపుండు ప్రహృష్టుండై తపంబునకుం బోయెను. దేవనాథుం డగునింద్రుం డీవృత్తాంతమంతయు నెఱింగి యెట్లయిన దితిగర్భంబును విసప్తంబు గావింప నిచ్చయించి ఛిద్రాన్వేషణముం జేయుచుండెను. ఏకశతవత్సరంబులుముగియకుండుకాలంబున నొకప్పుడు దితి పాదప్రక్షాళనంబు చేసికొనకుండఁ బశ్చిమశిరస్కుమై నిదురించుచుండటం గాంచి దేవేంద్రుండు దితిగర్భంబునఁ బ్రవేశించి యందలిపిండమును సప్తఖండంబులుగా భేదించెను. వజ్రాహతిచే నా పిండఖండములు రోదనము గావించుటయు గర్భస్థుం డగునింద్రుండు వారిని వారింది మరల నెక్కింకొక్కఖండమును సప్తఖండములుగా ఖండించెను. ఆనలువదితొమ్మిండును వియత్సాచారసమర్థులును, మహాబలవంతులు నగుమరుద్గణంబులై పుట్టి యిందునకు సహాయులైరి. వారు క్రమంబుగ వర్ధిల్లుటయు భగవానుండగు హరి వారికిఁ బ్రత్యేకముగ రాజ్యప్రదానముం గావించెను.

— ఆధిపత్యకల్పనము. —

వృథుచక్రవర్తి ద్విజులకు పీఠుధులను, నక్షత్రగ్రహంబులకును యజ్ఞతపంబులకును సోముని, జలంబులకు వసుని, రాజగణంబులకు

వైశ్రవణుని, ద్వాదశాదిత్యులకు భగవానుండగువిష్ణుదేవుని, వసువులకుఁ గావకుని, ప్రజాపతులకు దక్షుని, మరుత్తులకు వాసవుని, చైత్యనాసవుల కమితతేజం డగుప్రహ్లాదుని, పితృదేవతలకు వైవస్వతుని, మాతృగణంబులకును, వ్రతంబులకును, మంత్రాంబులకును, గోవులకును, యక్షువులకును, రాక్షసులకును, పార్శవులకును, సర్వభూతపిశాచంబులకును శూలపాణి యగుమహాదేవుని, శైలాంబులకు హిమమాతృని, నదులకు సముద్రుని, మృగంబులకు శార్దూలమును, గోవులకు శృషభాంబును, వనస్పతులకు వృక్షమును, దిక్కులకు దిక్పాలకులను, బ్రహ్మపుంగులకు జేసి యభిషేకించెను. మఱియు విరాటప్రజాపతిపుత్రుని పూర్వార్చాగ్భాగమునకును, కిర్లమక్షజాతనితనియొక డనునధర్మవిదక్షిణదిగ్భాగంబునకును, రక్షసింహతుండును సర్వకార్యదక్షుండును, మహాత్ముండు సగుత్తుమంతుని ఒడ్చిమదిగ్భాగంబునకును, పృథ్వీప్రజాపతిమూలండును హిరణ్యగోముని సుత్తరదిగ్భాగంబునకును బ్రహ్మపుంగులకు జేసెను.

—♦ పృథుచరిత్రము ♦—

తొల్లి ధర్మరక్షణార్తయు, సతీత్వార్థుండును, అత్రికులసంఘాతుండు నగునంగుడనుప్రజాపతి మహిమండలమును బరిపాలించుచుండెను. అతనికి మృత్యుతినూజ యగుసునీధయంగు వేణుండను తనయుండు గలిగెను. అక్కుమారుండు మాతామహుడోషవశంబున స్వధర్మపరిత్యక్తుండును, అధర్మపరుండును, స్వేచ్ఛావిహారియునై ధర్మశాస్త్రవిరుద్ధంబులగుశాసనంబులు గావించి వర్ణధర్మంబులనతిక్రమించి యక్రమశాస్త్రవర్తకుండుగుండెను. అమృతశాసనునిపరిపాలనంబున నెవ్వరును జీవాధ్యయనంబు చేయటకవకాశము లేకుండెను. ఎందును వషటాశు

నాదిశ భంబులు వినరాకుండెను. దీక్షితులు యజ్ఞకార్యనిర్వాహకులు
గాజాలకుండిరి. సోమపానం బనుమాటయే లేకుండెను. “నాగాజ్యం
మున యజ్ఞంబులును, హేమామంబులు నెవ్వరును గావించఁగూడదు”
అని యాతఁడు నిరంతరమును శాసించుచుండెను. ఆతఁడు నిరంకు
తుండై యయోగ్యులగుపరులను ప్రజలవలన బలవంతముగ
గ్రహించుచు బీడించుచుండెను. ఒకప్పుడు మరీచివ్రభృతు లగుమ
హర్షు లమ్మహీపాలుంగాంచి “రాక్షాదా! మేము బహువక్తర
వ్యాఘ్రం బగుయజ్ఞులు గావించఁబూనితిమి. నీవధర్మాచరణంబు గావించు
కుము. అధర్మమును ద్వజించుటే సాధువులధర్మము నీవు ప్రజలకుఁ
బ్రభుండవై పుట్టితివి. కావున నీవే నాని బాలింపవలయును. ధర్మ
యజ్ఞముగఁ బ్రజాపాలనంబు చేయుదు నని నీవిప్పుడు సూయొద్ది
బ్రోసి చేయవలయును” అని బోధించిరి. కాని నిర్భాగ్యుండు గుణే
ణుఁడు నాతిసమపదేశములకు లక్ష్యము చేయక వికటహాసము చేయు
చు “ధర్మమును సృజించువాఁడు నాకంటెను నింకెవ్వఁడున్నాఁడు?
అట్టి నాకుఁగూడ నెకరు బోధించుటయా? ధర్మ మన నేమో మూఢుల
కెల్లు తెలియును! విశేషించి మీకుఁగూడ నాసంగతి తెలియుట
లేదు. నెనీభూమండలమునంతను గరగలంబుగఁ జేసికొని, సకలసము
ద్రములను స్వస్థానమ్యుతంబులుగాఁ జేయఁగలను. భూమ్యంతరాళము
లను భేదించఁగలను. ఇట్టి నాసామర్థ్యముంగూర్చి మీరెంతనూత్ర
మును సంశయింపవలకు.” అని ప్రశస్యరం బిచ్చెను. ఎంతవ్రయ
త్నించినను మాకుఁబుష్కరంబులు నారాజాధిముని సన్మాదమునకుం
ద్రక్షింపఁజాలక తుడికవృష్టాఁలు మహాబలనంతుండగు వేణుని నిర్బం
ధించి యాతని యూరుదేశంబున మధనంబు గావించుటయు నంతుండి
ఖత్వశరీరుండును, కృష్ణవర్ణుడు నగునొకపురుషుండు దయించి కృతాం

జలియై ముచులయెచుట నిలువంబడియెను. అతివిహ్వలుం డగునా తనిం గాంచి యత్రిముని “ సషీధ ” అనెను. ఆహేతువుచే నత్రీముని నీంద్రుండు నిపాదవంశమునకు సృష్టికర్త యయ్యెను. ఆవేణుని పాప సంతతినుండి మత్స్యపక్షపులగుధీవరుల నత్రిమునీందుగ్రిందు సృజించెను. మఱియుఁ జండశాసనుం డగునవ్వేణుని పాపసమూహము నుండి వింధ్యపర్వతప్రాంతవాసులును, అధర్మప్రవర్తకులు నగుపులిం దతుంబురజాతులును, చండాలుడును జనించిరి. అనంతర మమ్మహా ద్వులు మరలవేణుని దక్షిణహస్తమును మధిప నారంభించిరి. అప్పుడు సుందరాకారుండును, పావక తేజుండు నగుపృథుచక్రవర్తి మహారవ యుతంబును, ఆద్యంబు నగునజగవంబును ధనుస్సుతోడను, అద్భుత శరంబులతోడను, ఆత్మరక్షాకరంబగు సుందరకవచంబుతోడను సకల జీవానందకతుండై జనించెను. అప్పు డెల్లదిక్పాలురును దమతమస్థానం బుల నధిగమించిరి. దుశ్చక్రితుం డయ్యెను వేణుండు స్వర్గముం గాంచెను. సత్పుత్రజననము సద్గతికారణంబుగదా ! పురుషశ్రేష్ఠుం డగు పృథుండు తండ్రిని బున్నామసతకమునుండి యుద్ధరించెను. సముద్రం బులును నదులును నాతని కిభిషేకించుటకై రత్నోపహారంబులం గైకొని నలుదెసలనుండియు వెలువడి యాతనిచెంత కేతెంచెను. ప్రజాపాలనదక్షుండును, దీప్తిమంతుండును, మహాబలవంతుండును, ప్రతాపనిధియు నగువేణునందనుండు బ్రహ్మాదిదేవగణంబులచేతను, సకలమునిగణంబులచేతను, బ్రజాగణంబులచేతను రాజ్యాభిషిక్తుండై తండ్రికాలంబున వతివిరక్తులైయున్నప్రజలనందఱు ననురక్తులం గావించెను. పృథుచక్రివర్తి యట్లు ప్రజారంజకుండై యత్యద్భుతవిధానం బున రాజ్యపాలనము చేయుచుండెను. ఆతనిప్రయాణంబులయందు నదులు పాయవిడిచి మార్గము నిచ్చుచుండెను. పర్వతంబులు తమయం

తరాళంబులనుండి యాతనికీ బధమును విడుచుచుండెను. ఆతనిజయ కేతనంబున కెందును నిరోధంబు లేకుండెను. ఆతనిపరిపాలనంబున విత్తులు చల్లకయే సస్యాత్పత్తి యగుచుండెను. అనలసంయోగంబు లేకుండనే సంకల్పమాత్రంబున వంటకంబులు సిద్ధంబు లగుచుండెను. గోవులు కోరినన్నిపాలను బిడుకుచుండెను. ప్రతిపత్రపుటంబునను మధువు లభించుచుండెను. ఆసార్వభౌముండు పితామహునింగూర్చి మహాయజ్ఞంబు గావించునమయంబున సౌత్యదివసంబున సూతిగర్భంబు నుండి సూతుండు జనించెను. అప్పుడే మాగధుం డుద్భవించెను. మహర్షి లానూతమాగధులను పృథురాజేంద్రునిఁ గీర్తించుటకునియో గించిరి. అప్పుడువారు మహర్షులారా! ఈచక్రవర్తిచరిత్రము నించు కంఠయు నెఱుంగనిమే మీతనినెట్లు స్తుతింపఁగల మని విన్నవించు టయు నీమహారాజుశుభలక్షణములనుబట్టి యీతనిభావిచరిత్రమును వర్ణింపుఁడని యాజ్ఞాపించిరి. వారును సంతృప్తులై బహువిధంబుల నమృతహారాజును బ్రశంసించుటయుఁ బ్రజారంజకుం డగుపృథుండు సుప్రీతుండై సూతున కనూపదేశంబును, మాగధునకు మగధదేశంబును దానంబు చేసెను అప్పుడు బ్రహ్మాదిదేవతలందఱును పతమానంద భరితహృదయులై ప్రహర్షముం గాంచి మీకెల్లరకు సీప్రభుండు వృత్తిప్రదానముం గావింపఁగలఁడని తెలిపిరి. అంత బ్రాహ్మణు లందఱును గలసి యమృతహారాజును సమీపించి మాబోటిసీప్రజలకందఱు కుచు జీవనాధారముం గల్పింపవలయునని యర్థించిరి. ఆమాటలు విని ప్రజాపరిపాలనతత్పరుండగు పృథుచక్రవర్తి యటనుండి చటాలున లేచి ధనుర్పాణమాస్త్రుండై భూదేవిని వెంబడించెను. భగవతిభూదేవి యారాజేంద్రుం గాంచి భీతిల్లి గోరూపముం దాల్చికలముత యయ్యెను. పృథుండు నామెను దఱిమికొనుచుఁ బోవుచుండెను. అట్లు భూదేవి

కేదరు. ఎల్లయెడలఁ బర్వతసమూహంబులచే నావరింపఁబడి యున్న నాకు సమర్థింబుఁ గూర్పుము. అప్పుడు నేనంతటను దుగ్ధప్రదానంబు గావించును. " అని ప్రార్థించుటయు నాప్రకీర్ణపాటంచు తనభను ష్కొటిచేఁ బర్వతంబులను దూరంబుగఁ జిమ్మి నై యిఁహిని సమతలంబుగఁ గావించెను. అంతకుఁ బూర్వ మిఁహిమంశలమునఁ బురగ్రానుఁ ఁ భాగంబు గాని, సస్యోత్పత్తి గాని, కృషివాణిజ్యాదికర్మంబులు గాని లేవు. ఏదేనికనుపాదేశమున జేర్చు నేలమీఁదనే వసించుచుండిరి. పృథ్వీదండము నప్పుడు ఫలమూఁగులుమాత్రమే యుండునట్లుయండెను. అప్పుడు పృథుచక్రివర్తి స్వాయాంశ వసుచువును వత్సంబుగాఁ జేసి భూమివలన నోషణ్ సంతతులం బిడికెను. మహాప్రతాపవంతుం డగునాతనిచేఁ గల్పింపఁబడిన యనంగులనలననే పృథ్వీలిప్పటికిని బ్రీతిదినమును జేవించుచున్నారు అనంతర మిఁహిమదేవివలన మహాక్షలంఢమును సోముని వత్సంబుగను, ఛందంబులఁ బాత్రంబుగను జేసి శాశ్వతం బగుతపోదుగ్ధమును, దేవతలందుని వత్సంబుగను, స్పర్శమును పాత్రముగను, సూర్యుండు దోగ్ధగను జేసి యమృతదుగ్ధంబును, పితృదేవతలు మయుండు వత్సంబుగను, శౌర్యము పాత్రంబుగను, కాండంబు దోగ్ధగను జేసి స్పృహగ్ధంబును, సర్పగణంబులు నాగరాజగు తక్షకుని వత్సంబుగను, అలాబువు పాత్రంబును, వివాహనాగము దోగ్ధగనుజేసి విషదుగ్ధంబును, అసురులు పిండోచనుని వత్సంబుగను, లోహము పాత్రంబుగను, మధుండు దోగ్ధగను జేసి మాయాదుగ్ధంబును, యక్షులు కుబేరుని వత్సంబుగను, ఆమపాత్రంబును జేసి యంతర్ధానదుగ్ధంబును, విశాచరాక్షసులు సుమాలిని వత్సంబుగను, రాక్షసాధిపతిని దోగ్ధగను జేసి రక్తదుగ్ధంబును, గంధర్వాస్పరోగణంబులు గంధర్వరాజగుచిత్రరథుండు వత్సంబుగను, వసుధుచి దోగ్ధగను

దేసి శద్ధసాత్రుఁబున నభిమతదుద్ధంబును, పర్వరంబులు హినుపరి
 తుఁడు నత్సంబును, మేరువుద్ధోగను జేసి యోషనీరత్నదుద్ధంబులను
 నీపిథముగ నెల్లజిప్రులును దమతమ యభీష్టానుసారంబు లగుక్షీరంబు
 లను బిడుకుకొనిరి. సముద్రపరివేష్టిత మగునీభూతల మంతయును
 మధురైటభులను రక్కసుల మేదస్సుచే బరిప్లుతమైనది. పృథుచక్ర
 వారి యాభూమిని సొస్కరించి తనతనయవతల బరిపాలించుటంజేసి
 ఓడికే బృథ్వీనామంబు గలిగెను. ఈధరామండలమును పృథుభూపా
 యుడే దేశదేశంబులుగా విభజించెను. ఆమహారా జంతటిప్రభావసం
 పన్నుఁడు. ఆతఁడు వృత్తికాము లగురాజుల కందఱకును వందనీయుం
 డు. ధనికాములును నిర్విద్యావైశ్యశూద్రులకును, రాజ్యాభిలాషు
 లగు బలవద్వీరులకును బూజనీయుఁడు. ప్రళయమునందే యుద్ధ
 ము నాగుభిమున పృథుగార్వభూముఁడు పీఠయోధుల కందఱకు నాది
 పురుషుడై యున్నాఁడు. యుద్ధాంధులగుపురుషులు పృథునరేంద్రుని
 నామమును స్మరించుచు సంగ్రామరంగంబునఁ బ్రవేశించినచో సిగపూ
 నైన వాడికుండ ఓజయులై యిల్లుచేరఁగలుగుదురు. ఆతనినామస్మర
 ణంబు చేయుచుఁ గృష్ణార్పరంభంబు గావించువైశ్యులు సస్యసంపన్ను
 లగుదురు. శూద్రు లారాజేంద్రునినామకీర్తనంబుచే బుణ్యఫలప్రాప్తు
 లగుదురు. ఐశ్వర్యకాములగు మానవులెల్లరును బర్వసింహసంబులయం
 దాభూపాలుని పూటిమాటికిని స్మరించుచు నమస్కరింపవలయును.

—♦ మన్వంతర చరిత్రము. ♦—

మునివరులారా! మనువులలో స్వాయంభువుండు మొదటివాఁ
 డు. అతనితిరువాత న్యూరోచిషాదులు వలించిరి. ఇప్పుడు వైవస్వ
 తిమనువు పరిపాలించుచున్నాఁడు. తరువాత సావర్ణికుఁడను మనువు

పాపిందగులకు. ఆతనివెనుక సాన్న్యాసామలగున నాపురుషులును
 పాలింపఁగలరు స్వామంభవమన్వంతరంబున బ్రహ్మమునసపుత్రు
 లగు నురీచి, అత్రి, అంగిరుడు, పులహుడు, క్రతువు, పులస్త్యుడు,
 వసిష్ఠుడు సునన్దురు మహర్షులై దేవతలు యామనామంబున వి
 ఖ్యాతులై యుండును. స్వారోచిషమన్వంతరంబున ఆగ్రీ ధ్నిడు, అగ్ని
 వాళుడు, మేధ, మేధాతథి, వసువు, జ్యోతిష్మంతుడు, ద్యుతియ
 తుడు, హవ్యుడు, సవరుడు, శుభ్రుడు నరుముఖులు ధర్మక్షేత్ర
 యుదురనియు, తుషితులనుదేవతలు స్వర్గపాలకులగును రనియు నా
 యుపుణ్యములను బ్రకీర్తింప బయ్యెను. స్వారోచిషునకు హరిఘ్నుడు,
 సుకృతి, జ్యోతి, అనూమూర్తి, అయుడు, స్మయిండు, ప్రభుడు,
 మనస్సుడు, నభుడు, సూర్యుడు ననుమహాబలపరాక్రమవంతుడు
 పుత్రులగు సైరస్యమన్వంతరంబున వసిష్ఠున తతి యగునే, గు
 వసిష్ఠుడు, బ్రహ్మలలితైన య్వానాములగుకొందఱును ఋషు
 లై ధర్మనిష్ఠులుగావింతురు. అక్కాలంబున దేవతలు ఋషభనా
 ములై యుండును. ఆచరువునకు ఇషిండు, ఊర్జాతుడు, ఊర్జుడు,
 మధువు, మాధవుడు, శుచి, శుక్రవహుడు, నభుడు, నభుడు
 నమవారు పుత్రులైరి. తామసమన్వంతరంబున గాన్ధ్యుడు, వృధుడు,
 అగ్ని, జన్మ్యుడు, ధాత, కపీనకుడు, కపీవానుడు ననువాస ఋషి
 లు. అష్టగు దేవతలు సత్యనామంబున బ్రహ్మ లగుదురు. ఆతనికి
 ద్యుతి, పోతుడు, సౌతపస్వుడు, తవుడు, సూరుడు, శాపరుడు,
 తపోవతి, అకల్యాణుడు, తన్వి, ధన్వయరువారు పరుగులతనయులు,
 వైవతమన్వంతరంబున వేదవాహుడు, జయుడు, ముగి, వేదశిరుడు.
 హిరణ్యరోముడు, పక్షిన్యుడు, ఊర్జ్వల హుడు మొదలగువారు
 ఋషులై దేవతలు వైశ్వనాములై యుండురు. ఆవైవతనుకు ధృతి

మ తుడు, అవ్యయుడు, అవ్యక్తుడు, సత్యదర్శి, నిరుత్సవుడు, అరణ్యుడు, ప్రకాశుడు, నిర్దోహుడు, సత్యవంతుడు, కృతీయన వాగు తనయు లని యెఱుంగునది. చాక్షుషమన్వంతరంబున భృగుడు, నహుడు, వివస్వంతుడు, సుధిర్ముడు, విరజుడు, అతిగోమఁడు, అసహిష్ణుడు ననువారు ఋషులును, ఆద్యలు, ప్రసూతులు, ఋష వులు, పృథూగులు, లేఖలు ననుపంచగణంబులును దేవతలు యుందురు. షష్ఠమన్వంతరసమయంబున మహాత్ము డగునంగిరునకు నడ్వలయందు జనించిన సుప్రసిద్ధులైన తురుప్రభృతులు పదుగురువు త్రులును ఋషులగుదురు.

ఈవైవస్వతమన్వంతరంబున అత్రి, వసిష్ఠుడు, కశ్యపుడు, గౌతముడు, భరద్వాజుడు, విశ్వమిత్రుఁడు జమద్గ్ని యరువారు సప్తర్షులు. మఱియు ఊనపంచాశద్వాయుగణంబులును, ఏకాదశరు ద్రులును, అశ్వినీకుమారులును, ద్వాదశాదిత్యులును, అష్టవసువులును, సాధ్యగణంబులును దేవతలై స్వర్గంబున విరాజిల్లుచుందురు. ఆ ఆవైవస్వతున కిత్వాకుప్రభృతిపుత్రపౌత్రులు జగత్ప్రసిద్ధులైయుండిరి. ప్రతిమన్వంతరంబునను ధర్మరక్షణంబుకొఱకు సప్తర్షులు కర్తలై యుండురు. మన్వంతరంబతీతం బైనంతనే సప్తర్షులును, మనువును, దేవగణంబులును, మరుపుత్రులును బ్రహ్మలోకంబుఁ జేరి యుందురు. అనంతరము తపోబలంబుచే నింకొకమరువువచ్చి పరిపాలకుండగును. దక్ష ప్రజాపతితనయయగుప్రీయాగర్భంబున సావర్ణినాములు నలుగురుమనువులుదయించి మేరుశైలంబునఁ దపంబు గావించిరి. రుద్రప్రజాపతితన యుండగుశౌచ్యుఁడనువాఁడొకమనువు. ఆతఁడు భూతిదేవిగర్భంబున జనించుటచే భౌతియ నామంబునఁగూడఁ బ్రసిద్ధుడయ్యెను. భవిష్యత్కాలంబున నేర్గుమరువులు పాలింపఁగలరు. పరశురాముడు, వ్యాసుఁడు

భరద్వాజపుత్రుండగుదోణునితనయుఁ డశ్వశ్లామ, గౌతమనందనుం
డగుశరద్వంతుఁడు, కుశికాత్మజుండగుగాలవ్రుఁడు, కశ్యపతనూజుఁ డగు
రురుఁడు ననువారేడ్లరును భవిష్యత్సంక్షులు. మఱియు సావర్ణిమనువు
నకు వీరవంతుఁడు, అవనీవంతుఁడు, సుమంత్రుఁడు, ధృతిమంతుఁడు,
వసువు, వరిష్ణుఁడు, ఆర్యుఁడు, విష్ణు, రాజు, సుమతి యను పదుగురు
సుతు లుదయించిరి. రోహితమన్వంతరంబునఁ బులస్త్యతనయుం డగు
మేధాతిథియు, కాశ్యపగోత్రుం డగువసుండును, భార్గవుండగు జ్యోతి
ష్మంతుండును, అంగిరుండగుమృతిమంతుండును, వసిష్ఠగోత్రీజుం డగు
సవనుండును, ఆత్రేయుం డగుసూర్యుండును, పులహాత్మజుండును సప్త
ర్షులగుదురు. అప్పుడు దేవతాగణంబులు ముత్యైఃకాగుల విరాజిల్లుచుం
దురు. ఆరోహితునకు ఇష్ట కేతు, దీప్త కేతుఁడు, పంచహస్తుఁడు, నిరా
కృతి, వృక్షుశ్రవుఁడు, భూరిద్యముఁడు, రుచీకుఁడు, బృహత్తు,
గియుఁడు ననువారు తనూజులగుదురు. ద్వితీయసావర్ణిమన్వంతరంబున
హవిష్మంతుండును, పులహుండును, భార్గవుండగుసుకృతియు, ఆత్రే
యుం డగునయోముక్తియు, అవ్యయుండును, ప్రయూతియు, నాభా
రుండును, నభసుండును ఋషులగుదురు. అక్షత్వంతుఁడు, ఉర్రమా
జుఁడు, భూరిసేనుఁడు, వీర్యవంతుఁడు, శతానీకుఁడు, నిరమిత్రుఁడు,
వృషసేనుఁడు, జయద్రోణుఁడు, సూర్యుఁడు, సువర్యుఁడు సను
వారతనిపుత్రులగుదురు. తృతీయసావర్ణిమన్వంతరంబున హవిష్మం
తుఁడు, వపుష్మంతుఁడు, ఆత్రేయుఁడు, అనఘుఁడు, చారుధృష్యుఁడు,
నిస్వరుఁడు, తేజసుఁడు ననువారుసప్తర్షు లగుదురు. అక్కాలంబున
దేవగణత్రయము స్వర్గపాలనంబు చేయుచుండును. సర్వత్రోగుఁడు,
సుశర్మ, దేవానీకుఁడు, షేనుకుఁడు, దృఢీశువు, పశుమఁడు, శర్ముఁడు
ఉరుఁడు, బ్రాహ్మణులు ననువారతని మాత్స్యజు లగుదురు. చతుర్థసావర్ణి

మన్వంతరమున ద్యుతీయు, సుతస్తుండును, తపోమూర్తియు, నిపోశ
 నుండును, తపోరతియు, తపోనిధియు, తపస్వియు ననువారు సప్తర్షు
 లగుదురు. దేవతాగణపాచకము స్వర్గంబును బాలించును. యోచ్యమ
 న్వంతరాబున ధృతిమంతుండను, హవ్యవంతుండును, తత్త్విదగ్ధియు,
 నిరుత్సృహంబును, నిష్ప్రేపంబుగాడును, నిర్మోహుండును, సుతిపుండును
 సప్తర్షులగుదురు. తైబ్రమన్వ తరంబున ఆగ్రేధ్రుండును, మాగ్రధుం
 డును, అతివాహన్యుండును, సుమియు, యన్తుండును, శకుండును, అశ
 తుం ను సప్తర్షులగుదురు. ప్రభృతికాలాబున భూతభవిష్యద్వర్తమాన
 కాలంబులయందలి యీమహాపురుషులందఱిని స్మరించువారు సుఖు
 లగుదురు. త్రయోదశమన్వంతరాబున దేవతాగణపాచకము స్వర్గం
 బున విరాజిల్లుచుండును. తిగ్రిగిభీరుని, బుధ్నుడు, తనూగ్రుండు,
 అచగ్రుండు, అతిహూని ప్రణుడు, విష్ణుడు, సుక్రందనుడు, తేజస్వి
 శోబుండు ననువారు పగుమూడువనునువునకుఁ దనయులు. భౌత్య
 మన్వంతరంబున బూర్వకల్పాబు పరిపూర్ణం బగును. ఇట్లు భూత
 భవిష్యద్వర్తమానమన్వంతరాబులవృత్తాంతముచూర్చి యమితతేజం
 దగుననత్కుమారుండు వ్యాసునకు బోధించెను. స్వధర్మాబుచేఁ బ్రజా
 రక్షణంబు గావించుచు సహస్రయుగంబులకు మునిగణంబు లెల్లరును
 బ్రహ్మసహితంబుగ బ్రహ్మలోకంబుఁ జేరుచును. డెబ్బదియొక్కయుగం
 బులకాలము మన్వంతరాంబు గాఁగలను. మన్వంతరాంతంబున జగం
 బుతయును విలయంబు నొంది క్రమ్యుతి సృష్టి యగుచుండును. శతస
 హస్రకల్పంబులకుఁ గల్పశేషం బగును. అప్పుడు విశ్వం బంతయు
 రవికిరణంబులచేఁ విధిగ్ధిలై పోవును. కల్పాంతంబున సకలదేవతలును
 బ్రహ్మయునుగూడ నారయణునండు విలీను లగుదురు. మహాకాలుం
 డగుదుడ్రదేవుడు జగత్సంహారంబు గావించును.

—♦ యమాదులజననము ♦—

మునివరులారా ! భగవానుం డగుకళ్యృతనకు దాతాయణి గర్భంబున వివస్వంతుండు పుట్టి త్వష్ట్రప్రజాపతి తనయయగు సంజ్ఞను బెండ్లియాడి వైవస్వతుండు, శ్రాద్ధదేవుండు నచపుత్రులను, యమున యను తనయను గాంచెను. శ్రాద్ధదేవుం డగుయముండును, యము నయుఁ గవలు. షరమరూపవతియు, యువతియు నగుసంజ్ఞాదేవి సూర్య దేవుని తేజస్తాపముచు సహింపఁజాలక యుద్విగ్నమై తనదేహమునుండి ఛాయ యనుసుందరీమణిని సృజించి “ఓరమణీ ! నీకు శుభం బగుఁ గాక ! నేనిప్పుడు నాపుట్టినింటికిఁ బోయెదను. నాకుఁ బ్రియంబు చేయఁగోరుదువేని నీవు నిశ్చలచిత్తుంబున నాయుంట నుండి యీనాపు త్రద్వయమును, బుత్రీకను భద్రీముగాఁ బెంచుచుండుము” అని యీ దేశించుటయు ఛాయాదేవి సమ్మతించి “అమ్మా ! నాకేతగ్రహణప ర్యంతమును గప్తముచు సహించి నేనిండుండఁగలను. నీవు సుఖంబుగఁ బుట్టినింటికిఁ బొమ్ము !” అని చెప్పెను. సంజ్ఞాదేవి తనకావించినవనికి సిగ్గుపడుచుఁ బితృగృహంబునకుం బోయెను. తండ్రియునాపెను నిం దించి మరల నత్తింటికిఁబొమ్మని ప్రతిదినముచు గోపపడుచుండెను. అది యును సహింపఁజాలక యద్దేవి తనరూపముచు గోపనంబు చేసికొని బడశాకృతిం దాల్చి పోయి యుత్తరకురుదేశంబులయందు సంచరించు చుండెను. ఇటసూర్యదేవుండును దక్షుని కన్యఁ ఛాయయే నిజపత్ని యగుసంజ్ఞాదేవి యని భావించి యామయ బాకపుత్రుని గనియెను. ఆతఁడు సావర్ణినామంబున మనునై ప్రకృతుండయ్యెను. సంజ్ఞామూర్తిం దాల్చియున్న ఛాయ కన్యపుత్రుండగుసావర్ణి నధికముగఁ బ్రేమిం చుచుఁ దన్ను వెరసు చేయుచుంటుం గాంచి జ్యేష్ఠం డగుయముండు పౌత్రదాహలంబువలనను, భవిత్యత దుర్నివారం బగుటవలనను

క్రుద్ధుడై ఛాయాదేవిని గాఢిఁగో దన్నెను. ఆచరణాఘాతముచేఁ గలిగినశోపావేశిగలున హఠిష్ఠానయై స్వధర్మంబు మఱచి ఛాయాదేవి కటువచనంబులతో “ తల్లినగునన్నవమానించితివి గావున నీచరణంబు భగ్నం బగుఁగాక ” యని యముని శపించెను. కుమారుం డగు యము డామాట నాలించి శాపభీతుడై పరుగెత్తుకొని తండ్రిచేతకుం బోయి కృతాంజలియై “ జనకా ! పుత్రులనందఱు సమదృష్టితోఁ బాలించుట మాతృధర్మముగదా ! అట్లయ్యును మాతల్లి తన కనిష్ఠపుత్రుని తాగుగ నలంకరించి నన్ను నిరసించుటయుఁ గోపించినేనామెను దన్నితిని. ఈనాయపరాధమును మన్నింపవలయును. ఓదేవదేవా ! మాతల్లి నాపాదము పతితంబగునట్లు శపించినది. నీయరుగ్రహముచే నాకట్టియపాయము గలుగకుండుఁగాక ! ” అని ప్రార్థించుటయు నాదిత్యభగవానుండు “ కుమారా ! భవితవ్యమిట్లున్నది. కాకయున్నచో ధర్మజ్ఞుండవు, సత్యవ్రతుండవునగు నీకుఁగూడఁగోప మేల కలుగవలయును ? నాయనా ! నీతల్లిమాట నసత్యములుగాఁ జేయుటకు నేచును సమర్థుడను గాఁజాలను. క్రిములు నీచరణమాంసమునుహరించి భూతలంబునకుఁ గొనిపోగలవు. అందువలన నీమాతృవచనము సత్యము గాఁగలదు ” అని యూటడించి వివస్వతుండు క్రోధోద్విగ్నుడై ఛాయాదేవిని గాంచి “ ఓసీ ! కన్నబిడ్డలగదఱురు దల్లికి సమానులే కదా ! ఇట్టిచో నీవు కనిష్ఠునియందే ప్రేమగలిగియుండుటకుఁ గారణమేమి ? సత్యము వచింపుము ! ” అని యదలించుటయు నద్దేవి నిగూఢం బగుసమసప్రత్యాంతమును విస్మయముగ నాతనికి నివేదించెను. ఆమాటలాలించి సూర్యదేవుండు కోపముచే మండిపడుచు విశ్వకర్మయంటికిం బోవుటయు, త్వష్ట్ర యాతని సమయోచితంబుగఁ బూజించి తన్ను దహింపఁబూనియున్నయాప్రభాకరు నించుక శాం

తీంపఁజేసి “మహాత్మా! అతితీర్థంబు లగు కీరణములతాపమును
 మాసంజ్ఞ సహింపఁజాలకపోయినది. ఇంతటితీర్థసూచముం దాల్చి
 యుండుట నీకుచితము గాదు. ఓగ్రిహపతీ! ఇక్కారణంబుననే నా
 తనయ యాత్మయోగబలంబుచే బడబాకృతిం దాల్చి యుత్తమంబులు
 ను, నవత్పణమయంబులు నగువనంబులయందుఁ దిరుగుచుఁ బ్రాణము
 లను నిలుపుకొని యున్నది. నీకు నాయం దనుగ్రహము గలిగేని నా
 కును, సకలలోకంబులకును సహ్యాంబును, గమనీయంబు నగునట్లు నీ
 రూపమును జక్కఁబఱచెదను. అందుకొఱకు నీవనుగ్రహింపవలయు
 ను” అని ప్రార్థించుటయు మార్తాండుండు విగతక్రోధుండై యట్లే
 చేయుమని యంగీకరించెను. మహాత్ముం డగుత్వప్రియు, నద్వైపుని
 శాణయంత్రంబున నిలిపి యాతనికీరణతాపమునకు న్యూనత్వము
 గల్పించెను. అందుచేఁ దీవ్రతేజంబునకు ప్రాసత్వంబు గలిగి ప్రభా
 కరునకు మనోహరాకారంబు సంఘటిల్లెను. తరువాత నాలోకసాక్షి తని
 యోగదృష్టిచే సంజ్ఞాదేవియున్నతాపాకింగి యశ్వరూపంబున నటకుం
 బోయి యశ్వినీరూపిణియగు నామెను వెంబడించుటయు న్వాహదేవి
 పరపురుషశంకచే నాతనిఁ దప్పించుకొని పాతీపోవఁదొడంగెను. సూ
 ర్యుండు నామెనువిశవక యద్వేవి ముఖవివరంబునను, నానారింధ్రంబు
 లను శుక్రక్షేపంబు గావించెను. అందువలన దేవవైద్యులగునశ్వసి
 కుమారు లిరువురుదయించిరి. వారికినాసత్వలనికూడ నామూలతరము
 గలదు. అప్పుడు సంజ్ఞాదేవి మనోహరాకారులగుకుమారులను గొంది
 పరమానందభరితాంతకరణయై యయ్యశ్వమూర్తి తననాథుం డగు
 నాదిత్యమూర్తియే యని తెలిసికొని యాతనిపాదంబులపై వాల్చి
 తుమాప్రార్థనముం గావించుట సూర్యదేవుండామె ననుగ్రహించెను.

ధర్మరాజగుయముండు తల్లియెకలఁ గావించిన యపతారంబు

సకుఁ బశ్చాత్తప్తుండై ధర్మానుసారంబుగ జగత్పాలనంబు చేయుచు
 దీప్తిమంతుండై నిజకర్మబలంబునఁ బితృగణాధిపత్యంబును, లోకపాల
 కత్యంబును గాంచఁగలిగెను. తపఃపరాయణుం డగుసావర్ణి ప్రజాపతి
 యయ్యెను. కాలాంతరంబున నాతఁడు మనువు కాఁగలఁడు. ఆతఁడు
 సుదుర్గమంబగు మేరుక్షేలంబునఁ దపంబు చేయుచుండెను. అతని
 సహూదరుండగుశనియు గ్రహశ్రేష్ఠత్వముం గాంచెను. విశ్వకర్మ
 సూర్యకిరణరంజింబువలన విష్ణుచక్రమును నిర్మించెను. ఆదివ్యాయుధము
 దానవవిनाశకరంబై రణరంగమున నప్రతిహతశక్తిమంతంబై విఖ్యాతిం
 గాంచెను. సూర్యపుత్రికయగుయమున త్రిభువనపవిత్రకారిణి యగు
 నదీమతల్లియై పొగడొందెను. ఈచరిత్రమును వినువారును, భావంబున
 నిల్చుకొనువారును విపద్విముక్తులై కీర్తిమంతు లగుదురు.

—† వంశకథనము. —†

వైవస్వతమనువునకు ఇహ్వాకుఁడు, శిబి, నాభాగుఁడు, ధృష్ణఁ
 డు, శర్యాతి, నరివ్యంతుఁడు, రిష్ఠుఁడు, కరూశుఁడు, ప్రియవ్రతుఁడు
 నను తొమ్మిండుపుత్రులు యుదయించి జనకసమాచులై ప్రఖ్యాతిం
 గాంచిరి. అపుత్రులు జనింపకమున్న వైవస్వతుండు పుత్రాశ్రియై
 పుత్రేష్టిం గావించుటయు యజ్ఞవేదియండి, దివ్యవస్త్రాలంకారవిభూషిత
 యు, దివ్యసుందరవిగ్రహయు సగు ఇలయను కన్యక యుదయించెను.
 ఆమెంగాంచి వైవస్వతుండు “ఇలా! నామెటరమ్ము!” అనియెను.
 పుత్రాభిలాషి యగునాతనివచనంబు లాలించి యిలారమణి ధర్మబద్ధం
 బులగువచనంబులతో “ఓవాగ్విశారదా! నేను మిత్రావరుణులను
 దేవతలయంశంబున జనించితిని. కావున నేను వారికడకుం బోయి
 వారి యచక్షం గైకొని వచ్చెదను. అప్పుడు నాధర్మంబున కట్టికళం

కంబును గలుగదు." అని చెప్పి యాక్షణమునందే యాసుందరి మి
త్రావరుణులనన్నిధికిం బోయి కృతాంజలియై "ఓదేవతలారా! నేను
మీయంశంబులం గాంచి పుట్టితిని. నేనేమి చేయవలయునో మీరా
జ్ఞాపింపవలయును" అని కోరెను. ఆమె పలుకులకు మిత్రావరుణులు
సంతసించి "ఓకుమారీ! నీవు ధర్మజ్ఞురాలవు. నీప్రణయంబునకును,
దమంబునకును, సత్యంబునకును మేమత్యంతమును బ్రీతుల మైతిమి.
మహాభాగ్యవతీ! నీవు మాయువునకెరిత్రమునకును విఖ్యాతిం గూ
ర్వంగలవు. నీవు వైవస్వతునకుఁ బుత్రుండవై సుద్యుమ్ననామంబునఁ
ద్రుభువనంబులయందును బ్రసిద్ధుండవగుదువు. మఱియు సకలలోక
ప్రియుండవును, ధర్మశీలుండవును, మనువంశకర్తవు నయ్యెదవు." అని
యభినందించుటయు నారమణిరత్నము వారికడ నెలవుగైకొని మరలఁ
దండియగువైవస్వతునిచెంతకుఁ బోవుచుండెను. ఆసమయంబునఁ
జుద్రాత్మజుం డగుబుధుం డామెనుగాంచి మోహించి సంసర్గంబుగా
వించుటయు నద్దేవి గర్భంబునఁ బురూరపుండరుతనయుండు ప్రభువించె
ను. ఆపురూరపుండు పుట్టినంతనే యత్యాశ్చర్యముగా నయ్యులొకన్య
సుద్యుమ్నుం డయ్యెను. ఆసుద్యుమ్నునకు ఉత్కలకుడు, గయుడు,
నినతాశ్వుడు ననుధర్మశీలురు మువ్వరు తనయులు గలిగిరి. అందుశ్చ
కుడు ఉత్కలనామకం బగుదక్షిణదిగ్భాగమును, వినతాశ్వుండు పశ్చి
మదిగ్భాగమును, గయుండు పూర్వదిగ్భాగమును బరిపాలించిరి.

సూర్యభగవానుని యాజ్ఞానుసారముగా వైవస్వతుండీభూమండ
లంబును దశభాగంబులుగఁ జేసి పక్షుగురుపుత్రులకు నొసంగెను.
అందిత్వోతుండు మధ్యదేశముం గైకొని వసిష్ఠానుమతంబునఁ బ్రతిష్ఠా
ననగరంబువండుండి ధర్మచాలసంబు గావించెను. స్త్రీపురుషచిహ్న
భారి యగుసుద్యుమ్నుండును రాజ్యభాగంబు గైకొని దానిని బుర్రా

రవున కొసంగెను. నరివ్యంతునకు బహుపుత్రు లుదయించి శకనా మంబునఁ బ్రసిద్ధులైరి. నాభాగున కంబరీశుండు జనించి బాష్ణికదే శంబును బాలించెను. శర్వాతికి ఆనర్తుం డనుతనయుండును, సుకన్య యనుతనయయుఁ గలిగిరి. ఆసుకన్య చ్యవనునకుఁ బట్నియైప్రభ్రాతీ నందెను. ఆనర్తునకు మహాతేజస్వి యగు రేవుండనువాఁడయించి కుశస్థలి యనురాజధానియం దుండి యానర్తదేశమును బరిపాలించెను. ఆరేవునకు రేవతుండను సుతుండు గలిగెను. ఆతఁడొకప్పుడు కుమారీసహితఁడై బ్రహ్మలోకంబునకుం బోయి యటగంధర్వగానశ్రవణంబున ముగ్ధుండై యట్లే యుండుటయు ముహూర్తమాత్రంబున భూలోకమునందు బహుశతయుగంబులు గడచిపోయెను. అయినను నాతఁడు బ్రహ్మలోకంబునందుండుటచే వృథుండుగాక యెప్పటివలెఁదరుణుండై పుత్రికాసహితంబుగ మరల భూముండలంబునకు వచ్చి చూచునప్పుటికి తనరాజ్యమగతయు యీదవులచే నాక్రమింపఁబడి యుండెను. బహుద్వారశోభితాబురు మనోహరంబురు వాసుదేవనివాసంబును, యదువృద్ధిభోజాంధకయోధపరిరక్షితాబురు నగుద్వారకానగర మారాజ్యమునకు రాజధానియై యుండెను. అప్పుడు రేవతుడు తనకాలము నాటి విషయంబురు దేనిని గనఁజూక బహుయుగాంతరములు గడచిపోయినట్లు గ్రహించి తనతనూజయగు రేవతిని శ్రీకృష్ణగ్రజండుగుబలరామున కొసంగి సుమేరుశృంగంబునకుఁబోయి తపంబు చేసికొనుచుండెను. ఆరేవతుడు బ్రహ్మలోకంబునం దున్నప్పు డాతనికి తుత్సాసలురు, మృత్యుభయంబురు లేకయుండెను. మరల భూలోకంబునకు వచ్చుకొప్పటికాతం రాజధాని యనుకుశస్థలి క్రూరరాక్షసులచే విధ్వస్తంబు గానింపఁబడియెను. — ఆరేవతుడు మార్కటేతయ్యగు గలరు వారిపంశము దశదిశలరు వ్యాపించెను. రిష్టనిపుత్రు లిరువురును

బ్రాహ్మణగణంబులతోఁ జేరిపోయిరి. కిరూశునిపుత్రులు కాయాశనా మంబున విఖ్యాతులైరి. అందు కాయాశునిపుత్రుఁడు వ్యష్టధ్రుం డను వాఁడు గురుగోపింసం గావించి గురుశాపంబుచే శూద్రుండైనో యెరు. ఇదివైవస్వతమరువంశవృక్షాంతము—

వైవస్వతుని జ్యేష్ఠపుత్రుండగు నిత్యైరుండు భూరిదక్షిణలతో బహుయజ్ఞంబులం గావించి జగన్నతుం డయ్యెను. ఆతఁడనూర్గుణతన యులయందును వికుక్షి యనువాఁ డయోధ్యరాజ్యమునకుఁ బ్రభుం డయ్యెను. ఆవికుక్షికి శకునిప్రభృతులు పంచదశపుత్రు లుదయించి క్షత్రీవంశోద్ధారకులై యుత్తరాపథమును బాలించిరి. ఆవికుక్షి శ్రా ధ్ధార్ధమై శశమాంసమును దెచ్చి శాగ్ధంబు ముగియకుండగనే య మ్మాంసమును భక్షించుటంజేసి శశాదగామంబున వ్యవహరింపఁబడి యెరు. అతనిజనకుం డగునిత్యైరుండు వస్తిప్రాజ్ఞచే నాతని రాజ్యభి ఘ్ననిం గావించి యరణ్యంబున కనిచి తానే యయోధ్యరాజ్యమును బాలించెను. అయోధ్యేశ్వరునకు కకుత్స్థుం డనుతనయుండు గలిగి కీర్తిమంతుం డయ్యెను. ఆకకుత్స్థున కరినాథుండును, ఆతనికి పృథుం డును, ఆతనికి విష్ణరాత్వుండును, అతని కింద్రుండును, అతనికి యవ నాశ్వుండును, అతనికి శ్రావూడును, అతనికి శావస్తుండును, జనిం చిరి. ఆశావస్తుండు శ్రావసి నగరంబును నిర్మించెను. అతనికి మహా యశస్వి యగుబృహదశ్వుండును, అత క ఛాగ్నాకగ్నిశి యగుకువలా శ్వుండును, జనించిరి. కువలాశ్వుండు జగత్కర్తృత్వం డగు దుందు డనుదానపుని సంహరించి దుందుమారనామంబునఁ గీర్తితుండయ్యెను. అతనికి ఛానుష్కాగ్రేసరులు నూర్గురుతనయు లుదయించిరి. కువలా శ్వుండు తనతనూశల కందఱును రాజ్యంబును విభజించి యిచ్చి తమ

శ్చరణంబునకై వనంబునకుఁ బోవుచుండ మౌర్గమస్యే బున బ్రాహ్మణ
 శ్రేష్ఠం డగురుతంతుం డనువాఁ డాతని వారించి “ ఓమహారాజా!
 ఈభూమండలమును నీవే పరిపాలింపవలయును. నీచే రక్షితంబగు నీజ
 గంబు నిరుపద్రవంబు గాఁగలదు. కావున నీవు వనంబునకుఁ బోవల
 దు. నాయాశ్రమసమీపంబున సమతలం బగుమరుభూమియందు బల
 గ్వృతుండును, భయంకరుండును, బృహత్కాయుండు నగుదుండుం
 డురు దానవుండు లోకభీకరం బగుతపంబు చేసి మధుదైత్యతనయుం
 డగునాతఁడు తపోబలంబుచే దేవతల కవధ్యుండై సముద్రవాలుకా
 మధ్యంబున దాఁగియుండి సకలలోకవినాశంబు గావించునుడైశముతో
 నున్నాఁడు. ఆతఁ డొక్కవత్సరంబున కొక్కనిశ్వాసంబు విడుచును.
 ఆసమయమున పురవనపర్వతసహితంబుగా నీభూమండలము కంపించి
 పోవును. ఆనిశ్వాసప్రభంజనముచే నగ్నిస్ఫులింగములతో ధూళిరాశి
 వెలుచడి యాదిత్యపథంబువఱకును భూనభోంతరాళమున వ్యాపించి
 సప్తహపర్వతములు లోకోప్పద్రవంబు గావించుచుండును. ఓరరా
 ధా! ఆరాక్షసభయంబుచే మాయాశ్రమవాసులెల్లరును నిరువజాల
 కున్నారు. లోకహితంబుకొఱకు నీవారక్కసుని సంహరింపవలయును.
 నీవిమ్మహూపకారంబు గావించినచో నీజగంబంతయును స్పష్టము
 గాఁగలదు. ఇట్టిఘనకార్యంబు నిర్వహించుటకు నీవే సమర్థుడవు. ఓ
 యనఘా! నీయందుఁ దనతేజమును వర్ధిల్లజేయునట్లు పూర్వయుగం
 బున విష్ణుదేవుండు నాకు వరంచిచ్చియున్నాఁడు. ఇహలోకంబునఁ
 బ్రజాశరిపాలనంబువలననే మహత్తరంబగుపుణ్యప్రాప్తి యగుచుండ
 నరణ్యావాసంబువలన నేమిప్రయోజనము? నీకు వనవాసాభిలాష
 కలుగకుండుఁగాక! రాజ్యులకుఁ బ్రజాపాలనంబుతోఁ దుల్యంబగు
 ధర్మ జేషియును లేదు. పూర్వరాజులు ప్రజాపాలనంబువలన

నుపార్జించినంతటిపుణ్యమును మఱియేఘనకార్యమునలనను గడింపలేదు." అని బోధించుటయురాజర్షియగుకువలాశ్వుడు పుత్రసోగతుండై దుందుదానవసూరి రాజ్యమై యురంకుని వెంట సముద్రతీరంబునకుంబోయెను. ఆసమయాబున భగవానుం డగువిష్ణుదేవుని దివ్యతేజము కువలాశ్వునందుఁ బ్రవేశించెను. అప్పుడు గంధీరధ్వజముతో "ఈ రాజేశ్వరుండు దుందుదానము కాంగలఁడు" అని దివ్యవాణి వచించెను.

అంత దుర్జయు డగు సమ్మహీనాధుండు పుత్రగణయైతుండై జలధితీరవాలుకాప్రదేశంబు చేరి యావాలుకాసముద్రమున ద్రవ్యుటకై కుమారుల కాజ్ఞయొసంగెను. తోడనే చార్మి గావిచ్చుటయు పశ్చిమభాగంబున నాలుకామధ్యవర్తి యగునగ్దానవుండు బయల్పడి యెను. ఆతనిముఖంబునుండి జగంబంతయును జాహింపఁజేయుఁజొని నగ్నిజ్వాలలు వెలువడియెను. మఱియు నాతనిదేహమునుండి లోకంబులముంచివేయునంతటిజలప్రవాహము బయలుదేరినది. ఆయగ్నిజ్వాలలయందుఁ బడి కువలాశ్వుని పుత్రులలోఁ బొందెదవేళ్లరు డగులై పోయిరి. అంతఁ గువలాశ్వుండు క్రోధోద్వేగుండై యారక్కసుని సమీపించి యాశ్చర్యముచే నాతఁడు గాపించినజలవాహినిని శుష్కిభవింపఁజేసి, వారుణాస్త్రముచే నాతనివదనానలమును జల్లార్చి యొక్కదివ్యాస్త్రంబుచే జలమధ్యస్థుండగున లోకంబుకుని నిహతం గావించి యురంకునకు సంతృప్తిం గలిగించెను. అమృతకార్యంబు సాధించిన మహాతేజస్వియగు కువలాశ్వునియెడల నుతంకుండు ప్రసన్నుండై యాతనికక్షయధనంబును, నిత్యవిజయంబును, నిరంతరధర్మబుద్ధియు, నక్షయస్వర్గసుఖంబును దుందునిముఖానలకీలలచే డగ్గులైన యాతనితనయులకు స్వర్గవాసంబును గలుగునట్లు పరంబుఁగొనంగెను.

అక్కువలాశ్వునకు దృఢాశ్వుడు, హంసాశ్వుడు, కపిలాశ్వుడు
 ననుమువ్వరుతనయులుమాత్రముమిగిలియుండిరి. అందు దృఢాశ్వుం
 డును, అతనికి సత్యధర్మపురుం డగునిమంభుండును, ఆతనికి సంహతా
 శ్వుండును, అతని కక్షాశ్వుండును జనించిరి. మఱిసంహతాశ్వునకు
 హైమవతి యను నొకతనయ జనించెను. ఆమె తనయుండగుప్రసేన
 జిత్తు గౌరియరుకన్యకు బధిణయై బయ్యెను. ఆగౌరి పతిశాపంబుచే
 బాహుదానది యయ్యెను. ఆమెకుఁ ద్రిభువనఖ్యాతుండగుయవనా
 శ్వుండు జనించెను. అతనికిమాంధాతపుట్టి శశబిందుతనయయగుచైత్రీ
 రథిని బెండ్లియాడి యామెవలన పురుకుత్సుండు, ముచికుండుండునను
 నిరుపురుసుతులం గాంచెను. పురుకుత్సునకు త్రిసదస్యుండును, ఆత
 నికి త్రిధన్వుండును, ఆతనికి త్రియ్యారుణియు, అతనికి పరాక్రమ
 వంతుం డగుసత్యవ్రతుండును జనించిరి. ఆసత్యవ్రతుండు పాణిగ్రహ
 ణమంత్రంబులకు విఘ్నం బాపాదించి కామపరవశుండై వివాహితవ
 ఘవును బలవంతముగహరించెను. మహారాజగుత్రియ్యారుణి యధర్మ
 పరాయణుండగు తనయనిపైఁ గోపించి యిల్లువెడలఁగొట్టించెను. అట్లు
 పితృత్యక్తుండైన సత్యవ్రతుండు దిక్కులేక చండాలువాటికంజేరి జీవిం
 చుచుండెను. అయ్యధర్మంబునకు దేవాధీశ్వరుండు కోపించి యాడే
 శంబున ద్వాదశవర్షంబు లనాన్యప్రింగల్పించెను. ఆకాలమునందు
 మహాతపస్వి యగువిశ్వామిత్రుండు సహధర్మిణిని ద్వజించి సముద్రతీ
 రంబు చేరియత్యత్కృతుం బగుతపంబు చేయుచుండెను. అప్పుడమ్మె
 హర్షి భార్య యాదుర్భిక్షసమయంబునఁ బుత్రులను బోషింపఁకాలక
 మధ్యమపుత్రునిమెడకుఁ ద్రాడుగట్టి శతసువర్ణంబులకు విక్రయించి
 యాధనమువలనఁ దక్కినపుత్రులను బెంచుకొనవలయు నని ప్రయ
 త్నించెను. సత్యవ్రతుం డాముషిపత్ని యనర్హకృత్యంబును వారిచి

విశ్వామిత్రునిప్రియంబుకొఱకును, ఆతనిప్రసాదంబుకొఱకును అష్టుని కుమారుని బంధముక్తుం గావించి ప్రతిపాలించెను. తల్లిచే గళప్రదేశమున బంధితుండైన కారణముచే నవ్విశ్వామిత్రీనందనునకు గాలపుండను నామంబు గలిగెను.

అది మొదలుగా సత్యవ్రతుండు విశ్వామిత్రునియెడలం గల భక్తివలన నాతనిపత్నిపుత్రులను గృహపరుండై పోషించుచుండెను. ఆతఁడు నిత్యమును వనంబునం గల వరాహమహిషమృగసమాహంబులను వధించి యామాంసమును విశ్వామిత్రాశ్రమంబున నితీపించుచుండెను. అయ్యాహారంబువలన మునిపత్నియును, బుత్రులును సుఖంబుగ జీవించుచుండిరి. చిన్నతనంబునుండియు దుర్గణంబులతోడనే వర్ధిల్లుచున్న సత్యవ్రతునియెడల కులగురుం డగువసిష్ఠుం డెప్పుడొను విరక్తుండై యుండెను. కావుననే తండ్రి యాతనిఁ ద్యజించినప్పు డేమియును జెప్పకయూరకుండెను. ఎప్పటికైన బుద్ధివచ్చునేమో యను నుద్దేశముచేతనే గాని వసిష్ఠుని కాలనియందెట్టిమాతృస్వర్గంబును లేదు. అనంతరము కొంతకాలంబునకు మహారాజగుత్రీమ్యూరుణి దివంగతుఁడయ్యెను. సత్యవ్రతుండు పండ్రెండవత్సరములు వనచారియై యున్నవాఁడుగావున నొకప్పు డాతఁడు మహాత్ముం డగువసిష్ఠునాశ్రమంబునఁ బ్రవేశించి సర్వకామదం బగునమ్మసిద్ధింపును వధించి యమ్మాంసమునఁ గొంత దాను భుజించి తక్కినవానితో విశ్వామిత్రనందనులకు విందు చేసెను. ఆదుష్కృత్యము నాలకించి వసిష్ఠుండు కోరోధోద్రిక్తుండై “ఓరిదురాత్మా! నీవతిక్రూరంబులగుశంకువులంబోలిన మూడు మహాదోషంబులం గావించితివి. ధర్మాత్తుం డగుతండ్రి కసంతృప్తిగల్పించుట యొకయపచారము. నీకులగురుండగునానోవునువధించుట రెండవఅపరాధము. అపోక్షితం బగుపదామును సాజించుట మూ

డవదోషము. కావున నీవు త్రిశంకుండ వైతివి” అనియెను. అప్పటి నుండియు నిత్యవ్రతనుకుఁ ద్రిశంకునామంబు గలిగెను. తరువాత విశ్వామిత్రుండు తపస్సిన్ధుండై స్వీయాశ్రమంబునకువచ్చి తనపత్నీపుత్రులు సత్యవ్రతునియాదరంబునఁ బరివాలితులైనవృత్తాంతము నాలకించి యాతనియెడలఁ బ్రీతుండై యాతనికి వరప్రదానంబుగావింపను డ్యక్తుం డయ్యెను. తపోనిధి యగువిశ్వామిత్రుండు సత్యవ్రతుని పితృసింహాసనము నధిరోహింపఁజేసి రాజ్యాభిషేకంబు గావించి యాతనిచే మహాయజ్ఞంబు చేయించి దేవతలాతనియెడ నప్రసన్నులైయున్నను, వసిష్ఠుండు విరక్తుండై యున్నను లక్ష్మ్యము చేయక త్రిశంకునాముం డగుసత్యవ్రతుని సశరీరస్వర్గారోహకునిం గావించెను. కేకయ రాజతనయయగు సత్యరథ యనుపత్నియం దాసత్యవ్రతుండు హరిశ్చంద్రుం డనుపుత్రునిం బడసెను. ఆహరిశ్చంద్రుండు బహుయజ్ఞంబులు భూరిదక్షిణలతో నిర్వహించి సార్వభౌముండయ్యెను. ఆతనికి రోహితుండును, ఆతనికి వృకుండును, ఆతనికి బాహుండును జనించిరి. హైహయుడు, తాళజంఘలు ననురక్కుసులాబాహుని రాజ్యపదచ్యుతునిం గావించి దూరముగఁ దఱిమివైదిరి. బాహుండు సమర్థుం డయ్యును హింస యధర్మం బని తలంచి యద్దానప్రలను సంహరింపక ఔర్వమునియాశ్రమంబునకుం బోయి యాతనిచే రక్షితుండై యుండెను. ఆతనికి విషవశంబున సగరుండను తనయుండు గలిగెను. సగరుండు ఔర్వమునిప్రసాదంబున నాగ్నేయమంత్రసిద్ధిం గాంచి స్వరాజ్యంబునకుం జేరి హైహయతాళజంఘలను ప్రతాడితులం గావించి శక, బహుదక, పారద, ఖశాదిష్టేచ్ఛజనంబులఁ బరాజితులం గావించెను.

ఇట్లు సూతుండు చెప్పటయు మహర్షులు సగరుండు విషసహితుండై పుట్టుటకుఁ గారణంబేమని ప్రశ్నించిరి. సూతుండిట్లు చెప్పం

దొడంగెను. అట్లు బాహుం డపహృతరాజ్యం దై వనవాసంబు చేయు
చుఁ గొన్నాళ్లకు మరణించెను. అప్పటి కాలనిపత్నియూదవి గర్భిణి
యై యుండియు నాతనితో సహగమనంబు గావించుట కుద్యుక్త
యయ్యెను. అంతకుఁ బూర్వమే యీర్వావశంతున సవతి యామెకు
విషప్రయోగముం గావించెను. అయ్యూదవి భర్తకొఱకు చితినిబేర్చి
యగ్నిని బ్రజ్వలింపఁజేసి తానుగూడ నందుఁ బ్రవేశించుటకు సిగ్గమై
యుండ నింతలో భృగుకులతిలకుం డగుసౌర్వుండు వచ్చి యామెను
వారించి తనయాశ్రమంబునకుం గొనిపోయెను. అయ్యుక్తహమండే
యామెగర్భము విషసహితంబుగ వినిస్సృతం బయ్యెను. అందుండి
సగరుం డుదయించెను. మహాత్ముం డగుసౌర్వుండే యారాజకుమారు
నకు జాతకర్తాధిక్రియలను సంపన్నంబులుగాఁ జేసెను. క్రమముగా
నమ్మనివరుం డక్కుమారునిచే వేదశాస్త్రాధ్యయనంబు సేయించి గూ
ర్క్షేయాశ్రమం బాతనికేఁ బ్రసాదించెను. అయ్యుక్తప్రభావముచేతను,
నిజబాహుబలంబుచేతను సగరకుమారుండు రణక్షేత్రంబున హైహ
యాదులను నిర్జించి పితృరాజ్యమును కురలఁగైకొని త్రిభువనాసాధా
రణంబగుకీర్తిచేఁ బ్రకాశించెను. తరువాత నాతఁడు శకయవనకాంభో
జపహ్లావగణంబులఁ బ్రేతాడితులం గావించుచుండటయు వారందఱు
ను బోయి వసిష్ఠమునీంద్రునిశరణంబు వేడుకొనిరి. వసిష్ఠుండును
వారికథయుం మెసంగి సగరుని శాంతింపఁజేసెను. గురువాక్యపరిపాల
కుం డగుసగరుండు వారిని వధింపక వారినందఱును ధర్మచ్యుతులుగను
దేశాంతరగతులుగను, కేశపరివర్తితులుగను గావించెను. మహాత్ముం
డగుసగరుండు శకులను మస్తకార్థముండితులం గావించి సముద్రతీరం
బునకుఁ దఱిమివైచెను. యవనకాంభోజులను సర్వమ సకముండితులం
గావించెను. పారదులు శృంగుధారులగునట్లు చేసెను. వీరికందఱికిని

వేదాధ్యయనాధికారము లేకుండునట్లు శాసించెను. ఈవిధముగ సగ
గచక్రవర్తి యాసకలక్షత్రియలను ధర్మహీనులం గావించెను. విజయ
శీలుం డగుసగరచక్రవర్తి ధర్మానుసారంబుగ మహీపాలనంబు చేయు
చు సశ్వమేధయాగదీక్షితుండై యొకప్పుడు యజ్ఞశ్వమును దిగ్విహర
ణార్థమై పూర్వదక్షిణసముద్రతీరంబున విడిచెను. యజ్ఞభీతుం డగు
నింద్రుం డాతురంగము నవహరించి పాతాళంబున దాచెను. సగరుం
డాసంగతి నెఱింగి పాతాళమువఱకును ఖననంబు గావించుటకై నిజ
తనూజుల నీయోగించెను. వారందఱును గలసి పాతాళంబువఱకును
ద్రీవ్యకొనుచుఁ బోయి యచ్చట నాదిపురుషుండును, విశ్వరూపుండు
ను, మునీంద్రుండు నగుకపిలధగవానుని సమీపించిరి. తపోవిముగ్ధు
చిత్తుండగుకపిల యొకప్పుడు తపోభంగం బగుటయు నాతనినేత్రాంబుల
నుండి క్రోధానలజ్వాలలు వెలువడియెను. అయనలకీలలం బడి సగర
సుతు లాఱువేలమందియును క్షణమాత్రమున భస్మీభూతులైపోయిరి.
అందు హర్ష కేతుండు, సుకేతుండు, ధర్మరతుండు, పంచజనుండు నను
నలుగురుపుత్రులమాత్రము మిగిలిరి. వారే సగరవంశమునకు ప్రతి
ష్ఠాపకులైరి. భగవానుండగు విష్ణుండు సగరునకు వంశాభివృద్ధియు,
విజ్ఞానవృద్ధియు, యశోవృద్ధియు, సంపదభివృద్ధియు, సముద్రజనకత్వం
బు నగునట్లుగా నైదువిరంబులను బ్రసాదించెను. సగరాజ్ఞచే నాతని
తనయులవలన ద్రీవ్యబడిన సముద్రీమునకప్పటినుండియు సాగరమకు
చేరు గలిగెను. సగరుం డాసముద్రసాహాయ్యముననే మరల యజ్ఞశ్వ
ముం బడసి మఖనిర్వహణంబు చేయుటయే కాక యనంతరము శతా
శ్వమేధంబులను భూదిదక్షిణలతో నిర్వర్తించెను.

సగరునకు నిర్మలచరిత్రలగు విరువుకు దేవేరులుండిరి. వారిపే
రుకు సంతృప్తుండై శిశువుమునీంద్రుండు వరప్రదానంబు గావించుచు

వ్యమించుటయు నందొకతె మహాబలవంతు లగునాఁడువేలమందితన
 యులను గోరెను. రెండవయామె వంశాభివృద్ధికరుం డగునుకపుత్రు
 నర్థించెను. పుత్రలోభంబుచే బహుపుత్రులరువాఁచిన సగునిప
 ట్టమహిషికొంతకాలంబునకు బీజపూర్ణంబగునొకయలొబువును బ్రస
 వించెను. అప్పుడు డాకులంచు బీజరూపంబుననున పిండంబులను
 ఘృతకుండంబులయందు నిక్షేపించి రక్షించుటయుఁ గ్రనుకమముగా
 పట్నహస్తకుమారులు నుడయించి తల్లిదండ్రులకు పరమానందముఁ
 గూర్చిరి. కపిలనేత్రానలంబుచే దగ్ధులైనయాసగరకుమారులలో మిగి
 లినయైదుగురియందును పంచజనుంకనుకుమారులు రాజ్యముం గాం
 చెను. ఆపంచజనున కంశుమంతుగడును, అతనికి దిలీపుండును, అత
 నికి భగీరథుండును జనించిరి. భగీరథుండు భగవతి యగుగంగాదేవిని
 హిమాలయమునుండి నాగరమునకుఁ బ్రవహింపఁజేసి గంగాజనకుండ
 య్యెను. అదికారణంబుగా గంగకు భాగీరథియనునపనామంబు గలి
 గెను. ఆభగీరథునకు శ్రుతసేయిండును, అతనికి బరమధార్మికుం డగు
 నాభాగుండును, అతని కంబరీశుండును, అతనికి సింధుద్వీపుండును,
 అతనికి వీర్యవంతుండగునయతాజిత్తును, అతనికి మహాశక్తి యగు
 ఋతుపల్లుండును, జనించిరి, ఆఋతుపల్లుండు అదృతద్యూతక్రీడానిపు
 ణుండగు నలచక్రవర్తికి సఖుండయ్యెను. ఆఋతుపల్లున కనుపల్లుం
 డును, అతనికి మిత్రప్రియుం డగుకల్పావపాదుండును, అతనికి సర్వక
 ర్ముండును, అతని కనరబృండును, అతనికి విద్వాంసుం డగుముండి
 ద్రుహుండును, అతనికి రామచంద్రుని ప్రపితామహుండగు నిషధుం
 డును జనించిరి. ఆనిషధుండు స్వర్గమునుండి భూమండలమునకు విచ్చేసి
 ముహూర్తమాత్రజీవితలబునందే తనవిష్ణానమును, సత్యచరిత్రమును
 బ్రకటించి త్రిభువనసంచితము గావించెను. నిషధునకు మహాభూ

జాం డగువఘుండును, అతని కజాగడును, అతనికి దశరథుండును, అతనికి గీర్తిమంతు డగుశ్రీరామచంద్రుండును జనించిరి. రామచంద్రు నకుఁ గుశుండును, అతని కతిథియు, అతనికి నిషధుండును, అతనికి నలుండును, అతనికి నభసుండును, అతనికి పుండరీకుండును, అతనికి క్షేమధన్వియు, అతనికి దేవానీకుండును, అతనికి అహీచుగుండును, అతనికి సహస్రంతుండును జనించిరి. ఇది యిత్వోక్త మశము. ఈసూర్యవంశోద్భవులగురాజులందఱును బహుయజ్ఞంబులను, బహుదానంబులను గావించి విఖ్యాతిం గాంచిరి. ఈసూర్యవంశవిస్తృతింగూర్చి పఠించువాడు ఇహపరలోకసుఖంబులను వంశాభివృద్ధిని గాంచఁగలడు.

—♦ పితృకల్పము ♦—

శ్రాద్ధమహర్మ్యంబును, తత్ఫలంబును, పితృప్రీతిఁగావించుట వలన సంతానమునకుఁ గలుగుశ్రేయంబునుగూర్చియు పితృగణోత్పత్తింగూర్చియుఁ దెలుపవలయునని ధర్మరాజు భీష్ముని వేడుకొనుటయు గాంగేయుం డిట్లు చెప్పం దొడంగెను. ఓయుధిష్ఠిరా! సర్వాభీష్టఫలప్రదం బగుశ్రాద్ధకర్మంబువలనఁ బితృదేవతలను సంతర్పితులం గావించువా రిహపరలోకసౌఖ్యములం గాంచఁగలడు. ” అని చెప్పుటయు ధర్మజుండు “ పితామహా! ఎవ్వనితండ్రికి స్వర్గంబులభించునో, ఎట్టివానిజనకుండు నరకపతితుం డగునో యెఱింగింపవలయును. జీవులెల్లరును గర్మానుసారంబుగ శుభాశుభఫలంబులు గాంచుచుండు రని శాస్త్రంబులు బోధించుచున్నవి. శ్రాద్ధద్రవ్యములు నరకస్థులగు పితరుల కెల్లు చేరునోపుత్రులు నరకపతితులగు పితృగణంబుల నెల్లుద్ధరింపఁగలరో తెలుపఁగోరెదను. దేవతలుగూడఁ బితృశ్రాద్ధంబు గావించురని వినియుంటిని. ఈవిషయంబునఁగలుగు నెల్లసంశయములను

నివారింపవలయును” అని ప్రార్థించెను. సర్వజ్ఞుం డగుభీష్ము డాతని యెడల సంప్రీతుండై “ ఓరిపుసూదనా ! పరమగుహ్యంబగునీధర్మము నెఱింగించెదవినుము. పూర్వము పరలోకగతుం డగునాతండ్రియ నాకీధర్మమును బోధించియుండెను. ఒకప్పుడు నేను మృజ్జనకుని మృత దివసంబునఁ బిండప్రదానంబు చేయుటకు సరిసిద్ధుండనైయుండఁగా మాతండ్రి భూగర్భమును భేదించుకొని వచ్చి తనహస్తమును చాచి స్వహస్తంబునఁ బిండదానము చేయఁగోరెను. పితృకరంబునఁ బిండ ప్రదానము చేయు నియమము కల్పసూత్రంబున లేదు. అయినను నేను సంసయింపక కుశమధ్యబున నట్లే పిండదానము గావించితిని. అందువలన నాజనకుండు ప్రసన్నుండై మధురభాషణంబులతో “ ఓ భరతకులతిలకా ! నేను నీవలనఁ బుత్రపంతుండ నైతిని. భాగ్యుం డవు, పండితుండవు నగునీవు నన్నుద్ధరించితివి. ” అనుటయు నేను “ మహాత్మా ! రాజు దేనిని ప్రమాణంబుగఁ జేసికొని ధర్మనిర్వహణంబు గావించునో తెలుపవలయును. ప్రజలుకూడ నట్లే రాజానుమతంబు ధర్మంబుగఁ బ్రవర్తించుచుండుదురగా ! ” అనిన నాజనకుండు “ కుమారా ! శాశ్వతం బగువేదమే ధర్మమునకుఁ బ్రమాణము. నీవు నాకీర్తిని రక్షించితివి. నాకు భక్తుండవైతివి. అందుచే నేను నీయెడలఁ బ్రసన్నుండనైతిని. కావున నీకు సర్వోత్కృష్టవరప్రదానంబు గావించెదను. నావరప్రభావముచే నీకు జీవితేచ్ఛయున్నంతవఱకు మృత్యువు నిన్ను గ్రసింపఁజాలకుండగాక ! త్రిలోకదుర్లభం బగునీవరంబును గ్రహింపుము. ఇంకను నేమికావలయునో కోరుము ” అని యచుగ్రహించుటయు నేను పితృదేవున కభివాదనంబు చేసి కృతాంజలిపుటుండనై “ ఓమానదా ! నీవు నాయెడలఁ బ్రసన్నుండవగుటచేతనే నేను కృతార్థుండ నైతిని. నాయందు దయగలదేని

నాపశ్చింబులకు బ్రతుక్తురంబు నీయవలయును. మహాత్మా! పితృ
గణంబులు దేవతలకుఁగూడఁ బూజనీయు లని విని యుంటిని. మేము
నగు శాస్త్రద్రవ్యముచే వార లెట్లు సంప్రీతు లగుదురు? లోకాం
తర గతులగుపితృదేవతలకు శ్రాద్ధంబు నిర్వర్తించుటవలన నెట్లు ఫల
స్థితి యగును? ఈవిషయంబున నాసంశయంబు నివారింపవలయును”
అని ప్రార్థించితిని. అప్పుడు నాతండి “కుమారా! ఇవ్విషయం
బును సంక్షేపముగ నెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. వత్సా! దేవతలకుఁ
గూడ వంద్యులగుపితృదేవతలు బ్రహ్మపుత్రు లని యెఱుంగుము. దేవ
దానవచూనవయక్ష రాక్షసగంధర్వపక్షగాదు లెల్లరును చితృదేవతల
నారాధించుచుందురు. దేవదానవగంధర్వాదు లెల్లరును నిశ్చలచిత్తం
బున భక్తిపూర్వకంబుగ పితృదేవతలను శాస్త్రకర్మంబులచే సంస్మృతు
లం గావింపవలయునని వేదంబులయందు బ్రహ్మదేవుం డాదేశించి
యుండెను. నామగోత్రంబులనునువుచు పితృదేవతల నారాధించుచుం
డుము. అందువలన వారు సంస్మృతులై సర్వదా నీకఫలమంగిళము
లను సమకూర్చుచుందురు. పితృగణంబులు స్వర్గమందున్నను, మఱి
యెందున్నను పుత్రులు వారిని శాస్త్రతర్పితులం గావింపవలయును.
ఇకను నివ్విషయంబునందు నీకుఁ గలసంశయంబు లన్నియు మార్కం
డేయునివలన దీరఁగలవు.” అనిచెప్పి యమృతాత్మ్యం డంతర్హితుం
డయ్యెను:—

భీష్ముం డొకప్పుడు మార్కండేయుని దర్శించి యివ్విషయం
బునఁ బ్రశ్నించుటయు నతం డిట్లనియెను. “ఓమహారాజా! పితృదే
వతాపశ్చినాదమువలనను, పితృభక్తివలనను నాకు చిరజీవనంబును,
నుత్తమయశంబును లభించెను. నేనుకానెకయుగావసానంబున నుమే

రుపర్వతశిఖరంబున వసించి బహుశతవర్షంబులు కఠోరతపంబు గా
 విందితిని. అప్పు డాకనాఁడు తన తేజంబుచే భూనభోంతరాళంబును
 వెలిగించుచు, మేరుపర్వతశిఖరమధ్యమునుండి యొక వివృద్ధిమానము
 పెలువడియెను. అందు పృజ్వలితానలంబువలె దీప్తిమంతం బగునొక
 పర్యంకంబు శోభిల్లుచుండెను. తన్మధ్యంబున నగ్నిశిఖాసదృశ తేజ
 స్సంపన్నుండును, అంగుష్ఠమాత్రోగ్రహంబు నగునొకపురుషుండు,
 వహ్నిమధ్యంబున వహ్నిచ్ఛాలంబోలి శయనించి యుండెను. అట్లు నా
 డాత్మరించినయాప్రభుని దర్శించినంతనే నేను సాష్టాంగదండప్రణా
 మంబు గావించి ఓప్రభూ! నీవెవ్వండవో యెఱింగింపవలయు నని ప్రా
 ర్థించితిని. ధర్మాత్ముం డగునప్పురుషుండప్పుడు “ఓమార్కండేరు!
 తపోధనుండ వగునీవు తపోబలంబున నన్ను దర్శింపగలిగితివి. నన్ను
 బ్రహ్మమానసపుత్రుం డగుననత్కుమారునిగా నెఱుంగుము. నీ కేమి
 కాలవయునో కోరుము. ఇతరులగు బ్రహ్మమానసపుత్రు లేవ్వరు,
 నాకనిష్ఠసోదరులు. వారివంశంబు లన్నియును జగద్వ్యాప్తములై యు
 న్నువి. నేను యతిధర్మావలంబి నై యాత్మను దేహమధ్యగుబున నాయ
 తంబు గావించి యెచ్చటఁ దోచిన నచ్చటఁ గుమారమూర్తిపై గోచ
 రించుచుండును. ఆకారణంబున నాసనత్కుమారనామము లోకప్రసి
 ద్ధం బయ్యెను. నాదత్తనంబుగోరి తపంబు చేయుచున్న నీయభీష్టంబు
 సిద్ధింపఁజేయుటకై యిట్లు సాక్షాత్కరించితిని.” అని బోధించుటయు
 మార్కండేయుండు పితృదేవతలయత్పత్తింగూర్చి యెఱింగింపవలయు
 నని ప్రార్థించెను. అప్పుడు సనత్కుమారుండు “మార్కండేయ
 మునింద్రా! తొల్లి బ్రహ్మదేవుండు వేవగణంబులను సృజించి నన్నుఁ
 బూజింపవలయు నని వాటిని నియోగించెను. కాని యా సేవతలు
 బ్రహ్మ నారాధింపక ఫలాఘ్నలై తమ్ముఁ దామే పూజించుకొనఁదొడం

గిరి. అది యెఱింగి పితామహుండు కోపించి “ ఓమూఢులారా ! మీరు నష్టసంజ్ఞ లగుదురుగాక ! ” యని శపించెను. అందువలన దేవత లజ్ఞానులై యేమియు నెఱుంగఁజాలక బ్రహ్మదేవునకు సాష్టాంగదండ ప్రణామంబులు గావించి వినయవినమితశిరస్సులై మమ్మునుగ్రహింప వలయు నని వేడుకొనిరి. పితామహుండును వారియెడఁ గరుణాళుం డై “ దీనికిఁ బ్రాయశ్చిత్తమును మీపుత్రుల నడిగి తెలిసికొనుఁడు. అట్లయినచో మీకు జ్ఞానలాభం బగును. ” అని యానతిచ్చెను. శాప ప్రభావముచే జ్ఞానహీనులైనదేవతలందఱు నప్పుడు తమకుమారుల చెంతకుం బోవుటయు వారింగాంచి దేవకుమారులు “ ఓపుత్రులారా ! వయచేయుఁడు. ” అని పలికిరి. వారికడఁ బ్రాయశ్చిత్తార్థతత్త్వమును గ్రహించి దేవతలందఱును లబ్ధజ్ఞానులై మరల విరించిచెంతకుం బోయి “ ఓజగద్విధాతా ! మమ్ము మాకుమారులు “ పుత్రులారా ! ” అని సంబోధించుటకుఁ గారణమే ” మని ప్రశ్నించిరి. అప్పుడు బ్రహ్మదే వుండు “ దేవతలారా ! మీరు బ్రహ్మవాదులు గారు. అందుచే మీ కాయర్థంబు బోధపడినది కాదు. కాని మీపుత్రులు వచించినది సత్యమే కాని మిథ్యకాదు. మీరు కేవలశరీరమాత్రకర్తలు. అంతే కాని జ్ఞానదాతలు గారు. మీపుత్రులకు మీరును, మీకు మీపు త్రులును బరస్పరపితరులై యున్నారు. ఇందెంతమాత్రమును సంశ యము లేదు. ” అని బోధించుటయు దేవతలందఱును నిస్సంశయులై తమ్ము పుత్రకరూపంబున సంబోధించినపుత్రగణంబులను చిత్తగణం బులుగా నంగీకరించిరి.

శ్రాద్ధకర్తృంబునందు సోముండు పరితృప్తుండైనచో స్థావరజంగ మాన్వితంబులగు జగంబు లన్నియును బరితృప్తంబు లగును. పుష్టికా ములై పితృగణంబులకు శ్రాద్ధక్రియల నిర్వర్తించువారు పితృప్రసాదం

బున సంతానవంతులును, మహిమాన్నతులు నగుదురు. పార్వణశ్రాద్ధంబులయందు గోత్రీనామోల్లేఖనంబుచేసి పిండత్రయడానంబుచేయువారు శుభఫలసిద్ధు లగుదురు. పితృదేవతలను శ్రాద్ధతృప్తులంగావించి పితృగణంబులను స్మరింపవలయును. అని యిట్లు బ్రహ్మదేవుడుచెప్పటయు దేవతలు తామును బితృగణంబులును బరస్పరపితృపుత్రులమగుదుమని తెలిసికొనిరి.

—† పితృసప్తకవివరణము †—

పితృదేవత లేళ్ళకు. అందు కవ్యవాహుడు, అనలుడు, సోముడు, యముడు ననునలుగురును మూర్తిమంతులు. అగ్నిష్వాత్త, అత్యముడు, బక్షిషదుడుననుమువ్వరు నమూర్తులు. మూర్తిహీతులగు పితృదేవతలను దేవతలు పూజింతురు. మూర్తిమంతులగు నలువురను బ్రాహ్మణాదివర్ణంబులవారు పూజింతురు. తక్కినపితృదేవతలందఱును ముందుగా సోము నారాధింతురుగావున యోగులకైనను శ్రాద్ధకర్తం బవశ్యకర్తవ్యము. ఎల్లవారును రజతపాత్రీముతోఁ బితృశ్రాద్ధంబు చేయవలయును. అశక్తులైనచో రజతయుతం బగుతామ్రపాత్రలైన నుపయోగింపవచ్చును. ప్రథమంబున వహ్నిని క్రమంబుగా సోముని, యమునిఁ బితృతృప్తులం గావించవలయును. తక్షిణోత్తరా యణంబులం దెప్పుడైనను అగ్నిమధ్యంబునను, దదభావంబున జలమధ్యంబునను బితృతర్పణంబు చేయవలయును. పితృదేవతలు సంతృప్తులైనచో పుష్టిని, సంతానమును, స్వర్గసౌఖ్యమును, ఆరోగ్యమును, సకలాభీష్టంబులను వర్ధిల్లఁజేయుదురు. పితృకార్యము దేవకార్యంబునకంటెను శ్రేష్ఠమైనది. ఓమార్కండేయా ! నీవు పితృభక్తుండ వగుట

చేతనే జరాశూన్యుండవు నమరుండవు నైతివి. పితృభక్తులకు గలుగు ఫలము యోగసిద్ధులకైనను లభింపదు. అని యుపదేశించి సనత్కుమారుండు మార్కండేయునకుఁ ద్రిభువనదుర్లభం బగుప్రకాశరస సామర్థ్యమును, దివ్యదృష్టియు, యోగిగతియును బ్రసాదించెను.

భరద్వాజనిపుత్రు లగుబ్రాహ్మణులు యోగసిద్ధులయ్యును దుష్కర్మంబులచే భ్రష్టులైరి. వాగ్దష్టుఁడు, క్రోధనుఁడు, హింసుఁడు, పిశునుఁడు, కపి, స్వస్థపుఁడు, పితృవర్తి యనుసార్థకనామముగల కౌశికపుత్రులు గర్గమునికి శిష్యులై యుండిరి. వారు తమతండ్రియనంతరమున గురుగృహమందే వసించి గురుని యాజ్ఞానుసారముగా కపిల యనుపేరుగల యతనిధేనువును సవత్సంబుగఁ బాలింబునకుఁ దోలుకొనిపోయి మేపుకొని వచ్చుచుండిరి. ఒకనాఁడు దుష్టుండనువాఁడు ఋషభార్తుండై మేయుచున్నయావును జంపితి నవలయునని యావ్యమించెను. అప్పుడు కపియును, స్వస్థపుంశును గోహత్యచేయుట యుచి తము గాదని యతనికి బోధించిరి. తక్కినవారు నాకలిగొని యుండుటవలన వారిమాటలను నిరాకరించిరి. అప్పుడు వారిలోఁ బితృవర్తి యనువాఁడు నిత్యశ్రాద్ధకారియై యుండెను. వాఁడు తనసోదకుల నుద్దేశించి “భ్రాతలారా! మీరు బ్రాహ్మణుల కకర్తవ్యంబగుగోహత్యకుఁ బూని యున్నారు. ఇది తప్పదేని యీహింస పితృదేవతోద్దేశముగా నిర్వహించి ధర్మానుసారంబుగా శ్రాద్ధంబు చేసినచోఁ బాపంబు గలుగదు. పితృగణారాధనంబునకై కావించిన గోహత్యయైనను సధర్మంబు గానేరదు.” అని చెప్పటయు నాతనియుపదేశ మంగీకరించి యందఱును, ఆధేనువును జంపి యమ్మాంసముతోఁ బితృదేవతల నర్పించి యనంతరము తామును భుజించి యింటికిఁ బోయి యావును పులి చంపివైచినదని గురునకు నివేదించిరి. గురుండును శిష్యుల

పాశ్యంబులకు విశ్వసించి యూరకుండెను. గురునని ధి నసత్వము చెప్పినందుకై గోహంతకు లగుకాశికపుత్రులకు దోషంబు ఘటిలెను. అందువలన వారందఱును జలోదరరోగముచే బాధింపఁబడి క్రిమంబుగ నాయుశ్శేషం బగుటయు మరణించి తమపాపమునకుఫలంబుగ దశార్ణదేశంబున వ్యాధకులంబున బలవంతుండును, ప్రశాంతచిత్తుండు నగులుభకునకు జన్మించిరి. తరువాతవారు పూర్వము గోహత్యచేసిన ను దానితో పితృశ్రాద్ధము గావించినవారగుటచే కాలంజరపర్వతంబున మృగంబులై పుట్టిరి. వారికిఁ బ్రతిజన్మమందును బూర్వజ్ఞానము గలిగియుండెను. పిమ్మట వారు, క్షమావంతులును, స్త్రీసంగవర్జితులును, అవివాహితులును, శుభకర్ములును, స్వధర్మనిరతులును, వనవాసులునైరి. వారు పూర్వకాలంబున గురునియొద్ద నెల్లధర్మంబుల వినియున్న వారుగావున దేహాంతరమందు ధర్మబుద్ధులగువారికి సుసారమాకు నివృత్తి గలిగెను. క్రిమముగా వారు మితాహారులై తపంబు చేసి కాలంజరపర్వతంబున దేహత్యాగంబుచేసినచిహ్నంబు లిప్పటికిని గ్రోతగాఁ గానవచ్చును. అట్లు వారు శుభాశుభకర్మఫలంబుల నుజ్జగించుటవలన నుత్తరజన్మంబునందు శరద్విషంబునఁ జక్రివాకంబులై పుట్టిరి. గురునితో నసత్వమాడినదోషంబుచే వారికిఁ బక్షిజన్మంబు గలిగెను. కాని వారు నిస్పృహులును, నిరహంకారులును, శాంతులును, నిర్ద్వంద్వులును, నిష్పరిగ్రహులును, నివృత్తులునై యుండిరి. పూర్వంబున గావించినబ్రహ్మచర్యప్రభావముచే వారందఱును బరస్పరసహచరులైరి. శ్రాద్ధానుష్ఠానంబువలన వారి కాజన్మంబునందును జ్ఞానభ్రంశంబు గాలేదు. ఆచక్రివాకులు సుమరుఁడు, సువాక్కు, శుద్ధుఁడు, పాంచాలుఁడు, చిద్రదర్శకుఁడు, సునేత్రుఁడు, సుతంత్రుఁడు నరునామంబులతో వ్యవహరింపఁబడుచుండెను. ఇట్లుండగా మహా

ప్రభావసంపన్నుం డగునీపేశ్వరుం డంతఃపురజన పరివృతుడై యాచక్రవాకంబులు విహరించువనంబునకు విచ్చేసెను. అతనివైభవముం గాంచి సుతంతురిండుచుచక్రవాకుండు నేజేసినపుణ్యంబును దపంబును గలదేని నాక్తియుద్వస్థము లభిచునుగదా యని యాశపడియెను. అతనిసహచరు లగుమఱియద్దఱు చక్రవాకులు, అట్లయిన మేము నీకు మంత్రులమయ్యెదమనిరి. అప్పుడు యోగరతుం డగుసుతంతురిండు 'తథాస్తు' అనియెను. అది చూచి సువాక్కు నువాడు నీవు యోగి వయ్యును నికృష్టంబగుకోరికం గోరితివి కావున కాంపిల్యనగరంబునకు రాజవైజనింపఁగలవు. వీరిరువురును నీమంత్రులగుదురనియెను. అప్పుడు తక్కినచక్రవాకులందఱును గలసి యామువ్వరియెడలను బ్రసన్నులై మిఁకట్టి జన్మంబు గలిగినను మరలయోగులు గాఁగలరని యనుగ్రహించిరి.

× × × × ×

తక్కిననలుగురుచక్రవాకులును కాంపిల్యనగరంబున దరిద్ర బ్రాహ్మణకుటుంబమున జనించి ధృతిమంతుండు, సుమహాత్ముండు, తత్వదర్శి, నిర్గుత్సుకుండు ననునామంబులచే విఖ్యాతులై వేదాధ్యయనసంపన్నులగును, అత్యుదర్యులును, యోగనిరతులు నగుసిద్ధులైరి.

—• వ్యాసపూజ. •—

ఓయాచార్యా! నీవు మహావిష్ణుఁడవు. వ్యాసమూర్తి వగు నీకు నమస్కారము. ఓవిప్రేంద్రా! నీవు నాయందుఁ బ్రసన్నుండవైతివేని నాకు సదాశివప్రసాదంబు లభింపఁగలను." అని ప్రార్థించి

పురాణపరవంబు సమాప్తంబైనవెనుక పండితగణంబున బహుదక్షిణా
దానంబులచే దనుపవలయును. పిమ్మట పౌరాణికునకు వందనంబు
చేసి కరభూషణంబులను, గర్జకుండలంబులను నూత్నవస్త్రంబులను,
సువర్ణంబును సమర్పించి యథావిధిగ నాతనిఁ జూజింపవలయును.
మఱియు శివపూజానంతరంబున సవత్సం బగుధేనుదానమును చేయ
వలయును. పురాణశ్రవణంబునకు దక్షిణగా పలపరిమితసువర్ణము
తో నిర్మించినసింహమును, వస్త్రయుగ్మమును గురున కర్పింపవలయు
ను. ఇట్లు చేయువారు భవబంధవిముక్తు లగుదురు. విధివిధానంబునఁ
బురాణశ్రవణంబు గావించుట యధికఫలప్రదంబుగావున ఆస్తికులగు
వా రెల్లరును విధ్యుక్తముగఁ బురాణము నాశ్రయింపవలయును.

ఆంధ్రప్రచారణశీగ్రంథనిలయము,

(1911 వ సంవత్సరములో స్థాపింపఁబడినది.)

వీతాపురము.

నవలలు—నవరసభరితములగునవలలు—పుణ్యచరిత్రములు.
200-250 పుటలకు మించకుండ—రెండుమాసముల కొక్కటిగా వెలువడును.

చందాదారులసౌకర్యమునకై నవలలవెలలు చొకచేసి పోటీజి
మేమే భరించి పూర్వపునిబంధన లీక్రిందివిధముగా మార్చినాము.

—♦ ని బంధనలు ♦—

1. ఇందు జందాదారులుగఁ జేరువారు ప్రవేశరుసుముక్తికింద
ముందుగా 0-4-0 చెల్లింపవలయును.

2. ఇందురెండేసిమాసములకొక్కటిగా వెలువడుచుండు నుంచి
రేపరులైంకుగల ప్రతిగ్రంథమును పోటీజి మనీఆర్డరు కమిషన్లు
మేమేభరించి రు 1-0-0 కిమాత్రమే చందాదారులకుఁ బంపుచుండుము.

3. చందాదారు లగువారు వెనుకటిగ్రంథములన్నియుఁ గొన
వలయునను నియమములేదు. కాని వారు కోరినచో వెనుకటిపుస్తక
ములుకూడఁ జందాదారులవెలలకే సంపుచుండుము. క్రొత్తగ వెలు
వడుచుండు గ్రంథములు మాత్రము చందాదారులు తప్పక పుచ్చుకొ
నుచుండవలయును.

4. ఇందుఁ బ్రకటింపఁబడు అనుబంధములు చందాదారులు
తప్పక పుచ్చుకొనవలయునను నియమములేదు. కోరినవారికే పంపు
చుండుము.

5. సంవత్సరముచందాగా అనఁగా ముందుప్రకటింపఁబడు ఆ
పుస్తకములకు రు 5-4-0 లు ముందుగఁ బంపువారికి ఆఱుపుస్తకము
లవఱకు ప్రతీపుస్తకమును అకొరిజ్జస్టుపార్సీలుగా పంపుచుండుము.

శ్రీదేవాయనమః

పురాణగ్రంథమాలిక,

పితృపురము.

మనపూర్వులమహామహిమలు, సత్యశాస్త్రిత్రములు, భగవద్గ్రంథములు, ధర్మములు, నీతులు, నీతిబోధకములగు కథలు, దేవతల చరిత్రములు, రాక్షసులచర్యలు, భగవంతునియనుగ్రహము—ఇత్యాదివిషయములతో నిండియున్న యిహపరసాధకంబు లగుమనపురాణోపపురాణములు, ఇతిహాసములు మొదలగునత్తమగ్రంథములను సులభశైలిని వచనరూపమున నాంధ్రీకరించి యాంధ్రీమహాజనులహస్తముల కందించుటకై స్థాపింపఁబడినది. రెండేసినెలల కొక్కొక్కసంపుటము చొప్పున 200—250 పుటలవంతున డెమ్మినైజానఁ బ్రకటింపఁబడుచుండును. ఆంధ్రమహాజను లందఱును మాయుద్యమమునకుఁబోడ్పడి గీర్వాణభాషయందున్న మహాపురాణాదులను మనతెలుఁగువారికిఁ దెలియునట్లుగా నొనర్చుచున్నమాకుఁ జోిత్రహముఁ గలిగింతురు గావుత మని వేడికొనుచున్నాము.

ని బంధనలు

- (1) ఇంకుఁ జందాదారులగువారు రు 0-4-0 ప్రవేశరుసుము చెల్లింపవలయును.
- (2) చందాదారులకు పోస్టేజీ మసీతర్జురుకర్పులు మేమే భరించి ఒక్కొక్కసంపుట మొకరూపాయకుమాత్రమే పంపుచుండుము.
(చందాదారులుకానివారికి పోస్టేజిగాక రు 1-8-0 లు.)

ముందురాజోపు పుష్పము.

బ్రహ్మపురాణము.

మూడవ భాగము

పురాణగ్రంథమాలయందు ప్రకటింపఁబడి వెలకు విధముగ నున్న గ్రంథములు.

చందాదారులకు పోస్టేజీతో వెల. ఇతరులకు పోస్టేజీకాక వెల.

1. శివపురాణము	౧ సం.	1-0-0	1-8-0
2. శివపురాణము	౨ సం.	1-0-0	1-8-0
3. శివపురాణము	3 సం.	1-0-0	1-8-0
4. శివపురాణము	౪ సం.	1-0-0	1-8-0
5. శివపురాణము	౫ సం.	1-0-0	1-8-0
6. బ్రహ్మపురాణము	౧ సం.	1-0-0	1-8-0
7. బ్రహ్మపురాణము	౨ సం.	1-0-0	1-8-0
8. వామనపురాణము	౧ సం.	1-0-0	1-8-0
9. వామనపురాణము	౨ సం.	1-0-0	1-8-0
10. వామనపురాణము	3 సం.	1-0-0	1-8-0
11. శివపురాణము	౬ సం.	1-0-0	1-8-0
12. శివపురాణము	౭ సం.	1-0-0	1-8-0

 వామనపురాణము సంపూర్ణగ్రంథము:—చందాదారులకు పోస్టేజీతో రు 2-8-0. ఇతరులకు పోస్టేజీకాక రు 4-0-0.

సంపాదకుఁడు, పురాణగ్రంథమాలికా కార్యస్థానము, పితాపురము.

ప్రతులు పంపింపవారు ;—

నడకుదుటి వీరరాజు పంతులుగారు,

సంపాదకుడు,

పురాణగ్రంథమాలిక,

పితాపురము. (తూర్పుగోదావరి)

అని వ్రాయవలయును.

